UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris
C.Z.U: 347.95(043.3)

JOSANU ILONA

PROCEDURA ÎN ORDONANȚĂ

553.03 – DREPT PROCESUAL CIVIL

Teză de doctor în drept

Conducător științific: CREȚU Vasile,
doctor în drept,
conferențiar universitar

Autor: JOSANU Ilona

CHIȘINĂU, 2024

© JOSANU Ilona, 2024

”Ideea potrivit căreia majoritatea oamenilor doresc să vadă judecători în haine negre, avocați bine îmbrăcați și săli de judecată cu panouri fine ca decor pentru a-și soluționa litigiul, nu este corectă. Oamenii care au probleme, ca și oamenii care suferă de dureri, doresc alinare și izbăvire de probleme și o doresc cît mai repede și mai ieftin posibil.”

Our Vicious Legal Spiral, Judges Journal 22, 49 (1977)

Warren E. Burger,
Președintele Curții Supreme de Justiție a SUA (1969 -1986)

CUPRINS

ADNOTARE (în limbile română, rusă și engleză) 5

LISTA ABREVIERILOR.....8

INTRODUCERE 9

1. ANALIZA CERCETĂRILOR ȘTIINȚIFICE REFERITOARE LA INSTITUȚIA PROCEDURII ÎN ORDONANȚĂ.....17

1.1. Abordări științifice ale instituției procedurii în ordonanță realizate peste hotare.....17

1.2. Abordări științifice ale instituției procedurii în ordonanță realizate în Republica Moldova.....33

1.3.Concluzii la Capitolul 1 43

2. NATURA JURIDICĂ A PROCEDURII ÎN ORDONANȚĂ ȘI LOCUL EI ÎN SISTEMUL TIPURILOR DE PROCEDURI CIVILE DIN REPUBLICA MOLDOVA 45

2.1. Aspecte definitorii ale naturii juridice a procedurii în ordonanță și a ordonanței judecătorești 45

2.2. Garanțiile procesuale civile ale părților în procedura în ordonanță.....63

2.3. Concluzii la Capitolul 2 77

3. TEMEIURILE ELIBERĂRII ORDONANȚEI JUDECĂTOREȘTI.....79

3.1. Prevederi generale asupra pretențiilor în al căror temei poate fi eliberată ordonanța judecătorească și clasificarea acestora 79

3.2. Analiza categoriilor de pretenții care pot fi înaintate în procedura în ordonanță exclusiv de către autoritățile și instituțiile publice 83

3.3. Analiza categoriilor de pretenții care pot fi înaintate în procedura în ordonanță exclusiv de către persoanele fizice 110

3.4. Analiza categoriilor de pretenții care pot fi înaintate în procedura în ordonanță de către persoanele juridice și fizice 117

3.5. Concluzii la Capitolul 3 138

4. EXAMINAREA CERERII ÎN PROCEDURA ÎN ORDONANȚĂ ȘI CONDIȚIILE ELIBERĂRII ORDONANȚEI JUDECĂTOREȘTI.....142

4.1. Etapele (fazele) procedurii în ordonanță.....142

4.2. Procedura de examinare a cererii în ordinea procedurii în ordonanță și condițiile de eliberare de către judecător a ordonanței judecătorești.....149

4.3. Concluzii la Capitolul 4 209

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI 212

BIBLIOGRAFIE 217

ANEXE 240

DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII 271

CV-ul candidatului 272

ADNOTARE

JOSANU Ilona, „Procedura în ordonanță”,
Teză de doctor în drept, Chișinău, 2024.

Structura tezei: adnotări (în trei limbi), lista abrevierilor, introducere, 4 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 275 de titluri, 5 anexe, 216 pagini text de bază (pînă la Bibliografie). Rezultatele obținute sunt publicate în 11 lucrări științifice.

Cuvintele-cheie: instanța de judecată, judecător, procedura în ordonanță, ordonanța judecătorească, creditor, debitor, pretenție, cerere de eliberare a ordonanței judecătorești, document, procedură judiciară necontencioasă, obiecțiile debitorului.

Scopul lucrării: realizarea unei cercetări științifice complexe și aprofundate a instituției procedurii în ordonanță, determinarea naturii juridice și esenței procedurii în ordonanță, concretizarea specificului pretențiilor în temeiul cărora poate fi eliberată ordonanța judecătorească și elaborarea recomandărilor teoretico - practice vizînd revizuirea și perfecționarea cadrului normativ ce reglementează procedura în ordonanță.

Obiectivele cercetării: (1) determinarea naturii juridice și esenței procedurii în ordonanță; (2) analiza raționamentelor științifice și eficienței instituirii procedurii în ordonanță în procesul civil; (3) cercetarea complexă a temeiurilor eliberării ordonanței judecătorești pentru a stabili cerințele concrete de admitere a pretențiilor creditorului în baza fiecărui temei; (4) studierea particularităților procedurii de examinare a cererii de eliberare a ordonanței judecătorești și identificarea lacunelor și deficiențelor normelor procesual-civile actuale de reglementare a procedurii în ordonanță; (5) elaborarea propunerilor legislative în vederea perfecționării procedurii în ordonanță.

Noutatea și originalitatea științifică: insuficiența studierii procedurii în ordonanță în doctrina procesual-civilă. Subliniem că noutatea științifică a tezei de doctor constă în elaborarea unei noi abordări a reglementării juridice a procedurii în ordonanță, ca instituție a dreptului procesual civil.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante: elaborarea reconceptualizării instituției procedurii în ordonanță, fapt care a condus la clarificarea naturii juridice și esenței acesteia, stabilirea specificului pretențiilor în temeiul cărora poate fi eliberată ordonanța judecătorească, creînd baza teoretică pentru perfecționarea cadrului normativ a procedurii în ordonanță în vederea asigurării apărării, într-un mod mai eficient, simplificat și accelerat, a drepturilor subiective civile în procesul de judecare a cauzelor civile în Republica Moldova în procedura în ordonanță.

Semnificația teoretică: pentru prima dată în doctrina procesual-civilă națională, a fost realizată o cercetare complexă privind procedura în ordonanță, cu implicații profunde asupra esenței, conținutului și condițiilor de eliberare a ordonanței judecătorești de către instanța de judecată și importanței existenței procedurii în ordonanță ca formă simplificată de apărare judiciară a drepturilor subiective civile.

Valoarea aplicativă: totalitatea propunerilor și recomandărilor elaborate în rezultatul analizei complexe a normelor de procedură civilă și a practicii judiciare, poate fi îndreptată spre revizuirea și perfecționarea reglementărilor procedurii în ordonanță în procesul civil.

Implementarea rezultatelor științifice: utilizarea rezultatelor științifice în procesul educațional al Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova, precum și în activitatea practică din domeniul judiciar.

АННОТАЦИЯ

ЖОСАНУ Илона, «Приказное производство», диссертация на соискание ученой степени доктора права, Кишинэу, 2024.

Структура диссертации: аннотация (на трех языках), список использованных сокращений, введение, 4 главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 275 наименований, 5 приложений, 216 страниц основного текста (до Библиографии). Полученные результаты опубликованы в 11 научных работах.

Ключевые слова: судебная инстанция, судья, приказное производство, судебный приказ, кредитор, должник, требование, заявление о вынесении судебного приказа, документ, бесспорная судебная процедура, возражения должника.

Цель исследования: (1) определение правовой природы и сущности приказного производства; (2) анализ научной обоснованности и эффективности существования приказного производства в гражданском процессе; (3) проведение комплексного исследования требований, по которым выносится судебный приказ ввиду определения конкретных условий для вынесения судебного приказа по каждому из видов требований; (4) изучение особенностей процедуры рассмотрения заявления о вынесении судебного приказа и выявление пробелов и недостатков действующих норм гражданского процессуального права регулирующих приказное производство; (5) разработка законодательных предложений в целях совершенствования приказного производства.

Задачи исследования: анализ научного обоснования и эффективности института приказного производства в гражданском процессе; определение правовой природы сущности приказного производства; проведение комплексного исследования оснований вынесения судебного приказа с целью установления конкретных условий по удовлетворению требований кредитора по каждому основанию вынесения судебного приказа; изучение особенностей процедуры рассмотрения заявления о вынесении судебного приказа и выявление пробелов и недостатков в действующем гражданском процессуальном законодательстве регламентирующего приказное производство; разработка законодательных предложений в целях улучшения приказного производства.

Новизна и научная оригинальность: недостаточность изучения приказного производства в гражданско-процессуальной науке. Особым образом отмечаем, что научная новизна данной докторской диссертации состоит в разработке нового подхода к правовому урегулированию приказного производства как института гражданского процесса.

Полученные результаты способствуют решению важной научной проблемы: разработка реконцептуализации института приказного производства, что позволило раскрыть правовую природу и сущность приказного производства, определить специфику конкретных требований, на основании которых может быть вынесен судебный приказ, создав теоретическую основу для усовершенствования правовой базы, регламентирующей приказное производство, с целью обеспечения более эффективной, упрощенной и ускоренной защиты гражданских субъективных прав при рассмотрении судами гражданских дел в порядке приказного производства в Республике Молдова.

Теоретическая значимость: впервые в отечественной процессуально-гражданской науке было осуществлено многостороннее исследование приказного производства, с предложенным детальным анализом сущности, содержания и условий вынесения судом судебного приказа, а также значения существования приказного производства как упрощенной формы судебной защиты субъективных гражданских прав.

Прикладная ценность: предложения и рекомендации, разработанные в результате комплексного анализа норм гражданского процесса и судебной практики, могут быть направлены на переосмысление и совершенствование регулирования приказного производства в гражданском процессе.

Внедрение научных результатов: использование научных результатов в учебном процессе Юридического факультета Молдавского государственного университета, а также в практической судебной деятельности.

ANNOTATION

JOSANU Ilona, The Writ Proceedings, Philosophy Doctoral Thesis in Law, Chisinau, 2024.

Doctoral thesis structure: Annotation (in three languages), List of Abbreviations, Introduction, 4 chapters, General Conclusions and Recommendations, Bibliography including 275 titles, 5 Addendums, 216 pages of main text (ante the Bibliography). The results obtained were published in 11 scientific papers.

Keywords: court, judge, writ proceedings, court order, creditor, debtor, claim, request to issue a court order, document, non-litigant judicial procedure, debtor's objections.

Purpose of the study: develop a complex and in-depth scientific research of writ proceedings, determine the legal nature and essence of the writ proceedings, the specifics of the claims on the basis of which the court may issue a writ, and elaboration of theoretical and practical recommendations for the review and improvement of the normative framework that regulates the writ proceedings.

Objectives of the study: (1) determine the legal nature and essence of the writ proceedings; (2) analyse the scientific reasoning and the efficiency of the establishment of the writ proceedings in the civil process; (3) perform a complex research of the grounds for issuing the writ order to establish the concrete requirements for admitting the creditor's claims based on each specific ground; (4) study the particularities of the procedure for examining the writ order request and identify the shortcomings and gaps of the current civil procedure norms regulating the writ proceedings; (5) elaborate legislative proposals to improve the writ proceedings.

Novelty and scientific originality: the lack of sufficient study of the writ proceedings in the civil procedural doctrine. We emphasize on the scientific novelty of this Philosophy Doctoral Thesis in Law which is the development of a new approach to the legal regulation of the writ proceedings, as a civil procedure law institution.

The obtained results contribute to the solution of an important scientific problem: elaboration of the reconceptualization of the writ proceedings institution, which led to the clarification of its legal nature and essence, the establishment of the specifics of the claims on the basis of which the writ order can be issued, creating the theoretical basis for improving the normative framework of writ proceedings to ensure a more efficient, simplified and accelerated defence of subjective civil rights in the process of judging civil cases in the Republic of Moldova in writ proceedings.

Theoretical significance: for the first time in the national procedural-civil doctrine, complex research was carried out on the writ proceedings, with detailed outline of the essence, content and conditions for issuing by court of a court order and the importance of the existence of the writ proceedings as a simplified way of judicial defence of subjective civil rights.

Applied value: the entire set of proposals and recommendations developed as result of the complex analysis of the rules of civil procedure and judicial practice, can be directed to review and improve the regulation of the writ proceedings in the civil process.

Implementation of scientific results: application of the obtained scientific results during the educational process of the Law Department of the Moldovan State University as well as in the judicial practice.

LISTA ABREVIERILOR

alin. – alineat
ANP – Administrația Națională a Penitenciarelor
ANRE – Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică
art. – articol
AsOAM – asigurarea obligatorie de asistență medicală
BNRM – Biblioteca Națională a Republicii Moldova
CC al RM – Codul civil al Republicii Moldova
CEDO – Convenția europeană a drepturilor omului și libertăților fundamentale
CEx al RM – Codul de executare al Republicii Moldova
CFs al RM – Codul fiscal al Republicii Moldova
CFam al RM – Codul familiei al Republicii Moldova
CIM – contract individual de muncă
CM al RM – Codul muncii al Republicii Moldova
CNAM – Compania Națională de Asigurări în Medicină
CNAS – Casa Națională de Asigurări Sociale
CPC al RM – Codul de procedură civilă al Republicii Moldova
CPC al Rom. – Cod de procedură civilă al României
CPC al FR – Cod de procedură civilă al Federației Ruse
CSJ – Curtea Supremă de Justiție
CtEDO – Curtea Europeană a Drepturilor Omului
Ed. – Editura
HPCSJ – Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție
Î.S. – Întreprindere de Stat
lit. – literă
MDL – lei moldovenești
nr. – număr
O.N.U. – Organizația Națiunilor Unite
p. – pagină
pct. – punct
RM – Republica Moldova
SFS – Serviciul Fiscal de Stat
S.R.L. – Societate cu Răspundere Limitată
UE – Uniunea Europeană
vol. – volum

Notă: *Pe parcursul tezei de doctor sintagmele „procedura documentară” și „procedura simplificată”, sunt utilizate ca sinonime cu judecarea cauzei în procedura în ordonanță – n.n. Josanu, I.*

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța temei abordate. Procedura în ordonanță este o instituție a dreptului procesual civil care, în diferite perioade de dezvoltare a societății, a existat și a avut un conținut diferit, însă care, în mod cert, s-a dovedit a fi necesară, ca procedură de alternativă procedurii generale contencioase, deoarece procedura în ordonanță, în comparație cu procedura contencioasă generală, oferă posibilitatea de a obține o apărare eficientă și mai rapidă a drepturilor subiective civile ale părților.

Numărul cererilor de eliberare a ordonanțelor judecătorești depuse în instanțele judecătorești din Republica Moldova, confirmă interesul justițiabililor față de procedura în ordonanță, precum și importanța acesteia pentru sistemul judecătoresc. Numărul cererilor de eliberare a ordonanțelor judecătorești și catalogarea acestora pe categorii de pretenții este reflectat în Anexele 1 – 3 la prezenta teză de doctorat.

Dinamizarea și accelerarea procedurilor judiciare civile este un obiectiv al legislațiilor procesuale civile moderne. Astfel, atît în Recomandarea Comitetului de miniștri ai Consiliului Europei nr. R (84) 5 din 28.02.1984 Cu privire la principiile procedurii civile pentru ameliorarea funcționării justiției, în Cartea verde privind o procedură europeană de somație de plată și măsuri de simplificare și accelerare a litigiilor cu valoare redusă (Green Paper on a European order for payment procedure and on measures to simplify and speed up small claims litigation) COM (2002) 746 și, ulterior, în Regulamentul (CE) nr. 1896/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2006 de instituire a unei proceduri europene de somație de plată, se recunoaște necesitatea instituirii, la nivel de Uniune Europeană a unor proceduri simplificate pentru cauzele în care creanțele pecuniare ale creditorului nu sunt contestate de către debitor.

În acest sens, procedura în ordonanță, avînd sediul materiei la Capitolul XXXV al CPC al RM, corespunde apelativelor comunitare, asigurînd posibilitatea încasării de sume băneşti sau revendicarea de bunuri de la debitor în pretențiile incontestabile ale creditorului, exhaustiv specificate de legislația procesuală civilă la art. 345 al CPC al RM. Procedura în ordonanță este o procedură judiciară simplificată menită să ofere o protecție reală, eficace și rapidă drepturilor justițiabililor în categoriile de cauze civile unde aplicarea tuturor formalităților unui proces civil clasic este de prisos, or, debitorul obligației nu contestă creanța creditorului, temeinicia și legalitatea căreia este dovedită prin documente autentice, certe și veridice anexate de către creditor la cererea de eliberare a ordonanței judecătorești. În asemenea situații, legislația procesuală civilă trebuie să ofere posibilitatea examinării în fond a cauzei într-un ritm mai accelerat, mai dinamic,

dar totodată, cu respectarea garanțiilor procesuale civile generale atît pentru creditor, și – poate chiar, în primul rînd, – pentru debitor, împotrivă căruia sunt îndreptate pretențiile creditorului.

În literatura de specialitate există un anumit număr de lucrări publicate la tema procedurii în ordonanță, autorii cărora abordează anumite aspecte ale acesteia: dezvoltarea istorică, unele aspecte privind judecarea cauzelor în procedura în ordonanță etc., dar, pînă în prezent, neexistînd, în doctrina națională, un studiu comprehensiv al procedurii în ordonanță, ca unul din tipurile (felurile) de proceduri civile consacrate de legislația procesuală civilă. Cu titlu de exemplu, indicăm următorii autori care au publicat lucrări la tema procedurii în ordonanță: Neceaev, V.I, Iarcov, V.V., Nichitin, V.S., Crețu, V., Josanu, I., Branovițchii, C.L., Izvarina, A.F, Reșetneac, V.I., Cernîh, I.I., Cereomin, M.A., Crîmschii, D.I., Papulova, Z.A., Cecina, N.A., Nenașev, M.M., Coban, I., Crîmschii, D. I., Cuznețov, E.N., Vicut, M.A., Musin, V.F, Cecina, N.A., Ceceot, D.M., Reșetnicova, I.V., Covalenco, A.G., Filippov, P.M., Crașennicov, P.V., Treușnicov, M.K., Verșinin, A. P., Vlasov, A.A., Axionov, I.F., Astanin, V.V., Bacurova, N.N., Gureev, V.F., Tolceev, N., Sîsoev, D. V, Comarov, V.V., Dîca, A.O., Andronov, I., Șabalin, A.V., Verbițica, M.V., Izarova, I.O, Covtun, A. A., Ciurpita, A., Bîcicova, S.S., Arseni, I., Tcaciuc, O.

Marea majoritate a autorilor susțin necesitatea și utilitatea practică de existență a unei proceduri judiciare de alternativă procedurii contencioase generale – o procedură civilă simplificată, cum este procedura în ordonanță, unde judecarea în fond a cauzelor civile să poată fi realizată într-un mod simplificat și mai rapid, cu implicații minime de timp și efort din partea participanților la proces.

Există, totuși, unii autori, care dezbat asupra raționamentului existenței și de atribuire a procedurii în ordonanță la categoria de proceduri civile judiciare, opinînd asupra lipsei de înfăptuire a justiției în procedura în ordonanță anume din cauza modului simplificat, prevăzut de legiuitor, de judecare a cauzelor în procedura în ordonanță, de pildă, cum sunt autorii Efimova, I, Gromoșina, N.A., Tumanov, D.A., Voronov, A. F.

Indiferent de abordările adoptate, apreciem la justa valoare efortul autorilor menționați, însă, trebuie, totuși, să recunoaștem că marea parte a problemelor ce țin de aplicarea prevederilor procedurii în ordonanță, esența și conținutul acesteia, ca instituție a dreptului procesual civil, rămîne, pînă în prezent, fie neabordată, fie cercetată insuficient.

Absența unui cadru normativ bine reglementat, ce ar viza varii situații practice, inexistența practicii judiciare uniform formate cu privire la judecarea cauzelor în procedura în ordonanță, și insuficiența preocupărilor doctrinare, au condiționat necesitatea realizării unui studiu aprofundat privind problemele teoretice şi practice ale procedurii în ordonanță.

În același context precizăm, că există mai multe întrebări vizînd aplicarea, în mod practic, a normelor procedurii în ordonanță, fapt ce se datorează unor reglementări lacunare, pe alocuri, contradictorii, ale legislației procesual-civile, – norme care anterior nu au fost cercetate amănunțit, ceea ce ar fi permis înlăturarea multor neclarități teoretico - practice. Lipsa studiilor detaliate ale procedurii în ordonanță relevă necesitatea și utilitatea prezentei teze de doctorat, or prin aplicarea procedurii în ordonanță, poate fi diminuată supraîncărcarea instanțelor judecătorești, asigurarea apărării eficiente, și mai rapide, comparativ cu procedura contencioasă generală, a drepturilor și intereselor legitime ale părților. Din aceste considerente, este necesară elaborarea interpretărilor doctrinare și recomandărilor practice privind aplicarea corectă a normelor procedurii în ordonanță.

Din acest punct de vedere, prezenta teză de doctorat reprezintă o încercare de cercetare minuțioasă a procedurii în ordonanță, de consolidare a conceptului procedurii în ordonanță ca procedură judiciară simplificată, și, respectiv, formularea de propuneri și recomandări ce ulterior, vor servi năzuințelor legiuitorului de optimizare a reglementărilor procedurii în ordonanță.

Problema științifică importantă constă în reconceptualizarea instituției procedurii în ordonanță, fundamentarea naturii juridice și esenței acesteia, stabilirea specificului pretențiilor în temeiul cărora poate fi eliberată ordonanța judecătorească şi identificarea modalităților de optimizare a cadrului normativ care reglementează procedura în ordonanță.

Scopul lucrării este axat pe realizarea unei cercetări științifice complexe și aprofundate a instituției procedurii în ordonanță, determinarea naturii juridice și esenței procedurii în ordonanță, specificului pretențiilor în temeiul cărora poate fi eliberată ordonanța judecătorească și elaborarea recomandărilor teoretico-practice vizînd revizuirea și perfecționarea cadrului normativ ce reglementează procedura în ordonanță.

Scopul lucrării a determinat următoarele ***obiective ale cercetării***: (1) determinarea naturii juridice și esenței procedurii în ordonanță; (2) analiza raționamentelor științifice și eficienței instituirii procedurii în ordonanță în procesul civil; (3) cercetarea complexă a temeiurilor eliberării ordonanței judecătorești pentru a stabili cerințele concrete de admitere a pretențiilor creditorului în baza fiecărui temei; (4) studierea particularităților procedurii de examinare a cererii de eliberare a ordonanței judecătorești și identificarea lacunelor și deficiențelor normelor procesual-civile actuale de reglementare a procedurii în ordonanță; (5) elaborarea propunerilor legislative în vederea perfecționării procedurii în ordonanță.

Ipoteza de cercetare în prezenta cercetare vizează unele aspecte care nu pot fi observate și desprinse din simpla lecturare a prevederilor ce reglementează procedura în ordonanță, ci pot fi deduse în baza situațiilor practice și practicii judiciare, pe alocuri în contradicție cu textul și spiritul instituției procedurii în ordonanță. Interpretările cadrului legal și soluțiile propuse sunt

fundamentate pe argumente confirmative și presupun construirea unei ipoteze bazate pe doctrina existentă, cu aplicarea metodologiei de investigare și cercetare științifică, care să permită, în rezultatul cercetărilor efectuate, confirmarea ipotezei. Ipoteza de cercetare este anticipativă și pro-activă vizînd problemele din viața reală întîmpinate în practică, ceea ce ne-a permis să direcționăm cercetările efectuate în prezenta lucrare spre soluționarea de probleme științifico-practice importante și stabilirea clară a obiectivului cercetării și anticiparea răspunsurilor corecte și soluțiilor concrete în baza cunoștințelor posedate.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese. Metodologia prezentei cercetări științifice se bazează pe metoda dialectico-materialistă, de unde se desprind și alte metode particulare, utilizate în prezenta teză de doctorat: istorică, logico-juridică, logico-formală, comparativă, gramaticală, precum și observarea, descrierea, deducția, modelarea, compararea etc.

La elaborarea prezentei cercetări au fost aplicate acte normative naționale și internaționale, cu accent pe prevederile Constituției RM, CPC al RM, doctrina procesuală civilă din RM și din alte state, precum și s-a ținut cont de recomandările Comitetului de miniștri ai Consiliului Europei și regulamentele adoptate de Parlamentul European în materie de proceduri judiciare simplificate, precum și de prevederile Hotărîrilor Curții Constituționale a RM.

Sumarul capitolelor tezei. Volumul și structura lucrării sunt determinate de conținutul obiectului cercetării, scopul și obiectivele stabilite, iar la elaborarea tezei s-a ținut cont de cerințele ANACEC privind elaborarea tezelor de doctorat. Teza de doctorat cuprinde: Introducerea, 4 capitole, Concluziile și recomandările; Bibliografia și 5 Anexe.

În Introducerea lucrării este evidențiată actualitatea și importanța temei cercetate, scopul și obiectivele lucrării, noutatea științifică a acesteia și problema științifică importantă supusă soluționării, importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării. Totodată, în Introducerea lucrării sunt prezentate și rezultatele științifice obținute în urma cercetărilor științifice efectuate, implementarea rezultatelor științifice, aprobarea rezultatelor obținute și publicațiile la tema tezei de doctorat.

În Capitolul 1 ”ANALIZA CERCETĂRILOR ȘTIINȚIFICE REFERITOARE LA INSTITUȚIA PROCEDURII ÎN ORDONANȚĂ”, care conține 3 paragrafe: 1.1. Abordări științifice ale instituției procedurii în ordonanță realizate peste hotare; 1.2. Abordări științifice ale instituției procedurii în ordonanță realizate în Republica Moldova; 1.3. Concluzii la Capitolul 1, au fost analizate materialele științifice publicate la tema prezentei teze de doctorat, și au fost evidențiate diversele opinii, inclusiv cele în contradictoriu, expuse de către diferiți autori privind locul și esența procedurii în ordonanță. În pofida doctrinei puțin dezvoltate la tema prezentei

lucrări, s-a efectuat o analiză comprehensivă a materialelor publicate, inclusiv celor de ultima oră atît în Republica Moldova, cît și peste hotarele acesteia, scrise atît de către savanții notorii în domeniul dreptului procesual-civil, cît și de tinerii cercetători, precum și de practicieni în domeniu. Astfel, materialele științifice selectate, cercetate și analizate în prezenta teză, au permis efectuarea trecerii în revistă a unui spectru larg de particularități specifice instituției procedurii în ordonanță, cu evidențierea problemelor științifico-practice abordate în publicațiile de referință.

În concluzie, după efectuarea analizei abordărilor științifice ale instituției procedurii în ordonanță realizate în Republica Moldova și peste hotare, am constatat că marea parte a problemelor ce vizează judecarea cauzelor în procedura în ordonanță, aplicarea practică a normelor procedurii în ordonanță, esența și conținutul procedurii în ordonanță, pînă în prezent, nu au fost cercetate, sau au fost cercetate doar parțial.

Capitolul 2, întitulat ”NATURA JURIDICĂ A PROCEDURII ÎN ORDONANȚĂ ȘI LOCUL EI ÎN SISTEMUL TIPURILOR DE PROCEDURI CIVILE DIN REPUBLICA MOLDOVA”, conține 3 paragrafe: 2.1. Aspecte definitorii ale naturii juridice a procedurii în ordonanță și a ordonanței judecătorești; 2.2. Garanțiile procesuale civile ale părților în procedura în ordonanță; 2.3. Concluzii la Capitolul 2.

În primul paragraf este analizată și concretizată esența și natura juridică a procedurii în ordonanță și a actului de dispoziție adoptat de către instanța de judecată în rezultatul judecării cauzei în această procedură – ordonanța judecătorească. Sunt expuse diferențierile față de hotărîrea judecătorească. În următorul paragraf se descriu garanțiile procesuale civile ale părților în procedura în ordonanță, se evidențiază carențele depistate privind lipsa unei balanțe echitabile între garanțiile debitorului și creditorului în procedura în ordonanță. În al treilea paragraf sunt elaborate concluzii și recomandări de modificare a legislației procesuale civile ce au ca scop obținerea unei reglementări juste și balansate a drepturilor procesuale civile ale debitorului și creditorului în procedura în ordonanță.

Al treilea Capitol cu titlul ”TEMEIURILE ELIBERĂRII ORDONANȚEI JUDECĂTORESTI”, conține 5 paragrafe: 3.1. Prevederi generale asupra pretențiilor în al căror temei poate fi eliberată ordonanța judecătorească și clasificarea acestora, 3.2. Analiza categoriilor de pretenții care pot fi înaintate în procedura în ordonanță exclusiv de către autoritățile și instituțiile publice, 3.3. Analiza categoriilor de pretenții care pot fi înaintate în procedura în ordonanță exclusiv de către persoanele fizice, 3.4. Analiza categoriilor de pretenții care pot fi înaintate în procedura în ordonanță de către persoanele juridice și fizice și 3.5. Concluziile la Capitolul 3.

În acest capitol se oferă caracteristica generală (comună) a pretențiilor în al căror temei poate fi eliberată ordonanța judecătorească, autorul elaborând și o clasificare a categoriilor de

pretenții, în funcție de subiecții cu drept de a înainta pretențiile în procedura în ordonanță. În paragrafele 3.2, 3.3. și 3.4 a fost efectuată o analiză minuțioasă a tuturor celor 17 categorii de pretenții ce se conțin la art. 345 al CPC al RM, în temeiul cărora poate fi eliberată ordonanța judecătorească. Se constată că specificul reglementărilor procedurii în ordonanță determină necesitatea instanței de judecată de a clarifica pretențiile prin prisma dispozițiilor de drept material, în vederea aprecierii juste a admiterii pretențiilor sau refuzului de a emite ordonanță judecătorească. Se pune accent pe faptul că anume de calificarea corectă a fiecărei categorii de pretenții a creditorului conform prevederilor dreptului material, de constatarea caracterului nelitigios al pretențiilor și recunoașterii pretențiilor de către debitor, depinde dacă instanța de judecată va fi în drept sau nu, să emită ordonanța judecătorească. În acest capitol, este elaborată o analiză aprofundată a fiecărei categorii de pretenții în baza căreia instanța de judecată poate emite o ordonanță judecătorească, sunt evidențiate lacunele depistate și sunt formulate propuneri de modificare și de actualizare a temeiurilor de eliberare a ordonanței judecătorești.

Capitolul 4, întitulat ”EXAMINAREA CERERII ÎN PROCEDURA ÎN ORDONANȚĂ ȘI CONDIȚIILE ELIBERĂRII ORDONANȚEI JUDECĂTOREȘTI” oferă o analiză minuțioasă a procedurii de examinare a cauzelor în procedura în ordonanță, prin cele 3 paragrafe: 4.1. Etapele (fazele) procedurii în ordonanță; 4.2. Procedura de examinare a cererii în ordinea procedurii în ordonanță și condițiile de eliberare de către judecător a ordonanței judecătorești: 4.3. Concluzii la Capitolul 4.

În cadrul acestui capitol se analizează minuțios normele ce reglementează procedura de judecare a cauzelor în procedura în ordonanță, specificul fazelor procedurii în ordonanță, particularitățile procesuale specifice procedurii în ordonanță și condițiile de eliberare de către judecător a ordonanței judecătorești. Ca rezultat al cercetărilor efectuate sunt efectuate recomandări de completare a conținutului Capitolului XXXV al CPC al RM Procedura în ordonanță (procedura simplificată), fiind propus un proiect de capitol în redacție nouă.

Noutatea și originalitatea științifică a prezentei teze de doctorat este argumentată prin existența unei cercetări insuficiente a temei vizate în doctrina procesuală civilă. Cercetarea se bazează pe metodele de cercetare selectate ce asigură aprecierea, prin prisma unei abordări minuțioase și imparțiale, a justificării, corectitudinii și justeței redacției actuale a normelor procesuale civile ce reglementează procedura în ordonanță. Urmare a cercetării efectuate și abordării analitico-interpretative a reglementărilor cadrului normativ al procedurii în ordonanță, a fost posibilă dezvoltarea unei evaluări complexe a procedurii în ordonanță; elaborarea de propuneri și recomandări privind aplicarea corectă a normelor procedurii în ordonanță în activitatea practică;

evaluarea și determinarea, de pe poziții noi, a modului de reglementare a procedurii în ordonanță în conținutul CPC al RM.

Problema științifică importantă soluționată prin cercetarea desfășurată a constat în elaborarea reconceptualizării instituției procedurii în ordonanță, fapt care a condus la clarificarea naturii juridice și esenței acesteia, stabilirea specificului pretențiilor în temeiul cărora poate fi eliberată ordonanța judecătorească, creînd baza teoretică pentru optimizarea cadrului normativ a procedurii în ordonanță în vederea asigurării apărării, într-un mod mai eficient, simplificat și accelerat, a drepturilor subiective civile în procesul de judecare a cauzelor civile în Republica Moldova în procedura în ordonanță.

Semnificația teoretică a tezei de doctorat constă în faptul că, pentru prima dată în doctrina procesuală civilă națională, a fost efectuată o cercetare complexă vizînd procedura în ordonanță, cu implicații profunde asupra esenței, conținutului și condițiilor de eliberare a ordonanței judecătorești de către instanța de judecată și importanța existenței procedurii în ordonanță în legislația procesuală civilă națională, ca procedură simplificată de apărare judiciară a drepturilor subiective civile.

Importanța teoretică a prezentei teze de doctorat se justifică și prin faptul că abordările ce se conțin în această lucrare pot servi viitoarelor dezbateri științifice asupra instituției procedurii în ordonanță și studierii, în continuare, a acestei teme în scopul optimizării reglementărilor procesuale-civile vizate.

Valoarea aplicativă. Importanța practică a prezentei cercetări se justifică prin posibilitatea utilizării propunerilor și recomandărilor, înaintate spre susținere, la perfecționarea reglementării instituției procedurii în ordonanță în cadrul procesului civil.

Rezultatele cercetării pot fi utile următoarelor demersuri științifice, orientate spre optimizarea cadrului regulatoriu al judecării cauzelor civile în procedura în ordonanță, precum și pot servi ca recomandări în activitatea practică a instanțelor de judecată ce examinează cauze în procedura în ordonanță. Abordările doctrinare din prezenta teză de doctorat, și aspectele juridico-practice pot fi utilizate ca material didactic la predarea cursului de Drept procesual civil, tema Procedura în ordonanță în instituțiile de învățămînt superior și cele de formare profesională continue a specialiștilor în domeniul dreptului.

Rezultatele științifice obținute în urma cercetărilor științifice desfășurate au constat în: determinarea locului și importanței procedurii în ordonanță ca parte componentă a legislației procesuale civile; determinarea esenței, conținutului și particularităților judecării cauzelor în procedura în ordonanță; stabilirea condițiilor concrete de eliberare a ordonanței judecătorești în baza temeiurilor indicate la art. 345 al CPC al RM; depistarea deficiențelor de reglementare a

procedurii în ordonanță; și identificarea propunerilor complexe privind eficientizarea activității instanțelor de judecată la judecarea cauzelor în procedura în ordonanță.

Implementarea și aprobarea rezultatelor cercetării. Teza de doctorat prezentată pentru susținere a fost elaborată în cadrul Departamentului drept procedural al Universității de Stat din Moldova. Rezultatele științifice au fost utilizate în procesul educațional al Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova, precum și în activitatea practică din domeniul judiciar.

Publicațiile la tema tezei. Conținutul teoretico-practic al lucrării, concluziile și recomandările tezei de doctorat au fost reflectate în 11 lucrări științifice publicate, iar unele teze şi rezultate ale cercetării au fost prezentate și discutate în cadrul mai multor conferințe ştiinţifico–practice: 1) Materialele Conferinței științifice internaționale „Interacțiunea dreptului intern şi dreptului internațional: provocări şi soluții”, Chișinău, 2015; 2) Materialele Conferinței internaționale ştiinţifico-practice „Teoria şi practica administrării publice”, Chișinău, 2015; 3) Materialele Conferinței științifico-practice ”Tendințe de dezvoltare a științei juridice la etapa actuală”, Kemerovo, 2015 (Federația Rusă); 4) Materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională ”Integrare prin cercetare și inovare”, Chișinău, 2023; 5) Materialele Conferinței științifico-practice naționale cu participare internațională ”Dimensiuni private și publice în drept medical”, Chișinău, 2023.

Concluziile generale și recomandările tezei de doctorat atestă necesitatea revizuirii și perfecționării mecanismului procedurii în ordonanță, astfel fiind formulate și o serie de recomandări cu titlu de *lege ferenda.*

1. ANALIZA CERCETĂRILOR ȘTIINȚIFICE REFERITOARE LA INSTITUȚIA PROCEDURII ÎN ORDONANȚĂ

1.1. Abordări științifice ale instituției procedurii în ordonanță realizate peste hotare

Studierea instituției procedurii în ordonanță de către autorii din alte state prezintă interes și importanță științifică prin prisma prevederilor abordate, viziunilor expuse și propunerilor efectuate.

În acest context, menționăm Comentariul la CPC al FR sub redacția lui Neceaev, V.I, unde autorii abordează procedura în ordonanță ca o formă jurisdicțională procesuală simplificată a procedurii civile, cerințele creditorului fiind bazate pe documente incontestabile contra debitorului care nu-și onorează obligațiile, ceea ce a permis autorilor să numească această procedură ca fiind o procedură documentară. În aceeași ordine de idei, autorul indică că procedura în ordonanță nu poate fi intentată în lipsa documentelor confirmative a pretențiilor creditorului, iar insuficiența acestora condiționează refuzul de a emite ordonanța judecătorească. [242, p. 161-168]. Menționăm că, CPC al RM nu prevede instituția refuzului de a emite ordonanța judecătorească, ci doar refuzul de a primi cererea, indicat la art. 348 alin. (2) lit. c) al CPC al RM, astfel, încît la etapa primirii cererii de emitere a ordonanței judecătorești, judecătorul examinează critic nemijlocit conținutul documentelor prezentate întru justificarea pretenției creditorului față de debitor.

Un alt autor rus Iarcov, V.V. susține că în procedura în ordonanță judecătorul trebuie să analizeze nu atît natura necontencioasă a raporturilor între creditor și debitor, cît caracterul necontencios al înseși pretențiilor creditorului față de debitor, pretenții care trebuie să fie bazate pe probe confirmative. În calitate de avantaje ale procedurii în ordonanță, autorul indică a) desfășurarea procedurii judiciare în termeni mai restrînși (rapizi), b) simplificarea procedurilor judiciare, c) lipsa fazei (etapei) dezbaterilor judiciare, d) existența garanțiilor procedurale pentru debitor, e) investirea ordonanței judecătorești cu puterea titlului executoriu; e) totodată, cum menționează autorul, existența posibilității emiterii ordonanței judecătorești în baza pretenției ce rezultă dintr-un act juridic încheiat printr-un înscris simplu, iar legea nu dispune altfel, acoperă un cerc foarte larg de pretenții [275, p. 2-3].

Prezintă interes științific și teza de doctor, a autorului Nichitin, V.S. care susține că caracterul nelitigios al pretențiilor creditorului urmează să fie perceput prin prisma analizei dacă debitorul dispune sau nu de perspective reale de apărare contra pretențiilor creditorului, reieșind din înscrisurile prezentate de către creditor întru probarea pretenției sale [254, p. 22]. Nu putem susține această opinie, or, o astfel de abordare a caracterului nelitigios al pretențiilor creditorului față de debitor, contravine principiului contradictorialității părților în procesul civil, deoarece

apărarea reală a debitorului contra pretențiilor creditorului se efectuează prin înaintarea obiecțiilor sale motivate împotriva pretenţiilor admise, anexînd probele ce le confirmă (art. 352 alin. (2) al CPC al RM).

Teza de doctor în drept a autorului Branovițchii, C.L., în care autorul dezvoltă ideea că procedura în ordonanță este o alternativă eficientă procedurii generale contencioase, scopul căreia este de a oferi creditorului, privind pretenția sa presupus nelitigioasă, posibilitatea de a obține un titlu executoriu într-o procedură simplificată și rapidă. Însă, Branovițchii, C.L. consideră că posibilitatea de a obține această apărare în ordinea procedurii în ordonanță este strîns legată de caracterul necontencios al pretenției creditorului – caracter pe care trebuie să îl dovedească însăși creditorul, fapt care nu poate fi dovedit, dacă nu prezintă înscrisurile cu privire la pretenție între el și debitorul obligației [213, p. 90-91]. Autorul de asemenea consideră că ordonanța judecătorească este doar o varietate a hotărârii judecătorești intermediare care precede emiterea titlului executoriu, iar forța juridică a ordonanței judecătorești este condiționată de înștiințarea corespunzătoare a debitorului – opinie cu care nu putem să fim de acord [214, p. 112].

În lucrarea elaborată de autorul Izvarina, A.F, [238, p. 118 - 119], se afirmă că procedurii în ordonanță îi sunt caracteristice așa trăsături cum: accesibilitatea, operativitatea, simplitatea perfectării documentare și garantarea unui act de justiție rapid înzestrat cu forță executorie. Autoarea pe bună dreptate afirmă că ordonanța judecătorească este un act de dispoziție a instanței de judecată care conține, în primul rînd, ordinul instanței de judecată adresat organelor executorii, or debitorul a refuzat executarea benevolă sau s-a eschivat de la executarea obligației sale față de creditor, și, urmare a adresării creditorului, instanța judecătorească, în mod operativ, asigură realizarea sarcinii de apărare judiciară a drepturilor civile ale creditorului.

În opinia autorilor Reșetneac, V.I., Cernîh, I.I., nu este corect ca instanța să expedieze debitorului copia de pe ordonanța judecătorească înainte de a afla poziția debitorului față de pretenția creditorului; cum remarcă autorii, în această situație, soarta ordonanței judecătorești deja emise de către instanță, depinde de opinia debitorului, din care considerent autorii susțin că această ordine procesuală contribuie la ”anihilarea” ordonanței judecătorești. Totodată, autorii afirmă că debitorul, după primirea copiei de pe ordonanța judecătorească, ar putea întreprinde acțiuni în vederea tăinuirii bunurilor vizate în cererea de eliberare a ordonanţei judecătoreşti [264, p. 67 - 68].

Autorul Cereomin, M.A. consideră că procedura în ordonanță poate fi definită ca o procedură judiciară simplificată și redusă, în comparație cu procedura în acțiune civilă, alternativă acesteia, bazată pe probe scrise de încredere, care vizează protecția drepturilor și intereselor legitime ale justițiabililor prin asigurarea posibilității de executare a unui șir de obligații și

condiționată de natura juridică a pretențiilor specificate în lege, în temeiul cărora poate fi emisă o ordonanță judecătorească [274, p. 78]. Autorul afirmă că obiectul ordonanței judecătorești îl constituie raporturile material-juridice ale căror certitudine și lipsă de litigiu se stabilește în urma analizei înscrisurilor depuse de către creditor [270, p. 85].

Crîmschii, D.I. afirmă că un obiectiv al înfăptuirii justiției moderne este simplitatea și flexibilitatea procedurii civile, care trebuie să: ofere acces facil la justiție, bazat pe reguli clare privind competența jurisdicțională; procedura de emitere a actului judecătoresc de dispoziție trebuie să fie simplă și să nu fie supraîncărcată sub aspect procesual; iar actul de dispoziție emis de instanța de judecată trebuie să poată fi executat rapid [250, p. 68].

În cadrul analizei efectuate trebuie să menționăm, totuși, că un șir de autori în genere nu conceptualizează procedura în ordonanță ca activitate a instanței de judecată întru înfăptuirea justiției. De pildă, autorul Efimova, I. afirmă că în procedura în ordonanță nu este necesară realizarea unei forme procesuale de activitate a instanței de judecată întrucît scopul urmărit nu constă în soluționarea litigiului de drept între creditor și debitor, ci confirmarea pretențiilor creditorului [236, p. 25].

La această opinie subscrie și autoarea Gromoșina, N.A., care neagă existența activității procesuale a instanței de judecată la emiterea ordonanței judecătorești. Afirmă autoarea că în procedura în ordonanță lipsesc un șir de principii clasice ale procedurii civile, iar însăși această procedură înglobează o serie de elemente aleatoriu preluate din forma procesuală de activitate a instanței de judecată, și că ținînd cont de procedeele logicii formale, în cazul în care lipsesc cîteva trăsături sau caracteristici ale unui fenomen, urmează inevitabil să concluzionăm asupra lipsei acestui fenomen [232, p. 236].

În disonanță cu autorii Efimova, I. și Gromoșina, N.A., și pe bună dreptate Papulova, Z.A. precizează că procedura în ordonanță, ca și concept, nu se diferențiază de oricare alt tip de proceduri judiciare, în primul rînd dat fiind faptul că instanța de judecată, în numele legii, statuează în privința drepturilor și obligațiilor părților, impune sancțiuni, conducîndu-se de normele legislației în vigoare, ceea ce, de fapt, și reprezintă activitate de înfăptuire a justiției. Prin urmare, afirmă Papulova, Z.A., recunoscînd existența unui șir de principii în activitatea instanței de judecată la emiterea ordonanței judecătorești, trebuie, îndeosebi, să le privim că fiind caracteristici specifice ale acestui tip de procedură civilă, și nicidecum ca niște elemente răzlețite, rupte de contextul activității procesual-civile a instanței de judecată. În procesul civil contemporan, forma de activitate procesuală nu poate fi aceeași pentru toate categoriile de cauze și feluri (tipuri) de proceduri, or, natura diferită a raporturilor materiale între părți, cerințele vremii, diferențiază schema anterior universală de activitate procesuală a instanței de judecată, iar introducerea

cerințelor speciale pentru particularitățile excepțiilor nu face decât să sublinieze regulile generale privind respectarea obligatorie a formei procesuale. Analiza procedurii în ordonanță este un prim exemplu ce demonstrează în mod clar această tendință [259, p. 111-112].

Subscrie opiniei date și autoarea Cecina, N.A., care abordează procedura în ordonanță prin prisma corelării formei procesuale la acest tip de procedură civilă și remarcînd că consacrarea de către legiuitor a procedurii în ordonanță a oferit posibilitatea de a simplifica activitatea procesual-civilă a instanțelor de judecată. Însă, menționează autoarea, orice activitate procesual-civilă, clasică sau simplificată, se efectuează în cadrul unei forme procesuale de activitate, conform regulilor de procedură prestabilite, conform principiilor generale stabilite de legislația procesual-civilă; respectiv, forma procesuală de activitate a instanțelor de judecată este parte integrantă obligatorie a oricărui tip de procedură judiciară, or activitatea judiciară în afara formei procesuale este nulă [245, p. 201].

Tumanov, D.A. afirmă că procedura în ordonanță se caracterizează prin lipsa litigiului între părți, iar însăși această lipsă de litigiu trebuie abordată anume prin prisma absenței din partea debitorului a negației active a obligației sale față de creanța creditorului, și, totodată, existența comportamentului pasiv al debitorului manifestat prin neexecutarea obligației – de altminteri, chiar și ținînd cont de această abordare, trebuie să recunoaștem că, în procedura în ordonanță, există, totuși, un potențial litigiu între părți [268, p. 71-72].

Lucrarea autorului Nenașev, M.M. prezintă interes sub aspect de abordare însăși a raționamentului practic de existență a procedurii în ordonanță ca fel (tip) de procedură civilă distinctă. Nenașev, M.M. susține opinia autorului Tumanov, D.A. însă precizează că, în procedura în ordonanță, instanțele de judecată nu trebuie să califice ca litigiu între părți lipsa acordului debitorului cu pretenția înaintată de către creditor. În același timp, Nenașev, M.M. afirmă că în procedura în ordonanță există un litigiu de drept, sub care trebuie de înțeles situația în care creditorul, avînd anumite pretenții față de debitor și confruntîndu-se cu comportamentul pasiv al debitorului, este nevoit să se adreseze instanței de judecată pentru a obține executarea creanței sale. Din acest considerent, Nenașev, M.M. concluzionează că ar fi mai rațional ca procedura în ordonanță să fie parte a procedurii în acțiune civilă, ceea ce ar permite nu doar de a clarifica existența sau lipsa litigiului de drept în cadrul procedurii în ordonanță, ci și soluționarea unor probleme practice. În special, autorul afirmă că și procedura în acțiune civilă, și procedura în ordonanță, au același obiect – litigiul de drept între părți, iar lipsa caracterului contencios (al pretențiilor – n.n. Josanu, I.) în procedura în ordonanță este doar o omisiune a legiuitorului, or, aceleași pretenții care pot fi înaintate în ordinea procedurii în ordonanță, la fel pot fi înaintate și în procedura în acțiune civilă. Astfel, susține autorul, că conform logicii legiuitorului, pretenția

înaintată în ordinea procedurii în acțiune civilă presupune existența unui litigiu de drept între părți, pe cînd aceeași pretenție înaintată în ordinea procedurii în ordonanță, presupune caracter nelitigios. Prin urmare, Nenașev, M.M. ajunge la concluzia că criteriul de separare a unui fel (tip) de procedură judiciară civilă reprezintă obiectul raporturilor procesual-civile. Raporturile procesual-civile în cadrul fiecărui tip de procedură civilă dispun de propriul obiect caracteristic acestora, respectiv, dacă pe parcursul examinării cauzei, se va stabili că raporturile procesual-civile au un alt obiect, examinarea cauzei în procedura respectivă urmează a fi încetată. Autorul indică că în procedura specială se admite existența litigiului cu privire la fapte, însă nu este admisă existența litigiului de drept întrucît acesta este obiect al procedurii în acțiune civilă. Diferența între litigiul cu privire la fapte și litigiul de drept este că litigiul cu privire la fapte are loc atunci cînd există dubii privind suficiența probelor prezentate de către petiționar în susținerea cererii sale, iar litigiul de drept apare atunci cînd situația de drept a persoanei este în contradicție cu pretenția înaintată de către petiționar. De unde și concluzia autorului Nenașev, M.M. că separarea procedurii în ordonanță ca procedură judiciară civilă distinctă este greșită întrucît în această procedură, ca și în procedura în acțiune civilă, există un litigiu de drept, respectiv, ar fi mai rațional ca procedura în ordonanță să fie reglementată de legiuitor ca o procedura simplificată în acțiune civilă, și să se stabilească că examinarea cauzei în procedura în ordonanță se efectuează conform regulilor generale ale procedurii în acțiune civilă, cu particularitățile stabilite de capitolul dedicat procedurii în ordonanță [253, p. 158-165].

Nu putem să fim de acord cu opinia expusă de Nenașev, M.M. în partea ce ține de lipsa raționamentelor practice de reglementare a procedurii în ordonanță ca fel (tip) de procedură judiciară distinctă. În susținerea opiniei noastre aducem definiția litigiului de drept elaborată de notoriul savant Cojuhari, A.N. care percepe litigiul de drept ca manifestarea externă a neconcordanțelor dintre convingerile juridice ale părților cu privire la existența drepturilor subiective și îndeplinirea obligațiilor sau privind existența absenței unui raport juridic sau conținutul acestuia și comportamentul opus al părților cauzat de această discrepanță [244, p. 19-23]. Precizăm că, în procedura în ordonanță, litigiul de drept poate apărea doar dacă debitorul înaintează obiecțiile sale motivate, veridice, cu anexarea probelor care le confirmă, în baza cărora judecătorul va putea concluziona asupra temeiniciei acestor obiecții, respectiv, existenței unui potențial litigiu de drept între părți, prin urmare dispunînd asupra admisibilități obiecțiilor debitorului (art. 352 al CPC al RM) și, respectiv, anulării ordonanței judecătorești (art. 353 al CPC al RM). Susținem opinia că lipsa litigiului între părți în procedura în ordonanță trebuie să fie abordată anume prin prisma caracterului pretenției înaintate de către creditor și conținutului documentelor anexate, care, pentru a satisface condițiilor eliberării ordonanței judecătorești,

trebuie să demonstreze că debitorul, în mod rezonabil, nu ar avea posibilități de apărare reale și efective – pînă la proba contrarie materializă prin înaintarea obiecțiilor sale motivate și veridice, și cu condiția anexării probelor confirmative.

În acest context, ne alăturăm opiniilor expuse de către autorii Iarcov, V.V., Neceaev, V.I., Nichitin, V.S., Branovițchii, C.L., Izvarina, A.F, Cereomin, M.A., Papulova, Z.A., Crîmschii, D. I. și afirmăm că, în condițiile societății moderne, procedura în ordonanță și-a demonstrat pe deplin dreptul la existență, este o procedură cu trăsături distincte din cadrul legislației procesual-civile, avîndu-și utilitatea prin oferirea unei alternative simplificate, rapide și eficiente procedurii în acțiune civilă.

În Comentariul la CPC al FR sub redacția lui Neceaev, V.I., autorii reflectă asupra procedurii în ordonanță ca fiind o procedură simplificată sub aspect procedural, prin intermediul căreia de la debitor sunt încasate creanțe în baza pretențiilor incontestabile și temeinic documentate prin înscrisuri incontestabile ce confirmă neexecutarea obligației de către debitor – din care considerente autorii mai cataloghează procedura în ordonanță ca fiind o procedură scrisă sau procedură judiciară documentară. Totodată, autorii subliniază că adresarea în ordinea procedurii în ordonanță este la decizia creditorului, care, de altfel, poate alege să solicite apărarea drepturilor și intereselor sale legitime în procedura generală în acțiune civilă. În procedura scrisă, consideră autorii, nu există reclamant și pîrît, întrucât se presupune că nu există niciun litigiu de drept cu privire la pretențiile înaintate, părțile fiind numite „creditor” și „debitor”, ceea ce subliniază certitudinea (indisputabilitatea) raportului material -juridic existent între părți [242, p. 19-23].

În contextul analizei efectuate, ținem să ne referim și la viziunile îndrăznețe de perspectivă expuse de către autorul Cuznețov, E.N., în teza sa de doctor habilitat. Autorul propune de a crea un model de procedură de executare pentru pretențiile incontestabile, care i-ar permite creditorului să se adreseze direct executorului judecătoresc vizînd pretențiile de mică valoare care nu sunt contestate de către debitor, cu transformarea ulterioară a instituției procedurii în ordonanță ce ar exclude-o din domeniul procedurilor judiciare civile și cu includerea cercului de pretenții în ale căror temei poate fi cerută eliberarea ordonanței judecătorești în procedura în executare cu privire la pretențiile incontestabile. Autorul consideră că astfel se va reduce povara asupra instanțelor de judecată cu menținerea garanțiilor legale oferite creditorului și debitorului prin lege. Totodată, autorul precizează că este necesar ca interacțiunea participanților la procedura de executare cu privire la pretențiile incontestabile să se realizeze pe deplin în format electronic [250, p. 20-21]. Considerăm că opinia expusă de către Cuznețov, E.N. își are dreptul la viață, deși o găsim, la etapa actuală de dezvoltare ale societății, ca fiind un pic timpurie, întrucît învestirea cu atribuții jurisdicționale a altor organe sau persoane fizice învestite de stat cu competența de a îndeplini

activități de interes public, necesită o pregătire și formare temeinică, precum și reorganizare instituțională, dar, mai întîi de toate, se poate realiza eficient doar într-o societate cu înaltă cultură juridică, ceea ce ar permite să evităm eventualele contestări ale actelor emise de executorii judecătorești în procedura propusă de către autorul Cuznețov, E.N.

Autoarea Vicut, M.A. percepe procedura în ordonanță ca fiind o procedură simplificată de soluționare a cauzelor civile, care a luat naștere pe parcursul dezvoltării istorice a societății avînd scopul, în primul rînd, de a reaminti debitorului despre necesitatea de a executa obligațiile sale. În continuare, autoarea susține că prin ordonanța judecătorească, instanța de judecată atribuie expresie concretă creanței abstracte, prin care fapt raporturile dintre părți sunt statornicite. Din acest motiv, ordonanța judecătorească, ca și hotărîrea judecătorească, trebuie să corespundă cerințelor de legalitate și temeinicie. Susținem și opinia autoarei Vicut, M.A., conform căreia prin temeinicia ordonanței judecătorești urmează să înțelegem corespunderea temeiului de fapt al ordonanței judecătorești cu circumstanțele reale ale cauzei, confirmate prin probe convingătoare, iar legalitatea ordonanței judecătorești reprezintă componenta juridică a problemei deduse judecății și urmează a fi verificată prin prisma a 3 criterii, și anume: (i) respectarea competenței jurisdicționale; (ii) respectarea pretențiilor în temeiul cărora poate fi eliberată ordonanța judecătorească și (iii) respectarea ordinii procesual-civile stabilite de normele codului de procedură civilă privind emiterea ordonanței judecătorești [222, p. 122 -125].

Autorii Musin, V.F, Cecina, N.A., Ceceot, D.M. opinează că necesitatea respectării stricte a ordinii procedurale de examinare a cauzei este cheia soluționării legale, rezonabile și echitabile a cauzei deduse judecății, și anume forma procesuală asigură cea mai eficientă protecție a drepturilor și intereselor justițiabililor. Totuși, întrucât numărul cauzelor deduse instanțelor de judecată este în continuă creștere, printre aceste cauze există un șir de cauze simple, pentru soluționarea cărora nu este necesară aplicarea fără excepție a tuturor regulilor de procedură, fiind suficientă soluționarea acestora în ordinea procedurii simplificate. Subscriem opiniei autorilor că este inutil și irositor sub aspect de timp și efort, ca toate categoriile de pretenții să fie examinate conform unei singure ordine procesual-civile complexe, cum este procedura în acțiune civilă. Procedura simplificată – în ordonanță, este un tip de procedură civilă desfășurată într-o formă procesuală stabilită de legea procesual-civilă în corespundere cu sarcinile generale ale justiției, iar însăși ordonanța judecătorească este un act de dispoziție a instanței de judecată prin care are loc aplicarea normei de drept față de persoane concrete.

Legiuitorul, introducînd în legislația procesual-civilă procedura simplificată, a considerat-o ca fiind un tip (fel) de activitate judiciară, care se desfășoară în cadrul formei judiciare de apărare a drepturilor, intereselor și libertăților legitime, conform normelor de procedură relevante, pe baza

principiilor generale consacrate în legislația procesual-civilă. Suntem de aceeași părere cu autorii Musin,V.F, Cecina, N.A., Ceceot, D.M. că ordonanța judecătorească nu poate fi confundată cu formula notarială executorie, acestea fiind două instrumente juridice distincte de asigurare a apărării rapide a drepturilor civile ale creditorului. Este adevărat că formula executorie, ca și ordonanța judecătorească, conferă executoriabilitate actului, dar aici asemănările se sfîrșesc: ordonanța judecătorească se deosebește de formula executorie a notarului prin faptul că este unul din tipurile (felurile) de sine stătător a actelor judecătorești de dispoziție, un act cu care se finalizează procesul de activitate judiciară; la emiterea ordonanței judecătorești trebuie respectate regulile procedurale stabilite de legea procesual-civilă, cu garantarea drepturilor debitorului, pe bază de egalitate a părților în fața legii și a instanței de judecată. Pe cînd acțiunile notarului cu privire la învestirea cu formulă executorie, au drept scop conferirea puterii executorii actelor juridice autentificate notarial, în situațiile expres prevăzute de lege [253, p. 311 -314].

Profesorul Reșetnicova, I.V. afirmă că în procedura în ordonanță există litigiu între creditor și debitor, pentru că, în caz contrar, creditorul nu s-ar fi adresat instanței de judecată cu problema executării creanței sale, însă probele prezentate instanței de judecată sunt incontestabile, din care considerent instanța emite ordonanța judecătorească fără examinarea cauzei în fond. În continuare, nu putem să fim de acord cu opinia autoarei precum că ordonanța judecătorească nu face parte din actele de dispoziție ale instanței de judecată pentru că are putere juridică diferită de cea a unei hotărîri judecătorești, are conținut diferit și, mai mult ca atât, ordonanța judecătorească poate fi anulată chiar de către instanța care a emis-o, iar unica asemănare între hotărîrea judecătorească și ordonanța judecătorească este că ambele sunt acte cu care se finalizează procesul civil [262, p. 152]. În susținerea opiniei noastre invocăm constatările profesorilor Covalenco, A.G., Mohov, A.A., Filippov, P.M., care subliniază că, deși în procedură în ordonanță nu se efectuează toate actele procesuale (se are în vedere comparativ cu procedura în acțiune civilă – n.n. Josanu, I.), emiterea ordonanței judecătorești este rezultatul unei activități procesual-civile cu participarea instanței de judecată care realizează atribuțiile sale conferite de legislație și dispune asupra drepturilor și obligațiilor părților. Astfel, susțin autorii că ordonanța judecătorească este un act de dispoziție al instanței de judecată compus din partea introductivă, partea motivată și dispozitivă, conținutul acestor părți fiind determinat de legislația procesual civilă: în partea introductivă se indică numărul dosarului şi data eliberării ordonanţei; instanța, numele judecătorului care a eliberat ordonanța; numele sau denumirea creditorului, domiciliul sau sediul, datele lor bancare; numele sau denumirea debitorului, domiciliul sau sediul, datele lor bancare; partea motivată a ordonanței judecătorești constă din documentele care confirmă pretenția creditorului precum și indicarea legii în al cărei temei este admisă pretenţia creditorului; iar în partea dispozitivă a ordonanței

judecătorești se indică suma ce urmează a fi încasată sau bunul ce urmează a fi revendicat, valoarea lui; despăgubirile şi penalitățile care sînt solicitate de creditor şi care urmează să fie încasate în temeiul legii sau al contractului; taxa de stat plătită de debitor în favoarea creditorului sau a statului precum și termenul şi modul de contestare a ordonanţei judecătoreşti [238, p. 201-206].

Crașennicov, P.V. în mod corect afirmă că ordonanța judecătorească este un act judecătoresc de dispoziție care, deși are un conținut diferit de cel al unei hotărîri judecătorești, are aceeași putere și produce aceleași efecte material-juridice ca o hotărîre judecătorească [245, p. 198]. Suntem de acord cu opinia autorului Crașennicov, P.V. că judecătorul, examinînd cererea de eliberare a ordonanței judecătorești, în temeiul actelor incontestabile ale creditorului, trebuie să determine caracterul nelitigios și incontestabil al pretențiilor depuse de către creditor, întrucît incontestabilitatea pretențiilor este principala condiție ce precede examinarea pretențiilor creditorului în ordinea procedurii în ordonanță. Pe bine meritat susține autorul că incontestabilitatea pretențiilor nu înseamnă că raporturile material-juridice dintre creditor și debitor sunt simple și nu ar fi trebuit să fie verificate prin prisma probelor prezentate de către creditor, fiind admise, în calitate de probe, doar înscrisurile ale căror verosimilitate depășește îndoială și, de asemenea, fiind recunoscute de către debitor [245, p. 387-388]. Însă, suntem de opinie contrară autorului Crașennicov, P.V. atunci cînd acesta afirmă că pretențiile apărute din raporturile civile, de familie, de muncă și fiscale, enumerate de legislația procesual-civilă în al căror temei poate fi emisă ordonanța judecătorească, pot fi examinate doar în ordinea procedurii în ordonanță [245, p. 397] și doar în cazurile cînd judecătorul refuză să primească cererea de eliberare a ordonanței judecătorești, creditorul este în drept să înainteze pretențiile sale în procedura acțiunii civile [245, p. 398].

În contextul analizei efectuate nu putem neglija lucrarea renumitului savant rus Treușnicov, M.K. opiniile căruia se înscriu în rândul autorilor care afirmă că procedura în ordonanță este o procedură judiciară de sine stătătoare, nelitigioasă, în ordinea căreia sunt examinate pretenții nelitigioase [270, p. 17]. Ne realiniem la opinia autorului prin care susține că, în ceea ce privește importanța, consecințele și forța juridică, ordonanța judecătorească este similară cu o hotărîre judecătorească obișnuită. Considerăm justă afirmația autorului conform căreia, deși conținutul unei ordonanțe judecătorești este oarecum diferit decît al unei hotărîri judecătorești acest act judecătoresc de dispoziție reprezintă un act de aplicare de către instanța de judecată a legislației materiale și procesual civile prin care se emite un ordin care produce efecte față de părțile terțe persoane fizice și sau juridice, indiferent de forma lor organizatorică, prescriind o anumită conduită acestor părți. Treușnicov, M.K.

afirmă în continuare că presupusa incontestabilitate a pretențiilor înaintate de către creditor în ordinea procedurii în ordonanță, deloc nu înseamnă că faptele juridice și raporturile material-juridice dintre părți sunt simple ca și conținut și că acestea nu trebuie să fie verificate cu atenție de către judecător la examinarea cererii de eliberare a ordonanței judecătorești [270, p. 222-224].

În contextul acestei lucrări, atragem atenția și asupra inadmisibilității opiniilor doctrinare conform cărora necesitatea precum și însăși raționamentul existenței procedurii în ordonanță, este simplificat la maximum. De pildă, în rîndul autorilor care se aliniază acestui concept se înscrie profesorul Verșinin, A. P., care afirmă că procedura în ordonanță, în comparație cu procedura în acțiune civilă, nu este nimic altceva decît o modalitate procesual-civilă de a încasa de la debitor datoria. Astfel, procedura în ordonanță, în viziunea acestui autor, în esența sa, este doar o etapă preliminară adresării justițiabilului în ordinea procedurii în acțiune civilă. Aceste concluzii sunt formulate de către autor reieșind din faptul că refuzul de a primi cererea de eliberare a ordonanțe judecătorești sau anularea ordonanței judecătorești nu împiedică creditorul să se adreseze cu aceeași pretenție în ordinea procedurii în acțiune civilă [219, p. 168]. Expunem criticii această opinie, or legislația procesual-civilă nu condiționează adresarea preliminară în ordinea procedurii în ordonanță, nici nu stabilește asupra obținerii refuzului de a primi cererea sau anularea ordonanței judecătorești ca condiție prealabilă adresării unii cereri de chemare în judecată în ordinea procedurii în acțiune civilă, iar însăși din cuprinsul lucrării citate nu este clar din care considerente și bazîndu-se pe care norme procesual-civile ajunge autorul la o asemenea concluzie.

Următoarea lucrare pe care ne propunem să o analizăm, este cea a procesualistului Vlasov, A.A., în care autorul susține că procedura în ordonanță este un tip (fel) de procedura civilă independentă, simplificată, ce asigură apărarea unui drept subiectiv civil dovedit prin documente incontestabile. Vlasov, A.A. consideră că, în procedura în ordonanță, sarcina instanței de judecată constă în a satisface acest drept și emiterea unui act executoriu întru asigurarea executării silite a acestui drept [222, p. 16].

Vlasov, A.A. susține că existența procedurii în ordonanță se datorează necesităților practicii judiciare în legătură cu lipsa necesității utilizării formei procesuale civile complexe a procedurii în acțiune civilă pentru a analiza și a soluționa un șir de pretenții cu caracter incontestabil. Aplicarea procedurii în acțiune civilă pentru examinarea pretențiilor confirmate documentar și necontestate de către debitor, nu se justifică nici din punct de vedere al principiului economiei procesuale, nici din punct de vedere al costurilor financiare suportate de stat.

Autorul menționează că după natura sa juridică, conținutul ordonanței judecătorești întruchipează rezultatul unui ansamblu de acțiuni cu caracter procesual-civil, desfășurate în mod consecvent, prevăzute de Codul de procedură civilă, cu participarea obligatorie a instanței de judecată, care exercită prerogativele stabilite de lege privind intentarea procesului, desfășurarea acțiunilor procesual-civile și soluționarea pretențiilor deferite instanței. Autorul concluzionează că ordonanța judecătorească reprezintă realizarea în forma procesual-civilă a puterii judecătorești. Vlasov, A.A. distinge în cuprinsul ordonanței judecătorești două părți – introductivă și dispozitivă, și subliniază că legalitatea ordonanței judecătorești este determinată de trei condiții:

(i) respectarea competenței jurisdicțional materiale a instanțelor de judecată (ordonanța judecătorească poate fi emisă numai în raport cu pretențiile enumerate de legislația procesual-civilă; (ii) respectarea regulilor de procedură stabilite de legislația procesual-civilă pentru emiterea ordonanței judecătorești; (iii) corespunderea conținutului ordonanței judecătorești informațiilor pe care aceasta trebuie să le conțină conform legislației procesual-civile. În aceeași lucrare autorul Vlasov, A.A. susține că în procedură în ordonanță, care este una simplificată, lipsesc mai multe mijloace procesual-civile tipice pentru alte tipuri (feluri) de proceduri civile. Spune autorul că procedura în ordonanță nu cunoaște instituția acțiunii civile respectiv mijloacelor procesual civile de apărare a dreptul subiectiv civil, lipsesc dezbaterile judiciare, precum și instituția probațiunii în volumul său deplin. Din acest motiv autorul concluzionează – considerăm greșit, că în procedura în ordonanță lipsește manifestarea principiului disponibilității, contradictorialității și oralității procesului civil. Referindu-ne, în continuare, la eroarea acestei concluzii a autorului Vlasov, A.A., citățm, bunăoară, opinia savantului Voronov, A.F., care, în privința evoluției principiului disponibilității, afirmă că atunci cînd dorim să-l abordăm prin prisma procedurii în ordonanță, trebuie să-i atragem o deosebită atenție, or, elementele acțiunii principiului disponibilității se manifesta în această procedură chiar de la bun început – cînd creditorul, după propria sa voință și chibzuire, face alegerea între înaintarea pretenției sale în ordinea procedurii în acțiune civilă sau în ordinea procedurii în ordonanță; principiul disponibilității manifestîndu-se ulterior ți în acțiunile creditorului cînd acesta indică debitorul și datele de identitate ale acestuia, precum și pretențiile pe care le înaintează față de acesta; în privința debitorului, autorul Voronov, A.F. susține că manifestarea principiului disponibilității are loc prin selectarea și formularea de către debitor a cercului de obiecții contra pretențiilor creditorului, precum și alegerea probelor pe care își va întemeia aceste obiecții [225, p. 49-52]. Concluzionînd asupra naturii procedurii în ordonanță, autorul Vlasov, A.A. pe bună dreptate afirmă că reglementarea procesual-civilă a acesteia permite satisfacerea rapidă și în volum deplin a pretențiilor creditorului cu condiția că acestea sunt formulate corect și probate prin probe legale și admisibile. La fel, consideră autorul, că procedura

în ordonanță asigură ambelor părți drepturi procesuale civile egale: creditorului, în cazul refuzului instanței de a primit cererea sau în cazul anulării ordonanței judecătorești – dreptul de a se adresa cu aceeași pretenție în ordinea procedurii în acțiune civilă; iar pentru debitor legislația procesual-civilă a stabilit obligația instanței de judecată de a expedia copia de pe ordonanța judecătorească, astfel debitorul fiind înștiințat despre existența și cuprinsul acesteia, precum și dreptul debitorului de așі expune, în termenul prevăzut de lege, obiecțiile sale [222, p. 104-106]. Referindu-ne la garanțiile procesual-civile pentru părțile în procedură în ordonanță expuse de către autorul Vlasov, A.A., menționăm că acestea, totuși, nu sunt suficiente, din punct de vedere procesual-civil (de pildă, inexistența posibilității atacării ordonanței judecătorești de către creditor în cazul în care nu este de acord cu conținutul părții dispozitive a acesteia), sau, – citățm aici opinia savantei Vicut, M.A. – oportunitatea și necesitatea existenței în cadrul procedurii în ordonanță a posibilității de aplicare a măsurilor de asigurare a acțiunii, pentru că, așa cum dovedește practica, există cazuri de conduită cu rea-credință a debitorului – acesta, după ce primește copia de pe ordonanța judecătorească eliberată de instanță de judecată și avînd la dispoziție cîteva zile pentru formularea și depunerea obiecțiilor, se folosește de acest timp pentru a întreprinde acțiuni ce vor îngreuna sau chiar vor face ulterior imposibilă executarea ordonanței judecătorești (de pildă, tăinuirea bunurilor sau înstrăinarea acestora) [221, p. 122 -125].

Autorul Voronov, A.F. mai susține, de pildă, că în cadrul procedurii în ordonanță, debitorului trebuie să-i fie garantat dreptul de a fi înștiințat despre faptul că în instanța de judecată a fost depusă o cerere de eliberare a ordonanței judecătorești ce conține pretenții contra sa [224, p. 52].

Tot la acest capitol citățm opiniile expuse de către savanții Axionov, I.F., Astanin, V.V., Bacurova, N.N., Gureev, V.F., care menționează că nu în toate procedurile civile sunt garantate măsuri suficiente pentru executarea ulterioară a pretențiilor creditorului. De pildă, precizează autorii, în procedura în acțiune civilă, legislația prevede posibilitatea asigurării acțiunii, iar în procedura în ordonanță, legiuitorul nu a prevăzut posibilitatea aplicării măsurilor de asigurare. Ca urmare – spun autorii, trebuie să recunoaștem că, fără posibilitatea de a aplica măsuri de asigurare asupra bunurilor ce fac obiectul pretenției creditorului în procedura în ordonanță, ordonanța judecătorească își pierde din caracterul său coercitiv, ceea ce o lipsește, în mare măsură, de sensul său juridic. Astfel că creditorul, temîndu-se că debitorul, după ce va primi o copie de pe ordonanța judecătorească, în termenul de 10 zile care i-a fost acordat de lege pentru înaintarea obiecțiilor la pretenția creditorului, poate ascunde bunurile sau sumele bănești pretinse, este nevoit să se adreseze instanței în ordinea procedurii în acțiune civilă, în cadrul căreia poate solicita aplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii sale. Autorii concluzionează că este necesară îmbunătățirea

legislației procesuale civile prin introducerea unor norme ce ar oferi posibilitatea de aplicare a măsurilor de asigurare în procedura în ordonanță, ceea ce va impacta pozitiv, în cele din urmă, eficacitatea procedurilor de executare ulterioare [205, p. 354].

În continuare, facem referire la lucrarea scrisă de autorul Tolceev, N., care menționează că dacă pretenția înaintată de către creditor se încadrează în lista pretențiilor stabilite de legislație, în temeiul cărora poate fi emisă ordonanța judecătorească, atunci valoarea (mărimea) acestor pretenții nu poate servi drept temei pentru ca cererea respectivă să fie refuzată de a fi primită în procedură [267, p. 10]. Autorul Tolceev, N., de asemenea susține că, deși examinarea cauzelor în ordinea procedurii în ordonanță în alte state dispune de anumite caracteristici specifice, acest fapt nu trebuie să impacteze posibilitatea recunoașterii și executării ordonanțelor judecătorești străine pe teritoriul altor state [267, p. 70].

În doctrina procesual-civilă a Republicii Bielorusia întîlnim doar cîteva lucrări dedicate studiului procedurii în ordonanță, printre care, prima lucrare pe care o vom analiza aparține profesorului Sîsoev, D. V., care opinează asupra următoarelor etape (faze) ale procedurii în ordonanță: (i) prima etapă: intentarea procedurii în ordonanță care începe odată cu primirea de către instanța de judecată a cererii creditorului de eliberare a ordonanței judecătorești. Sîsoev, D. V., menționează că condițiile de adresare a creditorului pentru apărarea drepturilor și intereselor sale în ordinea procedurii în ordonanță nu trebuie să fie inferioare celor dacă ar fi decis să depună o cerere de chemare în judecată, respectiv, legiuitorul ar trebui să prevadă direct posibilitatea de scutire a creditorului de plata taxei de stat. Însăși mărimea taxei de stat, consideră autorul SÎSOEV, D. V., trebuie să fie mai mică or, volumul acțiunilor cu caracter procedural realizate de către judecător la examinarea cererii de eliberare a ordonanței judecătorești este considerabil mai redus, și, mai mult ca atît, la soluționarea cauzei în ordine a procedurii în ordonanță instanța economisește timp și mijloacele necesare; (ii) a doua etapă a procedurii în ordonanță pe care o distinge autorul Sîsoev, D. V., este pregătirea cauzei spre examinare, scopul căreia este asigurarea examinării justă a cauzei și în termen oportun. La această etapă a procesului, judecătorul află poziția debitorului, iar durata acestei etape decurge pînă la expirarea termenului de depunere a obiecțiilor de către debitor sau pînă la primirea de către instanță a obiecțiilor debitorului împotriva pretenției creditorului. Procesul de revizuire a hotărârii înscrisului poate avea loc în două etape. În această lucrare, autorul Sîsoev, D. V., nu se pronunța asupra celei de a treia etape a procesului – eliberarea sau anularea ordonanței judecătorești, iar concluzia la care ajunge este că, datorită particularităților obiectului examinării cauzelor în ordinea procedurii în ordonanță, etapele (fazele) examinării cauzei în procedura în ordonanță nu se disting din punct de vedere procedural, totuși, la fiecare etapă se poate de evidențiat o serie de acțiuni procesuale caracteristice care vizează atingerea

scopurilor acesteia și, în ultimă instanță, atingerea scopului general al procesului civil – asigurarea protecției drepturilor subiectiv civile ale persoanelor [266, p. 64].

Din doctrina Ucrainei prezentăm analiza monografiei publicate de colectivul de autori coordonat de profesorul Comarov, V. V., în care autorii susțin că în procedura în ordonanță apărarea dreptului subiectiv civil al creditorului se determină de următoarele: (i) existența caracterului nelitigios al pretenției creditorului; (ii) existența faptului încălcării dreptului subiectiv civil al creditorului din partea debitorului; (iii) mărimea cert determinată a creanței creditorului iar formarea datoriei se datorează acțiunilor sau lipsei de acțiuni din partea debitorului; (iv) creditorul poate face dovada creanței sale prin documente scrise certe și necontestate de către debitor.

Suntem de acord cu concluzia autorilor care afirmă că, în procedura în ordonanță, creditorul nu solicită instanței de judecată soluționarea unui litigii de drept, ci se adresează cu solicitarea de a-i oferi apărarea drepturilor sale urmare a neonorării obligațiilor din partea debitorului [200, p. 282 -283].

Prezintă interes și afirmația autorilor conform căreia, din punct de vedere teoretic, introducerea procedurii în ordonanță ca procedură judiciară de sine stătătoare și ca o alternativă eficientă procedurii în acțiune civilă, trebuie să se fondeze pe principiile simetriei acestor două proceduri – din punct de vedere ar funcționalității acestora și balansării valorilor procesual-civile, raportate la sarcinile procesului civil. În condițiile unei asemenea abordări, formarea structurii procesual-juridice a procedurii în ordonanță, inclusiv domeniului său de aplicabilitate, nu poate fi bazată pe lista exhaustivă de pretenții în temeiul cărora poate fi eliberată ordonanța judecătorească, ci bazarea pe regulile generale de procedură civilă cu existența unor limitări (restricții) de eliberare a ordonanței judecătorești. Doar în acest caz, susțin autorii, procedura în acțiune civilă și procedura în ordonanță devin aproape egale, ca funcționalitate, în cadrul procesului civil; se asigură extinderea dreptului justițiabililor și posibilității acestora de a se adresa în ordinea procedurii simplificate pentru apărarea drepturilor sale subiectiv-civile; se asigură, într-o măsură mai mare, interesele justiției privind asigurarea corectă, justă și echitabilă a garanțiilor procesual-civile, examinarea și soluționarea oportună, la timp, a cauzelor civile [200, p. 289].

Următoarea lucrare ce aparține autoarei din Ucraina, Dîca, A.O., are ca scop determinarea deosebirilor procedurale în emiterea ordonanței judecătorești și învestirea cu formulă executorie notarială. Din start, autoarea afirmă că eliberarea ordonanței judecătorești și învestirea actelor cu formulă executorie notarială, în esență, sunt analogice și au un scop comun – oferirea unei proceduri simplificate de apărare a drepturilor subiectiv-civile, iar obiectivul existenței procedurii în ordonanță este cel de a asigura accelerarea procedurilor judiciare [194, p. 56]. Departe de a fi de acord cu acest postulat susținut de autoare, facem trimitere la argumentele contrarii ale autorilor

Cuznețov, E.N., Musin, V.F, Cecina, N.F., Ceceot, D.M., lucrările cărora au fost analizate supra, precum și la raționamentele expuse de către autoarea prezentei lucrări în privința propunerii profesorului Andronov, I. de a transfera procedura în ordonanță în aria de competență a notarilor. Însă, suntem de acord cu autoarea Dîca, A.O., cînd aceasta afirmă că, spre deosebire de ordonanța judecătorească, care poate fi contestată de către debitor și, respectiv, poate fi anulată, contestarea de către debitor a învestirii actului cu formulă executorie în procedura notarială nu este posibilă. În final, autoarea Dîca, A.O., face concluzia că învestirea cu formulă executorie poate să fie efectuată doar în privința actelor autentificate notarial, prezentate în original, iar eliberarea ordonanței judecătorești poate fi efectuată de către instanțele judecătorești în privința tuturor pretențiilor nelitigioase, bazate pe probe incontestabile, și, atît procedura notarială de învestire a actelor cu formulă executorie, cît și procedura de examinare a cauzelor în ordinea procedurii în ordonanță, trebuie să asigure protecția drepturilor și intereselor tuturor părților, cu prevenirea eventualelor abuzuri de drept [194, p. 62].

Un alt autor din Ucraina, Șabalin, A.V., își propune analiza particularităților instituției procedurii în ordonanță ca procedură judiciară civilă independentă din cadrul legislației procesual-civile din Ucraina. În lucrarea citată, evidențiem opina autorului că una dintre cele mai importante condiții pentru implementarea principiului egalității procesuale a părților și stabilirea adevărului obiectiv în procedura în ordonanță o reprezintă etapa informării debitorului cu privire la emiterea de către instanța de judecată a unei ordonanțe judecătorești în privința sa. Anume aceasta este etapa procesuală cînd debitorului îi este oferită oportunitatea de a prezenta instanței de judecată contraargumentele sale împotriva pretențiilor creditorului, realizîndu-se principiul contradictorialității părților [203]. Într-o altă lucrare, același autor, Șabalin, A.V., analizînd procedura de executare a ordonanțelor judecătorești ajunge la anumite concluzii, printre care: (i) ordonanța judecătorească este, în același timp, o forma a hotărîrii judecătorești și a actului executoriu; (ii) regulile generale privind executarea hotărîrilor judecătorești se aplică și față de ordonanțele judecătorești, ținînd cont de specificul procedurii în ordonanță; (iii) regulile de întoarcere a executării se răsfrîng și asupra executării ordonanțelor judecătorești, iar respectarea strictă a cerințelor legii pe parcursul procedurilor de executare, este o garanție a realizării sarcinilor generale ale justiției civile, inclusiv și cu privire la procedura în ordonanță [204].

Problemele procedurii în ordonanță în procedura civilă din Ucraina au făcut obiectul studiilor din teza de doctor a autoarei Verbițica, M.V., care în urma cercetărilor efectuate ajunge la următoarele concluzii. Procedura în ordonanță reprezintă una din procedurile judiciare civile independente, avînd caracteristici specifice inerente numai acesteia, principala fiind simplificarea procedurii judiciare. Procedura judiciară nu este parte a procedurii în acțiune civilă, este o

procedură judiciară de sine stătătoare, și, acționînd alături de alte tipuri de proceduri civile, nu le înlocuiește, ci le completează. Verbițica, M.V. subliniază că, în procedura în ordonanță, se atestă îmbinarea interesele publice și celor personale, ceea ce, la rîndul său, impune restrîngerea acțiunii anumitor norme și principii ale procedurii contencioase, dar cu condiția asigurării unui nivel înalt de garanții pentru drepturile persoanelor și crearea unui mecanism procedural de soluționare a cauzelor care să garanteze verificarea corespunzătoare a legalității și temeiniciei pretențiilor creditorului și obiecțiilor debitorului. Prin urmare, se reține că în procedura în ordonanță, suntem în prezența realizării principiilor de bază ale justiției civile, deși, probabil, într-o formă oarecum mai redusă. Următoarea concluzie a autoarei Verbițica, M.V. pe care o reținem, este că pot fi considerate nelitigioase doar pretențiile creditorului care decurg din raporturi juridice civile clare, definite și incontestabile, un exemplu fiind recunoașterea de către debitor a pretențiilor formulate de către creditor în privința sa. Astfel, pretențiile creditorului expuse în cererea de eliberare a ordonanței judecătorești trebuie să fie însoțite de documentele relevante, care, la rîndul lor, trebuie să fie convingătoare astfel încît să nu existe îndoieli cu privire la autenticitatea lor. Verbițica, M.V. atrage atenția și asupra necesității de a prevedea posibilitatea soluționării în ordinea procedurii în ordonanță și a cauzelor ce sunt de competența instanțelor de contencios administrativ – de pildă, perceperea salariului calculat, dar neplătit funcționarului public, sau încasarea de la agentul economic a datoriilor ce rezultă din neonorarea obligațiilor față de Fondul Social [193].

Autorii ucraineni Izarova, I.O., Covtun, A. A., evidențiază perspectiva dezvoltării instituției procedurii în ordonanță în lumina obiectivelor de simplificare și accelerare a procedurilor civile declarate la nivel de Uniune Europeană. Autorii remarcă experiența țărilor europene și parcursul dezvoltării ordonanței judecătorești ca instrument eficient și rapid de apărare a drepturilor creditorului și subliniază necesitatea de a analiza atent practica judiciară a altor state astfel încît legiuitorul din Ucraina să preia doar acele proceduri și instrumente care se vor potrivi etapei actuale de dezvoltare a societății ucrainene.

Printre alte opinii pe care le reținem din această lucrare este că diferențierea caracterului nelitigios al pretenției creditorului trebuie verificată de către instanța de judecată prin prisma lipsei de obiecții ale debitorului vis-a-vis de însăși pretenția creditorului, el (debitorul) refuzînd să-și onoreze obligația ce-i incumbă fără careva motive sau invocînd circumstanțe ce nu au caracter juridic. La fel, autorii opinează privind inutilitatea de a indica, în cuprinsul capitolului din Codul procesual-civil al Ucrainei ce reglementează procedura în ordonanță, modului de atacare, modificare și casare a ordonanței judecătorești, or, consideră autorii, urmează a fi aplicabile regulile generale de exercitare ale căilor de atac [196, p. 155].

În ceea ce privește analiza procedurii în ordonanță efectuată de către savanții doctrinari din alte state care nu au fost parte a fostului spațiu sovietic, menționăm că, și în legislația acestor țări, de altfel, ca și în legislația altor state-membre ale Uniunii Europene și ale Comunității Economice Europene, găsim denumiri de ordonanțe emise în cadrul unui proces civil, dar din punct de vedere procedural, aceste acte sunt emise în altă ordine procesual-civilă, iar în unele cazuri urmăresc un scop provizoriu – ceea ce le face diferite de procedura în ordonanță reglementată de legislația RM. La o analiză detaliată a instituției ordonanței din legislația altor țări constatăm existența unor trăsături și elemente generale comune cu instituția procedurii în ordonanță din legislația procesual-civilă a RM, din care motive, analiza aspectelor comune din cadrul procedurilor străine parțial analogice procedurii autohtone ce face obiectul prezentului studiu nu a fost inclusă în prezenta lucrare, însă a fost publicată în articole științifice separate ale autoarei JOSANU, I.

1.2. Abordări științifice ale instituției procedurii în ordonanță realizate în Republica Moldova

Apreciind valoarea lucrărilor, puține la număr, publicate în RM de către autorii autohtoni privind procedura în ordonanță, trebuie, totuși, să constatăm lipsa analizelor și studiilor detaliate ale instituției procedurii în ordonanță, astfel încît la nivel de doctrină autohtonă fiind necesară o abordare minuțioasă a acestei instituții.

În această ordine de idei, una dintre primele lucrări pe care o vom analiza este cea a colectivului de autori coordonat de conferențiarul universitar Belei, E., în care autorul capitolului Procedura în ordonanță (procedura simplificată), Coban, I., evidențiază două caractere esențiale ale procedurii în ordonanță, și anume: (i) reprezintă o procedură simplificată comparativ cu procedura clasică – cea în acțiune civilă și (ii) în această procedură este prezent un act judecătoresc de dispoziție – ordonanța judecătorească, care se deosebește de hotărîrea judecătorească [39, p. 189]. În continuare, autorul menționează că procedură în ordonanță se deosebește de alte feluri de proceduri civile avînd particularități esențiale ce îi oferă un caracter autonom și de sine stătător, această procedură nefiind obligatorie pentru instanța de judecată sau pentru părți pentru că este benevolă și de alternativă procedurii în acțiune civilă; alegerea între cele două feluri de proceduri civile aparține exclusiv creditorului care se adresează instanței în vederea apărării dreptului sau interesului său. Autorul pe bună dreptate precizează că procedură în ordonanță nu este o procedură prealabilă obligatorie de soluționare a litigiului, iar neutilizarea acestui fel de procedură nu poate produce efecte juridice de îngrădire a accesului la justiție a creditorului prin apelarea la procedura în acțiune civilă. Sub acest aspect, autorul Coban, I., consideră că procedurii în ordonanță îi este caracteristică lipsa litigiului de drept, din care motiv această procedură este considerată a fi

nelitigioasă. De altfel, precizează autorul, existența unui litigiu cu privire la un drept care se va manifesta prin obiecțiile înaintate de către debitor vis-a-vis de ordonanța judecătorească copia căreia i-a fost transmisă, va duce la anularea ordonanței judecătorești, prin urmare, creditorul va avea posibilitatea să se adreseze pentru apărarea dreptului său în ordinea procedurii în acțiune civilă. Autorul subliniază că procedura în ordonanță este o procedură necontencioasă în sensul că prin normele de reglementare stabilite de legislația procesual-civilă, comparativ cu reglementarea procedurii în acțiune civilă, procedura în ordonanță este simplificată, în cadrul ei nu se examinează litigiul dintre creditor și debitor prin dezbateri judiciare, iar faptul că debitorul nu își execută în mod benevol pretenția creditorului, reflectă doar starea litigioasă dintre creditor și debitor. Însă, precizează autorul, litigiul dat nu trebuie să fie de natură să afecteze fondul pretenției, acest fel de procedură avînd menirea de a soluționa conflictul într-o formă procesuală simplificată. Subscriem opiniei autorului Coban, I., cînd acesta afirmă că procedură în ordonanță trebuie să fie concepută ca o formă judiciară specifică de apărare a drepturilor și intereselor legitime ale creditorului, bazată pe înscrisuri incontestabile prezentate de către creditor împotriva debitorului care nu-și onorează obligația [39, p. 190-191]. În același context, susținem că, alături de cea de a doua denumire a procedurii în ordonanță consacrată în CPC al RM – procedura simplificată, aceasta poate fi numită și procedura documentară.

Același autor, Coban, I., alături de judecătorul Filincova, S., într-un alt studiu dedicat procedurii în ordonanță, indică asupra inadmisibilității aplicării, în mod extensiv, în cadrul procedurii în ordonanță a altor reglementări procesuale civile – celor care vizează regulile de examinare a acțiunii civile or, spre deosebire de procedura specială (art. 280 CPC al RM), în procedura în ordonanță legiuitorul nu operează cu norme de trimitere la regulile de examinare a acțiunii civile [120, p. 210]. În cadrul aceluiași studiu, autorii Coban, I. și Filincova, S., abordează posibilitatea încheierii tranzacției de împăcare în procedura în ordonanţă, precizînd că aceasta nu este reglementată de normele procesual-civile ale procedurii în ordonanță; legea nu reglementează efectele încheierii tranzacției de împăcare în cadrul procedurii în ordonanţă; la încheierea tranzacției de împăcare, părțile vor dispune de dreptul material litigios şi vor soluționa un litigiu în fond, iar procedura în ordonanţă fiind una grațioasă, presupune investirea cu formulă executorie a pretenției creditorului în privința căreia starea conflictuală cu debitorul se rezumă doar la neexecutarea pretenției de către debitor, însă nu se presupune și soluționarea litigiului în fond; reieșind din care argumente autorii se expun asupra imposibilității de încheiere a tranzacției de împăcare în cadrul procedurii în ordonanță, ceea ce, opinează autorii, nu decade debitorul din dreptul de a recunoaște pretenţia (în parte sau în întregime) şi/sau să o execute benevol. Fiind de acord cu opiniile expuse de către autorii Coban, I. și Filincova, S., menționăm, totuși, că în cadrul

procedurii în ordonanță, părților, similar posibilității existente în cadrul procedurii în acțiune civilă, trebuie să le fie prevăzută posibilitatea de a recurge la soluționarea pe cale amicală a problemei deferite justiției, de exemplu, prin încheierea unei tranzacții extrajudiciare potrivit normelor art. 1919 al CC al RM, sau prin mediere, conform prevederilor Legii cu privire la mediere nr. 137 din 03.07.2015. În această privință, dezvoltăm două ipoteze: (i) părțile, conducîndu-se de dispozițiile art. 21 al Legii medierii nr. 137 din 03.07.2015, recurg la mediere, care, așa cum spune legea, poate fi inițiată de către oricare dintre părți, din proprie inițiativă, precum şi la recomandarea instanței de judecată (ceea ce, de la data semnării contractului de mediere, va constitui temei pentru suspendarea obligatorie a procesului civil potrivit art. 260 alin. (1) lit. f) al CPC al RM; însăși medierea va putea avea loc în afara procesului judiciar ori în cadrul acestuia; (ii) a doua ipoteză, cînd părțile, dorind să tranzacționeze asupra unui proces deja în desfășurare, recurg la o tranzacție extrajudiciară conform normelor art. 1919 alin. (2) al CC al RM, cu sau fără prezentarea acesteia instanței de judecată pentru confirmare; după încheiere, potrivit dispozițiilor art. 1920 al CC al RM, tranzacția va avea autoritatea lucrului judecat.

În contextul acestor două ipoteze, menționăm că pentru situația de examinare a cauzei în ordinea procedurii în acțiune civilă, legiuitorul a oferit reglementări procesual-civile, și anume – încetarea procesului civil conform art. 265 al CPC al RM lit. c) renunțarea reclamantului la acțiune și admiterea acestuia de instanță sau d) încheierea unei tranzacții între părți, confirmată de instanță.

În condițiile reglementărilor procesual-civile actuale, legiuitorul rămîne silențios și nu oferă răspuns cum va trebui să procedeze judecătorul atunci cînd, pe parcursul examinării cererii creditorului de eliberare a ordonanței judecătorești, se va confrunta cu una din cele două ipoteze descrise supra. Unica soluție procedural posibilă, care, de altfel, nu ni se pare justă și corectă, este ca judecătorul să continue să examineze cererea depusă în ordinea procedurii în ordonanță, să elibereze ordonanța judecătorească și să o trimită debitorului, și abia după înaintarea de către debitor a obiecțiilor sale întemeiate, cu anexarea copiei certificate de pe contractul de tranzacție extrajudiciară, prin care părțile au convenit asupra modalității de executare a obligației debitorului față de creditor, judecătorul să anuleze ordonanța judecătorească. Considerăm că, în aceste condiții, se încalcă principiul disponibilității părților de a alege modalitatea de apărare a drepturilor sale subiectiv civile, iar obligativitatea parcurgerii întregii proceduri în ordonanță fără posibilitatea părților de a recurge la soluționarea cauzei pe cale extrajudiciară, nu contribuie la celeritatea procesului și economia procesuală a timpului și efortului judecătorilor. Mai menționăm aici că pretențiile cu care creditorul se poate adresa în procedura în ordonanță, după natura sa, sunt drepturi și obligații asupra cărora titularii acestora pot tranzacționa, deci, acestea pot constitui obiect al medierii sau al unui contract de tranzacție, și această posibilitate ar trebui să le fie oferită

părților de către legiuitor, în egală măsură, și în cadrul procedurii în ordonanță. Prin urmare, considerăm că și în procedura în ordonanță, similar procedurii în acțiune civilă, prevederile art. 265 – temeiurile de încetare a procesului, urmează să fie aplicabile, or niciuna din ipotezele listate în conținutul acestui articol nu poate fi exclusă ca să se producă și în cadrul procedurii în ordonanță.

Revenind la analiza lucrării autorilor Coban, I. și Filincova, S. susținem pe deplin opinia că obiecțiile debitorului înaintate vis-a-vis de ordonanța judecătorească, urmează a fi nu doar formale, ci și întemeiate, bazate pe probe ce le-ar confirma veridicitatea, debitorul avînd sarcina de a dovedi existența unui litigiu care ar rezulta din pretențiile înaintate de către creditor. Simplul dezacord al debitorului prezentat instanței de judecată, fără a motiva obiecțiile, nu poate servi temei pentru judecător să constate o situație litigioasă, care urmează a fi examinată în procedura civilă contencioasă în acțiune civilă, respectiv, să ducă la dezinvestirea instanței de judecată de a emite o ordonanţă judecătorească. La fel subscriem și opiniei autorilor Coban, I. și Filincova, S. că obiecțiile debitorului cu privire la privarea sa de dreptul la un proces echitabil, prin lipsirea lui de dreptul la un proces contradictoriu, cu toate formalitățile oferite de procedura contencioasă, nu pot servi temei de anulare a ordonanţei judecătoreşti, întrucît dreptul de a alege procedura de apărare a drepturilor împotriva debitorului aparține creditorului şi nu invers, iar în cadrul procedurii în ordonanță debitorului îi sunt oferite posibilități de aşi susține obiecțiile prin prezentarea înscrisurilor ce infirmă pretențiile creditorului, precum și prin expunerea cu privire la obiecțiile formulate contra sa.

Ne realiniem și opiniei autorilor că, în procedura în ordonanță, există prezumția legalității şi temeiniciei pretenţiilor creditorului, care poate fi răsturnată prin obiecțiile înaintate de către debitor. Însă, simplul fapt al înaintării obiecțiilor de către debitor nu este suficient pentru răsturnarea prezumpției temeiniciei pretențiilor creditorului, nici pentru anularea ordonanţei judecătoreşti – or, simpla obiecție a debitorului nu constituie o premisă pentru a respinge pretenţia creditorului într-un litigiu de drept, ori acestea urmează a fi motivate şi probate. În caz contrar, s-ar putea ajunge la periclitarea sensului procedurii în ordonanţă şi la încălcarea dreptului la apărare judiciară pentru creditor prin oferirea unei proceduri neechitabile. De altfel, procedura în ordonanță, ca tip (fel) al procedurii civile, la înaintarea oricărei obiecții din partea debitorului, ar deveni ineficientă şi ar compromite sarcinile procesului civil, în genere, prevăzute la art. 4 CPC al RM. Prin urmare, obiecțiile debitorului care nu se referă la fondul cauzei vor constitui acele observații ale debitorului care nu dovedesc existența unui litigiu, ci au alt scop, de pildă, tergiversarea examinării cauzei civile prin transferul examinării pretenției creditorului în procedura generală [120, p. 218-222].

În șirul lucrărilor autohtone semnificative pentru analiza procedurii în ordonanță se înscrie și studiile ample realizate de autorii Creţu, V. și Josanu, I. vizînd legislația și principalele etape de dezvoltare ale procedurii în ordonanță, pe teritoriul actual al RM. Se descriu principalele momente istorico-juridice ale existenței procedurii în ordonanță, categoriile de pretenții care, tradițional, erau examinate în procedura în ordonanţă [24, p. 33-34]. În rezultatul studiilor realizate, autorii concluzionează că procedura în ordonanţă își are rădăcinile în dreptul privat roman, unde anume interdictele, în calitate de mijloc procesual de apărare a drepturilor subiective civile dispus de către pretor, reprezintă prototipul ordonanţei judecătorești actuale; iar procedura în ordonanță, sub forma de dispoziție unipersonală a judecătorului a continuat să se aplice în Țara Românească; găsind evidențe ale procedurii în ordonanță în codificarea efectuată de către Constantin Mavrocordat, prin adoptarea la 28 decembrie 1785 la Iași a Sobornicescului hrisov, cu titlul de Hrisov domnesc de întăritură; în Statutul de procedură judiciară civilă din 1891 [25, p. 36]; precum și privind reintroducerea, de facto, a procedurii în ordonanță prin adoptarea la 01.02.1985 a Ucazului Prezidiumului Sovietului Suprem al URSS nr. 1827-XI privind modificarea ordinii de încasare a alimentelor pentru copiii minori. În baza studiilor efectuate, autorii propun o clasificare a perioadelor de dezvoltare a procedurii în ordonanță [26, p. 49].

Într-un alt studiu, realizat de către aceiași autori, Creţu, V. și Josanu, I., se analizează procedura în ordonanță prin prisma caracterului său distinct în cadrul legislației procesual-civile din RM [246, p. 229]. Autorii menționează că caracterul material-juridic al cauzelor civile ce se nasc din diferite raporturi juridice, deduse instanțelor de judecată pentru soluționarea în cadrul procedurii civile, determină specificul examinării acestora în ordine procesuală. Autorii susțin opinia doctrinarei Osokina, G.L., care afirmă că specificul examinării de către instanțele de judecată a diferitelor categorii de cauze se manifestă prin criterii obiective: structura legăturii juridice din cadrul raporturilor material-juridice subiective, care pot fi orizontale sau verticale; și prezența sau absența unui litigiu cu privire la un drept subiectiv (interes legitim) [246, p. 228].

În lucrare, autorii se referă la faptul că există un șir de cauze care, datorită specificului său de incontestabilitate a drepturilor subiectiv-civile, dacă ar fi să fie soluționate de către instanțele de judecată în procedura contencioasă generală (acțiune civilă), cu respectarea tuturor regulilor procesului în contradictoriu, ar complica foarte mult procedura de oferire a apărării și de restabilire a drepturilor subiective civile. Din aceste considerente, susțin autorii, una din direcțiile principale de dezvoltare a justiției civile în RM, este înființarea și perfecționarea instituțiilor procesual-civile care permit soluționarea simplificată a cauzelor civile. Autorii subliniază că aplicarea regulilor procedurii în acțiune civilă la examinarea pretențiilor documentate, evidente și necontestate, nu este justificată nici din punct de vedere al principiului economiei procesuale, nici din punct de

vedere al costurilor materiale (financiare) ale participanților la raporturile procesual-civile. Autorii, pe bună dreptate concluzionează că posibilitatea simplificării procedurii și a termenelor de soluționare a pretențiilor legale în cauzele prevăzute de lege sporește, fără îndoială, eficacitatea protecției drepturilor subiectiv-civile și facilitează activitatea instanțelor judecătorești. Autorii opinează că procedura în ordonanță este una din procedurile judiciare mai puțin formalistă și mai simplificată, care oferă protecție eficientă drepturilor subiective civile, și în care cauza civilă se examinează în termeni reduși [241, p. 229-230].

Prezintă interes lucrarea publicată de aceiași autori Creţu, V. și Josanu, I., în care se analizează activitatea instanței judecătorești în formă scrisă în cadrul procedurii în ordonanță. Autorii menționează că în cadrul procedurii în ordonanță, ordinea procesual-civilă de examinare a cauzei se deosebește esențial de modul în care sunt examinate cauzele în alte proceduri judiciare: judecătorul, după examinarea cauzei unipersonal, ia decizia de a elibera sau nu ordonanța judecătorească exclusiv în baza înscrisurilor prezentate de către creditor [236, p. 367]. Respectiv, afirmă autorii, există toate motivele să afirmăm că activitatea în forma scrisă a instanței de judecată, ca principala cerință în activitățile practice ale instanței la examinarea cererilor de eliberare a ordonanței judecătorești, exprimă spiritul procedurii în ordonanță. Autorii afirmă că principiul activității în forma scrisă a instanței este unul din principiile funcționale ale dreptului procesual civil, care în procedura în ordonanță înlocuiește complet un alt principiu funcțional – principiul oralității. Acest lucru se manifestă în trăsăturile esențiale ale procedurii în ordonanță, unde participarea părților are loc prin depunerea de înscrisuri doveditoare, iar, datorită acestei particularități procedurale, subliniază autorii, problema asigurării examinării corecte, imparțiale și independente a cauzelor civile de către instanță în ordinea procedurii în ordonanță, are importanță majoră. Autorii afirmă că, în procedura în ordonanță, o importanță deosebită are conștiința juridică a judecătorului, independența sa și respectarea strictă a legii de către acesta. O altă constatare pe care o fac autorii se referă la faptul că principiul activității în formă scrisă nu este expres consacrat de către legislația procesual-procesual civilă a RM deși numeroase norme din conținutul Codului de procedură civilă al RM reglementează și stabilesc activitatea instanței anume în această formă, ea manifestîndu-se cu excelență în cadrul procedurii în ordonanță [231, p. 370].

Următoarea lucrare publicată pe teritoriul RM poartă numele autoarei Ciurpita, A. În această lucrare, autoarea analizează instituția procedurilor necontencioase, inclusiv a procedurii în ordonanță, prin prisma reglementărilor din Codul de procedură civilă al Ucrainei. În lucrare autoarea susține că persoanelor care depun cerere în ordinea procedurilor civile necontencioase, în virtutea naturii material-juridice a raporturilor civile deduse judecății, li se atribuie statut procesual special, în cazul creditorului în procedura în ordonanță, consideră autoarea, acesta are

același statut procesual ca și petiționarul în procedura specială, cu o singura diferență: toate drepturile procesual civile debitorul le realizează cu referire la prezentarea cererii de eliberare a ordonanței judecătorești [274, p. 100]. Considerăm superficială această abordare a statutului creditorului, și cu atît mai mult, incorect apreciată din punct de vedere al normelor procesual-civile, or, chiar dacă și procedura specială, și procedura în ordonanță, fac parte din categoria procedurilor civile necontencioase, natura juridică ale acestor proceduri este diferită, precum este diferit și interesul urmărit de către petiționar în procedura specială, comparativ cu interesul creditorului în procedura în ordonanță. În aceeași lucrare, Ciurpita, A. observă că în legislația procesual-civilă a Ucrainei, legiuitorul folosește termeni diferiți pentru numirea titularului pretenției în procedura în ordonanță, acești termeni variind de ”petiționar”, ”creditor”, subscriind opiniei Bîcicova, S.S., care presupune că utilizarea acestor doi termeni în privința uneia și aceleiași părți în procedura în ordonanță, probabil se datorează intenției legiuitorului de a delimita statutul procesual al titularului pretenției: pînă la emiterea ordonanței judecătorești acestuia încă nu îi este confirmat dreptul la executarea silită a creanței sale, din care considerent legiuitorul îi atribuie denumirea de petiționar, iar după eliberarea ordonanței judecătorești, partea care a depus pretenția în procedura în ordonanță deja obține dreptul de a solicita executarea silită a creanței sale, respectiv, legiuitorul î-l definește prin termenul de creditor. În raport cu această constatare autoarea corect concluzionează că utilizarea, în cadrul codului de procedură civilă, a termenilor diferiți pentru denumirea uneia și aceleiași părți în proces face confuză identificarea calității părții și poate avea implicații negative în cadrul următoarelor acțiuni procesuale, de pildă, celor de executare [274, p. 103].

O altă lucrare publicată în RM cu referire la procedura în ordonanță aparține autorului Andronov, I. În această lucrare autorul menționează că ordonanța judecătorească este o formă specifică a hotărîrii judecătorești, un act judecătoresc de dispoziție alături de hotărîrile judecătorești și încheierile instanței de judecată. Însă acest act judecătoresc de dispoziție dispune de o trăsătură deosebită în comparație cu celelalte acte judecătorești de dispoziție, precizează autorul, și anume – caracterul său concomitent de a avea și puterea unui titlu executoriu [207, p. 3]. Autorul pe bună dreptate susține că, deși procedura în ordonanță este o procedură simplificată de examinare a cauzelor civile, în cadrul acesteia se realizează sarcinile procesului civil, prin urmare, se înfăptuiește justiția, materializată în forma ordonanței judecătorești. În continuare, autorul menționează că unii doctrinari compară ordonanța judecătorească cu formula executorie dată de către notari și susține că această abordare, într-o anumită măsură, este corectă, argumentînd că apărarea unui drept subiectiv încălcat prin deferirea cazului instanței de judecată ar trebui efectuată numai în cazuri complexe, când simpla aplicare mecanică a legii nu este suficientă, cînd

raporturile juridice sunt controversate, iar la stabilirea drepturilor și obligațiilor părților trebuie să fie implicate toate mijloacele unice cu care este înzestrată instanța judecătorească: contradictorialitatea părților în vederea apărării propriilor interese, dezbaterile judiciare și cercetarea probelor, stabilirea circumstanțelor importante pentru soluționarea cauzei, și altele. Toate acestea, afirmă Andronov, I., în procedura în ordonanță, nu sunt necesare, iar simplitatea și caracterul nelitigios al pretențiilor creditorului, face oportună ca examinarea acestor pretenții să se realizeze în afara procesului civil, prin stabilirea unei proceduri extrajudiciare pentru soluționarea acestora (de exemplu, atribuirea acestei competențe notarilor, care să poată emite o ordonanță privind încasarea de sume bănești de la debitor, conducîndu-se de o listă specifică de documente în baza cărora se poate emite asemenea ordin). În susținerea opiniei sale, autorul argumentează: în primul rînd, aceasta va descărca instanțele judecătorești; în al doilea rînd, va permite să se asigure apărarea dreptului subiectiv încălcat într-un mod mai rapid, dat fiind că procedura în fața notarului durează mai puțin în timp și este mai operativă, în comparație cu un proces de judecată, chiar și comparativ cu examinarea cauzei în ordinea procedurii în ordonanță; și, în al treilea rînd, aceasta va da posibilitatea notarilor de ași cîștiga existența. Autorul mai adaugă că trebuie să ținem cont și de faptul că notarul nu doar primește onorariu pentru serviciile sale, dar și poartă răspundere materială pentru acțiunile sale, ceea ce, consideră autorul, este o garanție suplimentară pentru apărarea drepturilor creditorului și debitorului [208, p. 4]. Apreciem critic această abordare a autorului, or, atribuirea în competența notarilor a dreptului de a emite ordonanțe sau acte cu putere similare acestora (indiferent cum s-ar numi acestea), fără examinarea în fond a pretenției înaintate de către creditor, va constitui o premisă pentru încălcarea verosimilă a drepturilor și garanțiilor debitorului; învestirea unui act autentificat notarial cu formulă executorie și satisfacerea pretențiilor creditorului nu reprezintă acțiuni identice din punct de vedere al conținutului acestora, respectiv, atribuirea în competența notarilor a posibilității de a soluționa eventualele obiecții ale debitorului față de ordonanța emisă de notar subrogă atribuțiile de făptuire a justiției ale instanțelor judecătorești. Însăși autorul, în următoarele relatări, se contrazice pe sine în privința acestei propuneri – cînd spune că atribuțiile instanței judecătorești de a evalua, liber și conform intimei convingeri, probele în procesul de emitere a ordonanței judecătorești, reprezintă dovada că ordonanța judecătorească este un act prin care se înfăptuiește justiția, spre deosebire de formula executorie a notarului, care o emite în baza setului de acte prestabilit [208, p. 5].

Apreciem corectă și susținem opinia autorului Andronov, I., că este inadmisibil să se admită ca instanța să fie obligată să anuleze ordonanța judecătorească la simpla primire a oricăror obiecții din partea debitorului dacă acestea ar fi depuse în termenul stabilit și ar întruni caracteristicile exterioare formale. Admiterea unei asemenea posibilități ar însemna protecția

insuficientă a drepturilor creditorului în cadrul procedurii în ordonanță. În asemenea condiții, o ordonanță judecătorească emisă chiar și în baza unei pretenții pe deplin justificate probate cu documente certe și incontestabile, ar putea fi anulată de către instanța de judecată pur și simplu din cauza depunerii de către debitor a unei simple solicitări de anulare a ordonanței judecătorești, solicitări care ar fi corectă din punct de vedere formal, dar lipsită de conținut. Desigur, în asemenea caz, creditorul nu va pierde dreptul de a se adresa cu pretenția sa în ordinea procedurii în acțiune civilă, dar va pierde timpul care s-a scurs de la emiterea și, respectiv, anularea ulterioară a ordonanței judecătorești. Ne realiniem opiniei autorului, că, în această ipoteză, adresarea pretențiilor în ordinea procedurii în ordonanță își va pierde sensul, iar justițiabilii vor prefera să evite să se adreseze în instanța de judecată în ordinea procedurii în ordonanță [207, p. 5].

Același autor, Andronov, I., publică o altă lucrare în care abordează problema clasificării tipurilor de ordonanțe judecătorești în procesul civil al Ucrainei. Autorul, din start, menționează că, din cauza simplității formei pe care o îmbracă ordonanța judecătorească, este dificil de a elabora a clasificare complexă a acestui act judecătoresc de dispoziție, însă este posibilă dezvoltarea unei clasificări ale tipurilor ordonanțelor judecătorești, precum și analiza diferențelor caracteristice ale unor tipuri de ordonanțe judecătorești față de celelalte [208, p. 3, 5].

O altă lucrare pe care o vom trece în revistă este a autorului Arseni, I. care susține că ordonanța judecătorească este una din instituțiile procedurale care permit asigurarea unei administrări mai rapide și mai eficiente a justiției, în special în cazuri precum încasarea pensiei alimentare, în care durata procesului și birocrația inutilă a procedurilor judiciare duc la consecințe negative. Autorul consideră că procedura în ordonanță asigură restabilirea operativă și reală a drepturilor subiective încălcate, iar utilizarea procedurilor juridice simplificate în procesul civil, în special, a procedurii în ordonanță, aduce dinamism procesului, sporește eficiența și eficacitatea protecției judiciare [210, p. 207]. Autorul mai susține că nivelul garanțiilor procesual-civile pentru părți în procedura în ordonanță este redus semnificativ, din cauza nerespectării principiilor contradictorialității, disponibilității sau oralității în procesul civil. Pînă la emiterea ordonanței judecătorești, debitorul nu are posibilitatea de a depune obiecții referitoare la creanța declarată de către creditor. Debitorul este nevoit să își expună obiecțiile abia după primirea copiei de pe ordonanța judecătorească, durata recepționării acesteia, ținînd cont de rapiditatea serviciilor poștale, poate fi întîrziată în timp, ceea ce poate atrage după sine probabilitatea ca debitorul să depună instanței o cerere de repunere în termen pentru a putea depune obiecțiile sale. Astfel, în cadrul unui studiu amănunțit al caracteristicilor procedurii în ordonanță, se constată limitarea acțiunii formei procesual-civile, ca urmare a dorinței legiuitorului de a grăbi soluționarea cererilor, ceea ce se reflectă în anumite restricții pentru părți, din care raționament Arseni, I. afirmă că, după

natura sa, procedura în ordonanță este una extrajudiciară – opinie cu care nu suntem de acord, or în cadrul procedurii în ordonanță se manifestă pe deplin raporturile procesual-civile între părți și instanța de judecată, deși realizate într-un mod diferit comparativ cu procedura contencioasă generală. Analizînd una dintre problemele cele mai controversate ale procedurii în ordonanță – dreptul judecătorului de a refuza primirea cererii de eliberare a ordonanței judecătorești în cazul în care din cerere și din alte documente prezentate se constată existența unui litigiu de drept, autorul menționează că problema principală este că pînă astăzi, nici în teorie, nici la nivel legislativ, nici în practica judiciară nu a existat o înțelegere certă a ceea ce este un „litigiu de drept". Autorul concluzionează că, în procedura în ordonanță, un litigiu de drept este o stare în care există un dezacord semnificativ între părțile raportului juridic cu privire la existența dreptului de creanță al creditorului, iar în privința debitorului – a obligației, exprimate de către debitorul prin depunerea de obiecții față de creanța creditorului, sau cînd judecătorul are dubii – pe care nu le poate înlătura în baza studierii și verificării documentelor prezentate de către creditor – cu privire la existența unui astfel de drept de creanță al creditorului și a obligației corespunzătoare a debitorului. Judecătorului îi pot apărea dubii de neînlăturat, susține autorul, din cauza imposibilității verificării autenticității documentelor depuse de către creditor, a prezenței în documente a inexactităților, a corectărilor și a altor corecții nespecificate în acestea, precum și a prezentării documentelor ale căror studiere și verificare necesită consultația specialistului sau expertiză specială. Autorul crede oportună excluderea sintagmei „litigiu de drept" din art. 348 alin. (2) lit. d) al CPC al RM, și modificarea acestei norme, în următoarea redacție: „judecătorul refuză să primească cererea de eliberare a ordonanței judecătorești dacă, urmare a studierii cererii și înscrisurilor depuse, judecătorul are dubii iremediabile privind dreptul creditorului la înaintarea pretenției" [210, p. 212].

Axionov, I. A. abordează carențele regulilor procesual-civile cu privire la emiterea ordonanței judecătorești, precizînd că legea nu prevede notificarea debitorului privind primirea în procedură a cererii de eliberare a ordonanței judecătorești, debitorul aflînd despre eliberarea ordonanței judecătorești numai atunci cînd primește o copie de pe aceasta. Întrucît procedura în ordonanță se intentează la cererea creditorului și se bazează în totalitate pe informațiile și documentele prezentate de către însăși creditor, acesta poate prezenta instanței de judecată doar probele care vor confirma la maxim legalitatea și caracterul nelitigios al creanțelor sale, și, respectiv, nu va prezenta documentele care confirmă existența perspectivelor reale de apărare ale debitorului contra pretenției înaintate sau caracterul neîntemeiat al pretențiilor creditorului. Autorul susține oportunitatea reglementării înștiințării debitorului despre primirea în procedură a cererii de eliberare a ordonanței judecătorești [205, p. 214], precum și propune oferirii instanței de

judecată a dreptului de a emite ordonanța judecătorească în privința doar a unei părți din pretențiile înaintate de către creditor, cu condiția că aceste pretenții pot fi separate, iar debitorul recunoaște partea respectivă din pretenții [205, p. 215].

În lucrarea semnată de autorul Tcaciuc, O., se menționează că existența listei exhaustive a pretențiilor în temeiul cărora poate fi eliberată ordonanța judecătorească, nu corespunde în totalitate Recomandării nr. R (84) 5 din 28.02.1984 „Cu privire la principiile procedurii civile pentru ameliorarea funcționării justiției". Susținem părerea autorului că, în practică, există situații cînd instanțele de judecată nu pot examina în procedura în ordonanță pretențiile nelitigioase care nu fac parte din lista pretențiilor în al căror temei se emite ordonanţă judecătorească. Prin urmare, autorul recomandă preluarea practicii din alte țări, în special, a Germaniei, unde legislația procesual-civilă nu stabilește cazurile cînd poate fi aplicată procedura în ordonanță, ci să fie stabilite raporturile civile, în care dacă instanței i-au fost prezentate documente ce confirmă caracterul nelitigios al pretențiilor, instanța va fi în drept să emită ordonanță judecătorească [266, p. 69].

Pe final, menționăm că în lucrările altor autori se conțin evidențe privind existența procedurii în ordonanță de lungă dată: Novițchii, I. B., [255, p. 44-45], Negoiță, F. [122, p. 324], Grosman, S.M. [234, p. 324], Golimsten, A.H. [226, p. 370], Vasiliev, A. A., [215, p. 24, 33], iar aspecte de prezență a procedurilor simplificate în legislația internațională găsim analizate în lucrările semnate de Crîmschii, D. I. [249, p. 70], Kramer, X. E. [188].

1.3. Concluzii la Capitolul 1

1. Sinteza legislației procesual-civile indică asupra faptului că legiuitorul nu a acordat întotdeauna atenția cuvenită reglementării instituției procedurii în ordonanță, fapt ce condiționează perfecționarea, în continuare, a acestui tip de procedură judiciară civilă.

2. În comparație cu doctrina dezvoltată de către autori din alte state de pe teritoriul fostului spațiu sovietic, în RM procedura în ordonanță nu a constituit obiectul unui studiu aprofundat. În acest sens, nu putem nega realizările pozitive ale doctrinei din Federația Rusă, Bielorusia și Ucraina în materie de procedură în ordonanță, fiind vorba despre lucrările mai multor savanți procesualiști notorii și practicieni în domeniu.

3. Discuțiile aprinse în jurul oportunității și raționalității menținerii procedurii în ordonanță ca parte a activității judiciare sau extrapolării acesteia prin transferul în competența altor organe sau persoane împuternicite cu prerogativa de autoritate publică sunt generate, în primul rînd, de abordarea simplistă a activității judecătorului la examinarea cererii de eliberare a ordonanței judecătorești, abordare cu care nu putem fi de acord.

4. Procedura în ordonanță este o procedură judiciară civilă independentă și de sine stătătoare, o alternativă viabilă procedurii contencioase generale. Procedura în ordonanță nicidecum nu poate fi abordată ca o procedură prealabilă procedurii contencioase generale. Dreptul de a alege ordinea procesual-civilă în care va fi examinată cauza – în procedura în acțiune civilă sau în procedura în ordonanță, aparține titularului pretenției – creditorului, iar instanța de judecată nu poate condiționa examinarea cauzei în ordinea procedurii în acțiune civilă de înaintarea, mai întîi de toate, a pretențiilor în ordinea procedurii în ordonanță.

5. Examinării cauzei în ordinea procedurii în ordonanță îi sunt caracteristice un șir de acțiuni procesuale simplificate – comparativ cu procedura contencioasă generală, iar unele activități procesual-civile, în general, lipsesc, însăși eficiența procedurii în ordonanță depinzînd, în mare parte, de celeritatea procedurilor judiciare și determinarea corectă de către judecător a caracterului nelitigios al pretențiilor înaintate de către creditor.

6. În procedura în ordonanță principiile funcționale ale dreptului procesual civil se manifestă într-un mod specific, mai restrîns, comparativ cu procedura în acțiune civilă, domină principiul activităților procesuale în forma scrisă.

7. Instituția procedurii în ordonanță urmează a fi dezvoltată prin perfecționarea reglementărilor acesteia, iar propunerile lansate de savanții și cercetătorii dreptului procesual-civil, pot contribui la evoluția temeinică a procedurii în ordonanță și devenirea acesteia o procedură judiciară civilă similară ca eficiență și funcționalitate procedurii în acțiune civilă.

8. Analiza științifică modestă și fragmentară a procedurii în ordonanță, dedusă de către noi din examinarea materialelor științifice publicate în RM, justifică necesitatea sporirii cercetării acestei instituții procesual-civile.

9. Studiul procedurii în ordonanță (procedurii simplificate), reglementate de normele Capitolului XXXV, art. 344 – 354 ale CPC al RM, este condiționat de insuficiența patrimoniului doctrinar autohton în acest domeniu.

10. Teza de doctorat elaborată reprezintă o lucrare de pionierat pentru doctrina autohtonă, lucrare ce poate contribui, prin valoarea constatărilor științifice efectuate, la îmbunătățirea calitativă a instituției procedurii în ordonanță prin abordarea acesteia complexă și multiaspectuală, și nu în ultimul rînd, la eficacitatea practicii judiciare, întru aprecierea justă a posibilităților de apărare a drepturilor și intereselor legitime ale părților prin intermediul procedurii în ordonanță.

2. NATURA JURIDICĂ A PROCEDURII ÎN ORDONANȚĂ ȘI LOCUL EI ÎN SISTEMUL TIPURILOR DE PROCEDURI CIVILE DIN REPUBLICA MOLDOVA

2.1. Aspecte definitorii ale naturii juridice a procedurii în ordonanță și a ordonanței judecătorești

Din Standardele minime comune privind procedurile civile în Uniunea Europeană, adoptate prin rezoluția Parlamentului European din 4 iulie 2017 , distingem patru cerințe principale privind normele procesual-civile care trebuie să fie consacrate în legislația tuturor statelor membre ale Uniunii Europene, fără excepție:

(i) *rezultate echitabile și eficace ale procedurilor judiciare civile* – sistemele naționale de drept trebuie să prevadă măsurile, procedurile și căile de atac necesare pentru a asigura respectarea drepturilor conferite de legislație în materie civilă, iar însăși aceste măsuri, proceduri și căi de atac trebuie să fie corecte și echitabile, fără de costuri sau complexitate inutile, fără de termeni nerezonabili sau întîrzieri nejustificate, cu asigurarea respectării particularităților legislației naționale și drepturilor fundamentale;

(ii) *eficiența procedurilor judiciare* – respectarea dreptului la un proces echitabil și la o cale de atac efectivă și, care asigură un acces real la justiție, precum și a principiului contradictorialității, iar instanțele de judecată să gestioneze în mod activ cauzele cu care au fost sesizate, pentru a asigura o soluționare echitabilă și eficientă a litigiilor, în termeni rezonabili și cu costuri rezonabile;

(iii) *accesul efectiv și eficient la justiție și egalitatea de tratament a părților*;

(iv) *echitatea procedurilor* – în special, asigurarea garantării primirii actelor de notificare sau de comunicare emise de instanțele de judecată [171].

Pe parcursul anilor, s-a dovedit că existența în legislație a procedurilor judiciare rapide și simplificate (comparativ cu procedurile în acțiune civilă) în situațiile în care între părți nu există litigiu de drept, întotdeauna a contribuit la dezvoltarea economică a statului.

În special, Branovițchii, K.L., consideră că procedura în ordonanță poate fi folosită ca instrument simplu și comod pentru combaterea întîrzierilor de plăți care amenință supraviețuirea întreprinderilor mici și mijlocii și afirmă că, fără a exagera efectul economic al utilizării procedurii în ordonanță, totuși, trebuie să recunoaștem că o astfel de abordare a procedurilor judiciare este mai bună decît lipsa lor, ca atare [213, p. 175].

Natura material-juridică a litigiilor ce rezultă din diferite raporturi juridice soluționate de către instanțele de judecată în cadrul procesului civil (procedura civilă) determină trăsăturile procesuale (procedurale) ale ordinii în care acestea sunt examinate.

Tipul procedurii civile determină participanții, statutul lor procedural, specificul intentării procesului civil, posibilitatea de a folosi anumite mijloace de apărare, termenii, modul de distribuire a sarcinii probației, specificul emiterii și executării hotărîrii judecătorești, specificul căilor de atac etc.

Osochina, G.L. afirmă că specificul examinării de către instanțele de judecată a diferitor categorii de cauze se manifestă prin două caractere (sau criterii) obiective: structura materială a raporturilor juridice subiective de reglementare, care pot fi pe orizontală sau pe verticală, și prezența sau lipsa unei dispute cu privire la un drept subiectiv (interes legitim) în cauză [257, p. 23].

Din acest punct de vedere, de bază, legislația procesuală civilă a RM prevede următoarele tipuri de proceduri: 1. Procedura contencioasă – acțiunea civilă, reglementată în Secțiunea A, Titlul II al CPC al RM: 2. Procedura contenciosului administrativ, reglementată în Secțiunea B, Titlul II al CPC al RM și Codul administrativ al RM nr. 116 din 19.07.2018; 3. Procedura specială, reglementată în Secțiunea C, Titlul II al CPC al RM; 4. Procedura în ordonanță (procedura simplificată), reglementată în Secțiunea D, Titlul II al CPC al RM; 5. Procedura de declarare a insolvabilității, reglementată în Secțiunea E, Titlul II al CPC al RM, precum și Legea insolvabilității nr. 149 din 29.06.2012.

La fel, CPC al RM conține norme ce reglementează procedura de confiscare a averii nejustificate în folosul statului (Secțiunea B^1, Titlul II al CPC al RM); aplicarea măsurilor de protecție în cazurile de violență în familie (Secțiunea B^2, Titlul II al CPC al RM); suspendarea și retragerea actelor permisive ce vizează activitatea de întreprinzător (Secțiunea B^3, Titlul II al CPC al RM); procedura în acțiunile posesorii (Secțiunea B^4, Titlul II al CPC al RM); precum și procedura în cauzele de contestare a hotărîrilor arbitrale (Titlul V, Capitolul XLIII al CPC al RM); procedura în cauzele de eliberare a titlurilor de executare silită a hotărîrilor arbitrale (Titlul V, Capitolul XLIV al CPC al RM); și procedura de confirmare a tranzacției încheiate în scopul prevenirii unui proces civil și de eliberare a titlului executoriu al acesteia (Titlul V, Capitolul XLV al CPC al RM). În privința procedurii în cauzele de contestare a hotărîrilor arbitrale și procedurii în cauzele de eliberare a titlurilor de executare silită a hotărîrilor arbitrale, în doctrina procesual-civilă distingem două abordări diametral opuse: unii autori le consideră proceduri judiciare civile de sine stătătoare [252, p. 31], iar alții nu le consideră ca fiind proceduri judiciare civile, ca atare [263, p. 32].

De menționat, că, unii autori, nici procedura în ordonanță nu o consideră ca fiind o procedură civilă independentă – de pildă, Argunov, V.N. susține că procedura în ordonanță este doar o varietate a procedurii speciale, argumentînd că chiar dacă în procedura în ordonanță există un debitor și poate fi admisă presupunerea existenței unei dispute sau controverse între părți cu privire la pretențiile înaintate instanței de judecată, acest fapt nu subminează conceptul de procedură specială, întrucît și în cadrul acesteia poate fi admisă existența unui pîrît și a unei dispute sau controverse între părți cu privire la obiectul acțiunii [209, p. 32].

Nu putem fi de acord cu afirmațiile autorului Argunov, V.N., argumentîndu-ne opinia prin următoarele: (i) obiectul activității procesuale în procedura în ordonanță constă în conferirea forței executorii, sau, altfel spus – investirea cu formulă executorie a creanțelor incontestabile ale creditorului, iar în procedura specială instanța confirmă existența sau lipsa faptelor juridice sau a altor situații de drept, de care depinde apariția, modificarea sau stingerea drepturilor subiective civile ale persoanelor fizice sau juridice, astfel, fiecare procedură avînd obiect diferit; (ii) în procedura în ordonanță pretenția creditorului se bazează pe documente care confirmă în mod cert și necondiționat legitimitatea și temeinicia pretențiilor creditorului, pe cînd în procedura specială, petiționarul tocmai nu deține documentele care să ateste faptele care au valoare juridică, iar instanța de judecată efectuează constatarea faptelor care au valoare juridică, după ce înlătură oricare dubii cu privire la existența sau producerea acestora; (iii) în cadrul procedurii speciale, interesul legitim al petiționarului este de a obține constatarea, din partea instanței de judecată, a faptului producerii/existenței anumitor fapte care au valoare juridică, sau constatarea unei situații de drept, respectiv, scopul activității instanței de judecată este de a constata existența/producerea acelor fapte care au valoare juridică, sau constatarea respectivei situații de drept înlăturînd orice dubii cu privire la existența/producerea acestora, sau constatarea inexistenței faptelor care au valoare juridică invocate de către petiționar în acțiunea sa. Pe cînd în procedura în ordonanță interesul legitim al creditorului constă în obținerea, din partea instanței de judecată, a mecanismului juridic de punere în executare a obligațiilor debitorului – obligații pe care creditorul a putut să le confirme instanței de judecată pe deplin, în mod cert și neechivoc, prin documente scrise anexate la cererea sa de eliberare a ordonanței judecătorești.

În aceeași ordine de idei, indicăm că unii autori au propus ca procedura în ordonanță să nu fie considerată ca unul din tipurile de procedură civilă, ci ca o procedură prealabilă, dar totodată, de alternativă, realizată de către judecător pentru protecția rapidă a drepturilor creditorului și stabilirea incontestabilității creanței sau, din contra, a caracterului litigios al pretențiilor înaintate de către debitor [227, p. 298].

În opinia autoarei Vicut, M.A., procedura în ordonanță reprezintă activitățile instanței de judecată reglementate de normele de drept procesual civil care se desfășoară în afara dezbaterilor judiciare, în cadrul unei modalități procesuale simplificate de soluționare a cauzelor civile, unde lipsește litigiul de drept cu privire la anumite pretenții exhaustiv determinate de lege, din care motiv autoarea consideră această activitate a instanței de judecată doar administrativă, și nu judiciară [221, p. 123].

În aceeași categorie de opinii se înscrie și viziunea autoarei Efimova, I., care consideră că procedura în ordonanță nu are o formă procesuală din motivul că în procedura în ordonanță nu se înfăptuiește justiție, respectiv, procedura în ordonanță trebuie privită ca fiind o ordine procesuală în rezultatul căreia se realizează executarea pretențiilor creditorului, respectiv, consideră autoarea, sediul materiei cu privire la procedura în ordonanță trebuie să se afle în Codul de executare și nu în Codul de procedură civilă [235, p. 11, 164]. Aceeași autoare, Efimova, I., opinează că una din cerințele principale de înfăptuire a justiției este examinarea cauzei în ședință de judecată, iar întrucît în procedura în ordonanță pretențiile creditorului se examinează de către judecător unipersonal, fără ședință de judecată, respectiv, în procedura în ordonanță nu se efectuează examinarea cauzei în fond. Efimova, I., afirmă că în procedura în ordonanță debitorul nu dispune de toate drepturile și garanțiile procesuale, întrucît nu este înștiințat despre intentarea procedurii în ordonanță, fapt despre care află abia după expedierea de către instanța de judecată a copiei de pe ordonanța judecătorească, deja emisă în privința sa, respectiv, pînă la emiterea ordonanței judecătorești, debitorul nu poate da explicații, nici prezenta contraprobe în privința pretențiilor creditorului, respectiv, autoarea afirmă că în procedura în ordonanță nu se înfăptuiește justiție [235, p. 152].

Nu putem să fim de acord cu această opinie a autoarei Efimova, I., și considerăm că procedura în ordonanță reprezintă unul din tipurile de activitate judiciară, întrucît se realizează prin intermediul și cu participarea instanței de judecată, care exercită atribuțiile legale privind intentarea procedurii în ordonanță, examinarea cauzei în fond – verifică legalitatea și temeinicia cererii creditorului, și eliberarea, în numele legii, a ordonanței judecătorești, ceea ce ne permite să afirmăm cu certitudine că în procedura în ordonanță are loc înfăptuirea justiției și exercitarea puterii judecătorești.

Remarcăm că, totuși, asemenea viziuni doctrinare sunt în minoritate, or, majoritatea autorilor consideră procedura în ordonanță fiind un tip de procedură civilă independentă și de sine stătătoare, iar varietatea procedurilor civile fiind o realitate necesară, de importanță majoră pentru asigurarea înfăptuirii justiției în mod rapid și eficient. După cum remarcă Cereomin, M., A., diferențierea procesului civil pe tipuri de proceduri civile este o realitate obiectivă, determinată de

natura drepturilor și intereselor deduse judecății și de reglementările dreptului material [273, p. 21].

În calitate de criterii de diversificare a activității procesual-civile pe diferite tipuri de proceduri judiciare, deducem: (i) caracterul material-juridic al raporturilor supuse examinării instanței de judecată; (ii) necesitatea, condiționată de realitățile social-economice, de elaborare a unei forme procesuale specifice de examinare și soluționare a anumitor categorii de cauze civile; (iii) prezența unui scop specific al activităților judiciare, realizat în cadrul diferitor categorii de raporturi material-juridice.

O analiză a conținutului tipurilor de proceduri civile ne permite să afirmăm că cea mai bine dezvoltată, din punct de vedere al reglementărilor procesual-civile, este procedura în acțiune civilă, ale cărei anumite reguli sunt aplicate și atunci cînd cauzele civile sunt examinate în ordinea altor proceduri civile, de pildă: art. 278 CPC al RM prevede că acțiunile în contenciosul administrativ se examinează de instanţele judecătoreşti respective conform normelor generale ale CPC al RM, cu excepțiile şi completările stabilite de legislația contenciosului administrativ; la alin. (1) al art. 280 al CPC al RM la fel se statuează că în procedură specială, cauzele se examinează de instanţele judecătoreşti după regulile de examinare a acţiunilor civile, cu excepţiile şi completările stabilite în CPC al RM la capitolul XXIII-XXXIV şi în alte legi.

La analiza normelor procedurii în ordonanță, deducem că și în această procedură se aplică anumite reglementări din procedura în acțiune civilă, deși legiuitorul nu specifică aceasta. Și, bineînțeles că există multe în comun între procedura în acțiune civilă și procedura în ordonanță. De pildă, depunerea cererii de eliberare a ordonanței judecătorești este, în multe privințe, similară modului de depunere și cerințelor înaintate față de cererea de chemare în judecată (art.166 al CPC al RM). Astfel, potrivit art. 346 alin. (1) al CPC al RM, cererea de eliberare a ordonanţei judecătoreşti, ca și cererea de chemare în judecată, se depune în instanţă potrivit regulilor de competență jurisdicţională stabilite la Capitolul IV al CPC al RM – conform regulii generale stabilite la art. 38 al CPC al RM, acțiunea împotriva unei persoane fizice poate fi intentată în oricare din sediile instanței în a cărei rază teritorială se află domiciliul pîrîtului, iar acțiunea împotriva unei persoane juridice se intentează în unul dintre sediile instanței în a cărei rază teritorială se află sediul persoanei juridice respective. Ca și cererea de chemare în judecată, cererea de eliberare a ordonanței judecătorești trebuie să corespundă rigorilor de formă și de conținut: să fie depusă în formă scrisă, să facă referire la instanța de judecată căreia se adresează, să conțină datele de identificare ale părților, pretențiile și circumstanțele pe care se întemeiază, să se indice probele/documentele ce confirmă temeinicia pretențiilor, precum și să fie semnată de către creditor sau de către reprezentantul lui, în ultimul caz cu anexarea documentului care atestă împuternicirile

reprezentantului (a se vedea, în comparație, art. 166 și art. 167 ale CPC ale RM cu art. 347 al CPC al RM).

În plus, temeiurile de refuz de a primi cererea de chemare în judecată, stabilite la art. 169 al CPC al RM, constituie, la fel, și temeiuri de refuz de a primi cererea de eliberare a ordonanței judecătorești (art. 348 CPC al RM).

Însă, credem că lipsa în conținutul procedurii în ordonanță a unei dispoziții conform căreia „în procedura în ordonanță cauzele se examinează conform regulilor generale ale procedurii în acțiune civilă, cu excepțiile stabilite la Capitolul XXXV al CPC al RM" se explică prin faptul că procedurii generale îi sunt caracteristice multiple formalități procesuale, care au sens și sunt necesare doar în cazul examinării de către instanța de judecată a unui litigiu de drept, aceste formalități fiind de prisos la examinarea pretențiilor necontestate de către debitor. Astfel că soluționarea acestor categorii de cauze, numite necontencioase, cu respectarea tuturor regulilor procedurii în acțiune civilă și contradictorialității părților, complică mult protecția și restabilirea drepturilor subiective civile. Aplicarea regulilor procedurii în acțiune civilă la examinarea pretențiilor evidente, necontestate, nedisputate și bine documentate, nu se justifică nici prin prisma principiului economiei procesuale, nici din punct de vedere al costurilor material-financiare ale participanților la raporturile procesuale civile – persoane fizice și juridice, precum și ale instanței de judecată.

Posibilitatea simplificării procedurilor civile și termenelor de soluționare a pretențiilor în cazurile prevăzute de lege, fără îndoială, sporește eficacitatea protecției drepturilor subiectiv-civile și facilitează activitatea instanțelor de judecată.

În lumina analizei efectuate, precizăm că procedura în ordonanță este una din procedurile judiciare civile mai puțin formaliste și mai simplificate, în ordinea căreia se realizează apărarea drepturilor subiective civile de către instanța de judecată. Procedura în ordonanță este o procedură de alternativă procedurii în acțiune civilă, iar alegerea tipului de procedură, conform principiului disponibilității, aparține exclusiv titularul dreptului, fără ca instanța de judecată să dispună de prerogativa de a condiționa adresarea obligatorie, sau în prealabil, a pretențiilor din lista indicată la art. 345 al CPC al RM în procedura în ordonanță.

În Capitolul XXXV al CPC al RM sunt prevăzute cerințe privind forma și cuprinsul cererii de eliberare a ordonanței judecătorești, temeiurile refuzului de a primi cererea de eliberare a ordonanței judecătorești, examinarea cererii, procedura de eliberare a ordonanței judecătorești, anularea ordonanței judecătorești etc. Toate aceste norme procedurale ne permit să spunem că în legislația procesual-civilă sunt stabilite reguli speciale prevăzute exclusiv pentru desfășurarea și realizarea procedurii în ordonanță. Adevărat, aceste reguli derogă esențial de la ordinea generală

procesual-civilă de examinare a cauzelor civile – în lipsa etapelor obligatorii ale procesului civil: pregătirea cauzei pentru dezbateri judiciare și fără dezbateri judiciare, iar una din particularitățile examinării cauzei în procedura în ordonanță este că examinarea în fond se realizează fără citarea și prezența creditorului și debitorului, prin urmare, nu se desfășoară dezbateri judiciare și nu există ședință de judecată, respectiv, nu există nici necesitatea de a protocola acțiunile instanței de judecată. Excepție constituie doar situația expres prevăzută la art. 352 alin. (5) al CPC al RM, cînd instanța de judecată este în drept să citeze debitorul și creditorul în ședința de judecată pentru a se expune cu privire la obiecțiile formulate – aceasta este unica situație, cînd în procedura în ordonanță se întocmește proces-verbal, și, corespunzător, se înregistrează audio ședința de judecată conform regulilor prevăzute de CPC al RM.

Susținem opinia expusă de Cimil, D. că construcția contractului civil este bazată pe principiile consensualismului, percepție bazată pe reguli morale de a-și respecta promisiunea, a fi de bună-credință, a respecta interesele celuilalt [8, p. 15], precum și afirmația autorilor Băieşu, S., Palamarciuc, V. că orice obligație naște dreptul de a pretinde executarea acesteia, astfel, creditorul poate pretinde executarea obligației pecuniare în modul corespunzător, în termen, la locul și în cuantumul stabilit [2, p. 38]. Și, totodată, fiind de acord cu opinia expusă de Plotnic, O., că, prin conținutul său, contractul purtînd un caracter obligatoriu, poate duce la situații în care o parte contractantă este obligată la angajamente excesive față de cealaltă [156, p. 120], precizăm că acest dezechilibru contractual nu are nicio importanță în procedura în ordonanță. Scopul procedurii în ordonanță este de a asigura executarea obligațiilor debitorului confirmate de către creditor prin documente autentice, veridice, certe și depline, prin care fapt să se realizeze apărarea drepturilor și intereselor legitime ale creditorului.

Această apărare, în ordinea procedurii în ordonanță, se realizează în timp restrîns, în condiții de operativitate a acțiunilor procedurale ale instanței de judecată și cu diminuarea poverii procedurale a instanței (fără citarea părților, fără implicarea persoanelor terțe și ale subiecților care contribuie la înfăptuirea justiției; fără ședință de judecată; fără de proces-verbal al ședinței de judecată și fără participarea grefierului), precum și presupune efort minim din partea subiecților raportului procesual civil dedus instanței de judecată.

Luînd în considerare caracterul specific al raporturilor material-juridice și pretențiilor ce decurg din acestea și care pot fi deduse instanței de judecată pentru examinare în procedura în ordonanță bazată pe documente incontestabile și autentice, susținem că procedura în ordonanță este necontencioasă. Creditorul adresează instanței de judecată cererea privind eliberarea ordonanței judecătorești în anumite circumstanțe și anume: fie că este în prezența refuzului debitorului de a și executa obligațiile, fie că debitorul evită executarea acestora. În același timp, un

conflict – ca ciocnire sau contradicție între părțile raportului material juridic – poate să nu apară deloc dacă, de exemplu, debitorul este pe deplin conștient de comportamentului său nelegitim și, prin urmare, nu depune instanței obiecții, nu contestă pretențiile creditorului. Altfel spus, în raportul juridic „creditor-debitor" pretențiile sunt unilaterale, fiind exprimate doar de către creditor, iar debitorul avînd doar o poziție pasivă, sustrăgîndu-se, din nedorință sau din cauza lipsei de posibilități financiare, de la îndeplinirea obligației sale față de creditor. În asemenea situație, creditorul este nevoit să se adreseze instanței de judecată în vederea apărării dreptului său, dar chiar și atunci cînd pretențiile creditorului sunt prezentate instanței de judecată, cazul nu se caracterizează ca fiind unul litigios, or, un eventual litigiu de drept poate apărea doar după depunerea de către debitor a obiecțiilor sale și cu condiția ca acestea să fie motivate și cu anexarea probelor ce le confirmă (art. 352 alin. (2) al CPC al RM).

Indiscutabil, procedura în ordonanță se bazează pe probe veridice și, în mod obligatoriu, scrise, care confirmă inexistența oricărei dispute cu privire la dreptul creditorului la satisfacția pretenției înaintate în instanța de judecată. În procedura în ordonanță, creditorul își confirmă creanța prin probe scrise, debitorul nu este implicat în procedurile judiciare civile, și, pînă la eliberarea ordonanței judecătorești emise împotriva sa, nu contestă nici pretențiile creditorului, nici probele prezentate de către acesta, or, debitorul află despre desfășurarea procedurii în ordonanță împotriva sa abia după ce primește copia de pe ordonanța judecătorească. Pronunțarea de către instanța de judecată a ordonanței judecătorești semnifică absența litigiului de drept, întrucît instanța de judecată nu deține probe contrarii pretențiilor înaintate de către creditor. Sigur, dacă, ulterior, debitorul va înainta obiecții, și dacă instanța le va considera temeinice și veridice și care combat temeinicia pretențiilor creditorului, le va admite și va anula ordonanța judecătorească, și, în acest caz, vom fi în prezența unui litigiu de drept.

Prin urmare, ținînd cont că în procedura în ordonanță creditorul și debitorul nu participă la examinarea cererii și pretențiilor înaintate de către creditor, iar instanța se bazează doar pe materialele cu caracter incontestabil prezentate de către creditor, susținem că, în procedura în ordonanță, litigiul de drept nu poate apărea și nu are loc la etapa examinării cauzei în fond. Odată eliberată ordonanța judecătorească creditorului, aceasta este investită cu forță executorie, și poate fi pusă în executare contra debitorului.

În context, merită atenție caracteristica procedurii în ordonanță dată de către autorii Camzin, E. și Camzin, N., care definesc procedura în ordonanță ca fiind o procedură simplificată și redusă, în comparație cu procedura în acțiune civilă, de alternativă procedurii în acțiune civilă, bazată pe probe scrise veridice, desfășurată în fața primei instanțe, avînd ca scop apărarea drepturilor și intereselor legitime prin asigurarea posibilității de executare silită a unui șir de

obligații ce decurg din pretențiile material-juridice stipulate de legislație și cu privire la care poate fi eliberată ordonanța judecătorească [239, p. 14]. Menționăm că Hurubă, E. susține că executarea silită reprezintă una din instituțiile fundamentale ale dreptului procesual civil, fiind o componentă importantă a justiției într-un stat de drept, iar scopul activității judiciare nu se poate limita doar la obținerea unei hotărîri judecătorești favorabile [71, p. 7].

Procedura în ordonanță reprezintă o procedură simplificată (sau documentară) care se desfășoară în lipsa dezbaterilor judiciare și fără contradictorialitate verbală în fața instanței de judecată, iar judecătorul are rolul de a verifica conținutul cererii și a documentelor prezentate de către creditor în susținerea pretențiilor sale, precum și verificarea admisibilității obiecțiilor debitorului – în cazul în care acestea sunt prezentate instanței de judecată.

O altă întrebare, de curînd dezbătută în practică, este cea cu privire la oportunitatea menținerii și existenței, în continuare, a procedurii în ordonanță, după ce în conținutul CPC al RM au fost introduse prevederi referitoare la procedura cu privire la cererile cu valoare redusă.

Precizăm că procedura în cazul cererilor cu valoare redusă, reglementată prin dispozițiile art. 276^2 – 276^4 ale CPC al RM, chiar dacă, în aparență, ar părea să aibă anumite similitudini cu procedura în ordonanță, în esență, este una diferită după natura juridică și conținutul său.

Menționăm din start că, dacă procedura în ordonanță este un tip aparte de procedură, atunci procedura cu privire la cererile cu valoare redusă, după natura sa, este doar o varietate a procedurii contencioase, care se deosebește anume prin valoarea acțiunii înaintate, și deja această valoare va dicta unele reguli speciale stabilite de legiuitor la examinarea cauzei.

Respectiv, din conținutul art. 276^2 și 276^3 ale CPC al RM, în mod direct reiese că litigiul apare între aceiași subiecți ca și în procedura contencioasă – reclamant și pîrît, pe cînd în procedura în ordonanță suntem în prezența unor subiecți speciali – creditor și debitor, aceștia de fapt, continuînd, în procedura în ordonanță, să fie exponenții raportului obligațional incontestabil din dreptul material. În condițiile în care, procedura în ordonanță se prezintă a fi o alternativă procedurii contencioase generale, iar creditorul fiind în drept să aleagă procedura la care să apeleze, căci el poate depune, aceiași pretenție, atît în procedura în ordonanță, cît și în procedura contencioasă generală, procedura în cazul cererilor cu valoare redusă este generată de simpla constatare de către instanța de judecată a faptului că valoarea acțiunii nu depășește 10 salarii medii pe economie prognozate la data sesizării instanței, instanța astfel fiind obligată să dispună această procedură, lipsind criteriul discreționar al reclamantului.

În condițiile în care depunerea de către creditor a cererii de eliberare a ordonanței depinde de categoria pretenției, caracterul incontestabil al celor solicitate și cercul pretențiilor, care – chiar dacă lista pretențiilor prevăzută la art. 345 al CPC al RM este semnificativă – este limitat totuși, și

judecătorul va refuza de a primi cererea de eliberare a ordonanței, dacă pretenția nu se va încadra în una din cele prevăzute la art. 345 al CPC, atunci cealaltă procedură examinată aici în aspect comparativ, nu stabilește un astfel de cerc de pretenții ce pot fi înaintate în cadrul ei, nu exclude, și chiar presupune existența pretențiilor contestabile, unde pîrîtul poate chiar depune o cerere reconvențională, norma art. 276^2 alin. (2) al CPC al RM, doar excluzînd unele categorii de pretenții, printre care, în mod logic – cele nepatrimoniale, or valoarea lor nu poate fi stabilită, și, după cum am menționat supra, procedura în cazul cererilor cu valoare redusă survine la prezența simplului criteriu al valorii reduse a pretenției înaintate.

Totodată, specificăm că procedura în cazul cererilor cu valoare redusă nu se aplică într-un șir de cauze (în materie fiscală, vamală sau în cazul răspunderii pentru prejudiciul cauzat de o autoritate publică ori de o persoană cu funcție de răspundere, răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin acțiunile ilegale ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată, precum şi în cazul litigiilor cu privire la drepturile nepatrimoniale), pe cînd în procedura în ordonanță, din contra, pot fi înaintate aceste pretenții cu condiția că creditorul (persoană fizică, persoană juridică de drept privat, autoritate publică, instituție publică etc.) deține documentele ce confirmă incontestabilitatea pretențiilor sale.

În aceeași ordine de idei subliniem că în procedura în cazul cererilor cu valoare redusă pot fi examinate doar cereri în cauzele de încasare a unei sume de bani, pe cînd în procedura în ordonanță pot fi încasate nu doar sume bănești dar pot fi revendicate și bunuri, atît mobile cît și imobile, de la debitor (art. 276^2 alin. (1) al CPC al RM versus art. 344 alin. (1) al CPC al RM).

Specificăm și faptul că, în cazul procedurii privind cererile cu valoare redusă, reclamantul depune o cerere de chemare în judecată conform regulilor generale prevăzute de art. 166 și art. 167 ale CPC al RM, pe cînd depunerea cererii de eliberare a ordonanței judecătorești în procedura în ordonanță implică particularități – reguli speciale prevăzute de art. 346 și 347 ale CPC al RM (depunerea și cuprinsul cererii), refuzul de a primi cererea, la fel implicînd particularități specifice (art. 348 al CPC al RM).

În acest context, mai menționăm și faptul că dacă din materialele cauzei rezultă că cererea nu poate fi examinată în ordinea stabilită pentru cererile cu valoare redusă, judecătorul, în baza prevederilor art.276^3 alin. (4) al CPC al RM, prin încheiere motivată care poate fi atacată odată cu fondul, dispune examinarea cauzei în ordine generală – cea ce urmează să survină, în mod automat, în cazul în care valoarea acțiunii se va depista a fi mai mare sau pretenția va fi exceptată de la examinarea în această procedură conform prevederilor art.276^2 alin. (2) al CPC al RM, și ceea ce servește o dovadă în plus a aproprierii procedurii în cazul cererilor cu valoare redusă de procedura contencioasă, atunci pe cînd în cazul refuzului de a primi cererea de eliberare a ordonanței, sau de

anulare a ordonanței judecătorești, cauza nu va fi transferată automat în procedura generală, ci creditorul va fi în drept să depună o cerere nouă, dar deja ca acțiune în procedura contencioasă generală. Și dacă transferul automat al cauzei în cazul cererilor cu valoare redusă în procedura generală prezumă continuarea examinării cauzei, atunci pentru înaintarea cererii noi în procedura contencioasă generală, urmare a refuzului de a primi cererea de eliberare a ordonanței judecătorești, legiuitorul a dispus expres că taxa de stat plătită de creditor se trece în contul taxei pentru înaintarea acţiunii.

Un avantaj al procedurii în ordonanță constă în ordinea simplificată de examinare a cauzei și operativitatea acestei proceduri, avantaj care se păstrează nu doar în coraport cu procedura contencioasă generală, dar și comparativ cu procedura în cazul cererilor cu valoare redusă, în care instanța de judecată poate dispune din start citarea participanților la proces, iar pîrîtului îi este acordat un termen, considerat de noi deplin, de 30 de zile de la comunicarea cererii de chemare în judecată şi a înscrisurilor anexate, pentru a prezinta instanței judecătoreşti şi reclamantului o referință, precum şi copii de pe înscrisurile necesare. Indicăm și termenul mult mai extins de examinare a cauzei în procedura în cazul cererilor cu valoare redusă – pînă la 6 luni de la data depunerii cererii, versus termenii stabiliți de legiuitor pentru examinarea cauzei în ordinea procedurii în ordonanță – 5 zile pentru eliberarea ordonanței judecătorești, 10 zile de la primirea copiei de pe aceasta acordate debitorului pentru depunerea obiecțiilor împotriva acesteia, încă 5 zile de la data depunerii obiecțiilor sau examinării obiecțiilor, pentru admiterea acestora şi anularea ordonanţei sau respingerea obiecțiilor, termeni la care mai adăugăm termenul, eventual, de lichidare a neajunsurilor de cerere, plus termenul de expediere poștală către debitor, ceea ce, poate însuma, în mediu, 30 de zile.

Totodată, hotărîrea judecătorească emisă în procedura în cazul cererilor cu valoare redusă este pasibilă de a fi atacată cu apel, instanța de apel examinînd cererea de apel în procedură scrisă sau cu citarea participanților la proces, conform regulilor de examinare a acestor cauze în instanța de fond, pe cînd în procedura în ordonanță, ordonanța judecătorească, odată eliberată creditorului, devine irevocabilă, nesupunîndu-se niciunei căi de atac; doar pîrîtul poate ataca cu recurs, in termen de 10 zile, încheierea despre refuzul de anulare a ordonanţei. Astfel, ordonanța judecătorească, prin sine însăși, (cu excepția singurului caz prevăzut la art. 354 alin. (3) al CPC al RM, reprezintă un act executoriu, cu executare imediată (art. 354 alin. (1) al CPC al RM), pe cînd hotărîrea judecătorească emisă în procedura cu privire la cererile cu valoare redusă, poate fi atacată cu apel, care se examinează în ordinea prevăzută de CPC al RM (art. 276^4 alin. (4) al CPC al RM).

Cu referire la procedura în ordonanță, reiterăm că aceasta implică mai multe particularități specifice ce țin de însăși examinarea cauzei; prezentarea obiecțiilor debitorului ulterior eliberării

ordonanței – și nu a referinței pîrîtului pînă la pronunțarea hotărîrii în procedura cu privire la cererile cu valoare redusă; anularea ordonanței judecătorești; dar și eliberarea ordonanţei judecătorești.

În urma celor analizate, conchidem că aceste tipuri de proceduri sunt diferite, vizează diferite situații și sunt aplicabile diferitor categorii de pretenții, și, astfel, ambele tipuri de proceduri pot co-exista în paralel, fiecare realizînd sarcinile dreptului în partea în care le sunt atribuite.

Posibilitatea co-existării acestor două tipuri de proceduri este dovedită și la nivel de Uniune Europeană, unde acestea sunt recomandate spre aplicare ambele – menționăm aici Recomandarea Comitetului de Miniștri ai Consiliului Europei nr. R (84) 5 din 28.02.1984 cu privire la principiile procedurii civile pentru ameliorarea funcționării justiţiei; Cartea verde privind o procedură europeană de somație de plată și măsuri de simplificare și accelerare a litigiilor cu valoare redusă COM (2002) 746; și Regulamentul (CE) nr. 1896/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 12.12.2006 de instituire a unei proceduri europene de somație de plată, unde somația de plată corespunde sensului și esenței procedurii în ordonanță prevăzută de legislația procesuală civilă a Republicii Moldova.

Astfel, analizînd reglementările procesual-civile ce se conțin în Capitolul XXXV al CPC, concluzionăm că, din punct de vedere al naturii juridice, procedura în ordonanță este:

1) o procedură civilă independentă și de sine stătătoare, ce își are propriul obiect de examinare – pretențiile prevăzute la art. 345 al CPC al RM și o ordine procesuală specifică de realizare, reglementată prin dispozițiile art. 344 – 354 ale CPC al RM;

2) procedura în ordonanță servește soluționării de către instanța de judecată, în ordine procesual-civilă simplificată, a pretențiilor ce decurg din raporturi civile cu privire la încasarea de sume bănești sau revendicarea de bunuri în baza pretențiilor expres și exhaustiv prevăzute de legislația procesual-civilă (art. 345 al CPC al RM);

3) o procedură civilă simplificată, în comparație cu procedura generală (acțiune civilă), în care lipsește etapa pregătirii cauzelor pentru dezbateri judiciare și etapa dezbaterilor judiciare;

4) o procedură de alternativă procedurii în acțiune civilă, iar dreptul de a alege între procedura în ordonanță și procedura în acțiune civilă aparține exclusiv creditorului;

5) principiile fundamentale ale dreptului procesual civil în cadrul procedurii în ordonanță se realizează în mod specific, fiind, practic, exclusă oralitatea, și avînd un rol absolut predominant al principiului desfășurării procedurii judiciare în scris;

6) calitatea procesuală a părților în procedura în ordonanță este: creditor – partea care pretinde încălcarea drepturilor sale și debitor – partea care nu a executat obligațiile sale față de creditor;

7) procedura în ordonanță se intentează urmare a depunerii cererii de eliberare a ordonanței judecătoreşti de către creditor, care poate fi persoană fizică sau juridică, precum și o autoritate publică (de pildă, CNAM în cazul pretențiilor ce rezultă din neachitarea de către persoanele fizice şi juridice a primelor de AsOAM, sau CNAS în cazul pretențiilor ce decurg din neonorarea de către agentul economic a datoriei faţă de Fondul Social etc.);

8) procedura în ordonanță reprezintă o formă judiciară specifică de apărare a drepturilor și intereselor legitime ale creditorului, având obiectivul general de conferire a forței executorii pretenției creditorului;

9) procedura în ordonanță se bazează exclusiv pe documentele scrise prezentate de creditor ce confirmă, cu înaltă probabilitate, pretențiile sale;

10) soarta pretențiilor creditorului în procedura în ordonanță depinde de comportamentul procesual al debitorului – și anume, de acțiunea sau inacțiunea debitorului de înaintare, în termenul stabilit de legislație, a obiecțiilor motivate, însoțite de probele care să confirme netemeinicia pretenției înaintate de către creditor împotriva sa;

11) în procedura în ordonanță, reieșind din caracterul nelitigios al pretențiilor creditorului, legislația procesual-civilă nu prevede posibilitatea aplicării unor instituții de drept procesual ce vizează caracterul contencios al pretențiilor, cum ar fi acțiunea reconvențională;

12) în procedura în ordonanță sunt aplicabile anumite instituții din partea generală a dreptului procesual civil: competența jurisdicţională stabilită la Capitolul IV al CPC al RM; cerințele cu privire la participanții la proces, drepturile și obligațiile lor procedurale, reprezentarea procesual-civilă;

13) deși, în procedura în ordonanță, la realizarea de către instanța de judecată a procedurilor judiciare se efectuează într-o ordine procesuală simplificată, cererea de eliberare a ordonanţei judecătoreşti se impune cu taxă de stat în mărimea stabilită pentru cererea de chemare în judecată în acțiune civilă; fiind aplicabilă scutirea de taxa de stat și/sau de taxa de timbru, și, în principiu, chiar amînarea și eșalonarea plății taxei de stat.

Actul de justiție prin care se realizează apărarea drepturilor subiectiv-civile în procedura în ordonanță se numește ordonanța judecătorească. Astfel, conform prevederilor art. 14 alin. (1) al CPC al RM, ordonanța judecătorească este unul din actele judecătorești de dispoziție.

În acest context, remarcăm că, deși în doctrina procesual-civilă, majoritatea autorilor consideră ordonanța judecătorească ca fiind un act prin care instanța soluționează fondul cauzei, totuși, au existat și opinii divergente, conform cărora, ordonanța judecătorească nu este, vero senso, un act de aplicare a normelor de drept. De ex., Maslennicova, N.I. sugerează să nu se confunde ordonanța judecătorească cu alte acte judecătorești de dispoziție cum sunt hotărîrea

judecătorească și încheierea – acte care se emit de către instanța de judecată ca urmare a soluționării fondului cauzei sau prin care se rezolvă probleme de procedură, deoarece, cum consideră autoarea, ordonanța judecătorească este emisă de către instanța de judecată în afara cadrului procedurilor judiciare ce prevăd respectarea regulilor generale de apărare judiciara. Din acest considerent, Maslennicova, N.I. susține că ordonanța judecătorească reprezintă doar o modalitate rapidă de acționare, de activare, de către instanța de judecată a forței coercitive a statului [251, p. 213].

Nu putem să fim de acord cu această opinie, or, legislația procesual-civilă actualmente direct prevede că ordonanţa judecătorească se pronunţă de către judecător după examinarea cauzei în fond (art. 350 alin. (1) al CPC al RM), respectiv, este, prin esența sa, un act judecătoresc de dispoziție, așa cum și este stipulat la art. 14 al CPC al RM.

Ordonanța judecătorească, deși are anumite asemănări cu hotărîrea judecătorească, și este – ca și hotărîrea judecătorească – emisă după examinarea cauzei în fond (art. 350 alin. (1) al CPC al RM), se deosebește mult de aceasta. Conform art. 344 al. (1) al CPC al RM, ordonanţa judecătorească este o dispoziţie dată unipersonal de judecător, în baza materialelor prezentate de creditor, privind încasarea de sume bănești sau revendicarea de bunuri de la debitor în pretențiile specificate la art.345 al CPC al RM. Totodată, potrivit art. 344 al. (2) al CPC al RM, ordonanţa judecătorească este și un act executoriu, iar din conținutul art. 11 lit. b) al CEx al RM, reținem că ordonanţa judecătorească se înscrie în rîndul documentelor executorii, alături de încheierile și hotărîrile instanțelor de judecată, și se execută conform normelor stabilite de CEx al RM.

Cu privire la definirea ordonanței judecătorești, autorii Reșetneac, V.I., Cernîh I.I., consideră că ordonanţa judecătorească este un act de dispoziţie nemotivat, emis de prima instanţă, pronunțat din numele statului în cazurile prevăzute de lege, care determină un anumit comportament al persoanei obligate – debitorului, cu scopul de a restabili sau apăra drepturile şi interesele legale ale creditorului, întemeiate pe materialele prezentate de către acesta instanței de judecată, şi în lipsa obiecțiilor din partea debitorului [263, p. 52].

Însă, în opinia noastră, Cereomin, M.A., aduce o definiție mai dezvăluită, bazată pe dubla natură juridică a ordonanţei judecătoreşti, pe care o caracterizează ca fiind o dispoziție nemotivată a primei instanţe, eliberată conform regulilor procedurii în ordonanţă, la cererea creditorului, cu privire la încasarea de sume bănești sau revendicarea de bunuri, întemeiate pe probele scrise prezentate de către creditor şi care dispune de forța unui act executoriu, executarea căruia se efectuează în modul stabilit pentru executarea hotărîrilor judecătoreşti. Susținem și opinia expusă de Cereomin, M.A., că ordonanța judecătorească se deosebește de hotărîrea judecătorească, în primul rînd, prin faptul că este unicul document executoriu ce este cap de pod între procesul civil

şi procedura executorie, deoarece ordonanţa judecătorească, spre deosebire de alte acte de procedură, purcede spre executare fără careva etape intermediare [273, p. 90-91].

Suntem de părerea că, pentru a dezvălui esența ordonanţei judecătoreşti, ca act judecătoresc, trebuie să o abordăm anume prin prisma dublei sale naturi juridice, și anume: (i) ordonanţa judecătorească ca dispoziţie a primei instanțe, prin care cauza se soluționează în fond;

și (ii) ordonanţa judecătorească ca act executoriu, care se execută în modul stabilit pentru executarea actelor judecătoreşti.

Respectiv, în procedura în ordonanță, creditorul, odată ce prezintă probe incontestabile ce confirmă pretențiile sale, se așteaptă nu doar la admiterea pretențiilor sale, dar, mai presus de toate, interesul său constă în obținerea din partea instanței de judecată a atribuirii de forță executorie pretențiilor sale – executare pe care nu a putut-o obține de la debitor anterior adresării instanței de judecată. Anume acest interes urmărește creditorul atunci cînd depune instanței de judecată cererea de eliberare a ordonanței judecătorești, percepută de către creditor ca acel instrument juridic care îi lipsea, nu doar pentru a se statua în privința drepturilor sale, dar și pentru a putea obliga debitorul să-și execute obligațiile pendinte.

Astfel, din punct de vedere al caracterului dual al ordonanței judecătorești, observăm că aceasta este:

a) unul din tipurile de acte de dispoziţie ale primei instanţe;

b) un act, emis de un organ de stat specializat în domeniul justiției, în care se exprimă voinţa acestuia;

c) o dispoziţie, emiterea căreia este condiţionată de anumite temeiuri, concret prevăzute în lege;

d) un act de protecţie a drepturilor şi intereselor legitime ale persoanei (creditorului);

e) un document procedural cu forță executorie, pentru punerea în aplicare a căruia nu este necesară emiterea titlului executoriu.

Totodată, în comparație cu hotărîrea judecătorească, ordonanţa judecătorească se caracterizează prin unele deosebiri esenţiale:

1) Hotărîrea judecătorească poate fi adoptată cu privire la orice cauză civilă, cu privire la orice pretenţii material-juridice înaintate de reclamant faţă de pîrît.

Ordonanţa judecătorească poate fi eliberată doar privind un cerc restrîns de pretenţii, expres prevăzute la art. 345 al CPC al RM, atribuite de către legiuitor, condiționat – pînă la proba contrarie, la categoria de pretenții necontencioase. Menționăm, că în procedura în ordonanță, un ipotetic litigiu de drept tot timpul există, or, pentru apariția acestuia, este suficient ca debitorul, după primirea copiei după ordonanța judecătorească, să prezinte instanței, în termenul stabilit de lege (în decursul a 10 zile de la primirea copiei de pe ordonanță – art. 352 alin. (2) al CPC al RM),

obiecțiile sale motivate împotriva pretenţiilor inițial admise de instanță, anexînd probele ce le confirmă.

2) Prin hotărîre judecătorească, se dă naștere, se modifică sau se sting drepturile subiective, pe cînd ordonanța judecătorească nu produce aceste efecte asupra drepturilor materiale, în schimb instanța, prin ordonanța judecătorească contribuind la realizarea, de facto, a acestor drepturi, prin conferirea de executorialitate drepturilor respective.

3) Hotărîrea judecătorească se adoptă de instanța de judecată ca rezultat al examinării în contradictorialitate a cauzei în ședință de judecată.

Ordonanţa judecătorească se pronunţă de către judecător unipersonal, fără citarea părţilor pentru explicaţii, fără dezbateri judiciare şi fără întocmire de proces-verbal. Doar în cazul depunerii obiecțiilor de către pîrît, instanța de judecată este în drept – dar nu este și obligată – să citeze debitorul și creditorul în ședința de judecată pentru a se expune cu privire la obiecțiile formulate, caz in care se va întocmi un proces-verbal, iar ședința de judecată se va înregistra audio (art. 352 alin. (5) al CPC al RM).

4) Hotărîrea judecătorească este întemeiată pe explicaţiile părţilor, alte probe prezentate şi examinate în contradictoriu în şedinţa de judecată.

Ordonanţa judecătorească se emite exclusiv în baza materialelor prezentate de către creditor şi argumentării pretențiilor sale care fac să convingă judecătorul că pretențiile înaintate de către creditor nu pot fi combătute de către debitor și sînt incontestate de către debitor prin lipsa înaintării obiecțiilor. Forța probantă a documentelor ce confirmă temeinicia pretenției înaintate de către creditor este determinată de forma obiectivă a acestora, accesibilă percepției directe a judecătorului, precum și de informațiile pe care le conține și ale căror expertiză juridică nu prezintă dificultate pentru judecător.

5) Hotărîrea judecătorească poate fi atacată conform regulilor generale de exercitare a căilor de atac stabilite în Codul de procedură civilă al RM, fiind pasibilă de casare de către instanțele de judecată superioare.

Spre deosebire de hotărîrea judecătorească, ordonanţa judecătorească poate fi anulată, chiar de către instanța care a emis-o, dacă în decursul a 10 zile de la primirea copiei de pe ordonanță, debitorul înaintează obiecţii motivate, anexînd probele confirmative (art. 353 al CPC al RM).

6) Hotărîrea judecătorească se execută doar odată cu intrarea ei în vigoare, cu excepţia cazurilor de executare imediată, în baza titlului executoriu eliberat în baza hotărîrii. Pentru punerea în executare a ordonanței judecătorești nu este necesară emiterea titlului executoriu, aceasta cumulînd caracterul de act de dispoziție și de act executoriu, în același timp (excepție constituie doar cazul stipulat expres la art. 354 alin. (3) al CPC al RM – încasarea la bugetul de stat a taxei

de stat de la debitor, caz în care legislația procesual-civilă prevede obligativitatea emiterii titlului executoriu). Menționăm, totodată, că pînă la expirarea termenului de 10 zile de la primirea copiei de pe ordonanță de către debitor, ordonanța judecătorească nu este executorie.

Ordonanța judecătorească, ca act final al procedurii în ordonanță, prin care instanța învestește cu forță executorie pretenția înaintată de către creditor, se emite în numele legii și reprezintă un act de reglementare cu caracter individual ce impactează drepturile și obligațiile specifice ale părților în procedura în ordonanță. Prin ordonanța judecătorească, instanța de judecată conferă expresie concretă obligației abstracte a debitorului, balansînd și statornicind, astfel, raportul juridic ce există între părți. Respectiv, față de ordonanța judecătorească, ca și față de hotărîrea judecătorească, trebuie să fie și sunt aplicabile cerințele cu privire la legalitate și temeinicie.

Temeinicia ordonanței judecătorești reprezintă corespunderea temeiului de fapt al ordonanței judecătorești cu împrejurările reale ale cauzei, confirmate prin documente scrise, certe și convingătoare prezentate instanței de judecată de către creditor și necontestate de către debitor, iar legalitatea ordonanței judecătorești este determinată de respectarea strictă, de către instanța de judecată, la emiterea acesteia, a normelor de drept material şi de drept procedural.

Pentru a fi în prezența unei ordonanțe judecătorești legale, considerăm că trebuie să fie respectate o serie de cerințe procesual-civile:

(i) competența jurisdicţională a instanței de judecată (Capitolul IV al CPC al RM) și temeiurile în care poate fi emisă ordonanța judecătorească (art. 345 al CPC al RM);

(ii) respectarea ordinii procesuale de eliberare a ordonanței judecătorești (stabilite prin Capitolul XXXV al CPC al RM);

(iii) corespunderea ordonanței judecătorești formei și conținutului stabilit la art. 351 al CPC al RM.

Cerințele înaintate faţă de forma şi conținutul ordonanţei judecătoreşti sunt enumerate la art. 351 CPC al RM, prima dintre care este cea cu privire la forma ordonanței judecătorești – ordonanța judecătorească se scrie pe blanchetă și se semnează de emitent.

Însăși structura ordonanței judecătorești, convențional, o putem diviza în 3 părți:

I. Partea introductivă, la care se indică:

numărul dosarului şi data eliberării ordonanţei; instanța, numele judecătorului care a eliberat ordonanţa; numele sau denumirea creditorului, domiciliul sau sediul, datele lor bancare; numele sau denumirea debitorului, domiciliul sau sediul, datele lor bancare.

II. Partea constatatoare, la care se indică:

legea în al cărei temei este admisă pretenţia creditorului;

III. Partea dispozitivă, la care se indică:
suma ce urmează a fi încasată sau bunul ce urmează a fi revendicat, valoarea lui; despăgubirile şi penalităţile care sînt solicitate de creditor şi care urmează să fie încasate în temeiul legii sau al contractului; taxa de stat plătită de debitor în favoarea creditorului sau a statului; termenul şi modul de contestare a ordonanţei judecătoreşti.

Totodată, conform art. 351 alin. (2) al CPC al RM, în ordonanţa de încasare a pensiei de întreținere a copilului minor, în afară de datele indicate supra, menționate la art. 351 alin.(1) al CPC al RM lit. a), b), c), d), e) şi h), se mai indică locul şi data naşterii debitorului, locul lui de muncă, domiciliul, numele şi data naşterii fiecărui copil pentru care se încasează pensia de întreținere, sumele ce urmează a fi încasate lunar şi termenul lor de încasare.

În ordonanța judecătorească nu se indică circumstanțele cauzei stabilite de instanța de judecată, probele pe care se întemeiază concluziile instanței de judecată, precum nici nu se indică alte concluzii la care s-a ajuns urmare a examinării cauzei în fond. În ordonanța judecătorească se indică doar legea în al cărei temei a fost admisă pretenția creditorului (art. 351 alin. (1) lit. e) al CPC al RM) și, doar din acest punct de vedere, putem admite că ordonanța judecătorească este, parțial, motivată.

Menționăm, însă că, în practică, ordonanțele judecătorești, deși au o formă textuală specifică, nu sunt real emise pe careva blanchete tipizate și sunt structurate de judecători în diverse moduri, iar unele ordonanțe judecătorești pot fi chiar ușor confundabile cu o hotărîre judecătorească motivată.

Ordonanța judecătorească și hotărîrea judecătorească sunt acte de procedură diferite, care se diferențiază nu numai prin conținut, dar și prin scopul funcțional al acestora: funcția de bază a hotărîrii judecătorești este de a soluționa litigiul între părți, iar executarea hotărîrii judecătorești se efectuează în baza titlului executoriu emis de către instanța de judecată pentru punerea în executare a acesteia. Pe cînd ordonanța judecătorească, urmărește, în primul rînd, conferirea puterii executorii pretențiilor creditorului admise și confirmate de către instanța de judecată, punerea în executare a acestora, însăși ordonanța judecătorească constituind, în același timp, nu doar act judecătoresc de dispoziție, dar și titlu executoriu.

Conchidem că pentru emiterea ordonanței judecătorești, trebuie să fie întrunite un șir de condiții și anume:

a) adresarea creditorului cu cererea de eliberare a ordonanței judecătorești (nu cerere de chemare în judecată);

b) prezentarea instanței de către creditor a probelor suficiente ce confirmă obligațiile neexecutate de către debitor. Menționăm că în procedura în ordonanță sunt admise doar probele scrise, și, deși,

potrivit alin. (5) al art. 352 al CPC al RM, instanța de judecată este în drept să citeze debitorul și creditorul în ședința de judecată pentru a se expune cu privire la obiecțiile formulate, susținem că aceste expuneri trebuie și pot viza exclusiv contraprobele scrise prezentate de către debitor în cadrul obiectării contra pretențiilor creditorului. Or, alte informații ce ar putea fi constatate din explicațiile părților nu pot fi admise ca probe în procedura în ordonanță, fapt despre care se conține mențiune expresă la art. 350 alin. (1) al CPC al RM care statuează că ordonanţa judecătorească se pronunţă de judecător după examinarea cauzei în fond, fără citarea părţilor pentru explicaţii, fără dezbateri judiciare şi fără întocmire de proces-verbal;

c) documentele pe care creditorul își întemeiază pretențiile trebuie să-i ofere judecătorului informații exhaustive asupra esenței cauzei precum și să convingă judecătorul de legitimitatea și temeinicia creanței creditorului;

d) la momentul depunerii cererii de eliberare a ordonanței judecătorești, din conținutul procedurii prealabile respectate de către debitor anterior adresării în instanța de judecată (art. 346 alin. (1) al CPC al RM), judecătorul să poată deduce absența nu doar a litigiului de drept, dar chiar și a unei simple dispute din partea debitorului în privința pretenției înaintate de către creditor;

e) debitorul, în termenul și modul stabilit de lege, să nu fi fost adus la cunoștința instanței de judecată dezacordul său față de pretențiile înaintate de către creditor împotriva sa.

Caracteristicile enumerate ale procedurii în ordonanță, indică asupra faptului că această procedură judiciară civilă este concepută de către legiuitor pentru a atinge maximul de dinamism, eficiență și eficacitate a procesului civil în raport cu examinarea cauzelor civile, în esență, simple sau incontestabile, ale căror soluționare în procedura contencioasă generală (în acțiune civilă) este irațională din punct de vedere al principiilor celerității și economiei procesuale, conform cărora înfăptuirea justiției trebuie să poată fi posibilă cu implicarea de timp, efort și costuri financiare minime, și, totodată asigurînd soluționarea corectă, justă și rapidă a cauzelor civile, în corespundere cu cerințele standardelor procedurilor civile: (i) rezultate echitabile și eficace ale procedurilor judiciare civile; (ii) eficiența procedurilor judiciare; (iii) accesul efectiv și eficient la justiție și egalitatea de tratament a părților; și (iv) echitatea procedurilor.

2.2. Garanțiile procesuale civile ale părților în procedura în ordonanță

În teoria generală a dreptului, garanțiile sunt definite ca o totalitate de premise, condiții, mijloace și metode socio-economice, politice, morale, juridice, organizaționale care creează oportunități egale pentru persoane de a-și exercita drepturile, libertățile și interesele legitime, iar doctrina procesual-civilă determină garanțiile procesuale ale părților ca fiind mijloace şi instrumente legale care contribuie la înfăptuirea justiției, precum şi la realizarea şi apărarea

efectivă a drepturilor şi intereselor justițiabililor. Pentru ca garanțiile procesuale să producă efect, acestea trebuie să îmbrace o formă juridică, altfel, spus, să fie consfințite de lege și să fie eficiente, eficiența fiind o noțiune cu caracter subiectiv ce reflectă nivelul corespunderii rezultatului procesului civil așteptărilor părților în proces.

Afirmăm că garanțiile procesuale ale părților, în orice tip de procedură civilă, trebuie să se bazeze pe principiile fundamentale ale dreptului: legalitate, egalitate și echitate. Însăși activitatea de înfăptuire a justiției, de lungă dată, se bazează pe anumite precepte, care nu și-au pierdut din actualitate nici în prezent. Așa cum afirmă autorii Guinchard, S., Bandrac, M., Lagarde, X., Douchy, M., anumite principii proprii procedurilor judiciare, cum ar fi accesul la justiție, contradictorialitatea, imparțialitatea justiției, servesc și astăzi ca idei inspiraționale, precum cu secole în urmă, cînd societatea reclama să se facă dreptate tuturor persoanelor: mari sau mici și de orice condiție socială și financiară, fără excepție [187, p. 41].

Verges, E. susține că normele juridice trebuie să oglindească aplicarea principiilor dreptului [192, p. 20], iar Goyard-Fabre, S. afirmă că principiile generale ale dreptului constituie generalizări ale normelor juridice și se deosebesc de aceste norme precum orice generalizare se distinge de fenomenele studiate, respectiv, în cadrul principiilor, urmează să distingem principii directorii ale dreptului și principii fundamentale ale dreptului [186, p. 285].

Autorii Cornu, G., și Foyer, J., citează opinia unui alt autor – Motulsky, H., care opinează că determinarea principiilor procedurale nu are alt obiectiv decît delimitarea, în prezența unei doctrine divizate și – mai presus de toate – a unei jurisprudențe ezitante, chiar contradictorii, conturarea instituției și statutului judecătorului și repartizarea funcțiilor procesuale între acesta și părțile în proces [177, p. 426, 435].

În calitate de prim garanții procesual-civile ale părților în procedura în ordonanță indicăm răsfrîngerea principiilor fundamentale ale dreptului procesual civil asupra acestora.

Astfel, principiul directoriu al legalității procesului civil, îl regăsim, în primul rînd, în normele art. 114 al Constituției RM care consfințesc înfăptuirea justiţiei în numele legii numai de instanţele judecătoreşti, fiind transpus în art. 19 al CPC al RM care, la alin. (1) stipulează că în cauzele civile, justiţia se înfăptuieşte potrivit reglementărilor legislaţiei procedurale civile şi numai de către instanţele judecătoreşti şi de judecătorii ei, numiți în funcţie în modul stabilit de lege. Constituirea de instanţe extraordinare este interzisă. Notăm că în art. 19 alin. (2) al CPC al RM se indică că hotărîrea judecătorească emisă în cauza civilă poate fi controlată şi reexaminată numai de instanţa judecătorească competentă, în ordinea stabilită de CPC al RM şi de alte legi, această prevedere urmează să fie interpretată în mod general și coraportată la prevederile art. 14 ale CPC al RM – actele judecătoreşti de dispoziţie, care prevede că la judecarea cauzelor civile în primă

instanţă, actele judiciare se emit nu doar în formă de hotărîre, dar și în formă de încheiere şi de ordonanţă. Mai mult ca atît, conform art. 446 CPC al RM, pot fi supuse revizuirii hotărîrile, ordonanţele, încheierile şi deciziile irevocabile ale tuturor instanţelor judecătoreşti. Din aceste considerente, credem necesară ajustarea prevederilor art. 19 alin. (2) al CPC al RM în următoarea redacție: *”Actele judecătoreşti de dispoziție emise în cauză civilă pot fi controlate şi reexaminate numai de instanţa judecătorească competentă, în ordinea stabilită de prezentul cod şi de alte legi.”*

Următoarele implementări ale principiului legalității sunt cele conținute în art. 20 al CPC al RM care statuează asupra înfăptuirii justiţiei în strictă conformitate cu legislaţia, separării puterii judecătorești de puterea legislativă și executivă, independența judecătorilor la înfăptuirea justiţiei în cauze civile, şi supunerea lor numai legii, fiind inadmisibilă orice imixtiune în activitatea de judecată a cauzelor civile, și, în acest sens, menționăm dispozițiile de la art. 1 și art. 5 ale Legii nr. 514 din 06.07.1995 privind organizarea judecătorească.

Totodată, prin alin. (1) al art. 21 al CPC al RM, legiuitorul a statuat asupra legalității judecării cauzelor civile în prima instanţă de un singur judecător precizînd că, în cazul în care CPC al RM oferă judecătorului dreptul de a examina cauzele civile şi de a întocmi unele acte de procedură unipersonal, judecătorul operează în numele instanţei de judecată. Prin prisma acestei prevederi se confirmă, încă o dată, legalitatea prevederilor art. 344 alin. (1) al CPC al RM, prin care legiuitorul a stabilit judecarea cauzei în procedura în ordonanță în mod unipersonal de către judecător. În acest mod, deși emiterea ordonanței judecătorești se efectuează după examinarea în fond a cauzei numai de către un singur judecător, în mod unipersonal, nefiind posibilă examinarea colegială, în complet de judecată, a cauzelor în procedura în ordonanță, acest fapt, reieșind din normele art. 21 alin. (1) al CPC în coroborare cu prevederile art. 344 alin. (1) al CPC, nicidecum nu impactează legalitatea actului de dispoziție emis de judecător la examinarea cauzei în procedura în ordonanță – ordonanței judecătorești. La stabilirea judecării unipersonale de către judecător a cauzelor în procedura în ordonanță și neadmiterea de principiu a examinării colegiale, legiuitorul a reieșit din caracterul necontencios al cauzelor în procedura în ordonanță și gradul înalt de probațiune al pretențiilor creditorului, ce sunt confirmate prin documente certe ce dovedesc temeinicia pretenţiilor sale.

Principiul fundamental al egalității tuturor persoanelor în fața legii și a justiției, fiind un deziderat ideal al societății, este consfințit la art. 7 al Declarației universale a drepturilor omului – adoptată și proclamată de Adunarea generală a O.N.U. la 10 decembrie 1948 și ratificată de către RM la 30.12.1998; art. 14 al Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice – adoptat de Adunarea generală a Națiunilor Unite la 16 decembrie 1966 și ratificat de RM la 30.12.1998; art. 6 al Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale din 4

noiembrie 1950, ratificată de RM prin Hotărîrea Parlamentului RM nr. 1298 din 24.07.1997; art. 16 al Constituției RM; art. 22 al CPC al RM; art. 3 al CEx al RM; art. 8 al Legii nr. 514 –XIII din 06.07.1995 privind organizarea judecătorească. Toate aceste acte consacră postulatul egalității tuturor oamenilor în faţa legii şi instanțelor de judecată și dreptului fiecărui om la o protecţie egală a legii, fără deosebire de rasă, naţionalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială, precum şi de alte împrejurări. Conform principiului egalității, orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public şi în termen rezonabil, de către o instanţă independentă şi imparţială, instituită de lege, iar punerea în executare a documentelor executorii se extinde asupra persoanelor cu funcţie de răspundere, persoanelor fizice şi asupra persoanelor juridice, indiferent de tipul de proprietate şi de forma juridică de organizare.

Cu referire la asigurarea principiului egalității în procedura în ordonanță menționăm că, prin prisma art. 26 al CPC al RM, părțile în procedura în ordonanță sunt egale în drepturi procedurale, ordonanța judecătorească emisă de instanța de judecată devine publică prin publicarea conținutului acesteia pe web-site-ul instanței de judecată respective, iar conform art. 11 al CEx al RM, ordonanța judecătorească este document executoriu şi se execută conform normelor stabilite de CEx al RM. Însăși modul de a dispune de către creditor și debitor de drepturile sale procedurale în procedura în ordonanță, este garantat prin art. 27 al CPC al RM și art. 4 al CEx al RM. Disponibilitatea în procedura în ordonanță se transpune prin posibilitatea părților de a efectua acțiuni sau de a nu întreprinde careva acțiuni cu caracter procesual cu privire la drepturile sale material subiective și interesele legitime supuse judecății. De exemplu, creditorul poate cere executarea silită a ordonanței judecătorești, poate solicita restabilirea în termen pentru depunerea cererii de eliberare a ordonanței judecătorești, poate renunța la executarea începută sau de a amîna pornirea ei, în limitele prescripţiei dreptului stabilit, poate încheia tranzacție în condițiile prevăzute de CEx al RM, poate să se folosească în mod activ de drepturile procesual-civile generale, sau se poate abține de la folosirea unor anumite drepturi. Posibilitatea săvîrșirii sau abținerii de la săvîrșire a anumitor acțiuni în procesul de judecată a cauzei în procedura în ordonanță este disponibilă și debitorului. Însă, așa cum opinează Valeev, D. H., trebuie să recunoaștem că, pentru debitor, alegerea variantelor de comportament în cadrul procedurii în ordonanță, este limitată, el avînd disponibile doar cîteva acțiuni: de a executa ordonanța judecătorească sau de a depune obiecțiile sale față de aceasta [214, p. 25]. Și aceste posibilități sunt disponibile părților în procedura în ordonanță, indiferent de faptul dacă sunt persoane fizice sau juridice, indiferent de forma organizatorico-juridică.

Principiul fundamental al echității unui proces civil garantează atitudinea imparțială și echitabilă a judecătorului față de părțile în proces și judecarea cauzei în conformitate cu adevărul stabilit. Principiul echității, în ciuda faptului că este un deziderat unanim recunoscut al societății moderne, nu poate fi găsit, ca definiție, în conținutul vreunui text legislativ, fiind, de fapt, unul nescris și de concepțiune filozofică, la care însă, adeseori legiuitorul face referință întru asigurarea drepturilor persoanelor și celebrului echilibru al balanței justiției (de ex., a se vedea art. 659 alin. (2), art. 1007 alin. (4), ar. 1082 alin. (1) lit. d), art. 1446 alin. (3), art. 1764 alin. (2), din CC al RM). La rîndul său, dreptul la un proces echitabil, este un reper pentru un proces judiciar model, fiind consfințit prin art. 6 al CEDO, art. 10 și 11 ale Declarației Universale a Drepturilor Omului, art. 14 din Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice și art. 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene. Dar, legislația procesual-civilă autorizează judecătorul să judece, în primul rînd, conform legislației existente, și chiar dacă legea pare uneori nedreaptă – judecătorul trebuie să se pronunțe asupra cazului în conformitate cu normele de drept și nu reieșind din viziunile sale de echitate, iar orice hotărîre judecătorească, inclusiv ordonanța judecătorească, trebuie să se bazeze pe normele legale. Întrucît potrivit art. 6 al CC al RM, în cazul în care norma juridică lipsește, sau dacă aceasta nu este clară, instanţa de judecată nu este în drept să refuze înfăptuirea justiţiei, la judecarea cauzelor civile, indiferent de tipul de procedură judiciară civilă, instanța poate aplica analogia legii, precum și analogia dreptului, dacă aplicarea analogiei legii este imposibilă; în ultimul caz, drepturile și obligațiile părților se vor determina de către instanța de judecată în funcție de principiile de drept, de sensul legislației în vigoare și de echitate (art. 6 al CC al RM și art. 12 al CPC al RM).

Procesul civil, ca atare, constă dintr-o serie de acte de procedură care, efectuate în anumite termene și după anumite forme stabilite de legislația procesual-civilă, în fața instanței de judecată sesizate cu un litigiu, conduc la soluționarea cauzei printr-unul din actele de dispoziție ale instanței de judecată prin care a fost soluționat fondul cauzei (hotărîre, ordonanță). La rîndul său, noțiunea de procedură civilă, într-o simplă accepțiune reprezintă, un set de reguli cu caracter procesual care reglementează modul de desfășurare a procesului civil cu privire la judecarea unor anumite categorii de cauze civile. La soluționarea unei cauze prin ordonanță judecătorească, situația se poate schimba și evalua spre apariția unui litigiu de drept între beneficiarul dreptului adjudecat și debitorul obligației, care se poate opune soluției emise de către instanța de judecată, prin prezentarea obiecțiilor sale la ordonanța judecătorească. În această ipoteză, susținem că, de fapt, procedura în ordonanță, procedură necontencioasă, este un prim pas spre un proces contencios, în contradictoriu, între părți. Din acest punct de vedere, ne punem întrebarea – este oare lipsită procedura în ordonanță de unul din caracterele indispensabile ale procesului civil echitabil –

contradictorialitatea? Este oare prejudiciat dreptul debitorului la apărare, prin faptul că judecătorul, în procedura în ordonanță, examinînd materialele prezentate de către creditor, în virtutea specificului procedurii în ordonanță, emite ordonanța judecătorească prin care tranșează pretenția creditorului și obligă debitorul să o execute, fără a-i oferi debitorului respectiv, dreptul de a se expune verbal, mai întîi de toate, asupra pretențiilor înaintate de către creditor față de el? Mai ales, în lumina postulatului profesorului Cadiet, L., care afirmă că este necesar să se insiste din ce în ce mai mult pe respectarea principiului contradictorialității, care trebuie asigurat de către instanțele de judecată în toate împrejurările [175, p. 329].

Din analiza dispozițiilor Capitolului XXXV al CPC al RM observăm că în procedura în ordonanță domină forma scrisă. În condițiile unui proces civil în contradictoriu, materialele sunt comunicate și desfășurate (explicate) în fața instanței de judecată de către justițiabili, care pot face acest lucru parțial oral, parțial în scris. Însă este la latitudinea instanței să determine pe care probe anume își va întemeia hotărîrea – doar pe probele verbale (explicațiile părților), sau doar pe probele scrise (documente, rapoarte), sau pe ambele tipuri de probe – scrise și verbale, procesul civil contemporan reprezentînd, de fapt, o combinație între forma orală și forma scrisă.

Cu referire la forma orală a procesului civil, profesorul Vasicovschii, E. V., afirma că în asemenea situație, instanța, la stabilirea circumstanțelor de fapt ale cauzei, ar trebui să aibă în vedere numai acele împrejurări care i-au fost comunicate verbal de către părți în ședință, nesocotind tot ceea ce este cuprins în înscrisurile disponibile în procedură, dacă niciunul dintre justițiabili nu a reiterat verbal conținutul acestor acte scrise; atunci ceea ce nu este declarat verbal în ședința de judecată va fi considerat inexistent – acesta fiind principiul oralității în forma sa cea mai pură [217, p. 400]. Autorul Bagration-Muhranschi C. A., susținea că în procesul civil în contradictoriu axat pe forma orală, locul principal este ocupat de concursul verbal între părți, în timp ce explicațiile scrise servesc ca suplimente, iar în procedurile judiciare scrise, dimpotrivă, explicațiile orale sunt permise ca adăugări la explicațiile scrise. Ceea ce nu este în scris se consideră de instanță ca fiind inexistent: quod non est in actis, non est in mundo – aceasta este forma scrisă a procesului de judecată [240, p. 255].

În procesul civil contemporan are loc combinarea formei orale cu forma scrisă, la unele etape procedurale prevalînd fie forma scrisă, fie forma verbală. În procedura în ordonanță, însă, forma scrisă predomină cu desăvîrșire, însă aceasta deloc nu înseamnă că procesul este lipsit de contradictorialitate, or, contradictorialitatea se manifestă prin schimbul de documente scrise prezentate de către părți – pretențiile creditorului confirmate prin probe scrise și, ulterior, după emiterea ordonanței judecătorești și transmiterea copiei de pe aceasta debitorului de către instanța de judecată, prin depunerea obiecțiilor scrise, temeinicia cărora se confirmă prin probe scrise.

Excepția prevăzută la art. 352 alin. (5) al CPC al RM, care stabilește că instanța de judecată este în drept să citeze debitorul și creditorul în ședința de judecată pentru a se expune cu privire la obiecțiile formulate, nu înseamnă derogarea procesului spre forma orală, ci doar o posibilă combinare a formei scrise și orale a procesului. Menționăm că în procedura în ordonanță, această combinare între forma scrisă și orală, nu este obligatorie – forma scrisă fiind regula – și se poate produce doar ca excepție și doar la etapa prezentării de către debitor a obiecțiilor sale față de pretențiile admise de instanța de judecată. În acest caz, se întocmește un proces-verbal și se înregistrează audio ședința de judecată, în condiţiile CPC al RM. Considerăm această posibilitate procedurală, prevăzută actualmente de CPC al RM, binevenită și salutabilă, or prin citarea creditorului și debitorului în ședința de judecată pentru a se expune cu privire la obiecțiile formulate, judecătorul se asigură de șansa de a stabili adevărul, de a înțelege și mai bine circumstanțele reale ale cauzei. Totodată, în procedura în ordonanță, forma orală a desfășurării procesului judiciar, fiind posibilă doar la etapa prezentării obiecțiilor, nu duce la tărăgănarea în timp a examinării cauzei și nu impactează semnificativ ritmul rapid al procedurii, în schimb, garantează o balansare mai bună a drepturilor procesuale ale părților în procedura în ordonanță, în special, a dreptului debitorului la apărare.

În continuarea analizei noastre, menționăm că ordinea procesuală de examinare a cauzei în procedura în ordonanță, este principial diferită de cea din procedura în acțiune civilă, acțiunile procesuale efectuîndu-se de către judecător unipersonal, în lipsa părților, fără ședință de judecată și fără de proces verbal, fiind admise doar materialele scrise ale părților, eliberarea ordonanței judecătorești se efectuează fără citarea părților, ceea ce confirmă dominația funcțională a principiului formei scrise în procedura în ordonanță. Totodată, ordinea examinării cauzei în procedura în ordonanță face excepție de la principiul general al publicității, consfințit de art. 14 al Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice; art. 6 §1 al CEDO; art. 117 al Constituției RM; art. 23 al CPC al RM; art. 10 al Legii nr. 514 –XIII din 06.07.1995 privind organizarea judecătorească. Publicitatea ordonanței judecătorești se manifestă doar odată cu publicarea ei pe site-ul instanței de judecată, cînd ea devine publică. Datorită acestei particularități procedurale ale examinării cauzelor în procedura în ordonanță, considerăm de importanță crucială asigurarea examinării corecte, imparțiale și independente a cauzelor civile în procedura în ordonanță, în acest sens fiind de o importanță deosebită prezența conștiinței juridice înalte a judecătorilor, independența și imparțialitatea lor și supunerea numai legii.

Observăm, deci, că procedura în ordonanță reprezintă o excepție de la procedura generală contencioasă, pune accent primordial pe forma scrisă de realizare a tuturor actelor de procedură, dar și operează cu prezumpții în favoarea creditorului și este lipsită de caracterul de publicitate

pînă la publicarea ordonanței judecătorești pe site-ul instanței de judecată care a eliberat ordonanța judecătorească. Totalitatea acestor trăsături ale procedurii în ordonanță implică necesitatea existenței unor garanții procesuale care ar asigura apărarea eficientă a drepturilor și intereselor legitime ale creditorului și debitorului.

În primul rînd, este vorba despre necesitatea asigurării egalității în drepturi procedurale ale părților în procedura în ordonanță. Art. 22 al CPC al RM stabilește egalitatea în fața legii şi a justiţiei și înfăptuirea justiţiei în cauzele civile pe principiul egalităţii tuturor persoanelor, independent de cetăţenie, rasă, naţionalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenenţă politică, avere, origine socială, serviciu, domiciliu, loc de naştere, precum şi al egalităţii tuturor organizaţiilor, indiferent de tipul de proprietate şi forma de organizare juridică, subordonare, sediu şi de alte circumstanţe. Pornind de la principiul egalității tuturor persoanelor în fața legii și a justiției (art. 22 CPC al RM), este de asemenea inacceptabilă acordarea unor avantaje procedurale anumitor participanți la procesul civil, cu excepția anumitor considerente de necesitate de acordare a acestora. Din punct de vedere practic, egalitatea participanților în procesul civil în fața legii și a instanței de judecată contează, în primul rînd, pentru subiecții care au interes material-juridic în soluționarea cauzei – în procedura în ordonanță aceștia fiind creditorul și debitorul.

Deși interesele creditorului și debitorului în procedura în ordonanță sunt opuse, CPC al RM trebuie să le ofere acestora posibilități procedurale egale pentru ocrotirea drepturilor și atingerea scopurilor urmărite. Cu atît mai mult că în procedura în ordonanță sunt prezente, mai mult ca în orice altă procedură civilă, prezumpțiile, considerate, la fel, garanții procesuale: prezumpția că creditorul este titularul dreptului iar debitorul are o obligație valabilă și scadentă față de creditor, prezumpția că documentele prezentate de către creditor sunt depline și veridice, prezumpția că debitorul nu a executat obligația sa față de creditor, prezumpția că debitorul nu contestă sau nu poate contesta valabil pretenția creditorului, toate acestea creîndu-i judecătorului convingerea că pretenția creditorului poate și trebuie să fie pusă în executare, deci, prin urmare, judecătorul eliberînd ordonanța judecătorească. Astfel, putem afirma că, dacă creditorul dispune de toate probele scrise ce confirmă pretenția necontestată de către debitor, le prezintă instanței de judecată anexate la cererea de eliberare a ordonanței judecătorești, formulate și perfectate corect – în corespundere cu cerințele de formă și conținut expuse de art. 345 – art. 347 al CPC al RM, reglementările procesuale ce se conțin în Capitolul XXXV al Codului de procedură civilă al RM îi garantează satisfacerea pretențiilor sale în ordine procesuală civilă simplificată (fără dezbateri judiciare), într-un mod rapid (termeni restrînși de efectuare a acțiunilor procedurale) și eficient (verificarea opiniei debitorului vis-a-vis de pretenția creditorului și asigurarea de

incontestabilitatea pretenției creditorului și investirea ordonanței judecătorești cu forța titlului executoriu).

În contextul prezentului capitol susținem că una din principalele garanții procesuale ale creditorului în procedura în ordonanță este faptul că procedura în ordonanță este una de alternativă procedurii în acțiune civilă, dreptul de a alege modul de apărare a drepturilor sale subiective aparținînd exclusiv creditorului, care poate opta pentru procedura în acțiune civilă sau procedura în ordonanță.

Menționăm, totuși, că această alegere, în primul rînd, depinde de existența și de posesia de către creditor a documentelor scrise, certe și exigibile care confirmă pretenția sa, iar conținutul scris al cărora va fi capabil să-i creeze judecătorului convingerea privind: (i) legalitatea pretenției creditorului, (ii) temeinicia pretenției creditorului, și (iii) incontestabilitatea pretenției din partea debitorului. Respectiv, documentele prezentate de către creditor ca probe a temeiniciei și legalității pretențiilor sale trebuie să dispună de forță probantă înaltă, să fie întocmite în forma cerută de lege, să fie certe, conținutul lor să poată fi înțeles clar și neechivoc, să confirme circumstanțele și faptele juridice ce au stat la baza pretențiilor creditorului iar judecătorul să le poată interpreta în mod cert și fără careva complicații vizînd calificarea juridică a acestora.

Caracterul de alternativă al procedurii în ordonanță se manifestă și în ipoteza în care, după admiterea pretențiilor creditorului și expedierea copiei de pe ordonanța judecătorească debitorului, acesta, în termenul prevăzut de lege – în decursul a 10 zile de la primirea copiei de pe ordonanţă, va depune instanței obiecții temeinice, motivate, veridice și confirmate prin probe (art. 352 alin. (1) – (3) al CPC al RM), iar judecătorul va admite obiecţiile debitorului, respectiv, va dispune anularea ordonanţei judecătorești (art. 353 alin. (1) al CPC al RM). În această situație, legiuitorul îi garantează creditorului dreptul să înainteze pretenţia sa debitorului în procedură de examinare a acțiunii civile (art. 353 alin. (2) al CPC al RM).

Astfel, caracterul de alternativă al procedurii în ordonanță reprezintă o garanție importantă pentru creditor, care, care, chiar dacă ordonanța judecătorească a fost anulată de către instanța care a eliberat-o, se poate adresa repetat, în aceeași instanță (în procedura în ordonanță acționează aceleași reguli de competență jurisdicțională teritorială ca în procedura în acțiune civilă), cu aceleași pretenții și contra aceleiași părți – debitorului; pe lîngă aceasta, creditorului, conform art. 346 alin. (4) al CPC al RM, în caz de anulare a ordonanţei judecătoreşti, i se garantează că taxa de stat plătită de el se va trece în contul taxei pentru înaintarea acţiunii.

Examinarea pretenției creditorului în ordine procesuală civilă simplificată, rapidă, la fel este o garanție procesuală oferită de către legiuitor creditorului. Menționăm aici că, în procedura în ordonanță, examinarea pretenției creditorului: (i) se efectuează în ordinea procesuală strictă

prevăzută de normele Capitolului XXXV al CPC al RM; (ii) prezența redusă a contradictorialității în procedura în ordonanță, fiind limitată doar la schimbul de documente între părți; (iii) efectuarea actelor de procedură doar în forma scrisă (unica excepție este prevăzută la art. 352 alin. (5) al CPC al RM); (iv) examinarea cauzei în termeni rapizi – obligația judecătorului de a examina în fond cauza și de a elibera ordonanța judecătorească în termen de 5 zile de la data depunerii cererii în judecată (art. 350 alin. (2) al CPC al RM); (v) posibilitatea contestării ordonanței judecătorești în ordinea revizuirii (art. 446 alin. (1) al CPC al RM); (vi) aplicabilitatea față de ordonanța judecătorească a regulilor de executare prevăzute de CEx al RM.

Însăși cerințele înaintate față de conținutul ordonanței judecătorești reprezintă o garanție procesuală importantă, or, indicarea tuturor datelor cerute conform prevederilor art. 351 al CPC al RM, este esențială pentru garantarea realizării corespunzătoare a drepturilor și intereselor legitime ale creditorului, respectiv, avînd importanță pentru punerea corectă în executare a ordonanței judecătorești.

În ordinea analizei efectuate, menționăm, că legiuitorul a avut grijă să prevadă garanții procesual-civile și pentru debitor în procedura în ordonanță, însă, din start menționăm că acestea, conform reglementărilor procesual-civile actuale, încep să producă efecte juridice mult mai tîrziu, comparativ cu cele oferite creditorului în procedura în ordonanță, și anume – de la primirea copiei de pe ordonanţa judecătorească.

Conform prevederilor art. 352 alin. (1) și (2) al CPC al RM, după eliberarea ordonanţei, judecătorul trimite debitorului, cel tîrziu a doua zi, copia de pe ordonanţă printr-o scrisoare recomandată cu recipisă. În decursul a 10 zile de la primirea copiei de pe ordonanţă, debitorul este în drept să înainteze instanţei care a eliberat ordonanţa, obiecţiile sale motivate împotriva pretenţiilor admise, anexînd probele ce le confirmă. Potrivit art. 352 alin. (3) CPC al RM, în cazul depunerii de către debitor a obiecţiilor peste termenul stabilit de lege, judecătorul este în drept, la cererea debitorului, să suspende executarea ordonanţei pînă la examinarea obiecţiilor, cu excepţia cazurilor în care legea interzice suspendarea, soluţionînd concomitent chestiunea de restabilire a termenului pentru depunerea lor în condiţiile art.116 al CPC al RM. Observăm, deci, că nerespectarea termenului de zece zile de către debitor din motive temeinice îi dă acestuia dreptul de a cere repunerea în termenul de depunere a obiecțiilor față de creanțele creditorului. Repunerea în termen se va face de către judecător în cazul constatării motivelor întemeiate pentru care debitorul a omis termenul stabilit la art. 352 alin. (2) al CPC al RM.

Însă, în procedura în ordonanță posibilitatea anulării ordonanței judecătorești, urmare a depunerii obiecțiilor motivate ale debitorului (art. 353 alin. 1) al CPC al RM), depinde de evaluarea faptului pe cît de motivate sunt obiecțiile, evaluare care se face la propria latitudine a

judecătorului. Legea stabilește un singur caz expres ce are incidență asupra evaluării admisibilității obiecțiilor depuse de către debitor ca temei pentru anularea ordonanței – și anume ca acestea să se refere la fondul cauzei (art. 353 alin. 4) al CPC al RM). Astfel că, în cazul admiterii obiecțiilor debitorului, are loc decăderea creditorului din dreptul său de a exercita, pe o cale mai grabnică și mai simplă, punerea în aplicare a drepturilor sale. Acest element de incertitudine, cu greu previzibil pentru creditor, sub aspect de evaluare mentală a faptelor invocate de către debitorul obligației, chiar dacă să admitem atragerea sfatului unui profesionist în domeniul dreptului, lovește în securitatea raporturilor procedurale angajate în cazul intentării unei proceduri în ordonanță.

În aceeași ordine de idei, menționăm că principiul securității raporturilor juridice constituie o normă de reper pentru întreaga activitate a judecătorului. Așa cum CtEDO explică în hotărîrea dată încă în anul 1979 în Cauza Marckx contra Belgiei, unde a statuat că principiul securităţii juridice este în mod necesar strîns legat de dreptul Convenţiei, desemnînd o stare de spirit a titularului de drepturi și obligații juridice care îi dă sentimentul de încredere în continuitatea dăinuirii drepturilor și obligațiilor sale așa cum ele sunt prevăzute/reglementate de lege la momentul apariției sale şi liniște în exercitarea acestora, fiind adăpostit de oricare pericol ce ar putea fi, în mod rezonabil, prevăzut în legătură cu schimbarea drastică în viitor a situației juridice a acestuia [6]. Astfel, se angajează și noțiunile de «previzibilitate» şi «accesibilitate», norma de drept intern trebuie să fie formulată suficient sau destul de precis ca să permită persoanelor vizate să poată prevedea, la un nivel rezonabil, ţinînd cont de circumstanţele concrete, consecinţele ce ar putea să decurgă dintr-un act determinat.

Raportată la anularea ordonanței judecătorești, situația este cu atît mai gravă cînd, datorită elementului de incertitudine, deseori titularii de drepturi cărora legea le oferă posibilitatea adresării în procedura în ordonanță, aleg calea acțiunii civile din frica de a nu li se anula ulterior ordonanța. Astfel, procedura în ordonanță, una din menirile căreia constă în dinamizarea procesului civil, parcurgerea fazelor acestuia cu mai multă ușurință, poate duce, din contra, la tărăgănarea obținerii executării pretenției creditorului și la necesitatea, pentru creditor, de a parcurge o cale și mai lungă comparativ cu cazul adresării, din start, în procedura în acțiune civilă.

Pe de altă parte, posibilitatea anulării ordonanței judecătorești îi este garantată debitorului doar în cazul prezentării de către acesta a obiecțiilor temeinice. Potrivit art. 352 alin. (2) al CPC al RM, în decursul a 10 zile de la primirea copiei de pe ordonanţă, debitorul este în drept să înainteze, prin intermediul oricăror mijloace de comunicare ce asigură veridicitatea obiecţiilor şi primirea lor la timp, în instanţa care a eliberat ordonanţa, obiecţiile sale motivate împotriva pretenţiilor admise, anexînd probele ce le confirmă.

Întrucît conform art. 352 alin. (2) al CPC al RM, debitorul este în drept să înainteze obiecțiile sale împotriva pretențiilor admise ale creditorului, prin intermediul oricăror mijloace de comunicare ce asigură veridicitatea obiecţiilor şi primirea lor la timp de către instanţa de judecată, considerăm că judecătorul trebuie să aprecieze motivele de omitere a termenului din punct de vedere critic. Astfel, motivul omisiunii termenului de către debitor pentru depunerea obiecțiilor trebuie să fie analizat de către judecător în funcție de împrejurările concrete care l-au împiedicat pe debitor să expedieze instanței obiecțiile sale motivate cu privire la pretențiile satisfăcute ale creditorului (de ex., nu pur și simpla îmbolnăvire a debitorului, dar și imposibilitatea lui de a depune obiecțiile sale prin orice mijloc de comunicare și cu anexarea probelor scrise confirmative – de ex., prin email sau prin scrisoare simplă; plecarea debitorului în altă localitate fără acces la Internet/email, servicii poștale; plecarea debitorului în deplasare de serviciu într-o țară cu diferențe mari de fus orar și fără acces la Internet/email sau la servicii poștale etc.). Menționăm că odată cu depunerea cererii de repunere în termen pentru depunerea obiecțiilor, debitorul trebuie să prezinte instanței de judecată și probele ce confirmă circumstanțele ce au condiționat imposibilitatea depunerii obiecțiilor în termenul stabilit la art. art. 352 alin. (2) al CPC al RM.

Posibilitatea procesuală oferită debitorului de a putea fi de repus în termenul de depunere a obiecțiilor împotriva pretențiilor creditorului admise de instanța de judecată, contribuie la realizarea scopului de apărare a drepturilor debitorului în procedura în ordonanță. Mai mult ca atît, la depunerea de către debitor a obiecțiilor împotriva pretențiilor admise ale creditorului, precum și la depunerea de către debitor a unei cereri de repunere în termenul pentru depunerea obiecțiilor, debitorul nu achită taxa de stat (art. 3 din Legea RM cu privire la taxa de stat/Legea taxei de stat nr. 213 din 31.07.2023 și art. 83 - 84 ale CPC al RM), ceea ce servește ca o garanție suplimentară debitorului la realizarea dreptului său la apărare contra pretențiilor creditorului.

În literatura de specialitate au fost expuse diverse opinii cu privire la necesitatea și importanța existenței unui termen de depunere de către debitor a obiecțiilor contra pretențiilor creditorului admise de către judecător. De pildă, Jilin, G. A., susține necesitatea consolidării garanțiilor procesuale oferite debitorului în procedura în ordonanță, inclusiv prin posibilitatea de a fi repus în termenul omis pentru depunerea obiecțiilor la pretențiile creditorului [243, p. 159], iar Osochina, G. L., din contra, se expune contra garanției procesuale oferite debitorului de a fi repus în termenul omis pentru depunerea obiecțiilor contra pretențiilor admise ale creditorului, opinînd că această posibilitate procesuală contravine naturii juridice a procedurii în ordonanță, deoarece complică procedura și reduce din ritmul accelerat de înfăptuire a justiției în procedura în ordonanță, respectiv, autoarea susține că termenul stabilit de legislația procesual-civilă pentru

depunerea obiecțiilor debitorului împotriva pretenției admise a creditorului trebuie să fie unul de decădere [255, p. 357].

Nu putem fi de acord cu opinia dată a autoarei Osochina, G. L., or consecința decăderii din dreptul de a depune obiecții contra pretențiilor admise ale creditorului rezultă în pierderea de către debitor a acestui drept, respectiv, imposibilitatea debitorului de a se apăra contra pretențiilor admise ale creditorului, ceea ce contravine principiilor disponibilității, contradictorialității și egalității în drepturi ale părților în procesul civil. Susținem că în procedura în ordonanță debitorul trebuie să dispună de un mecanism efectiv de a se apăra contra pretențiilor formulate de către creditor împotriva sa, nu doar prin posibilitatea de a depune obiecții în decurs de 10 zile de la primirea copiei de pe ordonanţă, dar și prin posibilitatea de a fi repus în termenul omis în condițiile art. 116 alin. (3) al CPC al RM. În aceeași ordine de idei, întrucît Capitolul XXXV al CPC al RM nu prevede o ordine specială de examinare de către instanța de judecată a cererii de repunere în termenul pentru depunerea obiecțiilor la pretențiile admise ale creditorului, această cerere ar trebui să fie examinată în conformitate cu prevederile art. 116 alin. (2) al CPC al RM – în şedinţă de judecată, cu comunicarea participanţilor la proces a locului, datei şi orei şedinţei. Ținînd însă cont de specificul examinării cauzelor în procedura în ordonanță, cu prevalarea copleșitoare a efectuării acțiunilor procesuale doar în forma scrisă, admiterii doar a probelor scrise ale părților, considerăm inoportună și lipsită de rațiune examinarea de către instanța de judecată a motivelor de omitere de către debitor a termenului de depunere a obiecțiilor în ședință de judecată, cu comunicarea participanților a locului, datei și orei ședinței de judecată.

O altă garanție oferită debitorului în cadrul procedurii în ordonanță constă în obligația instanței de judecată de a trimite debitorului o copie de pe ordonanța judecătorească pentru a lua cunoștință cu aceasta și a putea depune obiecții la pretențiile admis ale creditorului. Informarea debitorului cu privire la ordonanța judecătorească emisă este obligatorie, prin care fapt se garantează dreptul debitorului la apărare efectivă, prin depunerea obiecțiilor cu privire la pretențiile admise de instanța de judecată (art. 352 alin. (2) al CPC al RM). Garantarea dreptului debitorului de a se opune pretențiilor admise ale creditorului în procedura în ordonanță, are o importanță crucială pentru asigurarea dreptului la apărare efectivă a debitorului. După cum remarcă pe bună dreptate profesorul Osochina, G,L., înștiințarea debitorului reprezintă momentul de cotitură ce determină dezvoltarea ulterioară a procedurii în ordonanță, în funcție de comportamentul adoptat de debitor și existînd două variante posibile: (i) anularea ordonanței judecătorești, ceea ce înseamnă lipsa rezultatului așteptat de către creditor, și (ii) eliberarea ordonanței judecătorești creditorului, respectiv, satisfacerea pretențiilor creditorului și punerea lor în executare [258, p. 354].

Analizînd prevederile Capitolului XXXV al CPC al RM, notăm existența posibilității și celei de a treia variante – suspendarea executării ordonanței judecătorești, cu excepția cazurilor de interzicere a suspendării executării. Pentru suspendarea ordonanței judecătorești, însă, trebuie să fie întrunite anumite condiții expres prevăzute de art. 352 alin. (3) al CPC – să fim în prezența ipotezei de depunere de către debitor a obiecţiilor peste termenul stabilit de lege și ca debitorul să ceară expres suspendarea executării ordonanței judecătorești. Menționăm că, în această ipoteză, suspendarea ordonanței judecătorești nu este obligatorie, fiind doar un drept al instanței de judecată, iar odată cu suspendarea, instanța trebuie să soluţioneze, concomitent, chestiunea de restabilire a termenului pentru depunerea obiecțiilor debitorului potrivit condiţiilor stipulate la art. 116 al CPC al RM.

Dreptul la apărare al debitorului este una din garanțiile de bază oferite debitorului în procedura în ordonanță. Conform art. 352 alin. (2) al CPC al RM, debitorul este în drept să înainteze, prin intermediul oricăror mijloace de comunicare ce asigură veridicitatea obiecţiilor şi primirea lor la timp, în instanţa care a eliberat ordonanţa, obiecţiile sale motivate împotriva pretenţiilor admise, anexînd probele ce le confirmă. Reținem că legiuitorul îi oferă debitorului posibilitatea de a depune obiecțiile sale prin orice mijloace de comunicare, ceea ce are menirea să asigure realizarea rapidă a protecției drepturilor debitorului. Conținutul sintagmei „prin intermediul oricăror mijloace de comunicare” înseamnă posibilitatea utilizării de către debitor a diverselor mijloace și forme de informare a instanței cu privire la dezacordul său privind satisfacerea pretențiilor creditorului și emiterea ordonanței judecătorești. Totodată, conform prevederilor art. 352 alin. (2) al CPC al RM, mijloacele de comunicare pe care le poate utiliza debitorul pentru a comunica obiecțiile sale trebuie să asigure: (i) veridicitatea obiecțiilor și (ii) primirea lor la timp de către instanţa de judecată.

Mijlocul de comunicare și procedura de transmitere instanței de judecată a obiecțiilor motivate la pretențiile satisfăcute ale creditorului, precum și probele care le confirmă, sunt determinate de către însuși debitor, în virtutea dreptului de a alege mijlocul de comunicare care îi este oferit prin legislația RM, inclusiv și prin dispozițiile art. 352 alin. (2) al CPC al RM. Însă, indiferent de ce mijloc de comunicare și ce modalitate de livrare este aleasă de debitor, orice mijloc de comunicare sau livrare utilizat trebuie să garanteze veridicitatea obiecțiilor sale vis-a-vis de pretențiile creditorului. Obiecțiile debitorului trebuie să fie însoțite de probe ce confirmă existența unui litigiu cu privire la creanța creditorului, adică obiecțiile debitorului trebuie să fie însoțite de documente care confirmă existența unui litigiu de drept cu privire la pretențiile înaintate de către creditor.

2.3. Concluzii la Capitolul 2

1. Procedura în ordonanță este o procedură civilă judiciară de sine stătătoare, reglementată de normele Capitolului XXXV al CPC al RM. Procedura în ordonanță, în comparație cu procedura în acțiune civilă, este o procedură judiciară civilă mai puțin formalistă și mai simplificată, în ordinea căreia de către instanța de judecată se realizează apărarea drepturilor subiective civile ale persoanelor fizice și ale persoanelor juridice, indiferent de forma lor organizatorico-juridică.
2. O caracteristică specifică a naturii procedurii în ordonanță constă în existența unui cerc expres și limitativ de pretenții care pot fi examinate în ordinea acestei proceduri judiciare (art. 345 al CPC al RM), precum și termenul restrîns de eliberare a actului de dispoziție a instanței de judecată – ordonanţa judecătorească, care se eliberează în termen de 5 zile de la data depunerii în instanța de judecată a cererii de eliberare a ordonanței judecătorești (art. 350 alin. (2) al CPC al RM)
3. Legislația procesual-civilă prevede reguli speciale privind desfășurarea procedurii în ordonanță. Aceste reguli derogă esențial de la ordinea generală procesual-civilă de examinare a cauzelor civile, în lipsa etapelor obligatorii ale procesului civil: pregătirea cauzei pentru dezbateri judiciare și fără dezbateri judiciare, fără proces-verbal și fără citarea și prezența părților. Excepție constituie doar situația expres prevăzută la art. 352 alin. (5) al CPC al RM, cînd instanța de judecată este în drept să citeze debitorul și creditorul în ședința de judecată pentru a se expune cu privire la obiecțiile formulate.
4. Scopul procedurii în ordonanță, este de a conferi, într-un mod rapid și eficient, executorialitate obligațiilor debitorului confirmate de către creditor prin documente autentice, veridice, certe și depline, prin care fapt să se realizeze apărarea drepturilor și intereselor legitime ale creditorului. În ordinea procedurii în ordonanță, această apărare se realizează în timp redus, în condiții de operativitate a acțiunilor procedurale ale instanței de judecată, cu implicare de timp și efort minim din partea creditorului și debitorului, și cu diminuarea poverii procedurale a instanței de judecată.
5. Procedura în ordonanță este necontencioasă. Creditorul adresează instanței de judecată cererea privind eliberarea ordonanței judecătorești în anumite circumstanțe, și anume: fie că este în prezența refuzului debitorului de aşi executa obligațiile, fie că debitorul evită executarea acestora.
6. Actul de justiție prin care se realizează apărarea drepturilor subiectiv-civile în procedura în ordonanță se numește ordonanța judecătorească care este: un act judecătoresc de dispoziție (art. 14 al CPC al RM) – act, prin care instanța soluționează fondul cauzei; un act executoriu (art. 344 al. (2) al CPC al RM) și un document executoriu (art. 11 lit. b) al CEx al RM), care se execută conform normelor stabilite de CEx al RM.
7. Particularitatea de înfăptuire a justiției în procedura în ordonanță în forma scrisă, determină modul specific de realizare a principiului contradictorialității în procedura în ordonanță – prin schimb de

documente scrise între creditor și debitor. În procedura în ordonanță, fiind o procedură documentară, în esența sa, se admit doar materialele și documentele scrise ale creditorului, respectiv, probele scrise ce confirmă obiecțiile debitorului față de pretențiile creditorului admise de către instanța de judecată, poartă amprenta contradictorialității prin conținutul probelor scrise prezentate de către creditor și debitor – părți cu interese material-juridice contradictorii. În acest sens, credem necesară recunoașterea, definirea și includerea în conținutul CPC al RM a principiului înfăptuirii justiției în forma scrisă în procedura în ordonanță.

8. Specificul procedurii în ordonanță, ca procedură simplificată, al cărei particularitate este determinată, în primul rînd, de excluderea unui litigiu de drept, implică necesitatea existenței unor garanții procesuale speciale și echitabile, ce ar asigura apărarea eficientă a drepturilor și intereselor legitime ale ambelor părți – creditorului și debitorului, în care sens sunt necesare ajustări și completări ale normelor Capitolului XXXV al CPC al RM.
9. În procedura în ordonanță, legiuitorul a prevăzut garanții procesual-civile atît pentru creditor, cît și pentru debitor, însă, în cazul debitorului aceste garanții încep să producă efecte juridice mult mai tîrziu, comparativ cu cele oferite creditorului, și anume – abia după primirea copiei de pe ordonanţa judecătorească.

3. TEMEIURILE ELIBERĂRII ORDONANȚEI JUDECĂTOREȘTI

3.1. Prevederi generale asupra pretențiilor în al căror temei poate fi eliberată ordonanța judecătorească și clasificarea acestora

În doctrina dreptului procesual civil, aspectele ce țin de istoricul și natura juridică a procedurii în ordonanță, nemijlocit ordinea procesuală de emitere a ordonanței judecătorești, s-au bucurat de o anumită abordare doctrinară, însă, practic, nu au fost studiate pretențiile în baza cărora poate fi emisă ordonanța judecătorească. Precizăm că anume de calificarea corectă a pretenției creditorului conform prevederilor dreptului material, de constatarea caracterului nelitigant al pretențiilor și recunoașterii pretențiilor de către debitor, depinde dacă instanța de judecată va emite sau nu ordonanța judecătorească. Respectiv, considerăm necesară să oferim o analiză detaliată a pretențiilor ce se conțin la art. 345 al CPC al RM – în baza cărora instanța de judecată poate emite o ordonanță judecătorească.

Astfel, precizăm că în procedura în ordonanță pot fi încasate sume băneşti, indiferent de suma acestora, sau revendicate de la debitor bunuri atît mobiliare, cît și imobiliare, inclusiv bunurile care aparțin statului sau unităților-administrativ-teritoriale din domeniul privat sau public. În procedura în ordonanță, revendicarea de bunuri sau încasarea de sume bănești este posibilă în limita raporturilor obligaţionale creditor-debitor, cu alte cuvinte, între părți trebuie să fi existat raporturi obligaționale. Potrivit art. 774 al CC al RM, în virtutea raportului obligaţional, creditorul este în drept să pretindă de la debitor executarea unei prestaţii, iar debitorul este ţinut să o execute. Prestaţia poate consta în a da, a face sau a nu face. Prestaţia trebuie să fie posibilă şi determinată sau determinabilă, să nu contravină legii, ordinii publice şi bunelor moravuri. Naşterea obligațiilor debitorului are loc din contract, fapt ilicit (delict) şi din orice alt act sau fapt susceptibil de a le produce în condiţiile legii, însă, pentru ca creditorul să-și poată apăra drepturile sale prin apelare la procedura în ordonanță, el va trebui să dispună anume de dovezile scrise, ce confirmă obligația debitorului față de el (contract, obligație stabilită prin lege).

Atragem atenția că creditorul poate înainta pretenția în procedura în ordonanță doar dacă aceasta corespunde uneia din cele 17 categorii de pretenții enumerate la art. 345 al CPC al RM. Această listă are un caracter exhaustiv, respectiv, instanța de judecată nu are dreptul să elibereze ordonanță judecătorească pe alte temeiuri, iar lista cu categoriile de pretenții indicate la art. 345 al CPC al RM nu se supune unei interpretări desfășurate. Menționăm că, deși legiuitorul moldav a adoptat abordarea limitativă a temeiurilor în baza cărora poate fi eliberată ordonanța judecătorească, există legislații care se bazează pe alt concept, iar în literatura de specialitate au fost expuse păreri cu privire la necesitatea modificării conceptului de abordare exhaustivă a

temeiurilor în baza cărora poate fi eliberată ordonanța judecătorească. Unii autori susțin ideea că numărul pretenţiilor în al căror temei poate fi eliberată ordonanţa judecătorească, întru simplificarea şi eficientizarea apărării drepturilor creditorului, nu poate și nu trebuie să fie exhaustiv. De exemplu, în monografia colectivului de autori coordonat de profesorul COMAROV, V. V., se afirmă că, pentru ca procedura în ordonanță să fie o alternativă eficientă procedurii în acțiune civilă, aceasta nu poate fi bazată pe lista exhaustivă de pretenții în temeiul cărora poate fi eliberată ordonanța judecătorească, ci pe regulile generale de procedură civilă, cu unele limitări (restricții) de eliberare a ordonanței judecătorești, însăși apărarea dreptului subiectiv civil al creditorului fiind determinată de următoarele: (i) existența caracterului nelitigios al pretenției creditorului; (ii) existența faptului încălcării dreptului subiectiv civil al creditorului din partea debitorului; (iii) mărimea cert determinată a creanței creditorului, formarea datoriei ca urmare a acțiunilor sau lipsei de acțiuni din partea debitorului; (iv) creditorul să poată face dovada creanței sale prin documente scrise certe și necontestate de către debitor [198, p. 289].

Autorul TCACIUC, Oleg susține că existența listei exhaustive a pretențiilor în temeiul cărora poate fi eliberată ordonanța judecătorească, nu corespunde în totalitate Recomandării nr. R (84) 5 din 28.02.1984 „Cu privire la principiile procedurii civile pentru ameliorarea funcționării justiției", în practică, existînd situații cînd instanțele de judecată nu pot examina în procedura simplificată pretențiile nelitigioase care nu fac parte din categoriile de pretenții în al căror temei se poate emite ordonanţă judecătorească. TCACIUC, Oleg recomandă preluarea abordării din legislația procesual-civilă a Germaniei, care nu stabilește categorii de pretenții pentru examinarea cauzei în procedura în ordonanță, ci se axează pe raporturile civile, în care dacă instanței i-au fost prezentate documente ce confirmă caracterul nelitigios al pretențiilor, instanța poate aplica procedura în ordonanță, eliberînd ordonanță judecătorească [266, p. 69].

Considerăm că această schimbare a conceptului reglementării procedurii în ordonanță, propusă de autorii supra, fără îndoială, își are dreptul la viață, și, probabil, la o dezvoltare ulterioară a societății noastre, și odată cu creșterea nivelului conștiinței juridice în societate, va fi posibilă schimbarea reglementărilor procesual-civile actuale, părăsind abordarea procedurii în ordonanță bazată pe o listă exhaustivă de temeiuri de eliberare a ordonanței judecătorești, și implementînd o abordare nouă a acesteia, ce constă în posibilitatea judecării cauzei în procedură simplificată, dacă se constată caracterul nelitigios al pretenției și deținerea de către creditor a documentelor certe ce demonstrează caracterul nelitigios al pretenției neexecutate de către debitor. Pînă atunci, însă, susținem ca fiind oportună extinderea cercului pretenţiilor, în al căror temei poate fi eliberată ordonanţa judecătorească, prin completarea, la necesitate, a temeiurilor expuse la art. 345 al CPC al RM.

Dar, ținînd cont că eliberarea ordonanței judecătorești se efectuează de către instanța de judecată doar în baza materialelor (documentelor) prezentate de către creditor, considerăm utilă și binevenită elaborarea, cu caracter de ghidare, a unei Liste de documente care trebuie să fie prezentate de către creditor, pentru fiecare pretenţie în parte. Practica cunoaște așa experiență: anterior, asemenea listă era prevăzută în Hotărîrea nr. 268 din 20.09.1976 a Sovietului Miniștrilor al RSS Moldovenești privind aprobarea Listei de documente, prin care urmărirea datoriei se face pe cale administrativă pe baza titlurilor executorii ale birourilor notariale de stat din R.S.S. Moldovenească, modificată prin Hotărîrea Sovetului Miniștrilor al RSS Moldovenești cu privire la modificarea și abrogarea unor hotărîri ale Sovietului Miniștrilor al RSS Moldovenești în problemele notariatului nr. 420 din 21.12.1979, ulterior completată prin Hotărîrea Guvernului RM nr. 433 din 20.08.1991 Cu privire la introducerea completărilor în Lista de documente, prin care urmărirea datoriei se face pe cale administrativă pe baza titlurilor executorii ale birourilor notariale de stat din R.S.S. Moldovenească, și modificată prin Hotărîrea Guvernului RM nr. 524 din 06.08.1992 Cu privire la introducerea unor modificări în "Lista de documente, prin care urmărirea datoriei se face pe cale administrativă pe baza titlurilor executorii ale birourilor notariale de stat din R.S.S. Moldovenească", aprobată prin hotărîrea Sovietului Miniștrilor al R.S.S. Moldovenești din 20 septembrie 1976 nr. 268.

Considerăm că existența unei asemenea liste, adoptate, de pildă, în forma unui ghid metodic, ar servi ca suport în facilitarea luării de către judecător a deciziei de admitere a pretențiilor creditorului și eliberarea ordonanței judecătorești, fapt care, la rîndul său, ar diminua cazurile de refuz neîntemeiat de a primi cererea de eliberare a ordonanţei judecătoreşti în temeiul art. 348 al. (2) lit.(c) CPC al RM, precum și ar contribui la dezvoltarea semnificativă a instituției procedurii în ordonanță. Subliniem, această Listă trebuie să poarte un caracter de ghidare metodică, și nicidecum să nu se conțină în Codul de procedură civilă pentru că, în caz contrar, vom fi în prezența unei interferențe în independența judecătorului și, mai mult ca atît, am limita libertatea judecătorului de liberă apreciere a probelor.

Caracterul de ghidare al acestei Liste de documente se impune și prin prisma situațiilor cînd, de pildă, creditorul, întru susținerea pretențiilor sale va depune un șir de documente care confirmă temeinicia și veridicitatea pretențiilor sale, însă care documente nu întocmai vor corespunde Listei în cauză; sau cînd, în cazuri specifice, documentele prezentate de către creditor, fiind în totalitate conforme Listei, totuși, nu-i permit judecătorului să-și formeze convingerea privind incontestabilitatea pretenției creditorului.

Deși în literatura de specialitate nu am găsit abordată clasificarea categoriilor de pretenții ce pot fi înaintate în procedura în ordonanță, analizînd conținutul art. 345 al CPC al RM,

convențional, în funcție de subiecții în drept să depună cerere de eliberare a ordonanței judecătorești, propunem următoarea clasificare a categoriilor de pretenții:

1. Pretenții care pot fi înaintate în procedura în ordonanță exclusiv de către autoritățile și instituțiile publice, inclusiv persoane exponente ale puterii de stat:

lit. f) este înaintată de organul de poliţie sau de Serviciul Fiscal de Stat privind încasarea cheltuielilor aferente căutării pîrîtului sau debitorului ori bunurilor lui sau copilului luat de la debitor în temeiul unei hotărîri judecătoreşti, precum şi a cheltuielilor de păstrare a bunurilor sechestrate de la debitor şi a bunurilor debitorului evacuat din locuinţă;

lit. i) decurge din neonorarea de către agentul economic a datoriei faţă de Fondul Social;

lit. h) rezultă din nerestituirea cărţilor împrumutate de la bibliotecă;

lit. j) rezultă din restanţele de impozit sau din asigurarea socială de stat;

lit. l) rezultă din neachitarea de către persoanele fizice şi juridice a primelor de asigurare obligatorie de asistenţă medicală;

lit. m) rezultă din prevederile art. 99 alin. (4) din Codul de executare;

lit. p) este înaintată de instituţia penitenciară privind încasarea cheltuielilor de escortă a deţinuţilor în şedinţe de judecată în cauze civile.

2. Pretenții care pot fi înaintate în procedura în ordonanță exclusiv de către persoanele fizice:

lit. d) ţine de încasarea pensiei de întreţinere a copilului minor care nu necesită stabilirea paternităţii, contestarea paternităţii (maternităţii) sau atragerea în proces a unor alte persoane interesate;

lit. e) urmăreşte perceperea salariului sau unor alte drepturi calculate, dar neplătite salariatului.

3. Pretenții care pot fi înaintate în procedura în ordonanță de către persoanele juridice și fizice:

lit. a) derivă dintr-un act juridic autentificat notarial;

lit. b) rezultă dintr-un act juridic încheiat printr-un înscris simplu, iar legea nu dispune altfel;

lit. c) este întemeiată pe protestul cambiei în neachitarea, neacceptarea sau nedatarea acceptului, autentificat notarial;

lit. g) rezultă din procurarea în credit sau acordarea în leasing a unor bunuri;

lit. k) urmăreşte exercitarea dreptului de gaj;

lit. n) rezultă din facturi care au scadenţa la data depunerii lor;

lit. o) se referă la întoarcerea executării conform art. 158 alin. (2) din Codul de executare;

lit. r) este înaintată de persoana care a primit sau a cumpărat un bun, dacă se referă la evacuarea persoanelor din bunul imobil transmis sau vîndut de executorul judecătoresc, cu confirmarea acestui fapt de către instanţa de judecată.

În următoarele paragrafe din prezentul capitol, ne-am propus să oferim o analiză a specificului pretenţiilor ce pot fi înaintate în procedura în ordonanță, prin prisma aspectelor de drept material care trebuie să fie verificate de către judecător, întru aprecierea justă a dreptului incontestabil al creditorului la pretenția înaintată și, respectiv, eliberarea ordonanței judecătorești creditorului (art. 354 al CPC al RM), sau, din contra – emiterea încheierii de refuz de a primi cererea (art. 348 CPC al RM).

3.2. Analiza categoriilor de pretenții care pot fi înaintate în procedura în ordonanță exclusiv de către autoritățile și instituțiile publice

Art. 345 lit. f) al CPC al RM – Pretenția este înaintată de organul de poliţie sau de Serviciul Fiscal de Stat privind încasarea cheltuielilor aferente căutării pîrîtului sau debitorului ori bunurilor lui sau copilului luat de la debitor în temeiul unei hotărîri judecătoreşti, precum şi a cheltuielilor de păstrare a bunurilor sechestrate de la debitor şi a bunurilor debitorului evacuat din locuinţă.

Pentru ca ordonanța judecătorească să fie emisă în temeiul art. 345 lit. f) al CPC al RM: (1) pretenția trebuie să fie înaintată de organul de poliție sau de SFS și (2) aceste pretenții trebuie să vizeze încasarea cheltuielilor aferente căutării: (i) pîrîtului sau debitorului; (ii) bunurilor debitorului; (iii) copilului luat de la debitor în temeiul unei hotărîri judecătoreşti; (iv) cheltuielilor de păstrare a bunurilor sechestrate de la debitor; (vi) bunurilor debitorului evacuat din locuinţă.

Totodată, constatăm că, conform art. 109 alin. (1) al CPC al RM, organele de poliție pot înainta cerere de eliberare a ordonanței judecătorești pentru încasarea cheltuielilor legate de căutarea pîrîtului, dacă această căutare a fost dispusă de către instanța de judecată urmare a necunoașterii locului de aflare al pîrîtului, în următoarele categorii de cauze: (i) în acţiunile intentate în interesul statului; (ii) în cauzele de plată a pensiilor de întreţinere; (iii) în cauzele de reparaţie a prejudiciului cauzat prin vătămare a integrităţii corporale, prin altă vătămare a sănătăţii ori prin deces. Potrivit art. 109 alin. (4) al CPC al RM, cheltuielile de căutare a pîrîtului în condiţiile alin.(1) se încasează de la pîrît în beneficiul statului, la cererea organelor poliţiei, prin ordonanţă judecătorească. În cauzele enumerate, dispunerea căutării pîrîtului este o obligație a instanței de judecată.

La alin. (2) al art. 109 al CPC este stipulat că în cazul în care nu este cunoscut locul de aflare al pîrîtului în alte categorii de cauze, judecătorul va dispune căutarea lui prin intermediul organelor abilitate numai după ce persoana interesată va depune suma cheltuielilor de căutare. Dacă suma cheltuielilor de căutare nu va fi depusă de către persoana interesată, instanța de judecată, nefiind obligată să dispună căutarea pîrîtului, va proceda la citarea publică a pîrîtului

(art.108 al CPC al RM). Din analiza conținutului art. 109 al CPC al RM, instanța de judecată va dispune căutarea pîrîtului doar dacă locul lui de aflare nu este cunoscut – fapt care trebuie să fie verificat de instanță înainte de emiterea încheierii judecătorești. Precizăm aici că, la modul practic, instanța va dispune doar căutarea pîrîtului – persoană fizică, locul de aflare al căreia nu este cunoscut, or, căutarea unei persoane juridice – așa cum este menționat și în Recomandarea CSJ a RM nr. 54 din 12.07.2013 „Cu privire la aplicarea corectă a normelor procedurale despre citarea participanţilor la proces" – nu poate surveni, dat fiind că, conform art. 179 al CC al RM, persoana juridică este pasibilă de înregistrare de stat în modul prevăzut de lege. Datele înregistrării de stat se înscriu în registrul de publicitate prevăzut de lege, fiind accesibile oricărei persoane. Totuși, trebuie să menționăm în context că CEx al RM, la art. 72 alin. (3) indică expres că căutarea debitorului persoană juridică se efectuează de către executorul judecătoresc, la cererea creditorului, din care motiv conchidem că, totuși, la modul practic, există cazuri cînd sediul persoanei juridice nu este cunoscut – de pildă, în cazul modificării adresei acestuia și neefectuării înregistrărilor în registrul de publicitate prevăzut de lege, alte cazuri.

Conform art. 2 lit. c) al Legii nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigaţii, căutarea persoanelor dispărute fără urmă ori a celor care se ascund de organele de urmărire penală sau de instanţa de judecată ori se eschivează de la executarea pedepsei, este una din sarcinile activităţii speciale de investigaţii. Deși la art. 6 al Legii nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigaţii, sunt enumerați subiecţii care efectuează activitatea specială de investigaţii, conform art. 345 lit. f) al CPC al RM, în procedura în ordonanță se vor putea adresa doar organele de poliție, nu și celelalte categorii de subiecți cu atribuții de efectuare a activității speciale de investigații.

Conform art. 345 lit. f) al CPC al RM, în procedura în ordonanță cererea poate fi înaintată și de SFS vizînd încasarea cheltuielilor aferente căutării pîrîtului sau debitorului ori bunurilor lui sau copilului luat de la debitor în temeiul unei hotărîri judecătoreşti, precum şi a cheltuielilor de păstrare a bunurilor sechestrate de la debitor şi a bunurilor debitorului evacuat din locuinţă. La o analiză, însă, detaliată a prevederilor CFs al RM, nu găsim asemenea atribuții, drepturi sau obligații ale SFS (art. 133 al CFs al RM, art. 134 al CFs al RM și art. 136 al CFs al RM). Astfel, deși norma de la art. 345 lit. f) al CPC al RM oferă SFS dreptul de adresare a unei cereri în procedura în ordonanță în vederea încasării cheltuielilor aferente căutării pîrîtului sau debitorului ori bunurilor lui sau copilului luat de la debitor în temeiul unei hotărîri judecătoreşti, precum şi a cheltuielilor de păstrare a bunurilor sechestrate de la debitor şi a bunurilor debitorului evacuat din locuinţă, nicăieri în conținutul CFs al RM nu sunt prevăzute nici atribuții, nici drepturi, nici obligații ale SFS de căutare a pîrîtului. Ceea ce ne permite să facem concluzia că, pentru încasarea cheltuielilor

aferente căutării pîrîtului sau debitorului ori bunurilor lui sau copilului luat de la debitor în temeiul unei hotărîri judecătoreşti, în procedura în ordonanță se vor putea adresa doar organele de poliție. Totuși, căutarea pîrîtului poate fi necesară în cazul încălcării prevederilor CFs al RM, caz în care considerăm că acest drept poate și trebuie să fie inclus în conținutul art. 134 al CFs al RM – Drepturile SFS şi ale funcționarilor fiscali.

Potrivit normei de la art. 345 lit. f) al CPC al RM, în procedura în ordonanță pot fi încasate cheltuieli nu doar aferente căutării pîrîtului – acțiuni ce se efectuează pe parcursul desfășurării procesului civil, dar și al debitorului – aceste acțiuni se desfășoară deja în cadrul executării hotărîrilor judecătorești. Conform art. 72 al CEx al RM, în cazul cînd prezența debitorului la anumite acțiuni de executare este impusă de lege, de documentul executoriu sau cînd executorul judecătoresc ori creditorul o consideră necesară, iar locul de aflare a debitorului nu este cunoscut, instanţa de judecată, la demersul executorului judecătoresc sau la cererea creditorului, adoptă o încheiere de căutare a debitorului. Căutarea debitorului persoană fizică se efectuează de către organul afacerilor interne în a cărui rază teritorială se află ultimul domiciliu al debitorului. Căutarea debitorului persoană juridică se efectuează de către executorul judecătoresc, la cererea creditorului.

Căutarea pîrîtului de către organele de poliție se efectuează în conformitate cu prevederile Ordinului Ministerului Afacerilor Interne al RM nr. 265 din 12.08.2010 ”Cu privire la aprobarea Regulamentului privind metodica şi tactica activităţii de depistare şi reținere a debitorilor de stat, persoanelor care se eschivează de la plata pensiei alimentare, stabilirea persoanelor ce au întrerupt relațiile de rudenie şi a condamnaților care se eschivează de la executarea pedepsei penale non-privative de libertate”.

În procesul de căutare al pîrîtului sau debitorului pot fi efectuate diferite acțiuni îndreptate spre aflarea locului pîrîtului sau debitorului, bunurilor lui sau a copilului luat de la debitor în temeiul unei hotărîri judecătoreşti. Cheltuielile ce pot fi încasate în procedura în ordonanță conform art. 345 lit. f) al CPC al RM, sunt generate din realizarea acțiunilor de căutare – de pildă, efectuarea de demersuri și expedierea lor prin poștă, efectuare de deplasări în diferite localități, publicare de anunțuri etc. O altă categorie de cheltuieli este generată de păstrarea bunurilor sechestrate de la debitor şi a bunurilor debitorului evacuat din locuinţă. Conform art. 200 alin. (2) al CFs al RM, sechestrarea bunurilor în temeiul hotărîrii SFS este efectuată de funcționarul fiscal, iar conform alin. (12) al art. 200 al CFs al RM, bunurile sechestrate se lasă spre păstrare în locul aflării lor la momentul sechestrării: la contribuabil sau la o altă persoană.

Astfel, din analiza efectuată, concluzionăm că în cazul înaintării pretenției în temeiul art. 345 lit. f) al CPC al RM, creditor în procedura în ordonanță, poate fi: (i) organul de poliție; (ii) SFS; (iii) executorii judecătorești.

Pentru încasarea cheltuielilor în procedura în ordonanță, creditorii trebuie să prezinte documentele care: (i) confirmă efectuarea acțiunilor concrete de căutare a pîrîtului sau debitorului ori bunurilor lui sau copilului luat de la debitor în temeiul unei hotărîri judecătoreşti, precum şi a cheltuielilor de păstrare a bunurilor sechestrate de la debitor şi a bunurilor debitorului evacuat din locuinţă (art. 142 CEx al RM); (ii) actele ce confirmă cheltuielile și mărimea cheltuielilor efectuate în cadrul acțiunilor de căutare a pîrîtului sau debitorului ori bunurilor lui sau copilului luat de la debitor în temeiul unei hotărîri judecătoreşti, precum şi a cheltuielilor de păstrare a bunurilor sechestrate de la debitor şi a bunurilor debitorului evacuat din locuinţă.

Dată fiind varietatea de acțiuni ce pot fi efectuate de către creditori în vederea căutării pîrîtului sau debitorului ori bunurilor lui sau copilului luat de la debitor în temeiul unei hotărîri judecătoreşti, precum şi a cheltuielilor de păstrare a bunurilor sechestrate de la debitor şi a bunurilor debitorului evacuat din locuinţă, credem că instanța va putea admite aceste pretenții doar în măsura în care cheltuielile efectuate de către creditor nu vor depăși mărimea stabilită prin acte normative care reglementează respectivele tipuri de cheltuieli. În calitate de astfel de acte normative, indicăm: Hotărîrea Guvernului nr. 886 din 23.09.2010 cu privire la aprobarea Regulamentului privind modul de determinare a mărimii taxelor pentru efectuarea actelor executorului judecătoresc şi a spezelor procedurii de executare; Hotărîrea Guvernului nr. 270 din 15.03.2006 cu privire la aprobarea mărimilor sumelor băneşti achitate persoanelor fizice citate de către instanţa judecătorească, organele de urmărire penală, de examinare a materialelor administrative şi cele de executare a documentelor executorii; Hotărîrea Guvernului nr. 821 din 06.11.2012 pentru aprobarea tarifelor la serviciile poștale de bază prestate de Întreprinderea de Stat „Poșta Moldovei” şi de filialele acesteia; Hotărîrea Guvernului nr. 10 din 05.01.2012 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la delegarea salariaților entităților din RM; Hotărîrea Guvernului nr. 270 din 15.03.2006 cu privire la aprobarea mărimilor sumelor băneşti achitate persoanelor fizice citate de către instanţa judecătorească, organele de urmărire penală, de examinare a materialelor administrative şi cele de executare a documentelor executorii. Celelalte cheltuieli efectuate de către creditor vor putea fi admise de instanță în mărimea solicitată de către creditor doar în cazul în care nu sunt reglementate prin acte normative de referință.

În calitate de documente ce confirmă temeinicia pretenției creditorului înaintate de către acesta în temeiul art. 345 lit. f) al CPC al RM, indicăm: (i) bonul fiscal de achitare a serviciului de eliberare a extrasului din Registrul de stat al populației sau din alte resurse informaționale ale

Agenției Servicii Publice; (ii) bonul fiscal de achitare a serviciilor de servicii poștale; (iii) ordinul de deplasare și adeverința de calcul a diurnelor conform prevederilor legislației; (iv) factura pentru serviciile de transportare a bunurilor debitorului; (v) recipisa de magazinaj eliberată la plasarea în păstrare a bunurilor; și altele, în dependență de acțiunea concretă efectuată de creditor pentru căutarea pîrîtului sau debitorului ori bunurilor lui sau copilului luat de la debitor în temeiul unei hotărîri judecătoreşti, precum şi a cheltuielilor de păstrare a bunurilor sechestrate de la debitor şi a bunurilor debitorului evacuat din locuinţă; (vi) pretenția prealabilă către debitor.

Art. 345 lit. h) al CPC al RM – rezultă din nerestituirea cărţilor împrumutate de la bibliotecă.

Conform art. 6 al Legii nr. 160 din 20.07.2017 cu privire la biblioteci, biblioteca este o instituție sau subdiviziune structurală a unei instituții, al cărei scop principal este oferirea accesului la resurse informaționale, la servicii şi facilități pentru a satisface necesitățile de lectură, informare, instruire, cercetare, educaționale, culturale şi de recreere ale utilizatorilor acesteia. În cadrul sistemului național de biblioteci își desfășoară activitatea următoarele tipuri de biblioteci: (i) biblioteci naţionale; (ii) biblioteci publice teritoriale; (iii) biblioteci din instituțiile de învăţământ; (iv) biblioteci specializate; (v) biblioteci private.

Conform art. 7 al Legii nr. 160 din 20.07.2017 cu privire la biblioteci, bibliotecile naţionale sînt instituții publice cu statut de persoană juridică, fondate de către Ministerul Culturii și care se organizează şi activează în baza statutului şi a regulamentului de organizare şi funcționare, aprobate de către Ministerul Culturii. În sensul art. 1 al Legii nr. 160 din 20.07.2017, utilizator de bibliotecă este persoană fizică sau juridică care folosește resursele informaționale, serviciile şi facilitățile bibliotecii, iar document de bibliotecă este un obiect material care poate fi tratat ca o unitate într-un proces de documentare, cu informații înregistrate pe suport de hîrtie sau în format digital, luat la evidență şi localizat în colecții de bibliotecă sau accesibil de la distanță: cărți, resurse seriale, documente de muzică tipărită, manuscrise, documente audiovizuale, documente electronice, documente grafice, brevete şi altele.

Conform pct. 13 al Regulamentului - cadru de organizare şl funcționare a bibliotecilor publice a fost aprobat prin ordinul Ministerului Culturii al RM nr. 283 din 25.09.2003, bibliotecile publice realizează acțiuni specifice prin care împrumută utilizatorilor, pentru studiu și lectură la domiciliu, documente din fondul uzual; perioada de împrumut poate fi prelungită cu acordul bibliotecarilor. În baza Regulamentului - cadru de organizare şl funcționare a bibliotecilor publice, conform prevederilor art. 6 al Legii nr. 160 din 20.07.2017 cu privire la biblioteci, bibliotecile publice își organizează funcționarea în baza propriilor regulamente de organizare şi funcționare.

De exemplu, prin accesarea site-ului BNRM, http://www.bnrm.md/ constatăm existența următoarelor acte normative interne de organizare a funcționării BNRM: (i) Regulile privind împrumutul de publicații din colecțiile BNRM, aprobat la 01.25.2017; (ii) Regulamentul privind Sistemul Național de Împrumut Interbibliotecar în RM, Anexa nr. 2 la Ordinul Ministerului Culturii nr. 02 din 13.05.2015; (iii) Regulamentul privind prestarea serviciilor în BNRM, aprobat la 16.03.2020; (iv) Instrucțiunea metodologică privind recuperarea documentelor nerestituite în termenii stabiliți, pierdute, sustrase, distruse ori deteriorate de către utilizatori sau găsite lipsă la inventar, aprobată la 30.01.2020.

Potrivit Regulilor privind împrumutul de publicații din colecțiile BNRM, aprobat la 01.25.2017 de către Directorul general al BNRM, BNRM pune la dispoziția utilizatorilor și instituțiilor interesate cărți, periodice și alte tipuri de documente. În BNRM se practică următoarele forme de împrumut: (i) împrumut în sălile de lectură; (ii) împrumut interbibliotecar; (iii) împrumut la domiciliu. Pentru toate categoriile de împrumuturi de publicații, persoanele care au pierdut sau distrus documentele împrumutate de la BNRM, au obligația recuperării în conformitate cu Instrucțiunea privind recuperarea documentelor nerestituite în termenii stabiliți, pierdute, sustrase, distruse ori deteriorate de utilizatori sau găsite lipsă la inventar.

Potrivit pct. 21 al Regulamentului privind sistemul național de împrumut interbibliotecar în RM, între biblioteca beneficiară care împrumută documentele și biblioteca furnizoare care oferă sub formă de împrumut documentele se încheie acorduri de împrumut. Modelul acestui acord de împrumut este dat în Anexa nr. 1 la Regulamentul privind sistemul național de împrumut interbibliotecar în RM.

Beneficiari ai serviciilor de bibliotecă sunt utilizatorii BNRM. Calitatea de utilizator al bibliotecii se acordă persoanei fizice sau juridice, înscrise ca atare la bibliotecă, care folosește resursele informaționale, serviciile și facilitățile bibliotecii (pct. 2.2. Capitolul II al Regulamentului privind prestarea serviciilor în BNRM, aprobat la 16.03.2020).

În Anexa nr. 2 la Regulamentul privind prestarea serviciilor în BNRM este dat Nomenclatorul serviciilor prestate contra plată de BNRM, unde la pct. 8 este stabilit că împrumutul pentru perioada din afara programului de lucru al bibliotecii a documentelor de bibliotecă care nu au regim de împrumut la domiciliu, cu excepția depozitului legal și a colecțiilor speciale se tarifează la costul de 10 lei/zi. Totodată, conform Secțiunii II Taxe compensatorii din Anexa nr.2 la Regulamentul privind prestarea serviciilor în BNRM, taxa compensatorie pentru: (i) depășirea termenului de împrumut a unui document constituie 5 lei/zi; (ii) pierderea sau deteriorarea documentului, echipament este egală cu contravaloarea documentului, conform valorii stabilite în evidența contabilă a bibliotecii; (iii) deteriorarea bar-codului documentului se taxează cu 25

lei/barcod. În Anexa nr. 4 la Regulamentul privind prestarea serviciilor în BNRM este prezentat modelul Contractului cu privire la prestarea serviciilor contra plată de către BNRM, cu anexa la acesta – Formularul de comandă a serviciilor cu plată acordată de BNRM, iar în Anexa nr. 5 la Regulamentul privind prestarea serviciilor în BNRM – Bonul de comandă pentru prestarea serviciului cu plată. Anexa nr. 7 la Regulamentul privind prestarea serviciilor în BNRM prezintă Fișa-Contract de înscriere a utilizatorului la BNRM. Conform Secțiunii 3.7. din Instrucțiunea metodologică privind recuperarea documentelor nerestituite în termenii stabiliți, pierdute, sustrase, distruse ori deteriorate de către utilizatori sau găsite lipsă la inventar (Instrucțiunea), recuperarea publicațiilor nerestituite în termenii stabiliți vizează publicațiile ale căror termen de restituire a fost depășit. Ca mijloace de atenționare a utilizatorilor în vederea restituirii publicațiilor se va efectua înștiințarea de restituire a publicațiilor împrumutate: dacă bibliotecarul constată că de la termenul scadent de restituire a trecut o lună, se va întocmi Somația nr. 1 (Anexa nr. 1 la Instrucțiune). Somația nr. 1 este un document tipizat, în care sunt indicate: data expirării termenului de împrumut; autorul și titlul publicației nerestituite; data la care beneficiarul trebuie să se prezinte la BNRM. După două săptămîni de la prima somație, dacă utilizatorul nu restituie publicațiile, se expediază Somația nr. 2 (Anexa nr. 1 la Instrucțiune). După expedierea celor 2 somații, dacă utilizatorul tot nu a restituit publicațiile împrumutate, pentru a avea garanția că-i parvine, bibliotecarul expediază înștiințarea de restituire prin poștă, recomandat, și cu confirmarea de primire. Somațiile pot fi comunicate la telefon sau expediate la locul de trai al utilizatorilor, iar, în unele cazuri, și la locul lor de muncă. Somațiile pot fi expediate și prin poșta electronică, (dacă este posibil), solicitând utilizatorului confirmarea primirii somației.

În Instrucțiune se menționează expres că scopul în sine nu presupune pedepsirea cu orice preț a utilizatorilor, ci obținerea publicațiilor împrumutate lor. De aceea este important să se respecte termenele de expediere a somațiilor, astfel încît intervalele de timp între Somația nr. 1 și întocmirea Procesului-verbal de constatare (Anexa nr. 2 la Instrucțiune), nu trebuie să depășească 3 luni. În Instrucțiune se mai indică că, în cazul în care utilizatorul, deși somat de 3 ori, refuză din diferite motive să restituie publicațiile împrumutate, BNRM va intenta o acțiune în instanță, care, în rezultatul examinării faptei în cauză, poate lua o decizie de imputare pentru recuperarea contravalorii documentelor, în conformitate cu prevederile legale. Conform pct. 3.7.2 din Instrucțiune, după 30 de zile de la data efectuării împrumutului, utilizatorul va fi sancționat prin achitarea unei taxe de întîrziere: 5 lei publicație zi, conform Regulamentului privind serviciile prestate de biblioteci publice; totodată, taxa de întîrziere nu va putea depăși 50% din valoarea medie de achiziție a unui document de bibliotecă din anul precedent. Taxa dată se aplică pentru toate tipurile de documente cu regim de împrumut la domiciliu.

În cazul imposibilității de aplicare a procedurilor de recuperare fizică a publicațiilor acestea vor fi recuperate valoric, iar modul de calcul al despăgubirii, cuantumul contravalorii documentului de bibliotecă pierdut și mărimea penalizării sunt prevăzute în detaliu la pct. 3.8.15 din Instrucțiune, iar însăși modul practic de calculare a valorii documentului pierdut este prezentat în Anexa nr. 11 la Instrucțiune – Fișa calculului valoric.

Astfel, în baza analizei efectuate, constatăm că în cazul înaintării pretențiilor în temeiul art. 345 lit. h) al CPC al RM, debitor poate fi: (i) persoana fizică utilizator al serviciilor bibliotecii; (ii) salariații bibliotecii care, deși, nu au statut de utilizator, dar au efectuat împrumuturi de cărți în interes de serviciu; (iii) persoana juridică, care poate avea orice formă organizatorico-juridică, inclusiv o altă bibliotecă, în cazul unui împrumut interbibliotecar, efectuat conform Regulamentul privind Sistemul Național de Împrumut Interbibliotecar în RM, Anexa nr. 2 la Ordinul Ministerului Culturii nr. 02 din 13.05.2015.

Pentru eliberarea ordonanței judecătorești în temeiul art. 345 lit. h) al CPC al RM – pretenția creditorului rezultă din nerestituirea cărţilor împrumutate de la bibliotecă, instanța de judecată va trebui să verifice următoarele circumstanțe:

(i) deținerea de către creditor a statutului de bibliotecă (art. 3 și 6 ale Legii nr. 160 din 20.07.2017 cu privire la biblioteci); (ii) existența aprobării la nivel intern al creditorului și prezentarea unei copii de pe regulamentul de organizare şi funcționare a bibliotecii (creditor); (iii) categoria de împrumut efectuată debitorului (împrumut interbibliotecar, împrumut la domiciliu, împrumut în interes de serviciu) și termenul de restituire aplicabil împrumutului respectiv, conform prevederilor actelor normative interne ale creditorului; (iv) scadența obligației debitorului de restituire a cărților împrumutate de la bibliotecă, conform termenului aplicabil categoriei respective de împrumut (inclusiv, după caz, prin prisma existenței prelungirii termenului sau întreruperii acestuia, confirmate prin documente scrise (e-mail, alte mijloace de comunicare scrise)); (v) tariful aplicabil categoriei respective de împrumut de cărți de la bibliotecă, cu anexarea calculului detaliat și copiilor după documentele normative ale creditorului care stabilesc mărimea acestor plăți; (vi) aducerea la cunoștința debitorului, în scris, a obligației de restituire a cărților prin somația scrisă de restituire a cărților împrumutate. Dacă, conform regulamentelor interne ale creditorului, sunt prevăzute mai multe somații, atunci instanța va verifica dacă debitorul a fost somat de către creditor conform numărului de somații indicat în actele sale interne și dacă au fost respectați termenii de somare și de așteptare a răspunsului din partea debitorului. Menționăm că, deși, în practică, actele normative interne ale bibliotecilor permit efectuarea somațiilor verbale, pentru emiterea ordonanței judecătorești în temeiul art. 345 lit. h) al CPC al RM, somația debitorului trebuie să fie efectuată doar în scris, cu anexarea dovezii respective; (vii) despăgubirile

şi penalităţile solicitate de creditor de a fi încasate de la debitor, la categoria cărora se va atribui, inclusiv și după caz, taxa compensatorie pentru depășirea termenului de împrumut și calculele detaliate ale acestora confirmate de către creditor (art. 351 alin. (1) lit. g) al CPC al RM).

Menționăm însă, că deși, la modul practic – după cum am exemplificat în analiza supra – în actele normative interne ale bibliotecilor sunt prevăzute taxe de întîrziere, cu formule detaliate de calcul, inclusiv grade de detaliere a penalităților pentru diferite categorii de împrumuturi de carte, totuși, în procedura în ordonanță, despăgubirile şi penalităţile vor putea fi încasate de la debitor doar dacă acestea au fost incluse în contractul de împrumut încheiat între bibliotecă și utilizator. Aceasta însă, este o practică extrem de rară – de pildă, modelul Contractului cu privire la prestarea serviciilor contra plată de către BNRM (Anexa nr. 4 la Regulamentul privind prestarea serviciilor în BNRM, aprobat la 16.03.2020), nu prevede clauza de penalitate. O altă soluție ar fi dacă în Fișa-Contract de înscriere a utilizatorului (debitorului) la bibliotecă sau în Bonul de comandă pentru prestarea serviciului cu plată sau în Formularul de comandă a serviciilor cu plată ar fi existat stipularea că utilizatorul (debitorul) a luat cunoștință cu termenii și condițiile de restituire a cărților la bibliotecă și taxele de întîrziere aplicabile stipulate în regulamentul respectiv al bibliotecii (creditorului), cu oferirea căii de acces electronice la acesta sau confirmarea primirii de către debitor a unei copii – extras din conținutul respectiv al regulamentului. În caz contrar, în lipsa acestor stipulări exprese, taxele compensatorii pentru depășirea termenului de împrumut, nu vor putea fi încasate în procedura în ordonanță, dar numai în procedura în acțiune civilă. Totuși, în conformitate cu prevederile art. 351 alin. (1) lit. g) al CPC al RM, admitem eventuale situații, cînd, în procedura în ordonanță, creditorul va putea solicita de la debitor despăgubiri și penalități conform prevederilor legislației civile (art. 952 al CC al RM).

Considerăm că documentele ce confirmă temeinicia pretenției creditorului înaintate de către acesta în temeiul art. 345 lit. h) al CPC al RM, vor fi următoarele: (i) copia de pe Statutul creditorului (bibliotecii); (ii) regulamentul intern de organizare şi funcționare al bibliotecii (creditor); (iii) Fișa-Contract de înscriere a utilizatorului (debitorului) la bibliotecă; (iv) documentul ce confirmă împrumutul efectuat de către utilizator: de ex.: contractul cu privire la prestarea serviciilor contra plată încheiat între debitor și creditor (biblioteca); Bonul de comandă pentru prestarea serviciului cu plată; Formularul de comandă a serviciilor cu plată; (iv) Extrasul din registrul de inventariere al bibliotecii certificat de creditor cu privire la costul fiecărei cărți nerestituite de către debitor; (v) Fișa calculului valoric și (vi) Procesul-verbal de constatare a prejudiciului cauzat de către debitor; (vii) dovada lipsei răspunsului din partea debitorului sau răspunsul debitorului din care reiese cert și neechivoc recunoașterea pretenției creditorului și imposibilitatea sa de executare a acesteia.

În context, ținem să atragem atenția asupra faptului că, la interpretarea ad-literam a actualei formulări a normei de la art. 345 lit. h) al CPC al RM – pretenția rezultă din nerestituirea cărţilor împrumutate de la bibliotecă – în procedura în ordonanță pot fi revendicate doar cărțile nerestituite la bibliotecă. În timp ce, potrivit art. 1 al Legii nr. 160 din 20.07.2017, document de bibliotecă este un obiect material care poate fi tratat ca o unitate într-un proces de documentare, cu informații înregistrate pe suport de hîrtie sau în format digital, luat la evidență şi localizat în colecții de bibliotecă sau accesibil de la distanță: cărți, resurse seriale, documente de muzică tipărită, manuscrise, documente audiovizuale, documente electronice, documente grafice, brevete şi altele.

În vederea excluderii interpretărilor restrictive ale normei de la art. 345 lit. h) al CPC al RM și garantării creditorului a posibilității indiscutabile de a solicita, în procedura în ordonanță, a oricăror tipuri de documente de bibliotecă (nu doar a cărților), propunem ajustarea normei expuse la art. 345 lit. h) al CPC al RM și adoptarea în redacția următoare: *”rezultă din nerestituirea documentelor de bibliotecă împrumutate de la bibliotecă”.*

Art. 345 lit. i) al CPC al RM – Pretenția decurge din neonorarea de către agentul economic a datoriei faţă de Fondul Social.

Conform definiției de la art. 5 pct. 13) al CFs al RM, agent economic este orice persoană ce desfășoară activitate de întreprinzător. Potrivit art. 1 al Legii nr. 489 din 08.07.1999 privind sistemul public de asigurări sociale, asigurările sociale reprezintă un sistem de protecţie socială a persoanelor asigurate, constînd în acordarea de indemnizaţii, ajutoare, pensii, de prestaţii pentru prevenirea îmbolnăvirilor şi recuperarea capacităţii de muncă şi de alte prestaţii, prevăzute de legislaţie. Administrarea şi gestionarea sistemului public de asigurări sociale se realizează de către CNAS, care este autoritate administrativă centrală în subordinea Guvernului, și are subdiviziuni structurale teritoriale, care nu au calitate de persoană juridică.

Contribuția de asigurări sociale reprezintă suma datorată în mod obligatoriu de plătitorul contribuțiilor la bugetul asigurărilor sociale de stat – persoana care, conform legislației privind sistemul public de asigurări sociale de stat, este obligată să calculeze și să achite la bugetul asigurărilor sociale de stat contribuții de asigurări sociale, majorări de întîrziere și amenzi. În prezent, legislația prevede, în total, 9 categorii de plătitori ai contribuțiilor la bugetul asigurărilor sociale de stat (art. 17 alin. (1) al Legii nr. 489 din 08.07.1999 privind sistemul public de asigurări sociale): (i) asiguraţii care datorează contribuţii de asigurări sociale; (ii) angajatorii; (iii) angajatorii din domeniul transportului rutier de persoane în regim de taxi; (iv) persoanele juridice asimilate, în condiţiile al Legii nr. 489 din 08.07.1999 privind sistemul public de asigurări sociale angajatorului, la care își desfășoară activitatea asiguraţii prevăzuți la art. 4 pct. 2) al Legii nr. 489 din 08.07.1999 privind sistemul public de asigurări sociale; (v) persoanele care exercită

independent profesiunea de medic în una dintre formele de organizare a activităţii profesionale prevăzute de Legea ocrotirii sănătăţii nr. 411 din 28.03.1995; (vi) liber-profesioniștii ce practică activitate în sectorul justiției; (vii) persoanele care încheie contract de asigurare; (vii) rezidenții parcurilor pentru tehnologia informației care au calitatea de angajatori; (ix) persoanele fizice care desfășoară activități independente.

Categoriile de plătitori și de asigurați, cotele de contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii ce urmează a fi calculate și transferate la bugetul asigurărilor sociale de stat de către plătitori, baza de calcul al acestora și termenele de virare la bugetul asigurărilor sociale de stat, precum și tipurile prestațiilor sociale asigurate sînt indicate în Anexa nr. 1 la Legea nr. 489 din 08.07.1999 privind sistemul public de asigurări sociale. Calculul, baza lunară de calcul a contribuției de asigurări sociale şi plata contribuției de asigurări sociale sunt stipulate la art. 20 – 22 ale Legii nr. 489 din 08.07.1999 privind sistemul public de asigurări sociale. Toți plătitorii de contribuții la bugetul asigurărilor sociale de stat, inclusiv cei finanțați de la bugetul public național, sunt obligați să calculeze și să vireze, în mărimea cuvenită și în termenele stabilite în Anexa nr. 1 la Legea nr. 489 din 08.07.1999 privind sistemul public de asigurări sociale, contribuțiile de asigurări sociale de stat obligatorii la bugetul asigurărilor sociale de stat, aferente salariilor calculate și altor recompense. Neonorarea, de către oricare din subiecții plătitori indicați la 17 alin. (1) al Legii nr. 489 din 08.07.1999 privind sistemul public de asigurări sociale, a obligației de plată a contribuției de asigurări sociale în termenul stabilit, atrage după sine plata unei majorări de întîrziere (penalități), stabilite prin legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul respectiv. De exemplu, pentru anul 2023 aceasta este stabilită în art. 4 al Legii bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 nr. 357 din 22.12.2022, fiind în mărime de 0,1% din suma datoriei pentru fiecare zi de întîrziere.

Potrivit art. 28 alin (4) al Legii nr. 489 din 08.07.1999 privind sistemul public de asigurări sociale, calculul majorării de întîrziere (penalității) se efectuează de către CNAS, fără emiterea unei decizii speciale, iar calculul majorărilor de întîrziere (penalităților) pentru contribuțiile de asigurări sociale de stat obligatorii calculate ca urmare a controlului fiscal se efectuează de către SFS. Iar potrivit art. 30 al aceleiași legi, în cazul neplății, în termenii stabiliți de legislație, a contribuțiilor datorate bugetului asigurărilor sociale de stat, SFS procedează la aplicarea măsurilor de executare silită, conform legislaţiei fiscale, fiind asimilate obligației fiscale contribuțiile de asigurare socială de stat, alte sume impuse spre plată contribuabililor în bugetul asigurărilor sociale de stat, precum şi sumele majorărilor de întîrziere (penalităților) şi amenzilor aplicate pentru încălcarea legislaţiei de asigurări sociale.

În urma analizei reglementărilor normative supra, concluzionăm că la înaintarea pretenției în temeiul art. 345 lit. i) al CPC al RM: calitatea de creditor o va deține SFS (art. 30 al Legii nr. 489 din 08.07.1999 privind sistemul public de asigurări sociale); iar întru confirmarea pretenției, creditorul trebuie să prezinte instanței de judecată: (i) contractul de asigurare și, după caz, actul de reziliere a contractului de asigurare din cauza neplății în termenii stabiliți a contribuției de asigurări sociale; (ii) calculul restanțelor la bugetul asigurărilor sociale de stat; (iii) calculul majorării de întîrziere (penalității), efectuat de către CNAS, sau de către însăși SFS, după caz (art. 28 alin (4) al Legii nr. 489 din 08.07.1999 privind sistemul public de asigurări sociale); (iv) Acordul de eșalonare a stingerii datoriilor majorărilor de întîrziere (penalităților) faţă de bugetul asigurărilor sociale de stat de modelul din Anexa nr. 2 la Regulamentul cu privire la eșalonarea stingerii datoriilor majorărilor de întîrziere (penalităților) faţă de bugetul asigurărilor sociale de stat, aprobat prin Ordinul CNAS nr. 98-A din 15.05.2015; (v) pretenția prealabilă înaintată debitorului și, după caz, dovada lipsei răspunsului din partea debitorului sau răspunsul debitorului din care reiese cert și neechivoc recunoașterea pretenției creditorului și imposibilitatea de executare a acesteia.

Deși Legea nr. 489 din 08.07.1999 privind sistemul public de asigurări sociale prevede și posibilitatea de a încasa amenzi pentru nerespectarea legislației sociale, considerăm că în procedura în ordonanță acestea nu vor putea fi încasate, reieșind din formularea normei de la art. 345 lit. i) al CPC al RM – încasarea datoriei agentului economic față de Fondul Social, amenda nefiind datoria directă a agentului economic față de Fondul Social, ci înscriindu-se în plățile cu caracter sancționar (art. 34 alin. (2^7) al Codului contravențional al RM).

Totodată, atragem atenția asupra formulării actuale deficitare a temeiului indicat la art. 345 lit. i) al CPC al RM, or: (i) în prezent, Fondul Social nu mai există – activitățile și patrimoniul său au fost preluate de către CNAS odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 489 din 08.07.1999 privind sistemul public de asigurări sociale (art. 55 al legii citate); (ii) de fapt, categoria debitorului – agent economic, este una foarte îngustă – și anume cea definită la art. 5 pct. 13 al CFs al RM – persoană ce desfășoară activitate de întreprinzător, iar legislația actuală stipulează un cerc mult mai larg de persoane – atît juridice, cît și fizice, care sunt obligate să calculeze și să plătească contribuții la bugetul asigurărilor sociale de stat (art. 17 al Legii nr. 489 din 08.07.1999 privind sistemul public de asigurări sociale) – în total, 9 categorii de subiecți; (iii) plata contribuțiilor la bugetul asigurărilor sociale de stat se efectuează în cuantum deplin și de sine stătător de către subiecții plătitorii, indicați la art. 17 al Legii nr. 489 din 08.07.1999 privind sistemul public de asigurări sociale; (iv) obligația de plată a contribuțiilor la bugetul asigurărilor sociale de stat este una cu executare succesivă în timp, fără a fi posibilă restituirea contribuțiilor de asigurări sociale deja achitate (de ex., a se vedea art. 33 alin. (2) al Legii nr. 489 din 08.07.1999 privind sistemul public

de asigurări sociale); (v) ca urmare a plății contribuțiilor la bugetul asigurărilor sociale de stat, CNAS asigură prestațiile de asigurări sociale – elementele plătibile către persoana asigurată din fondul de asigurări sociale. În aceste condiții, admitem posibilitatea existenței unor litigii, cînd persoana cu statut de asigurat va fi și ea în drept să solicite de la CNAS executarea prestațiilor sociale cu caracter pecuniar.

Din aceste considerente, recomandăm ajustarea celor două temeiuri de înaintare a pretențiilor vizînd asigurările sociale – celui de la art. 345 lit. i) CPC al RM și celui de la art. 345 lit. j) al CPC al RM, și, respectiv, propunem formularea normei actuale de la art. 345 lit. i) al CPC al RM în redacția următoare: *"i) rezultă din neonorarea obligațiilor prevăzute de legislația cu privire la asigurările sociale de stat";* corespunzător, norma de la art. *345 lit. j) al CPC al RM să fie expusă în redacția următoare: "j) rezultă din restanțele de impozit, accize și/sau taxe".*

Art. 345 lit. j) al CPC al RM – Pretenția rezultă din restanţele de impozit sau din asigurarea socială de stat.

Dată fiind analiza efectuată și concluziile supra privind înaintarea pretențiilor vizînd obligațiile debitorilor față de bugetul asigurărilor sociale de stat (art. 345 lit. i) al CPC al RM), vom continua cu analiza temeiului de la art. 345 lit. j) al CPC al RM doar sub aspect de analiză a posibilității admiterii pretenției creditorului rezultînd din restanțele de impozit.

Astfel, în conformitate cu prevederile art. 5 pct. 2) al CFs al RM, contribuabil, subiect al impunerii, este persoană care, conform legislaţiei fiscale, este obligată să calculeze şi/sau să achite la buget orice impozite şi taxe, penalitățile şi amenzile respective; persoană care, conform legislaţiei fiscale, este obligată să rețină sau să perceapă de la altă persoană şi să achite la buget plățile indicate. Potrivit art. 8 alin. (2) lit. e) al CFs al RM, contribuabilul are obligația să achite la buget, la timp şi integral, ţinînd cont de prevederile art.7 alin. (5) al CFs al RM, sumele calculate ale impozitelor şi taxelor, asigurînd exactitatea şi veridicitatea dărilor de seamă fiscale prezentate.

Conform art. 6 al CFs al RM, impozitul este o plată obligatorie cu titlu gratuit, care nu ţine de efectuarea unor acțiuni determinate şi concrete de către organul împuternicit sau de către persoana cu funcții de răspundere a acestuia pentru sau în raport cu contribuabilul care a achitat această plată; iar taxa este o plată obligatorie cu titlu gratuit, care nu este impozit. Alte plăți efectuate în limitele relațiilor reglementate de legislaţia nefiscală nu fac parte din categoria plăților obligatorii, denumite impozite şi taxe. În RM se percep impozite şi taxe de stat şi locale, după cum urmează: (a) sistemul impozite și taxe de stat: (i) impozitul pe venit; (ii) taxa pe valoarea adăugată; (iii) accizele; (iv) impozitul privat; (v) taxa vamală; (vi) taxele rutiere; (vii) impozitul pe avere; (viii) impozitul unic de la rezidenții parcurilor pentru tehnologia informației; (b) impozite și taxe locale: (i) impozitul pe bunurile imobiliare; (ii) impozitul privat; (iii) taxele pentru resursele

naturale; (iv) taxa pentru amenajarea teritoriului; (v) taxa de organizare a licitațiilor şi loteriilor pe teritoriul unității administrativ-teritoriale; (vi) taxa de plasare (amplasare) a publicității (reclamei); (vii) taxa de aplicare a simbolicii locale; (viii) taxa pentru unitățile comerciale şi/sau de prestări servicii; (ix) taxa de piață; (x) taxa pentru cazare; (xi) taxa balneară; (xii) taxa pentru prestarea serviciilor de transport auto de călători pe rutele municipale, orășenești şi sătești (comunale); (xiii) taxa pentru parcare; (xiv) taxa de la posesorii de cîini; (xv) taxa pentru parcaj; (xvi) taxa pentru salubrizare; (xvii) taxa pentru dispozitivele publicitare.

Conform art. 129 pct. 2) al CFs al RM, SFS este autoritatea publică, împuternicită să administreze impozitele, taxele şi alte plăți în interesul statului. Obligația fiscală reprezintă obligația contribuabilului de a plăti la buget o anumită sumă ca impozit, taxă, prime de AsOAM stabilite în cotă procentuală, majorare de întîrziere (penalitate) şi/sau amendă (art. 129 pct. 6) al CFs al RM). Stingerea obligaţiei fiscale se face prin: achitare, anulare, prescripție, scădere, compensare sau executare silită (art. 170 al CFs al RM), iar termenul de prescripție pentru stingerea obligaţiei fiscale este indicat la art. 265 al CFs al RM, care prevede că stingerea obligației fiscale prin executare silită de către SFS se poate face numai în cazul în care acţiunile SFS sau sesizarea instanţei judecătoreşti au avut loc pe parcursul a 6 ani de după determinarea obligaţiei fiscale.

Stingerea obligaţiei fiscale prin executare silită, conform art. 177 al CFs al RM, are loc prin acţiunile întreprinse, în limitele competenței, de organul fiscal pentru perceperea silită a restanțelor în conformitate cu legislația fiscală. SFS efectuează controlul fiscal care are scopul de a verifica modul respectării de către contribuabil a legislaţiei fiscale, într-o anumită perioadă sau în cîteva perioade fiscale. Dacă, în urma verificărilor efectuate, SFS va constata încălcarea de către contribuabil a legislației fiscale, se va proceda la procedura de examinare a cazurilor de încălcare fiscală, descrisă la art. 239 – 252 ale CFs al RM. Astfel, dacă după examinarea circumstanțelor cazului, SFS va constata o încălcare fiscală, va emite o decizie de aplicare a sancțiunii fiscale şi/sau de încasare a impozitului, taxei, calculate suplimentar, de majorare de întîrziere. Persoana vizată în decizia asupra cazului de încălcare fiscală urmează să o execute în termen de 30 de zile din data pronunțării. După expirarea termenului de 30 de zile, dacă nu a fost executată benevol sau nu a fost constituit gajul legal, decizia asupra cazului de încălcare fiscală urmează să fie executată silit de către SFS.

Potrivit art. 193 al CFs al RM, condiţiile declanşării executării silite a obligaţiei fiscale sînt: (i) existenţa restanței și expirare a termenului acordat conform art. 252 CFs al RM pentru executare; (ii) neexpirarea termenelor de prescripție stabilite de CFs al RM; (iii) neaflarea contribuabilului în procedura de lichidare (dizolvare) sau în proces de insolvabilitate conform prevederilor legislaţiei în vigoare, cu excepţia obligaţiei fiscale calculate după intentarea

procedurii de insolvabilitate, în conformitate cu prevederile Legii insolvabilității nr. 149 din 29.06.2012.

Conform art. 191 al CFs al RM, contribuabilul urmează a fi preavizat. Avizul de plată a obligaţiei fiscale reprezintă o înștiințare scrisă prin care SFS sau o altă autoritate cu atribuții de administrare fiscală cere contribuabilului să stingă obligațiile fiscale indicate în el. Avizul de plată al obligaţiei fiscale reprezintă un formular tipizat, aprobat de Ministerul Finanţelor. Potrivit art. 228 al CFs al RM, SFS va calcula majorarea de întîrziere (penalitatea), calcul care se va face în funcţie de cuantumul impozitului, taxei şi de timpul scurs din ziua în care acestea trebuiau plătite, indiferent de faptul dacă au fost sau nu calculate la timp. Aplicarea de către SFS sau alt organ abilitat majorării de întîrziere este obligatorie, independent de forma de constrîngere. Majorarea de întîrziere reprezintă o parte din obligația fiscală şi se percepe în modul stabilit pentru impunerea fiscală.

Pentru neplata impozitului, taxei în termenul şi în bugetul stabilite conform legislaţiei fiscale se plătește o majorare de întîrziere, determinată în conformitate cu alin.(3) al art. 228 al CFs al RM, pentru fiecare zi de întîrziere a plății lor, pentru perioada care începe după scadenţa impozitului, taxei şi care se încheie în ziua plății lor efective inclusiv. Pentru neplata în termen a impozitului şi a taxei înscrise de organul cu atribuții de administrare fiscală în contul personal al contribuabilului, majorarea de întîrziere (penalitatea) se calculează fără a fi emisă vreo decizie.

Procedura încasării incontestabile a mijloacelor de la conturile bancare şi/sau de plăți se stabilește de Banca Naţională a Moldovei în comun cu Ministerul Finanţelor. Documentul în baza căruia are loc încasarea de mijloace băneşti de pe conturile bancare şi/sau de plăți ale contribuabilului este ordinul de incaso, care poate fi emis de SFS începînd cu ziua următoare celei în care a apărut restanţa sau în care s-a aflat despre apariția ei. Ordinul de incaso emis de SFS are valoare de document executoriu (art. 197 alin. (1) al CFs al RM).

În cazul în care contribuabilul nu deține la contul său bancar şi/sau de plăți mijloace băneşti pentru a stinge, total sau parțial, obligația fiscală, banca (sucursala), societatea de plată, societatea emitentă de monedă electronică și/sau furnizorul de servicii poștale remit SFS informația privind executarea ordinului incaso; doar după aceasta se va putea purcede la urmărirea bunurilor contribuabilului, efectuată prin sechestrarea bunurilor şi comercializarea bunurilor sechestrate. Regulile de sechestrare a bunurilor sînt prevăzute în art. 199-205 ale CFs al RM. Conform art. 200 alin. (17) al CFs al RM, dacă contribuabilul nu dispune de bunuri care, conform legislaţiei, sînt sechestrabile, funcționarul fiscal întocmește un act de carență. Dacă persoana fizică nu permite accesul în domiciliul sau în reședința sa pentru a i se sechestra bunurile, funcționarul fiscal consemnează faptul într-un act (art. 199 alin. (4) al Codului fiscal al RM). Respectiv, în astfel de

cazuri, SFS va putea să se adreseze instanței de judecată în temeiul art. 345 lit. j) al CPC al RM cu pretenția ce rezultă din restanţele de impozit.

Urmare a analizei prevederilor legislației fiscale supra, constatăm că pentru admiterea pretenției înaintate de către SFS în temeiul art. 345 lit. j) al CPC al RM, instanța de judecată va trebui să verifice următoarele circumstanțe precum și prezentarea de către creditor – SFS, a unui șir de documente confirmative: (i) neexpirarea termenului de prescripție pentru determinarea obligațiilor fiscale indicat la art. 264 al CFs al RM; (ii) neexpirarea termenului de prescripție pentru stingerea obligaţiei fiscale indicat la art. 265 al CFs al RM; (iii) prezentarea în anexă la cererea de eliberare a ordonanței judecătorești a actului SFS de constatare a încălcării fiscale și a deciziei de aplicare a sancțiunii fiscale şi/sau de încasare a impozitului; (iv) calculul majorărilor de întîrziere determinate conform art. 228 alin. (3) al CFs al RM; (v) constatarea de neexecutare de către contribuabil a deciziei asupra cazului de încălcare fiscală în termenul de 30 de zile din data pronunțării (art. 252 al Codului fiscal al RM); (vi) copia certificată de pe hotărîrea SFS privind executarea silită a obligaţiei fiscale; (vii) în cazul debitorului – persoană juridică: extrasul din Registrul de stat al persoanelor juridice și al întreprinzătorilor individuali din care instanța să se convingă că contribuabilul debitor nu se află în procedura de lichidare (dizolvare) sau în proces de insolvabilitate conform prevederilor legislaţiei în vigoare; în ultimul caz, considerăm că SFS va putea anexa și o copie certificată după hotărîrea de intentare a procedurii de insolvabilitate a debitorului (art. 35 al Legii insolvabilității nr. 149 din 29.06.2012); (v) avizul de plată a obligaţiei fiscale și, după caz, avizul de plată rectificat; (viii) ordinul de incaso (cu excepția cazurilor prevăzute la art. 197 alin. (1) al Codului fiscal al RM); ordinul de incaso va trebui să conțină mențiunea privind lipsa totală sau parțială a mijloacelor pe contul bancar al contribuabilului debitor; (ix) după caz, actul întocmit de către funcționarul fiscal prin care se confirmă că contribuabilul nu permite accesul în domiciliul sau reședința sa pentru a i se sechestra bunurile; (x) după caz, actul de carență.

În lumina analizei efectuate, menționăm că formularea actuală a normei expuse la art. 345 lit. j) al CPC al RM, nu asigură posibilitatea de apărare deplină a intereselor statului prin adresarea unei cereri de eliberare a ordonanței judecătorești în acest temei. Or, conform formulării actuale, creditorul se poate adresa doar cu pretenția ce rezultă din restanţele de impozit (sau din asigurarea socială de stat), însă nu și a taxelor, care conform legislației fiscale, la fel incumbă plății obligatorii de către contribuabili, precum incumbă impozitele. În baza formulării actuale a normei de la art. 345 lit. j) al CPC al RM, creditorul (SFS) va putea solicita încasarea restanțelor doar la impozitele indicate la art. 6 al CFs al RM, și anume: (i) impozitul pe venit; (ii) impozitul privat – plata unică ce se percepe la efectuarea tranzacțiilor cu bunuri proprietate publică în procesul de privatizare,

indiferent de tipul mijloacelor folosite (art. 9 alin. (1) al Legii bugetului de stat pentru anul 2023 nr. 359 din 22.12.2022); (iii) impozitul pe avere; (iv) impozitul unic de la rezidenții parcurilor pentru tehnologia informației; și (v) impozitul pe bunurile imobiliare.

Restanțele la celelalte 19 categorii de plăți obligatorii, prevăzute la art. 6 al CFs al RM, definite ca taxe, nu pot fi urmărite în ordinea procedurii în ordonanță. Prin urmare, și întrucît: (i) conform art. 2 al CFs al RM, sistemul fiscal al RM include atît totalitatea impozitelor cît și a taxelor, a principiilor, formelor şi metodelor de stabilire, modificare şi anulare a acestora, precum şi totalitatea măsurilor ce asigură achitarea lor; (ii) la categoria de impozite și taxe legiuitorul a inclus și accizele (art. 6 alin. (5) al CFs al RM); (iii) potrivit art. 6 alin. (10) al CFs al RM, atît impozitele şi taxele percepute în conformitate cu legislația sunt surse de venituri ale bugetului de stat şi ale bugetelor locale; respectiv, considerăm ca fiind just și necesar ca în procedura în ordonanță să poată fi încasate nu doar restanțele de impozit, dar și cele ce rezultă din accizele și taxele prevăzute la sistemul impozitelor şi taxelor de stat, enumerate la art. 6 alin. (5) al Codului fiscal al RM.

Respectiv, considerăm oportună modificarea normei de la art. 345 lit. j) al CPC al RM și expunerii ei în redacția următoare: *”j) rezultă din restanțele de impozit, accize și/sau taxe”.*

Art. 345 lit. l) al CPC al RM – Pretenția rezultă din neachitarea de către persoanele fizice şi juridice a primelor de asigurare obligatorie de asistenţă medicală.

Dreptul la ocrotirea sănătății și la asigurarea medicală este garantat de legea supremă a țării – Constituția RM (art. 36 al Constituției RM), statul fiind obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea şi îngrijirea medicală (art. 47 al Constituției RM).

Sadovei, N. susține că beneficiar de servicii de sănătate poate fi în exclusivitate numai omul, privit individual în calitate de titular de drepturi și obligații juridice și medicale, precizînd că pentru a fi titulară a statutului juridic de beneficiar de servicii de sănătate, persoană fizică trebuie să posede capacitate juridică medicală, adică să aibă aptitudinea de a avea drepturi și obligații generice, stabilite de legislația medicală, precum și aptitudinea de ași exercita aceste drepturi și obligații [190, p. 125]. Legea cu privire la AsOAM nr. 1585 din 27.02.1998, la art. 1 și art. 5, statuează că AsOAM se constituie pe principiul de solidaritate și cel al obligativității; astfel că, în condițiile în care subiectul obligat, nu achită primele de AsOAM, aceasta nu doar reprezintă o încălcare a legislației, dar și produce impact negativ atît asupra volumului fondurilor AsOAM, cît și asupra volumului de asistență medicală și farmaceutică de care urmează să beneficieze persoanele. AsOAM a cetățenilor RM şi a străinilor este realizată de către CNAM (art. 12 al Legii cu privire la AsOAM nr. 1585 din 27.02.1998); în caz de apariție, în procesul realizării AsOAM a

unui litigiu, acesta va fi soluționat de către instanțele judecătorești competente (art. 20 al Legii cu privire la AsOAM nr. 1585 din 27.02.1998), iar, în special, pretenția de neachitare de către persoanele fizice şi juridice a primelor de AsOAM, poate fi înaintată atît în procedura contencioasă generală, cît și în procedura în ordonanță, conform art. 345 lit. l) al CPC al RM. La examinarea, în ordinea procedurii în ordonanță, a pretenției ce rezultă din neachitarea de către persoanele fizice şi juridice a primelor de AsOAM, instanța de judecată urmează să verifice dreptul creditorului de a înainta asemenea pretenții și, respectiv, obligația debitorului de a achita primele de AsOAM pretinse de către creditor – cea ce poate fi stabilit numai în baza analizei minuțioase a normelor de drept material ce reglementează raportul obligațional din domeniul AsOAM.

În conformitate cu prevederile art. 23 alin. (1) lit. d) al Legii finanţelor publice şi responsabilității bugetar-fiscale nr. 181 din 25.07.2014, CNAM, administrează fondurile AsOAM. Potrivit art.17 al Legii nr. 1593 din 26.12.2002 cu privire la mărimea, modul şi termenele de achitare a primelor de AsOAM: (i) evidenta corectitudinii virării în termen la contul CNAM a primelor de AsOAM în sumă fixă şi aplicarea penalităților se efectuează de către agențiile teritoriale ale CNAM; (ii) evidenta şi controlul corectitudinii calculării şi a virării în termen în fondurile obligatorii de asistenţă medicală a primelor de AsOAM în cotă procentuală la salariu şi la alte recompense, a primelor de AsOAM incluse în componența impozitului unic prevăzut de Legea nr.77/2016 cu privire la parcurile pentru tehnologia informației, precum şi încasarea penalităților şi aplicarea sancțiunilor financiare se efectuează de către SFS. Termenul de prescripție extinctivă pentru stingerea primelor de AsoAM este de 3 ani.

Astfel, conchidem că, în procedura în ordonanță, creditor care este în drept să înainteze pretenții ce rezultă din neachitarea de către persoanele fizice şi juridice a primelor de AsOAM (art. 345 lit. l) al CPC al RM), va fi, după caz, CNAM – privind încasarea primelor de AsOAM în sumă fixă; iar în pretențiile ce rezultă din neachitarea primelor de AsOAM în cotă procentuală la salariu şi la alte recompense, a primelor de AsOAM incluse în componența impozitului unic prevăzut de Legea nr.77/2016 cu privire la parcurile pentru tehnologia informației – va fi SFS. Dat fiind că raportul obligațional de achitare a primelor de AsOAM este cu executare succesivă în timp, termenul de prescripție extinctivă de 3 ani se va calcula prin aplicare la data scadenței fiecărei plăți ai primei respective.

Potrivit art. 3 al Legii nr. 1593 din 26.12.2002 cu privire la mărimea, modul şi termenele de achitare a primelor de AsOAM, plătitor al primelor de AsOAM este asiguratul care are obligativitatea de a achita primele de AsOAM în modul stabilit de legea dată. Prima de AsOAM este suma fixă sau contribuție procentuală la salariu şi la alte recompense, pe care asiguratul este obligat să o plătească asigurătorului pentru preluarea riscului persoanei asigurate conform

legislaţiei (art. 17 alin. (1) al Legii cu privire la AsOAM nr. 1585 din 27.02.1998). Potrivit art. 4 al Legii cu privire la AsOAM nr. 1585 din 27.02.1998, asiguratul este persoana fizică obligată prin lege să-și asigure riscul propriu de a se îmbolnăvi sau Guvernul pentru categoriile de persoane prevăzute de la alin. (4) al aceluiași articol.

Respectiv, în pretenția înaintată de către creditor în temeiul art. 345 lit. l) al CPC, aparent, debitor ar fi persoana căreia incumbă obligația prevăzută de lege de a achita primele de AsOAM – asiguratul. Însă, legislația prevede diferite categorii de asigurați, precum și stabilește obligația de transfer a primelor de AsOAM, în unele cazuri, pe seama asiguratului, iar în alte cazuri – pe seama altor persoane, dar din contul mijloacelor asiguratului. Corespunzător, instanța de judecată, la examinarea pretenției înaintate în temeiul art. 345 lit. l) al CPC al RM, va trebui să verifice dacă debitorul, indicat de către creditor în cerere: (i) are calitatea de asigurat și (ii) dacă anume debitorului respectiv îi incumbă obligația de achitare a primelor de AsOAM. Statutul de persoană asigurată în sistemul AsOAM se acordă conform prevederilor art. 6 al Legii cu privire la AsOAM nr. 1585 din 27.02.1998 – ca urmare a achitării primei de AsOAM în modul şi termenele prevăzute de legislație sau prin includerea în una dintre categoriile de persoane neangajate asigurate de către Guvern. Determinarea statutului de asigurat, și, corespunzător, a existenței statutului de debitor a obligației de achitare a primelor de AsOAM și a cuantumului datorat de debitorul respectiv, sau a lipsei obligației de plată a debitorului, se va face în funcție de criteriile prevăzute de dreptul material: (i) persoană fizică angajată în cîmpul muncii; (ii) persoană fizică angajată în cîmpul muncii la un angajator – rezident al parcului pentru tehnologia informației; (iii) persoană fizică neangajată în cîmpul muncii asigurată de Guvernul RM; (iv) persoană fizică neangajată care nu este asigurată de Guvernul RM; (v) persoană fizică străină: (a) angajată în RM în baza unui CIM, încheiat în temeiul legislației RM, străinii titulari ai dreptului de ședere permanentă în RM, precum şi beneficiarii de protecţie internațională; (b) căreia i s-a acordat dreptul de ședere provizorie pe teritoriul RM pentru reîntregirea familiei, pentru studii, pentru activități umanitare, de voluntariat sau religioase; și (c) persoană străină cu drept de a presta munca fără obținerea unei vize, a dreptului de aflare sau a dreptului de ședere provizorie, fără obținerea prealabilă a dreptului de ședere provizorie în scop de muncă și a unui permis de ședere provizorie.

(i) Persoana fizică angajată în cîmpul muncii: potrivit art. 4 alin. (3) al Legii cu privire la AsOAM nr. 1585 din 27.02.1998, asigurat pentru persoanele angajate (salariați) este însăși persoana angajată. Conform art. 4 alin. (1) al Legii nr. 358 din 22.12.2022 fondurilor AsOAM pe anul 2023, cota procentuală a primei de AsOAM este stabilită în mărime de 9%, iar potrivit alin. (2) din art. 5 a Legii nr.1585 din 27.02.1998, AsOAM a persoanelor angajate se efectuează, începînd cu anul 2021, din contul mijloacelor salariaților. Însă, potrivit art. 12 al Legii nr. 1593

din 26.12.2002 cu privire la mărimea, modul şi termenele de achitare a primelor de AsOAM, entitățile, indiferent de tipul de proprietate şi forma juridică de organizare, inclusiv cele finanțate din bugetul public național, sînt obligate, pînă la data de 25 a lunii următoare celei de gestiune în care au fost efectuate plățile, să vireze la contul CNAM primele de AsOAM în volum deplin, calculate pentru persoanele angajate. Totodată, art. 10 alin. (3) al Legii cu privire la AsOAM nr. 1585 din 27.02.1998, stabilește obligația angajatorului de a prezenta SFS informația aferentă raporturilor de muncă pentru stabilirea drepturilor sociale și medicale, potrivit formei și modului aprobate de Ministerul Finanțelor, în termen de pînă la 10 zile lucrătoare de la data angajării sau a modificării/încetării raporturilor de muncă, a emiterii ordinului de acordare a concediului de îngrijire a copilului sau a concediului paternal. În prezent, această informație se prezintă conform Informației privind stabilirea drepturilor sociale şi medicale aferente raporturilor de muncă (Forma IRM 2019) – formular aprobat prin Anexa nr. 3 la Ordinul Ministerului Finanțelor al RM nr.126 din 04.10.2017. Corespunzător, pentru persoanele angajate cu CIM – indiferent de tipul și durata acestuia – deși obligația de plată a primelor de AsOAM se face în totalitate din contul mijloacelor acestora, debitor al pretenției ce rezultă din art. 345 lit. l) al CPC al RM, va fi nu asiguratul (persoana angajată), ci anume angajatorul acesteia, or, calculul, transferul și raportarea transferurilor de prime de AsOAM este pusă de legiuitor pe seama persoanei juridice respective, indiferent de forma organizatorico-juridică și tipul de proprietate.

În continuare, atragem atenția că în Anexa nr. 2 la Legea nr. 1593 din 26.12.2002 cu privire la mărimea, modul şi termenele de achitare a primelor de AsOAM, sunt stipulate categoriile de persoane fizice care se asigură în mod individual, prin achitarea unei sume fixe de prime de AsOAM, de ex.: (i) persoanele fizice neangajate, cu domiciliul în RM, care se includ în una din următoarele categorii: proprietarii de terenuri cu destinație agricolă, excepţia grădinilor şi loturilor pentru legumicultură, indiferent de faptul dacă au dat sau nu aceste terenuri în arendă sau folosință pe bază de contract; fondatorii de întreprinderi individuale; titularii de patentă de întreprinzător; etc.; (ii) mediatorii, notarii, avocații, executorii judecătoreşti, experții judiciari care activează în cadrul unui birou de expertiză judiciară, interpreții, traducătorii şi administratorii autorizați, indiferent de forma juridică de organizare a activităţii, neangajați, care au obținut atestat, licență sau autorizație în modul stabilit de lege; (iii) persoanele neangajate care exercită independent profesiunea de medic de familie în una dintre formele de organizare a activităţii profesionale prevăzute de Legea ocrotirii sănătăţii nr. 411 din 28.03.1995; (iv) alți cetățeni ai RM, străinii titulari ai dreptului de ședere permanentă și beneficiarii de protecție internațională, care nu sînt angajați şi nu fac parte din niciuna din categoriile enumerate şi nu sînt asigurate de Guvern, conform art.4 alin. (4) din Legea cu privire la AsOAM, care fac dovada aflării în RM pentru cel

puţin 183 de zile (pe parcursul anului bugetar); (v) străinii cărora li s-a acordat dreptul de ședere provizorie pe teritoriul RM pentru reîntregirea familiei, pentru studii, pentru activități umanitare, de voluntariat sau religioase şi care nu sînt angajați, dacă tratatele internaționale nu prevăd altfel.

Potrivit art. 22 al Legii nr. 1593 din 26.12.2002 cu privire la mărimea, modul şi termenele de achitare a primelor de AsOAM, categoriile de plătitori ai primelor de AsOAM în sumă fixă, care se asigură în mod individual sunt obligate să achite integral o primă de AsOAM în sumă fixă în termen de pînă la data de 31 martie a anului de gestiune. Prin Legea fondurilor de AsOAM se poate stabili o reducere a primei de AsOAM în sumă fixă pentru unele categorii de plătitori enumerați supra, în cazul în care aceștia vor achita prima de asigurare în termenul stabilit supra. Înseși cuantumul primei de AsOAM în sumă fixă este stipulat la art. 4 al Legii nr. 358 din 22.12.2022 fondurilor AsOAM pe anul 2023, și este unul diferențiat, variind în funcție de categoria de persoane listate supra (de exemplu, pentru persoanele indicate în Anexa 2 la Legea nr. 1593 din 26.12.2002 cu privire la mărimea, modul şi termenele de achitare a primelor de AsOAM, este stabilită în cuantum de 12636 de lei; însă, pentru persoanele fizice prevăzute la pct. 1 lit. a) din Anexa nr. 2 la Legea nr. 1593 din 26.12.2002, cuantumul primei de AsOAM în sumă fixă este stabilit în suma de 1014 lei; iar pentru persoanele fizice prevăzute la pct. 1 lit. d^1) din Anexa nr. 2 la Legea nr.1593 din 26.12.2002, prima de AsOAM în sumă fixă este stabilită în cuantum de 1622 lei; etc.).

Conform pct. 8.1. din Ordinul Ministerului Finanțelor al RM nr. 126 din 22.12.2022 Cu privire la modul de achitare şi evidență a plăților la bugetul public național prin sistemul trezorerial al Ministerului Finanţelor în anul 2023, plățile ce constituie încasări ale fondurilor AsOAM, gestionate de CNAM se transferă la contul Trezoreriei de Stat, conform clasificației codurilor economice de încasări ale fondurilor AsOAM specificate în Anexa nr. 5 la respectivul ordin.

Corespunzător, în cazul cererii de eliberare a ordonanței judecătorești în temeiul art. 345 lit. l) al CPC al RM, instanța de judecată va trebui să consulte minuțios prevederile Legii nr. 1593 din 26.12.2002 cu privire la mărimea, modul şi termenele de achitare a primelor de AsOAM, și să stabilească: (i) categoria de asigurat la care se atribuie debitorul; (ii) subiectul căruia incumbă obligația de calcul și de plată a primelor de AsOAM; (iii) cuantumul primei de AsOAM; (iv) scadența plății; precum și (v) care anume subiect poate avea calitatea de creditor în procedura în ordonanță, cu drept să înainteze pretenția respectivă (CNAM – privind încasarea primelor de AsOAM în sumă fixă; sau SFS – privind pretențiile ce rezultă din neachitarea primelor de AsOAM în cotă procentuală).

Iar întru confirmarea pretenției sale, creditorul (după caz, CNAM sau SFS) va trebui să prezinte instanței de judecată următoarele documente: (i) calculul primelor de AsOAM neachitate

de către debitor, cu indicarea termenului de scadență; în cazul cuantumului procentual al primelor de AsOAM – se va indica scadența fiecărei prime de AsOAM; (ii) extras din contul Trezoreriei de Stat, cu indicarea codului conform Clasificatorului codurilor economice de încasări ale fondurilor AsOAM, prin care se confirmă ultima plată sau lipsa plăților datorate de către debitor conform legislației; (iii) pretenția înaintată debitorului privind neachitarea primelor de AsOAM datorate; (iv) actele ce confirmă apartenența debitorului la una din categoriile sus-menționate de plătitori ai primelor de AsOAM.

(ii) Persoana fizică angajată în cîmpul muncii la un angajator – rezident al parcului pentru tehnologia informației.

Conform art. 1 al Legii nr. 77 din 21.04.2016 cu privire la parcurile pentru tehnologia informației, persoana juridică sau fizică devine rezident al parcului pentru tehnologia informației cu condiția că: (i) este înregistrată în RM în calitate de subiect al activităţii de întreprinzător; (ii) încheie un contract cu administrația parcului pentru tehnologia informației; (iii) este inclusă în Registrul de evidență a rezidenților parcului; și (iv) practică, drept activitate principală, una sau mai multe din activitățile prevăzute la art. 8 al Legii nr. 77 din 21.04.2016 cu privire la parcurile pentru tehnologia informației. Menționăm că, în prezent, în RM există un singur parc pentru tehnologia informației – creat conform Hotărîrii Guvernului nr. 1144 din 20.12.2017 cu privire la crearea parcului pentru tehnologia informației „Moldova IT park", Parcul pentru tehnologia informației „Moldova IT park" a fost constituit pe un termen de 10 ani, și-a început activitatea la 01.01.2018, și, respectiv, va rămîne funcțional, potrivit prevederilor actuale, pînă la 31.12.2027. Conform datelor de pe site-ul Moldova IT park https://mitp.md/p/web/webHome, în prezent, sunt înregistrați 1544 de rezidenți, majoritatea din care sunt constituite sub forma de societate cu răspundere limitată, și, în cîteva cazuri – întreprinzători individuali.

În corespundere cu prevederile art. 5 alin. (2^1) și art. 17 alin. (5^1) al Legii nr. 1585 din 27.02.1998 cu privire la AsOAM, pentru persoanele fizice angajate în cîmpul muncii la un angajator - rezident al parcului pentru tehnologia informației, este prevăzută o modalitate aparte de asigurare în sistemul AsOAM. În speță, veniturile salariale obținute de angajații rezidenților parcurilor pentru tehnologia informației, în baza legislației muncii și actelor normative ce conțin norme ale dreptului muncii, nu constituie obiect al impunerii cu prime de AsOAM în formă de contribuție procentuală. Achitarea primelor de AsOAM a angajaților rezidenților parcurilor pentru tehnologia informației se face din contul impozitului unic achitat de rezidenți conform Legii nr. 77 din 21.04.2016 cu privire la parcurile pentru tehnologia informației și Capitolul 1 Titlul X din Codul fiscal, repartizate la fondurile AsOAM.

Conform art. 4 alin. (1^1) al Legii nr. 1593 din 26.12.2002 cu privire la mărimea, modul şi termenele de achitare a primelor de AsOAM, pentru alte venituri ale angajaților și/sau ale persoanelor fizice, altele decît cele angajate prin CIM, obținute de la rezidenții parcurilor pentru tehnologia informației, primele de AsOAM se vor calcula în modul general stabilit. În conformitate cu prevederile art.17 alin. (1) al Legii nr. 1593 din 26.12.2002 cu privire la mărimea, modul şi termenele de achitare a primelor de AsOAM, evidenta şi controlul corectitudinii calculării şi a virării în termen în fondurile obligatorii de AsOAM incluse în componența impozitului unic prevăzut de Legea nr.77 din 21.04.2016 cu privire la parcurile pentru tehnologia informației, precum şi încasarea penalităților şi aplicarea sancțiunilor financiare se efectuează de către SFS.

Prin urmare, în cazul cererii de eliberare a ordonanței judecătorești în temeiul art. 345 lit. l) al CPC al RM privind pretenția ce rezultă din neachitarea primelor de AsOAM de către un debitor - rezident al parcului pentru tehnologia informației, precizăm că statutul de creditor îl va putea deține doar SFS, iar debitor va putea fi doar persoana juridică sau persoana fizică, cu statut de rezident al parcului pentru tehnologia informației care are angajate sau contractate persoane care prestează munca sau prestează servicii în beneficiul său.

Întru susținerea pretenției sale, creditorul va prezenta instanței de judecată următoarele documente: (i) calculul primei de AsOAM neachitate de către debitor: pentru veniturile salariale ale persoanelor angajate cu CIM aceasta va constitui 15,4% din impozitul unic ce urma să fie achitat de către rezidentul parcului pentru tehnologia informației; iar pentru alte venituri ale angajaților și/sau ale persoanelor fizice, altele decît cele angajate prin CIM – creditorul va efectua calculul primelor de AsOAM în modul general stabilit, în cuantum procentual. În ambele tipuri de calcul, în mod obligatoriu, creditorul va indica termenul scadent al plății primelor de AsOAM datorate; (ii) extrasul din Registrul de evidență a rezidenților parcului pentru tehnologia informației și copia după certificatul de rezident al parcului pentru tehnologia informației; (iii) extras din contul Trezoreriei de Stat, cu indicarea codului conform Clasificatorului codurilor economice de încasări ale fondurilor AsOAM, prin care se confirmă ultima plată sau lipsa plăților datorate de către debitor conform legislației; (iii) pretenția înaintată debitorului privind neachitarea primelor de AsOAM datorate.

(iii) persoană fizică neangajată în cîmpul muncii asigurată de Guvernul RM. Conform art. 4 alin. (4) al Legii cu privire la AsOAM nr. 1585 din 27.02.1998, pentru unele categorii de persoane, neangajate și neobligate prin lege să se asigure în mod individual și avînd domiciliul în RM, aflate la evidenta instituțiilor abilitate ale RM calitatea de asigurat o are Guvernul RM. În prezent, în total, sunt prevăzute 13 categorii de persoane asigurate în sistemul AsOAM de către Guvernul RM (copiii cu vîrsta de pînă la 18 ani; elevii şi studenții încadrați în sistemul de

învăţământ la nivelurile 3–8, conform art. 12 din Codul educației al RM, cu frecvență, inclusiv cei care își fac studiile peste hotarele țării; pensionarii; beneficiarii de protecție internațională incluși într-un program de integrare, pe perioada desfășurării acestuia; donatorii de organe în viață; veteranii de război; participanții la lichidarea consecințelor avariei de la C.A.E. Cernobîl; etc.)

Conform pct. 6 din Capitolul II al Regulamentului cu privire la modul de constituire şi administrare a fondurilor AsOAM, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 594 din 14.05.2002, în fondurile AsOAM se transferă mijloacele de la bugetele de stat calculate drept contribuții (prime de asigurare) pentru AsOAM a categoriilor de persoane, pentru care calitatea de plătitor (asigurat) o îndeplineşte Guvernul RM în conformitate cu legislaţia în vigoare. Menționăm că conform art. 4 alin. (1) lit. b) a Legii bugetului de stat pentru anul 2023 nr. 359 din 22.12.2022, pentru asigurarea categoriilor de persoane asigurate de către Guvern, au fost aprobate transferuri la fondurile AsOAM în sumă de 6696777,6 mii de lei – sume care fiind prevăzute de Guvern, urmează să fie virate la conturile CNAM de către Ministerul Finanțelor al RM. Ținînd cont de prevederile descrise supra, pur teoretic, admitem că, în cazul neefectuării transferului sumei indicate la art. 4 alin. (1) lit. b) a Legii bugetului de stat pentru anul 2023 nr. 359 din 22.12.2022, SFS va avea dreptul să depună o cerere de eliberare a ordonanței judecătorești în temeiul art. 345 lit. l) al CPC al RM, contra debitorului – Ministerului Finanțelor al RM – organ, în subordinea căruia se află Serviciul Fiscal de Stat (art. 132^1 al CFs al RM) – ceea ce reduce la absurd o asemenea acțiune în instanța de judecată.

(iv) Persoana fizică neangajată care nu este asigurată de Guvern.

Conform art. 4 alin. (5) al Legii cu privire la AsOAM nr. 1585 din 27.02.1998, o au ele înseși. Respectiv, înaintarea în temeiul art. 345 lit. l) al CPC al RM, a pretenției ce rezultă din neachitarea de către persoana fizică debitor a obligației de plată a primei de AsOAM, se va efectua de către aceste persoane, în mod individual, prin achitarea unei sume fixe, conform prevederilor Legii nr. 1593 din 26.12.2002 cu privire la mărimea, modul şi termenele de achitare a primelor de AsOAM. Cuantumul primei de AsOAM în sumă fixă datorate de către persoanele fizice neangajate care nu sunt asigurate de Guvern se va determina conform art. 4 al Legii nr. 358 din 22.12.2022 fondurilor AsOAM pe anul 2023, scadența plății primei de AsOAM în sumă fixă, calculîndu-se după data de 31 martie a anului de gestiune. Calitatea de creditor, în cazul dat, o va avea CNAM, care, în susținerea pretenției sale va prezenta instanței de judecată următoarele documente: (i) calculul primei de AsOAM în cuantum fix, neachitată de către debitor, cu indicarea termenului de scadență; (ii) extras din contul Trezoreriei de Stat, cu indicarea codului conform Clasificatorului codurilor economice de încasări ale fondurilor AsOAM, prin care se confirmă lipsa plății primei

de AsOAM datorate de către debitor conform legislației; (iii) pretenția înaintată debitorului privind neachitarea primelor de AsOAM datorate.

(v) Persoanele fizice străine.

Conform regulii generale, persoanele străine pot beneficia de AsOAM, dacă îndeplinesc cerințele de asigurare prevăzute de legislația națională. În acest sens, potrivit art. 9 al Legii cu privire la AsOAM nr. 1585 din 27.02.1998: (a) străinii specificați la art. 2 alin. (1) lit. a) - c) din Legea nr. 274 din 27 decembrie 2011 privind integrarea străinilor în RM, încadrați în muncă în RM în baza unui CIM, încheiat în temeiul legislației RM, străinii titulari ai dreptului de ședere permanentă în RM, precum şi beneficiarii de protecţie internațională au aceleași drepturi şi obligații în domeniul AsOAM ca şi cetățenii RM, în conformitate cu legislaţia în vigoare, dacă tratatele internaționale nu prevăd altfel; (b) străinii cărora li s-a acordat dreptul de ședere provizorie pe teritoriul RM pentru reîntregirea familiei, pentru studii, pentru activități umanitare, de voluntariat sau religioase au obligația de a se asigura în mod individual, achitînd prima de AsOAM similar cetățenilor RM care achită prima de AsOAM stabilită în sumă fixă, dacă tratatele internaționale nu prevăd altfel.

(c) Străinii angajați în condițiile art. 43^{17} din Legea nr. 200 din 16.07. 2010 privind regimul străinilor în RM, pe perioada corespunderii acestor condiții, nu au obligația achitării primelor de AsOAM; iar chiar dacă admitem un caz eventual de înaintare contra lor a pretenției în temeiul art. 345 lit. l) al CPC al RM, judecătorul, în termen de 5 zile de la depunerea cererii de eliberare a ordonanței judecătorești, va emite o încheiere de refuz de a primi cererea, în temeiul art. 348 alin. (2) lit. b) – debitorul este în afara jurisdicției instanţelor judecătoreşti ale RM. Or, această categorie de persoane străine, deși este angajată pe teritoriul RM, conform condițiilor legii materiale (Legea nr. 200 din 16.07.2010 privind regimul străinilor în RM), efectiv, se află peste hotarele țării, nu s-a aflat și nici nu se va afla, pe durata prestării muncii, pe teritoriul RM.

În contextul prezentei analize, subliniem că deși, conform legii materiale, neachitarea în termen a primelor de AsOAM atrage după sine calcularea unei penalități în mărime de 0,1% din suma datoriei pentru fiecare zi de întîrziere (art. 14 al Legii nr. 1585 din 27.02.1998 cu privire la AsOAM; art. 30 al Legii nr. 1593 din 26.12.2002 cu privire la mărimea, modul şi termenele de achitare a primelor de AsOAM), aceste penalități nu vor putea fi încasate în procedura în ordonanță, cu excepția cazului dacă vor fi recunoscute expres de către debitor, pe parcursul procedurii prealabile.

Art. 345 lit. m) al CPC al RM – Pretenția rezultă din prevederile art. 99 alin. (4) din Codul de executare.

Conform art. 99 al CEx al RM, creanțele debitorului se urmăresc, dacă legea nu prevede altfel. Pentru a urmări creanțele pecuniare, executorul judecătoresc va remite persoanei care este obligată să plătească debitorului creanța o somație despre obligația de a nu plăti debitorului urmăritor suma datorată. Concomitent, executorul judecătoresc va expedia debitorului o somație de a nu da dispoziții cu privire la creanța în cauză. Creanța pecuniară se consideră sechestrată de la data înmînării somației. În termen de 15 zile de la primirea somației, terțul este obligat să consemneze suma datorată la contul executorului judecătoresc. În situația în care terțul nu își îndeplineşte obligația de consemnare a sumei datorate la contul executorului judecătoresc, părțile în procedura de executare pot înainta în procedura în ordonanţă în instanţa de judecată o cerere privind încasarea din contul terțului a sumei datorate debitorului.

În contextul normei analizate, menționăm că susținem opinia expusă de către Macovei, Gh., care afirmă că construcția juridică a prevederilor de la art. 99 al CEx al RM, este una aproximativ similară instituției popririi, așa cum aceasta este expusă la art. 781 al Codului de procedură civilă al României, și că aceasta formă a executării silite indirecte se deosebește de acțiunea oblică (art. 892 al CC al RM) anume prin stadiul procesului civil la care se produce [119, p. 49]. Astfel, în cazul în care, în cadrul procedurii în executare, se va constata că debitorul are anumite creanțe, certe, lichide și exigibile, iar terțul debitor, deși a fost somat de către executor, nu a transferat suma datorată în contul executorului judecătoresc în termenul stabilit de lege, suma datorată poate fi cerută spre încasare prin intermediul procedurii în ordonanță. Dreptul de a depune cerere de eliberare a ordonanței judecătorești în temeiul art. 345 lit. m) al CPC al RM, o are oricare din părțile în procedura în executare – creditorul sau debitorul, iar la cerere se vor anexa următoarele documente: (i) somația executorului judecătoresc despre obligația de a nu plăti debitorului urmăritor suma datorată; (ii) somația executorului judecătoresc expediată debitorului de a nu da dispoziții cu privire la creanța respectivă; (iii) confirmarea executorului judecătoresc că suma datorată din partea terțului nu a intrat în contul executorului judecătoresc cu anexarea unui extras de cont; (iv) actele ce confirmă creanța certă, lichidă și exigibilă a debitorului față de terțul debitor. Notăm că în temeiul art. 345 lit. m) al CPC al RM, pot fi încasate doar sume bănești, însă nu și revendicate bunuri de la terțul debitor.

Art. 345 lit. p) al CPC al RM – Pretenția este înaintată de instituţia penitenciară privind încasarea cheltuielilor de escortă a deţinuţilor în şedinţe de judecată în cauze civile.

Conform regulii generale, desfășurarea ședinței de judecată are loc cu prezența fizică a participanților la proces, iar în caz de neprezență, survin efectele prevăzute prin art. 206 al CPC al RM. Totodată, potrivit art. 213 alin. (3) al CPC al RM, participantul la proces care nu se poate prezenta în ședința de judecată din cauza executării pedepsei în penitenciarele din RM, poate fi

audiat prin intermediul videoconferinței, la cerere sau din oficiu. Audierea prin intermediul videoconferinței a participantului la proces are loc la sediul instituției penitenciare, care dispune de mijloace tehnice corespunzătoare și verifică identitatea participantului. La fel, și în cazul audierii martorului care execută pedeapsa în penitenciarele din RM – care poate fi efectuată la instituția penitenciară în care își execută pedeapsa, dacă aceasta dispune de mijloace tehnice corespunzătoare și verifică identitatea martorului. În conformitate cu pct. 46 din Nota informativă la Proiectul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative (elaborat în vederea executării acțiunii nr. 2, domeniul specific de intervenție 3.3.1 din Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016, aprobat prin Hotărîrea Parlamentului nr. 6 din 16.02.2012), procedura în ordonanță, fiind una simplificată, trebuie să se refere la apărarea drepturilor patrimoniale incontestabile din punct de vedere al temeiurilor de apariție, precum și a existenței justificată de probe scrise; din acest considerent, implicarea deținuților – privați de libertate – în exercitarea drepturilor de participanți la proces se va face pe contul statului, care în persoana instituției penitenciare va fi în drept să solicite recuperarea cheltuielilor, similar cazurilor prevăzute la lit. f) art. 345 din CPC al RM.

Definiția de penitenciar o găsim la pct. 5 din Anexa nr. 1 la Hotărîrea Guvernului nr. 583 din 26.05.2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnați, conform căruia penitenciar (unitate penitenciară, instituție penitenciară) este instituţia subordonată ANP în care, conform hotărîrii instanţei de judecată, își execută pedeapsa privativă de libertate persoanele condamnate la închisoare şi detenţiune pe viaţă, precum şi locurile de detenţie provizorie pentru persoanele faţă de care a fost aplicată măsura arestului preventiv. Coordonarea, verificarea şi efectuarea, la necesitate, a activităţii de escortare a condamnaților, preveniților și a contravenienților este una din funcțiile de bază a ANP, în cadrul căreia funcționează Direcția pază, escortă și comenduire (pct. 10 sub-pct. 3) din Anexa nr. 1 la Hotărîrea nr. 437 din 15.05.2018 cu privire la organizarea și funcționarea ANP). În contextul subiectului abordat, ținem să menționăm că procesul de escortare a deţinuţilor, este unul complex, se compune din mai multe elemente și factori ce pot interveni pe parcursul acestuia, și că, de fapt, nu există nicio deosebire între prezentările deținuților în fața organelor judiciare în cauze penale sau civile, cheltuielile fiind suportate de către administrația penitenciarului în care este plasat deținutul [121, p. 52].

Corespunzător, calitatea de creditor, în cazul înaintării pretenției în procedura în ordonanță în temeiul art. 345 lit. p) al CPC al RM, o va avea instituția penitenciară care va putea solicita încasarea cheltuielilor de escortă a deţinuţilor în şedinţe de judecată în cauze civile. Pentru confirmarea cheltuielilor solicitate spre încasare, la cererea de eliberare a ordonanței judecătorești se vor anexa: (i) documentele de calcul a cheltuielilor de escortă a deţinuţilor în şedinţa/ședințele

de judecată în cauze civile; (ii) după caz, copiile după actele normative și actele interne (instrucțiuni, ordine, proceduri) prin care sunt stabilite mărimile concrete de cheltuieli pentru fiecare componentă a procesului de escortare a deținuților; (iii) actele, în temeiul cărora s-a dispus escortarea deținutului; (iv) pretenția către debitor cu solicitarea achitării cheltuielilor de escortare în ședința de judecată în cauza civilă; (iv) după caz, răspunsul debitorului prin care debitorul recunoaște cheltuielile pretinse dar atestă imposibilitatea de a le achita, sau confirmarea recepționării pretenției de către debitor, fără transmiterea răspunsului la aceasta.

Debitor, în cazul temeiului indicat la art. 345 lit. p) al CPC al RM, va fi, după caz, fie însăși deținutul (de ex., în cazul în care deținutul este reclamant, pîrît sau petiționar), fie un alt participant la proces care a solicitat escortarea în ședința de judecată a deținutului respectiv (art. 55 al CPC al RM). Prin definiție, nu va exista debitor în cazul în care escortarea deținutului a fost efectuată ca urmare a deciziei ex officio a instanței de judecată (de ex., art. 230 al CPC al RM – Consultația specialistului); participării procurorului la judecarea cauzelor civile în temeiul art. 71 al CPC al RM; participării autorităților publice pentru a depune concluzii (art. 74 al CPC al RM); participării instituțiilor abilitate prin lege cu funcții de prevenire şi combatere a violenței în familie (art. 278^3 alin. (2) al CPC al RM); precum şi participării persoanelor interesate în cauzele în procedura specială (art. 279 al CPC al RM).

3.3. Analiza categoriilor de pretenții care pot fi înaintate în procedura în ordonanță exclusiv de către persoanele fizice

Art. 345 lit. d) al CPC al RM – Pretenția ţine de încasarea pensiei de întreţinere a copilului minor care nu necesită stabilirea paternităţii, contestarea paternităţii (maternităţii) sau atragerea în proces a unor alte persoane interesate.

Așa după cum susține Cebotari, V., evaluarea și determinarea interesului superior al copilului necesită garanții procedurale [7, p. 246].

Art. 74 al CFam al RM nr.1316-XIV din 26.10.2000 prevede obligația părinților de a-şi întreține copiii. Părinții sînt obligați să-şi întrețină copiii minori şi copiii majori inapți de muncă care necesită sprijin material. Modul de plată al pensiei de întreţinere se determină în baza unui contract încheiat între părinți sau între părinți şi copilul major inapt de muncă. Dacă lipsește un atare contract şi părinții nu participă la întreținerea copiilor, pensia de întreţinere se încasează pe cale judecătorească, la cererea unuia dintre părinți, a tutorelui copilului sau a autorității tutelare teritoriale.

Pensia de întreținere pentru copilul minor poate fi stabilită într-o sumă bănească fixă și/sau sub forma unei cote din salariu şi/sau alte venituri ai debitorului. Cuantumul cotelor pensiei de

întreținere pentru copilul minor este determinat în art. 75 al CFam al RM, iar stabilirea pensiei de întreținere într-o formă bănească fixă se determină de către instanța judecătorească conform prevederilor art. 76 al CFam al RM, însă, în acest caz, asemenea cereri nu vor putea fi examinate în procedura în ordonanță, ci doar în procedura contencioasă or, instanța va trebui să stabilească un șir de circumstanțe, care necesită o evaluare atît obiectivă, cît și comparativă a stării materiale și familiale a părţilor, stabilirea și aprecierea, dacă este posibilă, a nivelului anterior de asigurare materială a copilului, precum și, după caz, stabilirea altor circumstanţe ce pot avea importanță pentru soluționarea cazului.

În același context, menționăm că în procedura în ordonanță nu vor putea fi examinate și pretențiile ce țin de încasarea pensiei de întreţinere a copilului minor în cazul în care este necesară stabilirea paternităţii, contestarea paternităţii (maternităţii) sau atragerea în proces a unor alte persoane interesate. Ținînd cont de natura litigioasă a acestor cazuri, pretențiile date vor fi examinate în procedura în acțiune civilă. În această ordine de idei, menționăm formularea deficitară a normei expuse la art. 345 lit. d) al CPC al RM, și anume: conform art. 48 al CFam al RM, dacă copilul este născut din părinți necăsătoriți între ei şi în lipsa declarației comune a părinților sau a tatălui copilului, paternitatea se stabilește de către instanţa judecătorească în baza declarației unuia dintre părinți, a tutorelui (curatorului) copilului sau a copilului însuși la atingerea majoratului; potrivit art. 49 al CFam al RM paternitatea (maternitatea) poate fi contestată numai pe cale judecătorească de către persoanele înscrise drept tată sau mamă sau de către persoanele care sînt mama sau tatăl firesc al copilului, de către copil la atingerea majoratului, de către tutorele (curatorul) copilului. Cererea privind contestarea paternităţii (maternităţii) poate fi depusă timp de un an din momentul cînd una din persoanele enumerate la alin.(1) al art. 49 al CFam al RM a aflat sau trebuia să fi aflat despre înscrierea privind paternitatea (maternitatea) sau din momentul atingerii majoratului, în cazul unui minor. Din dispozițiile normative supra, observăm că contestarea paternității (maternității) este un drept, și nicidecum o obligație a persoanelor indicate la art. 49 al CFam al RM. Respectiv, ținînd cont de principiul disponibilității părților în drepturile sale, opinăm asupra necesității reformulării prevederii de la art. 345 lit. d) al CPC al RM și expunerii acesteia în redacția următoare: *”pretenţia ţine de încasarea pensiei de întreţinere a copilului minor care nu necesită stabilirea paternităţii sau atragerea în proces a unor alte persoane interesate, iar pe rolul instanței de judecată nu se află o cerere privind contestarea paternităţii (maternităţii) acestui copilul”*.

Analizînd prevederile art. 345 lit. d) al CPC al RM, concluzionăm că ordonanţa judecătorească va putea fi eliberată doar în cazul în care pretenţia: (i) ţine de încasarea pensiei de întreținere a copilului minor; (ii) cuantumul pensiei de întreţinere încasate pentru copilul minor

poate fi stabilit sub forma unei cote din salariu şi/sau alte venituri ai debitorului, fiind excluse circumstanțele de fapt ce condiționează necesitatea stabilirii pensiei de întreţinere pentru copilul minor într-o sumă bănească fixă (art. 76 al CFam al RM); (iii) anterior adresării cererii în procedura în ordonanță, să fi fost deja stabilită paternitatea copilului minor pentru care se solicită încasarea pensiei de întreținere; (iv) din documentele prezentate instanței de judecată, atît de către creditor la depunerea cererii de eliberare a ordonanței judecătorești, cît și din cele anexate de către debitor la etapa depunerii obiecțiilor, să nu se deducă existența unui litigiu între părți privind stabilirea paternității (maternității) sau să fie necesară atragerea în proces a unor alte persoane interesate.

Considerăm că documentele ce vor trebui prezentate de către creditor instanței de judecată în vederea susținerii pretenției expuse la art. 345 lit. d) al CPC al RM, trebuie să confirme următoarele circumstanţe: (i) debitorul, împotriva căruia sunt înaintate pretențiile, este persoana care, potrivit legislaţiei, are obligația de a întreține copilul minor respectiv; (ii) copilul, pentru care se încasează pensia de întreţinere este minor și nu a dobîndit capacitate de exercițiu deplină conform legii (art. 26 alin. (3) al CC al RM, art. 46 alin. (2) al Codului muncii al RM, art. 14 CFam al RM), or în conformitate cu art. 111 alin. (2) lit. a) al CFam al RM, plata pensiei de întreţinere, în baza hotărîrii instanţei judecătoreşti, încetează în cazurile atingerii de către copil a vîrstei de 18 ani sau obținerii de către acesta a capacității depline de exercițiu sub vîrsta de 18 ani; (iii) cuantumul salariului și, după caz, a altor venituri a debitorului; (iv) lipsa persoanelor interesate, în favoarea cărora se efectuează rețineri din veniturile debitorului.

În temeiul art. 99 alin. (1) al CFam al RM, instanţa judecătorească va fi în drept să hotărască încasarea pensiei de întreţinere de la data depunerii de către creditor a cererii de eliberare a ordonanței judecătorești.

Finalizînd analiza acestui temei de emitere a ordonanței judecătorești indicat la art. 345 lit. d) al CPC al RM, considerăm că documente ce confirmă temeinicia pretenției creditorului pot fi următoarele: (i) copia certificatului de naștere al copilului sau a altor documente care confirmă proveniența copilului de la persoana obligată să ramburseze costurile de întreținere a copilului; (ii) copia certificatului de căsătorie sau de divorț a creditorului cu persoana obligată să ramburseze costurile de întreținere a copilului; (iii) actul ce adeverește că copilul minor se află la întreținerea creditorului; (iv) copia documentelor privind privarea de drepturile părintești a debitorului, după caz; (v) copia documentelor privind plasarea copilului în grija altor persoane decît părinții copilului, precum și documentul care confirmă statutul acestor persoane (de ex., actul de numire a tutorelui/curatorului, dacă acesta are statut de creditor în procedura în ordonanță); (vi) declarația creditorului pe propria răspundere că copilul minor nu a dobîndit capacitate deplină de exercițiu

conform prevederilor legislației; (vii) copia de pe certificatele medicale privind prezența sau absența bolilor sau dizabilității copilului, după caz; (viii) certificatul emis de către autoritățile publice locale privind starea materială a creditorului, după caz, și a debitorului; (ix) certificatul de la locul de muncă al debitorului cu privire la salariul lunar şi lipsa reținerilor din salariu în baza documentelor executorii; (x) actele ce confirmă alte venituri ale debitorului, după caz; (xi) actele ce confirmă că debitorul nu-și onorează obligațiile sale de întreținere a copilului minor; (xii) dovada respectării de către creditor a procedurii prealabile (înaintarea de către creditor a pretenției debitorului și, după caz, dovada lipsei răspunsului din partea debitorului sau răspunsul debitorului din care reiese cert și neechivoc recunoașterea pretenției creditorului și imposibilitatea sa de executare a acesteia).

Documentele prezentate instanței de judecată în copie vor fi certificate de către creditor pe proprie răspundere (art. 167 alin. (1) lit. a) CPC al RM), precum, și, după caz, vor fi depuse și originalele actelor în cauză conform prevederilor art. 138 alin. (4) al CPC al RM.

Art. 345 lit. e) al CPC al RM – Pretenția urmăreşte perceperea salariului sau unor alte drepturi calculate, dar neplătite salariatului.

Dreptul salariatului la achitarea la timp şi integrală a salariului, în corespundere cu calificarea sa, cu complexitatea, cantitatea şi calitatea lucrului efectuat este unul din drepturile de bază ale salariatului (art. 9 alin. (1) lit. d) al CM al RM). Prevederile art. 345 lit. e) CPC al RM prevăd ca temei pentru adresarea în procedura în ordonanță pretenția de urmărire a salariului sau a unor alte drepturi calculate, dar neplătite salariatului – ceea ce dictează pentru instanță necesitatea clarificării acestor categorii ale dreptului material, în vederea aprecierii juste a admiterii sau refuzului de a emite ordonanță judecătorească.

Romandaş, N., Boişteanu, E. rețin că calitatea de angajator poate aparține atît persoanelor fizice, cît și juridice – pot figura în calitate de angajatori și persoanele juridice de drept public iar orice persoană fizică, care are capacitate deplină de exercițiu [170, p. 163-164]. Conform art. 128 alin. (1) al CM al RM, salariul reprezintă orice recompensă sau cîştig evaluat în bani, plătit salariatului de către angajator în temeiul CIM, pentru munca prestată sau care urmează a fi prestată. Potrivit art. 4 al Legii salarizării nr. 847 din 14.02.2002, structura salariului include salariul de bază (salariul tarifar, salariul funcției), salariul suplimentar (adaosurile şi sporurile la salariul de bază) şi alte plăți de stimulare şi compensare. Salariul suplimentar reprezintă o recompensă pentru munca peste normele stabilite, pentru muncă eficientă şi inventivitate şi pentru condiții deosebite de muncă. El include adaosurile şi sporurile la salariul de bază, alte plăți garantate şi premii curente, care se stabilesc în conformitate cu rezultatele obținute, condiţiile de muncă concrete, iar în unele cazuri prevăzute de legislație – şi luîndu-se în considerare vechimea în muncă. Alte plăți

de stimulare şi compensare includ recompensele conform rezultatelor activităţii anuale, premiile potrivit sistemelor şi regulamentelor speciale, plățile de compensare, precum şi alte plăți neprevăzute de legislație care nu contravin acesteia. Convențional, salariul de bază, salariul suplimentar, sporurile și adaosurile salariale, indemnizațiile pentru muncă și plățile compensatorii sunt numite drepturi salariale.

Termenii, periodicitatea și locul de plată al salariului sunt reglementate prin dispozițiile art. 142 al CM al RM, regula de bază fiind că salariul se plătește periodic, nemijlocit salariatului sau persoanei împuternicite de acesta, în baza unei procuri autentificate, la locul de muncă al salariatului sau se transferă la contul acestuia, deschis la prestatorul de servicii de plată, în zilele de lucru stabilite în contractul colectiv sau individual de muncă. Potrivit art. 142 alin. (4) al CM al RM, în caz de deces al salariatului, salariul şi alte plăți ce i se cuvin se plătesc integral soțului (soției), copiilor majori sau părinților defunctului, iar în lipsa acestora - altor moștenitori, în conformitate cu legislaţia în vigoare.

În acord cu art. 355 alin (1) lit. b) al CM al RM, plata drepturilor salariale se prescrie în termen de 3 ani. Conform art. 332 al CM al RM, anterior adresării în instanța de judecată, salariatul trebuie să îi solicite în scris angajatorului achitarea sumelor datorate, acordîndu-i un terme de 10 zile calendaristice.

Procedura în ordonanță este o procedură judiciară simplificată și accelerată, iar includerea de către legiuitor a temeiului indicat la art. 345 lit. e) al CPC al RM, indiscutabil, este binevenită, avînd menirea de a contribui la apărarea mai efectivă a drepturilor salariaților. În cazul urmăririi drepturilor salariale care au fost calculate, însă nu au fost plătite de către angajator salariatului – și dacă acest fapt este confirmat în scris de către angajator, nu există dubii că între părțile raportului juridic de muncă (angajator (debitor) și salariat (creditor)) ar putea exista careva dispute sau litigii în privința acestor drepturi salariale. Astfel, la prezentarea de către creditor, în procedura în ordonanță, a certificatului emis de către angajator privind drepturile salariale calculate salariatului pentru o anumită perioadă de timp, și confirmarea că acestea nu au fost achitate salariatului, este evident, clar că angajatorul nu dispută mărimea sumelor datorate salariatului, iar salariatul este de acord cu creanța sa față de angajator.

Pentru admiterea pretențiilor creditorului și eliberarea ordonanței judecătorești în temeiul art. 345 lit. e) al CPC al RM, judecătorul trebuie să se convingă de următoarele:

(i) acțiunea a fost înaintată în interiorul termenului de prescripție (art. 355 alin (1) lit. b) al CM al RM) și natura raportului juridic de muncă care a generat obligația debitorului de plată a salariului și altor drepturi către creditor (copia CIM încheiat între salariat și angajator).

Deținerea de către creditor a statutului de salariat la momentul depunerii cererii de eliberare a ordonanței judecătorești nu este obligatorie, or, salariatul ar fi putut deja să demisioneze, folosindu-se de dreptul său de a desface CIM urmare a încălcării de către angajator a obligației de plată a salariului (art. 85 alin. (2) al CM al RM). Dacă drepturile salariale calculate dar neachitate salariatului sunt urmărite de către alte persoane, salariatul fiind decedat, atunci instanța de judecată trebuie să verifice raporturile juridice civile dintre creditorul care a depus cererea de eliberare a ordonanței judecătorești și salariatul titular al acestor drepturi pecuniare – soț (soție), copil major sau părintele salariatului decedat, alt moștenitor (art. 142 alin. (4) al CM al RM). În acest sens, la cererea de eliberare a ordonanței judecătorești trebuie să existe anexate documentele care confirmă statutul civil respectiv (certificatul de deces, certificatul de moștenitor, extrasul din actul de căsătorie cu salariatul decedat, certificatul de naștere al copilului salariatului etc.);

(ii) faptul calculării salariului și altor drepturi în beneficiul salariatului, cu indicarea mărimii concrete a acestora. Pentru emiterea ordonanței judecătorești anume faptul calculării de către angajator (debitor) a drepturilor salariale către salariat (creditor) are importanță de bază, or, prin acest calcul, angajatorul confirmă datoria sa față de salariat (certificatul de calcul al salariului și altor drepturi eliberat pe numele salariatului; borderoul de plată a salariului la unitate care include și dreptul salariatului respectiv; răspunsul confirmativ al angajatorului de recunoaștere a datoriei cu recunoașterea sumei, emis la cererea prealabilă a salariatului);

(iii) existența datoriei certe și scadente a debitorului la plata salariului sau unor altor drepturi calculate, dar neachitate salariatului. Confirmarea se poate face prin anexarea certificatului de calcul al salariului și altor drepturi salariale (indemnizația pentru concediul de odihnă anual plătit, sporuri și adaosuri la salariu etc.) cu indicarea termenului de plată și confirmarea faptului de neachitare a acestora; extras de la contabilitate din borderoul de plată al salariilor, pentru perioada respectivă, din care reiese că drepturile salariale respective nu au fost achitate salariatului; extrasul bancar din contul salarial al salariatului din care se confirmă că mijloacele bănești respective nu au intrat în contul salariatului;

(iv) faptul înaintării pretenției prealabile a creditorului față de debitor (pretenția, cu data înregistrării la debitor) și lipsa răspunsului la această pretenție după expirarea termenului de 10 zile calendaristice din ziua înregistrării acesteia, sau răspunsul prin care se recunoaște existența sumei fără, însă, achitarea acesteia (art. 332 al CM al RM).

Dacă creditorul va depune cerere de eliberare a ordonanței judecătorești fără respectarea procedurii prealabile, sau înainte de expirarea celor 10 zile calendaristice stabilite prin art. 332 alin. (1) al CM al RM, judecătorul, în termen de 5 zile de la depunerea în judecată a cererii de eliberare a ordonanței judecătorești, va emite o încheiere de refuz de a primi cererea, în temeiul

art. 348 alin. (1) al CPC al RM. Încheierea dată nu va putea fi atacată cu recurs, însă, de fapt, nu va împiedica creditorul să se adreseze repetat cu o nouă cerere, pe același temei și contra aceluiași debitor, după respectarea termenului indicat la art. 332 alin. (1) al CM al RM de soluționare prealabilă a litigiului.

În contextul analizei efectuate, menționăm că, dacă creditorul nu va prezenta certificatul ce confirmă calculul drepturilor salariale calculate dar neachitate salariatului, emis de către angajator, instanța de judecată nu va fi în drept să emită ordonanța judecătorească, chiar dacă creditorul va prezenta el însuși un calcul detaliat al drepturilor sale salariale ce i se cuvin din partea angajatorului, și chiar dacă acel salariat deține competențele profesionale respective (de ex., este contabil-șef la întreprindere). Aceasta pentru că, prin emiterea certificatului de calcul al drepturilor salariale, angajatorul, în calitate de debitor al obligației de plată față de salariat (creditor), recunoaște cert și neechivoc, datoria sa față de salariat – recunoaștere, de care instanța de judecată nu are cum să se convingă în cazul în care certificatul de calcul al drepturilor salariale va fi întocmit de către însuși creditor. Respectiv, pentru a se convinge de caracterul nelitigios al pretenției, instanței de judecată trebuie să-i fie prezentat certificatul de calcul al drepturilor salariale datorate creditorului semnat de către angajator – debitorul obligației de plată. Chiar dacă creditor în procedura în ordonanță va fi salariatul contabil-șef al întreprinderii – care, în mod obișnuit și normal, este în drept să emită asemenea certificate de salariu – pentru confirmarea caracterului nelitigios al creanței debitorului, acest certificat, în mod obligatoriu, va trebui să fie semnat de către angajator sau persoana împuternicită de acesta (în ultimul caz, se vor anexa și împuternicirile respective (procura)). În caz contrar, instanța de judecată, în termen de 5 zile de la depunerea în judecată a cererii de eliberare a ordonanței judecătorești, va emite o încheiere de refuz de a primi cererea, în temeiul art. 348 alin. (2) lit. a) al CPC al RM, or pretenția nu poate fi considerată ca rezultînd din art. 345 al CPC al RM.

O altă problemă, identificată de către Cereomin, M.A., este că unele instanțe de judecată emit ordonanțe judecătorești pentru încasarea indemnizațiilor de maternitate sau pentru creșterea copiilor [273, p. 29]. Susținem opinia expusă de Cereomin, M.A. privind inadmisibilitatea acestor cazuri, or categoriile date de drepturi ale salariatului, deși sunt strîns legate de raporturile de muncă ale salariatului, conform legislației cu privire la protecția socială nu incumbă angajatorului, ci anume CNAS, în raport cu care creditorul (salariatul) nu are statut de salariat. Totuși, admitem că o asemenea categorie de pretenție ar putea completa lista actuală a pretențiilor de la art. 345 al CPC al RM, pe care o propunem în următoarea redacție: *e^{1}) urmărește perceperea prestațiilor sociale calculate, dar neplătite beneficiarului.*

În finalul analizei, ținem să menționăm problemele practice ce apar la înaintarea în procedura în ordonanță a pretenției de urmărire a perceperii salariului sau unor alte drepturi calculate, dar neplătite salariatului (art. 345 lit. e) al CPC al RM). La art. 145 CM al RM se prevede compensarea pierderilor cauzate de neachitarea la timp a salariului, care se efectuează prin indexarea obligatorie şi în mărime deplină a sumei salariului calculat, dacă reținerea acestuia a constituit cel puţin o lună calendaristică de la data stabilită pentru achitarea salariului lunar. Această compensare se efectuează separat pentru fiecare lună, prin majorarea salariului în conformitate cu coeficientul inflației calculat în modul stabilit. Modul de calculare a sumei de compensare a pierderii unei părți din salariu în legătură cu încălcarea termenelor de plată a acestuia este stabilită de Guvern prin Hotărîrea Guvernului nr. 535 din 07.05.2003 privind aprobarea Modului de calculare şi de plată a sumei de compensare a pierderii unei părți din salariu în legătură cu încălcarea termenelor de achitare a acestuia. Totodată, potrivit dispozițiilor art. 330 al. (2) al CM al RM, în caz de reținere, din vina angajatorului, a salariului, a indemnizației de concediu, a plăților în caz de eliberare sau a altor plăți cuvenite salariatului (de ex., indemnizația de concediu medical, suma datorată salariatului cu titlu de retribuire a muncii prestate în condiții de risc sporit pentru sănătate etc.) acestuia i se plătesc suplimentar, pentru fiecare zi de întîrziere, 0,3% din suma neplătită în termen.

Considerăm că nu poate fi emisă ordonanță judecătorească în cazurile expuse mai sus, în care creditorul solicită încasarea sumei de compensare a pierderii unei părți din salariu în legătură cu încălcarea termenului de plată a acestuia, sau a penalităților de întîrziere pentru reținerea salariului și a altor drepturi salariale cuvenite salariatului. Excepție va fi doar situația dacă aceste calcule se vor conține direct în certificatul de calcul al salariului, emis de către angajator, calculele sumelor respective fiind stipulate în mod clar.

3.4. Analiza categoriilor de pretenții care pot fi înaintate în procedura în ordonanță de către persoanele juridice și fizice

Art. 345 lit. a) al CPC al RM – Pretenţia derivă dintr-un act juridic autentificat notarial.

Conform art. 308 al CC al RM, actul juridic civil este manifestarea de către persoane fizice şi juridice a voinței îndreptate spre naşterea, modificarea sau stingerea raporturilor juridice civile.

Conform art. 316 al CC al RM, actul juridic poate fi încheiat verbal, în scris sau în formă autentică. Forma este o condiție de valabilitate a actului juridic numai în cazurile expres prevăzute de lege. Potrivit art. 323 al CC al RM, forma autentică a actului juridic este obligatorie: a) dacă actul juridic are ca obiect înstrăinarea bunurilor imobile sau grevarea acestora cu drepturi reale

limitate, cu excepţia cazurilor prevăzute expres de lege; b) în cazurile prevăzute prin acordul părţilor, chiar dacă legea nu cere formă autentică; c) în alte cazuri stabilite de lege.

Nerespectarea formei autentice atrage nulitatea actului juridic (art. 324 alin. (1) al CC al RM).

Conform art. 30 al Legii nr. 246 din 15.11.2018 privind procedura notarială, notarul autentifică actele juridice pentru care legea citată şi alte acte legislative stabilesc forma autentică obligatorie. La solicitarea părţilor pot fi autentificate și alte acte juridice.

Constatăm că, pentru încasarea de sume băneşti sau revendicarea de bunuri de la debitor în baza ordonanței judecătorești eliberate în temeiul art. 345 lit. a) al CPC al RM, creditorul va putea prezenta instanței de judecată următoarele acte autentificate notarial: a) actul prin care se constituie, se transmit sau se modifică, în folosul creditorului, drepturi reale imobiliare sau dezmembrăminte ale acestora; b) contractul de vînzare-cumpărare a bunurilor imobile în proces de construcție; c) procura eliberată în privința actelor juridice care necesită forma autentică; d) în cazurile prevăzute de lege, actul de constituire, reorganizare a societății comerciale, de înstrăinare a părților sociale și acțiunilor, de vînzare a întreprinderii în calitate de complex patrimonial unic; e) alte acte pentru care legislaţia prevede forma autentică și care atestă dreptul incontestabil al creditorului de a încasa sume băneşti sau de a revendica bunuri de la debitor (de exemplu, contractul de donație (art. 1200 al CC al RM), contractul de vînzare-cumpărare a cotei succesorale încheiat în folosul creditorului (art. 2561 al CC al RM), actul juridic învestit cu formula executorie, înscrisă în girul de autentificare al actului juridic respectiv (art. 43 al Legii nr. 246 din 15.11. 2018 privind procedura notarială) etc.).

Menționăm că deși, potrivit art. 374 alin. (3) și (4) al CC al RM, creditorul ar putea încasa sume băneşti sau revendica bunuri de la debitor în baza procurilor autentificate nu doar notarial, dar și de către un șir de alte persoane împuternicite prin lege de a autentifica actele juridice (de ex.: autoritățile administrației publice locale; șefii, adjuncții în probleme medicale, medicii-șefi, medicii de gardă ai spitalelor, sanatoriilor şi altor instituții medicale militare; șefii instituțiilor privative de libertate; administrația instituției de protecţie socială a populației; administrația de la locul de muncă a persoanei care a dispus în favoarea creditorului primirea salariului sau a altor drepturi la locul de muncă; etc.), în cazul înaintării pretenției de încasare a sumelor bănești sau revendicarea de bunuri de la debitor în procedura în ordonanță în temeiul art. 345 lit. a) al CPC al RM, pretenția creditorului va putea fi probată doar dacă creditorul va prezenta instanței de judecată actul juridic anume autentificat notarial, și nicidecum de către o altă persoană împuternicită în baza art. 374 alin. (4) al CC al RM.

Considerăm că documentele ce confirmă temeinicia pretenției creditorului înaintate de către acesta în temeiul art. 345 lit. a) al CPC al RM, vor fi următoarele: (i) copia actului juridic autentificat notarial, legalizată notarial sau certificată de către creditor pe proprie răspundere; (ii) originalul actului legalizat notarial, prin prisma art. 138 alin. (4) al CPC al RM; (iii) dacă actul juridic autentificat notarial, conform legii, urmează a fi înregistrat, se va prezenta şi dovada înregistrării acestuia la organele competente; (iv) copiile actelor juridice şi înscrisurile care confirmă faptul că debitorul nu-şi onorează obligațiile sale față de creditor și (v) dovada respectării de către creditor a procedurii prealabile (înaintarea de către creditor a pretenției debitorului și, după caz, dovada lipsei răspunsului din partea debitorului sau răspunsul debitorului din care reiese cert și neechivoc recunoașterea pretenției creditorului și imposibilitatea sa de executare a acesteia).

Art. 345 lit. b) al CPC al RM – Pretenția rezultă dintr-un act juridic încheiat printr-un înscris simplu, iar legea nu dispune altfel.

În temeiul acestei pretenții, creditorul va putea prezenta instanței de judecată în procedura în ordonanță doar actele juridice încheiate printr-un înscris simplu vizînd dreptul său de a revendica de la debitor bunuri sau de a încasa sume băneşti. Conform art. 321 al CC al RM, trebuie să fie încheiate în scris actele juridice dintre persoanele juridice, dintre persoanele juridice şi persoanele fizice şi dintre persoanele fizice dacă valoarea obiectului actului juridic depășește 1000 de lei, iar în cazurile prevăzute de lege, indiferent de valoarea obiectului. Potrivit art. 322 alin. (2) al CC al RM, nerespectarea formei scrise a actului juridic atrage nulitatea lui numai în cazul în care acest efect este expres prevăzut de lege sau prin acordul părţilor.

Cu referire la acest temei, apare întrebarea dacă ordonanța judecătorească va putea fi eliberată de către instanța de judecată în cazul în care pretenția creditorului se confirmă printr-un act juridic în forma electronică și care sunt condițiile ca acest act juridic să fie considerat ca fiind valabil încheiat între creditor și debitor?

Conform art. 318 al CC al RM, actul juridic scris/autentic are formă electronică dacă se cuprinde într-un document electronic care întrunește condițiile legii. Tipurile de semnături electronice care pot fi aplicate unui document electronic, gradul de protecție al fiecărui tip și valoarea lui juridică sînt determinate de Legea nr. 124 din 19.05.2022 privind identificarea electronică și serviciile de încredere. La alin. (3) al art. 318 al CC al RM se stipulează că actul juridic scris se încheie în formă electronică dacă este semnat cu semnătura electronică avansată calificată a persoanei care încheie actul, dacă acordul părților sau legea nu prevede cerința de utilizare a unui alt tip de semnătură electronică, totuși, la analiza art. 2 din Legea nr. 124 din 19.05.2022 privind identificarea electronică și serviciile de încredere, constatăm că așa tip de semnătură electronică – semnătura electronică avansată calificată – nu există; fiind prezente doar

următoarele tipuri de semnături electronice: (i) semnătură electronică; (ii) semnătură electronică avansată; (iii) semnătură electronică calificată.

Potrivit art. 21 al Legii nr. 124 din 19.05.2022 privind identificarea electronică și serviciile de încredere, semnătura electronică și sigiliul electronic, indiferent de gradul de protecție de care dispun, produc efecte juridice și sunt acceptate ca probe, inclusiv în cadrul procedurilor judiciare. Semnătura electronică calificată are aceeași valoare juridică ca și semnătura olografă; iar potrivit art. 40 al aceleiași legi, documentul electronic semnat cu semnătură electronică calificată este asimilat, după efectele acestuia, cu documentul similar pe suport de hîrtie, semnat cu semnătură olografă. Documentul electronic este echivalat, după valoarea probantă a acestuia, cu probele scrise sau mijloacele materiale de probă și nu poate fi respins în calitate de probă doar pentru motivul că are formă electronică. În cazul în care legislația prevede înregistrarea de stat a documentului, documentul electronic se supune înregistrării.

Astfel, analizînd prevederile normative supra, concluzionăm că ordonanța judecătorească poate fi emisă și în cazul prezentării de către creditor a unui document în forma electronică, care confirmă pretenția sa față de debitor. În acest caz, însă, instanța de judecată va trebui să verifice dacă actul juridic întocmit în forma electronică corespunde întru totul cerințelor expuse în Legea nr. 124 din 19.05.2022 privind identificarea electronică și serviciile de încredere.

Totodată, indiferent dacă creditorul, întru susținerea pretenției sale, a prezentat un act juridic încheiat printr-un înscris simplu pe hîrtie sau în format electronic, instanță de judecată obligatoriu trebuie să verifice dacă acest act juridic urma sau nu să fie întocmit în formă autentică și dacă acesta urma să fie înregistrat la autoritățile de resort. Dacă instanța va constata că actul respectiv nu putea fi întocmit printr-un înscris simplu fiind necesară forma autentică; sau că deși actul juridic a fost valabil încheiat printr-un înscris simplu, însă nu a fost înregistrat la autoritățile competente, așa cum prevede legea (de ex., înregistrarea la SFS a contractului de locațiune a proprietății imobiliare încheiat de către creditorul – persoană fizică care nu desfășoară activitate de întreprinzător, conform dispozițiilor art. 90^{1} alin (3^{4}) al CFs al RM); sau că actul juridic în forma electronică nu corespunde cerințelor Legii nr. 124 din 19.05.2022 privind identificarea electronică și serviciile de încredere, instanța de judecată va refuza de a primi cererea în temeiul art. 348 alin. (2) lit. c) al CPC al RM.

Considerăm că documentele ce confirmă temeinicia pretenției creditorului înaintate de către acesta în temeiul art. 345 lit. b) al CPC al RM, vor fi următoarele: (i) copia actului juridic, încheiat printr-un înscris simplu, legalizată notarial sau certificată de către creditor pe proprie răspundere; (ii) originalul actului, prin prisma art. 138 alin. (4) al CPC al RM; (iii) dacă actul juridic, conform legii, urmează a fi înregistrat, se va prezenta și dovada înregistrării acestuia la

organele competente; (iv) copiile actelor juridice şi înscrisurile care confirmă faptul că debitorul nu-şi onorează obligațiile sale față de creditor și (v) dovada respectării de către creditor a procedurii prealabile (înaintarea de către creditor a pretenției debitorului și, după caz, dovada lipsei răspunsului din partea debitorului sau răspunsul debitorului din care reiese cert și neechivoc recunoașterea pretenției creditorului și imposibilitatea sa de executare a acesteia).

Art. 345 lit. c) al CPC al RM – Pretenția este întemeiată pe protestul cambiei în neachitarea, neacceptarea sau nedatarea acceptului, autentificat notarial.

Cambia este unul din tipurile de titluri de valoare care trebuie să corespundă cerințelor stricte vizînd conținutul acesteia și condițiilor de efectuare a plății în baza acesteia. Potrivit art. 480 alin. (1) al CC al RM, titlul de valoare este instrumentul care încorporează unul sau mai multe drepturi în așa fel încît după emiterea instrumentului dreptul sau drepturile nu pot fi exercitate sau cesionate (negociate) fără acel instrument.

Art. 1 al Legii cambiei nr. 1527 din 22.06.1993 definește cambia ca fiind un titlu de credit care reprezintă o creanță scrisă, întocmită conform prevederilor legii date, ce oferă posesorului acesteia dreptul cert şi exigibil de a cere la scadenţa creanței de la debitor, iar în caz de neonorare a acestei cereri şi de la alte persoane obligate prin cambie, achitarea sumei de bani indicate. Cambia implică participarea următoarelor trei subiecte: (i) trăgătorul (creditorul care emite titlul); (ii) trasul (debitorul căruia îi este adresat ordinul); (iii) beneficiarul (persoana către care sau la ordinul căreia se face plata). Cambia poate fi simplă şi trată.

Girul (andosarea) este mențiunea de transfer (transmitere) a cambiei, prin care se perfectează transmiterea drepturilor asupra ei altei persoane. Avalul este o cauțiune cambială (o asigurare dată deținătorului cambiei), prin care se asigură plata sumei întreg sau parțiale a cambiei. Avalul poate fi făcut în folosul trăgătorului, acceptantului sau girantului printr-o mențiune specială pe cambie. Acceptul este confirmarea dată pe titlu, prin care debitorul recunoaște obligația sa de a plăti cambia la scadență. Acceptul se scrie pe trată, fiind exprimat prin mențiunea "acceptat" sau prin orice alt echivalent şi este semnat de tras. Simpla înscriere a trasului pusă pe faţa tratei este socotită ca acceptare.

Conform dispozițiilor art. 18 al Legii cambiei nr. 1527 din 22.06.1993, posesorul (beneficiarul) cambiei (tratei), pînă la scadenţa acesteia, o prezintă trasului spre acceptare. Doar după acceptare trasul devine debitor cambial. În cazul refuzului de acceptare a plății, trasul (debitorul) poate fi urmărit de către posesorul (beneficiarul) cambiei (creditor). Potrivit art. 22 al Legii cambiei nr. 1527 din 22.06.1993, acceptarea trebuie să fie simplă şi necondiţionată, însă trasul poate s-o restrîngă la o parte din sumă. În cazul în care instanța de judecată, la examinarea cererii în procedura în ordonanță, va constata că acceptarea cambiei a fost restrînsă la o parte din

sumă, instanța va trebui să refuze de a primi cererea în temeiul art. 348 alin. (2) lit. d) al CPC al RM. Or, în procedura în ordonanță, creditorul poate obține satisfacerea pretențiilor sale doar dacă creanța sa este certă, necondiționată și nelitigioasă.

Pentru a garanta drepturile creditorului (posesorului/beneficiarului cambiei), legiuitorul a prevăzut mecanismul de protest al cambiei. Deși pentru beneficiarul (posesorul) cambiei, cambia protestată sau nu, are aceeași valoare juridică, ordonanța judecătorească va putea fi emisă de către instanța de judecată numai privind pretențiile care sunt întemeiate pe protestul cambiei; pretențiile ce se întemeiază pe cambiile neprotestate vor putea fi adresate instanței de judecată în procedura în acțiune civilă.

Conform art. 39 al Legii cambiei nr. 1527 din 22.06.1993, refuzul de acceptare sau de plată a cambiei trebuie să fie constatat printr-un act autentic, iar modelele unor astfel de acte se conțin în Anexa nr. 3 (Act despre protestul de neacceptare a cambiei) şi Anexa nr. 4 (Act despre protestul de neplată a cambiei) la Legea cambiei nr. 1527 din 22.06.1993.

Prin protestul de neacceptare a cambiei, se constată prezentarea spre acceptare a cambiei şi refuzul trasului de acceptare a acesteia. Prin protestul de neplată a cambiei, se constată refuzul trasului de a efectua plata în ziua scadenței. Prin protestul de nedatare se constată situația cînd trasul, deși acceptă cambia, refuză să o dateze. Datarea acceptului este o obligație a trasului, și, în acest caz, data întocmirii protestului de nedatare se va considera data acceptării cambiei. În practică se întîlnește și protestul de neînmînare a cambiei, prin care se constată că posesorul unui duplicat al cambiei nu a putut obține exemplarul expediat trasului pentru acceptare.

Precizăm, însă, că în ordinea procedurii în ordonanță pot fi înaintate doar pretențiile care se întemeiază pe protestul autentificat notarial al cambiei, ce privește: (i) neachitarea (ii) neacceptarea sau (iii) nedatarea acceptului. Pretenția ce se întemeiază pe protestul de neînmînare a cambiei nu poate fi înaintată în procedura în ordonanță, ci doar în procedura în acțiune civilă.

Pentru adresarea cererii în procedura în ordonanță, protestul cambiei trebuie să fie autentificat notarial. Conform art. 11 alin. (3) lit. c) al Legii nr. 246 din 15.11.2018 privind procedura notarială, actele de protest al cambiilor se întocmesc de către notarul care desfășoară activitate pe teritoriul unde se află debitorul. Primind cambia pentru protest, notarul verifică dacă aceasta corespunde legislaţiei, sub aspectul conținutului şi al formei. Dacă cambia corespunde prevederilor legislaţiei, notarul solicită trasului plata, acceptarea sau datarea cambiei. Dacă trasul plătește, acceptă sau datează cambia, notarul nu întocmește actul de protest al cambiei, restituind-o posesorului. Dacă trasul refuză plata, acceptarea sau datarea cambiei, notarul întocmește actul de protest al cambiei, care se înregistrează în Registrul actelor notariale. Actul de protest se înscrie pe versoul cambiei sau pe o alonjă, care reprezintă un text ce completează conținutul cambiei,

anexîndu-se la aceasta prin coasere. Actul de protest al cambiei se întocmește în 2 exemplare, dintre care un exemplar se păstrează în arhiva notarului cu copia cambiei protestate, iar al doilea exemplar se restituie posesorului cambiei.

În acest mod, la prezentarea instanței de judecată a protestului cambiei autentificat notarial, instanța este asigurată de faptul că: (i) cambia corespunde cerințelor legislației din punct de vedere al conținutului și al formei; (ii) trasului (debitorului) i s-a cerut anterior întocmirii protestului, plata, acceptarea sau datarea cambiei; (iii) trasul a refuzat plata, acceptarea sau datarea cambiei, respectiv, creditorul (posesorul (beneficiarul) cambiei nu mai trebuie să facă instanței dovada adresării unei cereri prealabile debitorului (trasului) privind plata, acceptarea sau datarea cambiei.

Conform dispozițiilor art. 38 al Legii cambiei nr. 1527 din 22.06.1993, posesorul cambiei poate exercita dreptul de acţiune împotriva trăgătorului, giranților şi celorlalți obligați: (i) la scadență, dacă plata nu a fost făcută sau a fost achitată numai o parte din suma cambiei; (ii) înainte de scadență; (iii) dacă acceptul a fost refuzat total sau parțial; (iii) în cazul insolvabilității trasului, indiferent de faptul dacă a acceptat sau nu cambia, în caz de încetare de plăți din partea acestuia chiar dacă acest fapt nu este constatat de o instanţă judecătorească ori de arbitraj, sau în cazul cînd urmărirea bunurilor lui a rămas fără rezultat; (iv) în cazul insolvabilității trăgătorului unei cambii ce nu poate fi supusă acceptului.

Menționăm că, deși potrivit art. 42 al Legii cambiei nr. 1527 din 22.06.1993, toți cei care au emis, acceptat, girat trata sau au dat aval la ea sînt obligați solidar în faţa posesorului tratei, posesorul avînd dreptul de a exercita o acţiune împotriva tuturor acestor persoane în parte, sau la toți concomitent, fără a fi silit să respecte ordinea în care ei s-au obligat, în ordinea procedurii în ordonanță acțiunea va putea fi înaintată doar contra unui singur debitor, instanța urmînd să refuze de a primi cererea în temeiul art. 348 alin. (2) lit. a[1]) al CPC al RM, în cazul în care pretenția va fi formulată față de mai mulți debitori.

Cu condiția anexării documentelor confirmative, posesorul (beneficiarul) cambiei poate solicita de la debitor (persoana obligată prin trată (cambie)): (i) suma tratei (cambiei) neacceptate sau neplătite, împreună cu dobînda, dacă a fost stipulată; (ii) dobînda de întîrziere stabilită conform legislaţiei civile, calculată începînd cu data scadenței; (iii) cheltuielile pentru protest, cheltuielile pentru trimiterea avizelor şi alte cheltuieli (art. 42 al Legii cambiei nr. 1527 din 22.06.1993).

Astfel, considerăm că, la primirea cererii de eliberare a ordonanței în temeiul art. 345 lit. c) al CPC al RM, instanța de judecată, pe lîngă verificarea corespunderii acesteia cerințelor de formă și conținut stabilite la art. 347 al CPC al RM, trebuie să verifice dacă: (i) pretenția creditorului (posesorului (beneficiarului) cambiei se întemeiază pe unul din cele 3 tipuri de protest ale cambiei prevăzute la lit. c) a art. 345 al CPC al RM; (ii) dacă acest protest este autentificat

notarial; (iii) dacă posesorul (beneficiarul) cambiei și-a exercitat dreptul de protest al cambiei în termenii stabiliți de legea materială (Legea cambiei nr. 1527 din 22.06.1993); (iv) dacă acțiunea se prescrie în termenul stabilit de lege (art. 60 al Legii cambiei nr. 1527 din 22.06.1993).

Această verificare este necesară pentru calificarea ulterioară a temeiniciei sau lipsei de temeinicie a obiecțiilor ce vor putea fi înaintate de către debitor față de pretențiile admise ale creditorului în procedura în ordonanță.

Considerăm că documentele ce confirmă temeinicia pretenției creditorului înaintate de către acesta în temeiul art. 345 lit. c) al CPC al RM, vor fi următoarele: (i) cambia pe versoul căreia este înscris protestul în neachitarea, neacceptarea sau nedatarea acceptului, autentificat notarial sau (ii) cambia cu alonja pe care este înscris protestul cambiei în neachitarea, neacceptarea sau nedatarea acceptului, autentificat notarial.

Art. 345 lit. g) al CPC al RM – Pretenția rezultă din procurarea în credit sau acordarea în leasing a unor bunuri.

Ca regulă, bunurile se procură prin achitarea de către cumpărător a prețului deplin al acestora. Însă, există situații, cînd cumpărătorului îi este oferită posibilitatea de a procura bunuri cu condiția achitării prețului în rate, la anumite intervale de timp stabilite cu vînzătorul (procurarea în credit sau în leasing). Pentru admiterea pretențiilor creditorului în acest temei, instanța de judecată urmează să constate existența dreptului incontestabil al creditorului de a o înainta, în conformitate cu prevederile legislației civile ce reglementează procurarea de bunuri în credit sau acordarea lor în leasing.

Astfel, potrivit art. 3 al Legii nr. 202 din 12.07.2013 privind contractele de credit pentru consumatori, un contract de credit pentru consumatori este contractul prin care un creditor acordă sau se angajează să acorde unui consumator un credit sub forma de amînare la plată, împrumut sau alte facilități similare, cu excepţia contractului pentru prestarea de servicii în mod continuu sau pentru furnizarea de bunuri de același fel, atunci cînd consumatorul plătește pentru acestea în rate, pe toată durata furnizării lor. Același articol oferă noțiunea unui contract de credit legat/unit – care este definit ca un contract de credit care, din punct de vedere obiectiv, constituie o unitate comercială/economică şi servește exclusiv finanțării unui contract ce are ca obiect furnizarea unor bunuri sau prestarea unui serviciu. În sensul acestui articol, creditor este o persoană fizică sau juridică care acordă sau se angajează să acorde credite sau împrumuturi fiind în exercițiul activităţii sale comerciale sau profesionale. La art.10 alin. (3) al Legii nr. 202 din 12.07.2013 privind contractele de credit pentru consumatori, sunt enumerate cerințele faţă de contractele de credit, care trebuie să fie specificate în mod clar şi concis, inclusiv: tipul de credit; numele/denumirile şi adresele domiciliului/sediului părţilor contractante, precum şi, dacă este cazul, cele ale

intermediarilor de credit implicați; durata contractului de credit; valoarea totală a creditului; dobînda anuală efectivă şi valoarea totală plătibilă de către consumator; etc.

Reieșind din reglementările dreptului material aferente contractului de credit acordat pentru procurarea unui bun, constatăm că, pentru ca creditorul să poată înainta în procedura în ordonanță o pretenție în temeiul lit. g) al art. 345 al CPC al RM, acesta va trebui să prezinte instanței de judecată un șir de documente confirmative: (i) contractul de credit, conținutul căruia să corespundă cerințelor enumerate la art. 10 al Legii nr. 202 din 12.07.2013 privind contractele de credit pentru consumatori; (ii) actul de predare-primire a bunului procurat în credit de către debitor; (iii) calculul sumei datorate de către debitor ca urmare a nerambursării ratelor de plată ajunse la scadență; (iv) avertizarea scrisă a debitorului privind consecinţele neefectuării plăților; (v) pretenția scrisă înaintată debitorului și recunoașterea în scris de către debitor a sumei și dobînzilor restante; (vi) dacă creditorul a transmis unei persoane terțe dreptul de încasare a creanțelor aferente contractului de credit (cu excepția leasingului financiar), instanței se vor prezenta actul de cesiune a creanței și dovada că termenul oricăror plăți restante depășește 90 de zile de la data scadenței acestora; (vii) documentele ce confirmă respectarea procedurii prealabile.

Din conținutul normei expuse la lit. g) al art. 345 al CPC al RM, rezultă că în procedura în ordonanță pot fi înaintate și pretenții care rezultă din acordarea în leasing a unor bunuri. Pentru admiterea pretenției ce rezultă din acordarea în leasing a unui bun, instanța de judecată urmează să se asigure de respectarea de către creditor (locator) a condițiilor prevăzute de legislația civilă ce reglementează contractul de leasing.

Conform art. 1314 al CC al RM, prin contractul de leasing, o parte (locator) se obligă să asigure celeilalte părți (locatar), în decursul unui termen convenit care depășește 1 an (termenul de leasing), posesia și folosința unui bun cumpărat de locator, precum și să acorde locatarului opțiunea de a dobîndi în proprietate bunul, de a prelungi termenul de leasing ori de a restitui bunul la expirarea termenului de leasing, iar locatarul se obligă să efectueze plățile periodice convenite (rate de leasing). Înseși rata de leasing reprezintă plata periodică compusă dintr-o cotă-parte din valoarea de intrare a bunului și dobînda de leasing. Valoarea reziduală reprezintă suma, adițională la ratele de leasing, care, dacă este stipulată expres în contractul de leasing, trebuie plătită de către locatar în folosul locatorului în cazul exercitării opțiunii de dobîndire a proprietății. Contractul de leasing se încheie în scris, iar dacă pentru vînzarea bunului legea cere o anumită formă sub sancțiunea nulității, atunci aceeași cerință de formă se aplică și contractului de leasing care are ca obiect asemenea bun (art. 1317 al CC al RM). În contractul de leasing trebuie să fie indicate: (i) valoarea de intrare a bunului; (ii) valoarea totală a bunului; (iii) dobînda de leasing; (iv) termenul de leasing; (v) mărimea ratelor de leasing și scadența acestora.

În procedura de ordonanță în temeiul art. 345 lit. g) al CPC al RM, calitatea de creditor o pot deține atît locatorul leasing-ului, cît și locatarul – în cazul neexecutării de către locator a obligațiilor sale de transmitere a bunului în leasing.

Pentru admiterea pretenției ce rezultă din acordarea în leasing a unor bunuri, instanței de judecată urmează să îi fie prezentate următoarele documente:

(a) în cazul în care pretenția este înaintată de către locator:

(i) contractul de leasing; (ii) actul de predare-primire a bunului în leasing; (iii) calculul ratelor de leasing restante, cu indicarea termenului de scadență a fiecărei rate; (iii) pretenția în scris înaintată către debitor și recunoașterea acesteia în scris de către debitorul obligației; (iv) notificarea de rezoluțiune a leasingului de către locator din cauza neexecutării obligațiilor locatarului, cu calculul despăgubirilor egale cu partea neachitată din valoarea totală, din care este dedusă dobînda de leasing pentru perioada dintre data plății efective a despăgubirii și data cînd trebuia să expire termenul de leasing; (vi) documentele ce confirmă dreptul locatorului la repararea unui alt prejudiciu și recunoașterea sumei prejudiciului din partea debitorului;

(b) în cazul în care pretenția este înaintată de către locatar:

i) contractul de leasing; (ii) pretenția înaintată către debitor privind neacordarea bunului în leasing și recunoașterea acesteia în scris de către debitor (locator); (iii) documentele ce confirmă dreptul locatarului la repararea unui alt prejudiciu și recunoașterea sumei prejudiciului de către debitor.

În ambele cazuri, se vor anexa, în mod obligatoriu, și actele ce confirmă respectarea procedurii prealabile.

Art. 345 lit. k) al CPC al RM – Pretenția urmăreşte exercitarea dreptului de gaj.

Conform art. 667 al CC al RM, gajul este dreptul real în al cărui temei titularul (creditorul gajist) poate pretinde, din valoarea obiectului gajului, satisfacerea creanțelor sale garantate cu preferință față de ceilalți creditori ai titularului obiectului gajului (debitorul gajist). Gajul se constituie în vederea garantării executării obligației și reprezintă un raport de drept accesoriu față de obligația garantată, fiind condiționat în timp de durata acesteia, dacă legea sau contractul de gaj nu prevede altfel. Potrivit art. 668 al CC al RM, este debitor gajist orice persoană fizică sau juridică care este proprietar, un alt posesor sau uzufructuar legal al bunurilor depuse în gaj și care are dreptul de a înstrăina aceste bunuri. Poate fi debitor gajist atît debitorul obligației garantate, cît și un terț (numit garantul gajist sau, după caz, garantul ipotecar). Este creditor gajist (creditor ipotecar) persoana în a cărei favoare s-a constituit gajul (art. 670 al CC al RM).

Gajul poate fi instituit atît asupra unui bun mobil, cît și asupra unui bun imobil – denumit ipotecă. Dacă bunul mobil gajat este cu deposedare, atunci acesta se numește amanet. Pentru ca

gajul să fie valabil constituit, acesta trebuie să corespundă cerințelor stabilite de CC al RM. Astfel, gajul bunurilor imobile (ipoteca) apare în momentul înregistrării în registrul bunurilor imobile. Gajul bunurilor mobile fără deposedare apare în momentul înregistrării în registrul garanțiilor reale mobiliare (registrul garanțiilor) sau, în cazul gajului asupra dreptului privind mijloacele bănești în conturi bancare, prin control, în conformitate cu art. 699 alin. (2) al CC al RM. Amanetul apare în momentul dobîndirii posesiei asupra bunului.

Potrivit art. 675 al CC al RM, stingerea gajului are loc prin stingerea obligației a cărei executare acesta o garanta. Amanetul se stinge odată cu încetarea posesiei. La fel, gajul se stinge în urma pieirii bunului gajat, scoaterii acestuia din circuitul civil, dacă aceste evenimente se produc asupra bunului în întregime. Gajul se stinge și în cazul: (i) acordului scris al creditorului gajist de a radia gajul; (ii) expirării termenului pentru care a fost constituit gajul; (iii) vînzării în cadrul exercitării dreptului de gaj; (iv) altor situații prevăzute de lege. Cererea de radiere a gajului înregistrat sau a ipotecii se depune la registrul corespunzător de către creditorul gajist sau de către orice persoană interesată, cu acordul scris al creditorului gajist, dacă altfel nu este prevăzut de lege.

Pentru a fi valabil încheiat, contractul de gaj trebuie să corespundă cerințelor expuse în art. 684 al CC al RM: contractul de gaj, cu excepția gajului prin deposedare, se întocmește în formă scrisă, sub sancțiunea nulității. Contractul de ipotecă se încheie în formă autentică. În cazul gajării unui bun a cărui vînzare trebuie autentificată notarial, contractul de gaj, de asemenea, trebuie autentificat notarial. Părțile pot conveni asupra autentificării notariale a oricărui contract de gaj.

Conform art. 744 al CC al RM, în cazul neexecutării obligației garantate, creditorul gajist este în drept să pună sub urmărire obiectul gajului, prin exercitarea unui șir de drepturi cu privire la bunurile gajate: (i) să exercite dreptul de gaj asupra bunurilor incorporale; (ii) să obțină posesia și să vîndă bunurile corporale gajate; (iii) să obțină posesia și să transmită în locațiune bunul gajat; (iv) în cazul în care bunul gajat constă în dreptul asupra obiectului de proprietate intelectuală, în condițiile legii, să beneficieze de un drept exclusiv corespunzător, să vîndă sau să acorde licențe cu titlu oneros către terți; (v) să achiziționeze bunurile gajate, (cu excepțiile stabilite de lege); (v) să exercite oricare alte drepturi prevăzute de contractul de gaj, cu excepția cazului în care acestea contravin dispozițiilor CC al RM sau altor legi.

Creditorul gajist își poate exercita drepturile de gaj doar după ce va realiza măsurile prealabile exercitării dreptului de gaj stabilite prin art. 752 al CC al RM – va transmite un aviz de executare atît debitorului gajist, cît și, după caz, debitorului obligației garantate, terțului care deține bunul gajat, debitorului obligației patrimoniale gajate, altor creditori gajiști și altor creditori care au înștiințat creditorul gajist despre drepturile lor asupra bunurilor gajate sau le-au înregistrat în registrul garanțiilor sau, în cazul ipotecii, în registrul bunurilor imobile.

CC al RM prevede anumite cerințe față de notificarea debitorului gajist, cît și, după caz, debitorului obligației garantate: (i) avizul de executare a dreptului de gaj trebuie să fie expediat la domiciliul sau la sediul debitorului gajist și, dacă este cazul, al debitorului sau la altă adresă arătată în registrul garanțiilor sau, după caz, în registrul bunurilor imobile, prin scrisoare recomandată cu confirmare de primire. Avizul de executare se consideră recepționat la data înmînării scrisorii recomandate cu confirmare de primire. Data înmînării scrisorii recomandate cu confirmare de primire și semnătura debitorului gajist sau a altui destinatar se înscriu pe confirmarea de primire, sau, după caz, refuzul de primire a destinatarului. Totodată, debitorul gajist sau alt destinatar care refuză să primească scrisoarea recomandată cu confirmare de primire în care se conține avizul de executare al creditorului gajist se consideră notificat de la data refuzului dacă pe scrisoare și pe formularul confirmării de primire este aplicată de către creditorul gajist (expeditorul) mențiunea „Aviz de executare a gajului" sau, după caz, „Aviz de executare a ipotecii". Dacă debitorul gajist sau alt destinatar nu se află pe adresa comunicată sau locul lui de aflare nu este cunoscut, iar creditorul gajist a expediat avizul de executare conform cerințelor stabilite prin art. 752 al CC al RM, și acesta i-a fost restituit ca trimitere returnată, creditorul gajist va publica în Monitorul Oficial al RM informația privind termenul în care debitorul gajist sau alt destinatar poate primi de la creditorul gajist avizul de executare, care nu va fi mai mic de 15 zile de la data publicării. (ii) După notificare, creditorul gajist care deține un gaj înregistrat fără deposedare va depune în registrul garanțiilor o copie a avizului de executare sau, în cazul ipotecii, va înregistra avizul de executare în registrul bunurilor imobile; (iii) înregistrarea de către registrator a avizului de executare în registrul garanțiilor sau, după caz, în registrul bunurilor imobile; (iii) avizul de executare trebuie să conțină: (a) suma datorată a obligației garantate, inclusiv dobînda, penalitățile și alte costuri sau cheltuieli ce trebuie achitate pentru a evita continuarea procedurii de exercitare a dreptului de gaj, sau alte acțiuni ce trebuie întreprinse de către debitor în vederea înlăturării omisiunii de executare corespunzătoare a obligațiilor sale; (b) descrierea bunurilor gajate care fac obiectul urmăririi; (c) mențiunea privind inițierea exercitării dreptului de gaj și dreptul debitorului gajist sau al altor persoane interesate de a se opune urmăririi, în modul prevăzut la art. 753 al CC al RM; (d) somația de executare a obligației garantate sau de transmitere a bunului corporal gajat în posesia creditorului gajist și termenul de transmitere; și (e) semnătura creditorului gajist; (iv) termenul acordat de creditorul gajist pentru executarea obligației garantate sau transmiterea bunurilor corporale gajate în posesia creditorului gajist nu va fi mai mic de 10 zile, iar în cazul ipotecii nu va fi mai mic de 20 de zile, începînd cu data recepționării avizului de executare sau, după caz, cu data cînd debitorul gajist se consideră notificat, cu excepția cazului în care un termen

mai lung a fost convenit în contractul de gaj. Pînă la expirarea acestui termen, creditorul gajist nu-și poate exercita drepturile de gaj.

Astfel, ținînd cont de reglementările legii materiale, la primirea cererii de eliberare a ordonanței judecătorești în temeiul art. 345 lit. k) al CPC al RM, instanța de judecată urmează să verifice prezentarea de către creditor a următoarelor documente: (i) contractul de gaj încheiat în forma prevăzută de art. 684 al CC al RM, și înregistrarea acestuia: în cazul bunurilor imobile (ipoteca) – în registrul bunurilor imobile; în cazul bunurilor mobile fără deposedare – în registrul garanțiilor reale mobiliare (registrul garanțiilor); (ii) contractul din care izvorăște obligația garantată prin gaj, încheiat în forma prevăzută de lege; (iii) dovada respectării cerințelor față de obiectul gajului, prin prisma cerințelor art. 676 al CC al RM; (iv) dovada neexecutării de către debitor a obligației garantate; (v) notificarea către debitor a avizului de executare cu confirmarea de primire, sau, după caz, refuzul de primire a destinatarului (această notificare ține locul procedurii prealabile); (v) după caz, anunțul publicat în Monitorul Oficial al RM ce conține informația privind termenul în care debitorul gajist sau alt destinatar poate primi de la creditorul gajist avizul de executare; (vi) dovada înregistrării avizului de executare în registrul garanțiilor (în cazul gajului înregistrat fără deposedare) sau în registrul bunurilor imobile (în cazul ipotecii); (vii) documentele ce confirmă dreptul creditorului de a pune sub urmărire obiectul gajului (art. 742 al CC al RM).

Art. 345 lit. n) al CPC al RM – Pretenția rezultă din facturi care au scadența la data depunerii lor.

Din formularea temeiului expus la art. 345 lit. n) al CPC al RM, rezultă că creditorul, în procedura în ordonanță, poate cere încasarea de sume bănești, sau chiar bunuri, care urmau să fie livrate în baza facturilor scadente la data depunerii lor.

Conform Dicționarului explicativ al limbii române, factura este un act justificativ privind vînzările și cumpărările de mărfuri, lucrările executate și serviciile prestate, precum și mărfurile lăsate în păstrare; formular tipărit pe care se întocmește un astfel de act [37]. Legislația actuală nu oferă o definiție a facturii, cu excepția facturii fiscale. Astfel, potrivit art. 93 pct. 16) al CFs al RM, factura fiscală este un formular tipizat de document primar cu regim special, pe suport de hîrtie sau în formă electronică, prezentat cumpărătorului (beneficiarului) la livrare de mărfuri, servicii. Potrivit art. 117 al CFs al RM, subiectul impozabil care efectuează o livrare impozabilă pe teritoriul țării este obligat să prezinte cumpărătorului (beneficiarului) factura fiscală pe livrarea în cauză.

Temeiul indicat la art. 345 lit. n) al CPC al RM, a fost introdus prin Legea nr. 155 din 05.07.2012 pentru modificarea şi completarea CPC al RM, iar analizînd respectiva Notă informativă la proiectul de Lege pentru modificarea şi completarea unor acte legislative, nu găsim

careva referințe la acest temei nou, la acea dată, pentru procedura în ordonanță. Nici în HPCSJ nr. 18 din 31.05.2004 ”Cu privire la unele chestiuni ce vizează procedura de eliberare a ordonanţelor judecătoreşti” nu găsim careva explicații cu privire la care anume facturi se referă formularea de la art. 345 lit. n) al CPC al RM. (Menționăm, că în prezent, în conformitate cu Legea nr. 64 din 30.03.2023 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, înalta instanță nu mai are atribuția de emitere a hotărîrilor explicative – n.n. JOSANU, I.) La consultarea versiunii în limba rusă a art. 345 lit. n) al CPC al RM, deducem că facturile la care se face referire la acest temei de eliberare al ordonanței judecătorești, ar fi, de fapt, facturile pentru serviciile comunale. Studiul practicii judiciare confirmă această abordare. În acest context, facem referire la Hotărîrea nr. 268 din 20 septembrie 1976 a Sovietului Miniștrilor al RSS Moldovenești privind aprobarea Listei de documente, prin care urmărirea datoriei se face pe cale administrativă pe baza titlurilor executorii ale birourilor notariale de stat din R.S.S. Moldovenească, unde, în Capitolul VI, se conține un astfel de temei ca ”Urmărirea sumelor datorate pe baza contractelor de închiriere a locuințelor și a încăperilor nelocuibile, precum și pentru servicii comunale”. Totodată, menționăm că CPC al FR, la art. 122, conține un temei similar însă avînd o formulare mult mai clară: ”cererea privind încasarea restanțelor de plată pentru spațiul de locuit, cheltuielilor pentru reparații majore și de întreținere a proprietății comune dintr-un bloc de locuințe, pentru servicii comunale și servicii de telecomunicații”.

Astfel, dată fiind lipsa unei formulări restrictive, mai explicite, a normei de la art. 345 lit. n) al CPC al RM, conchidem, totuși, că în procedura în ordonanță, pot fi înaintate atît pretenții ce rezultă din facturile simple (de ex., pentru livrarea de servicii comunale), cît și din cele fiscale, ca urmare a neachitării de către beneficiar pentru serviciile sau bunurile livrate.

În ceea ce privește pretențiile ce rezultă din neachitarea facturilor pentru servicii comunale, menționăm că potrivit art. 4 din Legea cu privire la locuințe nr. 75 din 30.04.2015, la categoria de servicii comunale pentru consumatorii din locuințe şi încăperi cu altă destinație decît cea de locuinţă se atribuie serviciile ce țin de: (i) livrarea energiei termice pentru încălzirea locuințelor şi a încăperilor de uz comun din blocurile locative; (ii) alimentarea cu apă caldă menajeră; (iii) alimentarea cu apă potabilă; (iv) evacuarea apelor uzate; (v) evacuarea deșeurilor menajere solide şi lichide; (vi) servicii pentru întreținerea ascensoarelor; (vii) administrarea fondului public de locuințe şi a locuințelor proprietate privată, prestate prin activități de închiriere, deservire tehnică şi reparaţie a blocurilor locative şi căminelor; (viii) deservirea tehnică a echipamentelor din interiorul blocului locativ; (ix) salubrizarea şi amenajarea terenului aferent, a încăperilor şi locurilor de uz comun din blocul locativ, reabilitarea locuințelor şi valorificarea investițiilor în acest domeniu. Conform art. 51 al Legii cu privire la locuințe nr. 75 din 30.04.2015, prestarea şi

achitarea serviciilor comunale şi necomunale pentru proprietari sau locatari se efectuează în baza contractelor încheiate direct între prestatorii de servicii şi proprietari sau locatari. În contractul de prestare a serviciului se stipulează obligatoriu obligațiile şi drepturile părţilor, mărimea, modul de achitare a plății pentru serviciul prestat şi alte condiții. Ca regulă, modelele acestor contracte sunt aprobate la nivel de prestator – cu titlu de exemplu menționăm: Hotărîrea ANRE nr. 169 din 31.05.2019 cu privire la aprobarea Regulamentului privind furnizarea energiei electrice; Hotărîrea ANRE nr. 113 din 19.04.2019 cu privire la aprobarea Regulamentului privind furnizarea gazelor naturale; Hotărîrea ANRE nr. 355 din 27.09.2019 cu privire la aprobarea Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare.

Totodată, specificăm că, în temeiul indicat la art. 345 lit. n) al CPC al RM, în procedura în ordonanță pot fi înaintate pretenții ce rezultă nu doar din neachitarea de către debitori a serviciilor comunale, dar și ale altor serviciu, de exemplu, de prestare a serviciilor de comunicații audio-video – televiziune, telefonie şi Internet, alte servicii pentru care nu este obligatorie sau nu este prevăzută emiterea de facturi fiscale.

Astfel, în baza celor analizate, considerăm că creditorul (prestatorul de serviciu), odată cu depunerea cererii de eliberare a ordonanței judecătorești în temeiul art. 345 lit. n) al CPC al RM, pentru a face dovada temeiniciei pretenției sale, trebuie să anexeze: (i) copia contractului de prestare a serviciului; (ii) factura/facturile scadente pentru serviciile/bunurile livrate către debitor; (iii) extras de cont din care se confirmă lipsa efectuării plăților scadente în baza facturii respective; (iv) calculul datoriei; (v) după caz, actul de verificare a plăților semnat între creditor și debitor; (vi) pretenția înaintată debitorului cu solicitarea de a achita restanțele acumulate; (vii) după caz, preavizul de deconectare a serviciului respectiv, cu confirmarea recepționării acestuia de către debitor.

Urmare a analizei efectuate, evidențiem că formularea actuală a normei expuse la art. 345 lit. n) al CPC al RM, contravine prevederilor art. 346 alin. (1) al CPC al RM – cererea de eliberare a ordonanţei judecătoreşti se depune în instanţă potrivit regulilor de competență jurisdicţională stabilite la Capitolul IV, după respectarea procedurii prealabile. Deoarece respectarea procedurii prealabile este o condiție premergătoare obligatorie adresării creditorului în instanța de judecată cu cererea de eliberare a ordonanței judecătorești, facturile respective nicidecum nu pot fi scadente la data depunerii lor, ele trebuind să fi fost scadente deja la data transmiterii către debitor a pretenției cu solicitarea de achitare a acestora, termenul de scadență al facturii fiind expirat. Or, pînă la expirarea termenului de scadență a facturii, debitorul nu se află în întîrziere de plată, respectiv, pretenția creditorului nu este exigibilă.

Prin urmare, considerăm necesară ajustarea formulării temeiului expus la *art. 345 lit. n) al CPC al RM și expunerea în redacția următoare: "n) rezultă din facturi scadente".*

Art. 345 lit. o) al CPC al RM – Pretenția se referă la întoarcerea executării conform art. 158 alin. (2) din Codul de executare.

Potrivit art. 157 al CEx al RM, în cazul în care hotărîrea executată se anulează şi, după rejudecarea cauzei, se adoptă o hotărîre prin care acțiunea se respinge parțial sau integral, ori se emite o încheiere de încetare a procesului sau de scoatere a cererii de pe rol, instanţa de judecată dispune din oficiu restituirea către pîrît (debitor), din contul reclamantului (creditorului), a tot ceea ce s-a încasat în temeiul hotărîrii anulate, precum şi a cheltuielilor de executare. Dacă restituirea în natură a bunurilor este imposibilă, instanţa de judecată prevede restituirea contravalorii lor, stabilită la data întoarcerii executării. Procedura de soluționare de către prima instanţă a întoarcerii executării este descrisă la art. 158 al CEx al RM. Astfel, instanţa de judecată căreia i s-a trimis cauza spre rejudecare este obligată să examineze din oficiu întoarcerea executării şi să o soluţioneze în o nouă hotărîre sau încheiere, prin care se dispune încetarea procesului în cauză. Însă, la modul practic, pot avea loc situații cînd instanța de judecată a omis să dispună asupra întoarcerii executării. În caz de producere a unor asemenea situații, pentru a garanta drepturile justițiabililor, legiuitorul, prin art. 158 alin. (2) al CEx al RM, a prevăzut posibilitatea pîrîtului de a înainta – în instanța de judecată care a rejudecat cauza respectivă, dar nu a soluționat și întoarcerea executării hotărîrii anulate, – o cerere de eliberare a ordonanței judecătorești în care va înainta pretenția de întoarcere a executării. Dispunerea, ex officio, asupra întoarcerii executării constituie o obligație nu doar a primei instanțe care a rejudecat cauza, dar și a instanţei de apel, și a instanţei de recurs (art. 159 al CEx al RM).

Menționăm că deși norma de la art. 158 alin. (2) al CEx al RM are, aparent, o formulare ce obligă pîrîtul să se adreseze în procedura în ordonanță, susținem totuși, că pretenția ce se referă la întoarcerea executării, deopotrivă, poate fi înaintată atît în procedura în ordonanță, cît și în procedura contencioasă generală, alegerea între cele două proceduri judiciare aparținînd în exclusivitate pîrîtului. În speță, atunci cînd soluționarea întoarcerii executării este litigioasă, pentru tranșarea litigiului se va depune cerere în procedura în acțiune civilă, iar în cazul lipsei de caracter litigios al întoarcerii executării, pîrîtul va putea alege adresarea în procedura în ordonanță. Spre diferență de adresarea pretenției în acțiune civilă, în cazul alegerii procedurii în ordonanță, pîrîtul va beneficia de avantaje procesuale – de ordinea simplificată a examinării cauzei și de scutirea de plată a taxei de stat (art. 158 alin. (4) al CEx al RM). În acest context, susținem opinia autorilor Belei, E., Budăi, N., Pruteanu, V. etc., care afirmă că utilizarea procedurii simplificate (în

ordonanță) este nu doar un avantaj procesual pentru partea interesată de întoarcere a executării, dar și o consecință firească a caracterului incontestabil al creanței [20, p. 341].

Adresarea cererii de eliberare a ordonanței judecătorești în temeiul art. 345 lit. o) al CPC al RM poate fi făcută de către persoana interesată în interiorul termenului general de prescripție – 3 ani, iar curgerea acestuia, potrivit art. 158 alin. (3) al CEx al RM, începe de la data rămînerii definitive a hotărîrii de respingere a acțiunii. Depunerea cererii de eliberare a ordonanței judecătorești în temeiul art. 345 lit. o) al CPC al RM nu va fi precedată de respectarea obligatorie a procedurii prealabile (art. 158 alin. (2) al CEx al RM). Considerăm justă această abordare a legiuitorului, prin care se derogă de la prevederile art. 346 alin. (1) al CPC al RM, or, înaintarea unei pretenții către debitor (creditorul în procedura de executare), privind faptele deja confirmate de instanța de judecată în hotărîrea de respingere a acțiunii, ar fi redundante și nu ar duce decît la tărăgănarea judecării cauzei în procedura în ordonanță; de asemenea, debitorul în procedura în ordonanță poate să-și valorifice dreptul la înaintarea de obiecții, iar în cazul în care instanța le va considera temeinice și veridice, ordonanța judecătorească va fi anulată (art. 353 alin. (1) al CPC al RM), părțile, ulterior avînd dreptul de a se adresa pentru soluționarea litigiului în procedura de examinare a acţiunii civile (art. 353 alin. (2) al CPC al RM).

Ca documente ce confirmă pretenția creditorului ce se referă la întoarcerea executării conform art. 158 alin. (2) din CEx al RM (art. 345 lit. o) al CPC al RM, indicăm: (i) hotărîrea executată și anulată și, după caz: (ii) hotărîrea instanței de judecată după rejudecarea cauzei; sau încheierea de încetare a procesului; sau încheierea de scoatere a cererii de pe rol; (iii) documentele care confirmă executarea hotărîrii (de ex., ordinele de plată a sumelor datorate conform hotărîrii anulate); (iv) documentele ce confirmă cheltuielile de executare.

La examinarea cererii de eliberare a ordonanței judecătorești în temeiul art. 345 lit. o) al CPC al RM, instanța de judecată urmează să țină cont de cerința confirmării incontestabilității pretenției, astfel încît în cazul cînd creditorul va solicita nu doar întoarcerea executării (restituirea de bunuri, încasarea de sume bănești, cheltuieli de executare confirmate prin hotărîrea instanței de judecată adoptate după rejudecarea cauzei) dar, de pildă, și alte cheltuieli de judecată, sau penalități și alte prejudicii, cuantumul concret al cărora nu a fost stabilit prin hotărîrea judecătorească emisă după judecarea cauzei, considerăm că în asemenea cazuri, instanța de judecată, ținînd cont de natura incertă a acestor creanțe pretinse, va trebui să refuze primirea cererii în temeiul art. 348 alin. (2) lit. d) al CPC al RM; corespunzător, aceste creanțe vor putea fi solicitate în procedura în acțiune civilă (art. 348 alin. (4) al CPC al RM).

Un alt aspect specific examinării pretențiilor înaintate în procedura în ordonanță în temeiul art. 345 lit. o) al CPC al RM, este cel ce vizează limitarea întoarcerii executării în cazurile expres

prevăzute de art. 160 al CEx al RM. Prin urmare, în cazul în care instanței va fi adresată pretenția de întoarcere a executării ce urmărește încasarea pensiei de întreţinere, repararea prejudiciului cauzat prin schilodire sau prin altă vătămare a sănătăţii, precum şi prin pierderea întreținătorului, cu excepţia cazurilor cînd hotărîrea anulată a fost întemeiată pe informații sau pe documente false prezentate de reclamant, instanța va refuza primirea cererii în temeiul art. 348 alin. (2) lit. a) al CPC al RM.

Cu titlu de exemplu a ordonanței emise în temeiul art. 345 lit. o) al CPC, aducem cauza nr. 2p/o-16/2023 în care Judecătoria Cahul la 24 iulie 2023 a emis ordonanţa judecătorească privind întoarcerea executării. În speță, creditorul S.R.L. ”X”, în temeiul art. 345 lit. o) al CPC al RM, a înaintat pretenţie faţă de debitorul G.E., solicitînd încasarea sumei în mărime de 19984,06 lei și a taxei de stat în mărime de 599,53 lei. În argumentarea cererii, creditorul a indicat că debitorul s-a adresat cu acțiune în instanța de judecată privitor la anularea ordinului de aplicare a sancțiunii disciplinare, restabilirea în funcția deținută anterior și recuperarea prejudiciului moral. Prin hotărîrea Judecătoriei Cahul nr. 2-1438/20 din 11.03.2020 a fost admisă parțial acțiunea reclamantei. La 12.03.2020, în temeiul hotărîrii Judecătoriei Cahul, prin ordinul nr. xx-K reclamanta a fost restabilită în funcția deținută anterior de șef al secției economice al S.R.L. ”X”, de asemenea i-a fost transferată suma salariului pentru perioada absenței forțate de la muncă în mărime de 19984,06 lei. Nefiind de acord cu hotărîrea Judecătoriei Cahul pe respectiva cauză, S.R.L.”X” a contestat-o la Curtea de Apel Cahul, care prin propria decizie a anulat hotărîrea instanței de fond, iar prin decizia Curții Supreme de Justiție a fost menținută decizia Curții de Apel Cahul. Astfel, susține creditorul că acțiunile S.R.L. ”X” cu privire la sancțiunea disciplinară și desfacerea CIM în mod unilateral, sunt legale. Deși, hotărîrea instanței de judecată în baza căreia S.R.L. ”X” i-a achitat lui G. E. suma de 19984,06 lei a fost integral anulată, ultima nu a restituit suma de bani.

La 24.07.2023, Judecătoria Cahul a emis Ordonanța judecătorească prin care a încasat de la G.E. în beneficiul S.R.L. ”X” în sumă de 20583,59 lei. Nefiind de acord cu ordonanța judecătorească, la 31.07.2023, debitorul G.E. a înaintat obiecții împotriva ordonanței judecătorești, solicitînd anularea ordonanței judecătorești. În motivarea cererii de anulare a ordonanței judecătorești, G.E. a indicat că debitorul și creditorul au poziții diferite față de faptul cu ce titlu a fost achitată suma de 20583,59 lei, și anume cu titlu de prejudiciu moral, un salariu mediu lunar sau cu titlu de salariu mediul lunar la restabilirea în funcție conform art. 256 alin.(1) lit. b) al CPC al RM. Astfel, consideră debitorul, se constată un litigiu de drept care nu poate fi soluționat în procedură în ordonanță, întrucît părțile au poziții contradictorii. Consideră debitorul că S.R.L. ”X” a omis termenul de prescripție pentru înaintarea cerințelor privind încasarea sumei de 19984,06

lei, iar soluționarea chestiunii privind aplicarea sau neaplicarea prescripției poate fi examinată doar în procedură contencioasă în condițiile art. 186^1 CPC al RM și nu poate fi soluționată în procedură în ordonanță.

Prin încheierea Judecătoriei Cahul, sediul Taraclia din 01.08.2023 s-a refuzat lui G.E. în admiterea cererii privind anularea ordonanței judecătorești emise la 24.07.2023 privitor la încasarea de la G.E. în beneficiul S.R.L. ”X” suma în mărime de 19984,06 lei și taxa de stat în sumă de 599,53 lei, indicîndu-se că debitorul nu neagă înseși datoria sa în mărime de 19984,06 lei, ci solicită anularea ordonanței judecătorești din alte motive, care, în opinia instanței, nu sunt argumentate și nu pot fi considerate contraprobe. La 08.08.2023 debitorul a contestat cu recurs legalitatea încheierii instanței de fond, prin care a solicitat casarea încheierii judecătorești in 01.08.2023 și anularea ordonanței judecătorești emisă la 24.07.2023 la cererea S.R.L. ”X”. Examinînd recursul, Curtea de Apel Cahul a constatat că afirmațiile recurentului sunt neîntemeiate în sensul existenței unui litigiu de drept care nu poate fi soluționat în procedură de ordonanță, or simpla părere diferită a recurentei cu privire la circumstanțele nu constituie temei pentru a considera existența unui litigiu, în condițiile în care prin cererea depusă S.R.L. ”X” a solicitat întoarcerea executării, conform art. 158 alin. (2) al CEx al RM, iar recurenta nu a invocat niciun argument în contradictoriu în obiecțiile sale la acest aspect. De asemenea, Curtea de Apel Cahul a considerat ca fiind declarative și argumentele recurentei privitor la omiterea termenului de prescripție pentru înaintarea cerințelor de încasarea sumei de 19984,06 lei, or, în acest caz prevederile art. 158 alin. (2) CEx al RM, stabilesc că ”dacă instanța de judecată care a rejudecat cauza nu a soluționat întoarcerea executării hotărîrii anulate, pîrîtul este în drept, în termenele de prescripție, să înainteze în această instanță o cerere de întoarcere a executării în procedură în ordonanță, fără respectarea procedurii prealabile”. Decizia Curții de Apel Cahul care este definitivă și executoriu, a fost emisă la 16.03.2021, iar la 21.07.2023 S.R.L. ”X” s-a adresat cu cererea dată în instanța de judecată, astfel, fiind respectat termenul general de prescripție. Curtea de Apel Cahul a considerat lipsite de relevanță pentru soluționarea cauzei și argumentele recurentei cu referință la încheierea instanței de judecată de scoatere de pe rol emisă la 16.02.2022, or la caz, se solicită întoarcerea executării în baza unei hotărîri judecătorești anulate.

Examinînd recursul înaintat de G. E., completul de judecată, prin Decizia din 09.11.2023, a constatat caracterul declarativ al argumentelor invocate în sensul ilegalității încheierii judecătorului instanței de fond, cît și interpretare eronată a normelor de drept care au tangență cu problema abordată, rațiuni din care recursul a fost respins ca fiind neîntemeiat și a fost menținută încheierea Judecătoriei Cahul, sediul Taraclia, din 01.08.2023 de refuz în admiterea obiecțiilor

înaintate de G. E. împotriva ordonanței judecătorești emise la 24.07.2023 la cererea creditorului S.R.L. ”X” cu privire la încasarea sumei și a cheltuielilor de judecată.

Art. 345 lit. r) al CPC al RM – Pretenția este înaintată de persoana care a primit sau a cumpărat un bun, dacă se referă la evacuarea persoanelor din bunul imobil transmis sau vîndut de executorul judecătoresc, cu confirmarea acestui fapt de către instanţa de judecată.

Calitatea de creditor, în această categorie de cauze, o va putea avea doar persoana – fizică sau juridică – care a primit sau cumpărat un bun imobil transmis sau vîndut de executorul judecătoresc – fapt confirmat de către instanța de judecată. În acest sens, nu are importanță însăși destinația bunului imobil dobîndit de către creditor – cu destinație locativă sau nelocativă, însă, întrucît în cererea de eliberare a ordonanței judecătorești în temeiul art. 345 lit. r) al CPC al RM, creditorul va putea solicita doar încasarea cheltuielilor ce au fost efectuate în legătură cu evacuarea persoanelor din bunul imobil respectiv, logic este să presupunem că, de fapt, vom fi în prezența ipotezei cînd creditorul a primit/cumpărat un bun cu destinație locativă (de ex., casă de locuit individuală, apartament, încăpere locuibilă din cămine şi din clădiri cu altă destinație, casă de vacanță (art. 4 al Legii nr. 75 din 30.04.2015 cu privire la locuințe)). Totodată, menționăm că încasarea altor cheltuieli – celor care nu țin de evacuarea persoanelor din bunul imobil, va putea fi solicitată de către persoana care a primit sau a cumpărat bunul în cauză, în temeiul art. 345 lit. b) al CPC al RM, sau, în ordinea procedurii generale contencioase. Remarcăm că în temeiul art. 345 lit. r) al CPC al RM, vor putea fi solicitate cheltuielile de evacuare a persoanelor dintr-un bun imobil care i-a fost transmis creditorului sau i-a fost vîndut de către executorul judecătoresc, cu confirmarea acestui fapt de către instanţa de judecată. De unde deducem, că această transmitere sau procurare de bunuri imobile creditorului poate avea loc doar în cadrul procedurii de executare silită prin vînzarea bunurilor imobile ale debitorului sau administrarea lor silită (art. 74 lit. c) al CEx al RM). Astfel, executorul judecătoresc va organiza vînzarea bunurilor imobile ipotecate în condițiile descrise la art. 24^1 al CEx al RM, prin licitație. Prin urmare, cîştigătorul licitației sau cumpărătorul care a procurat bunul imobil (creditorul în procedura de ordonanță) va semna cu creditorul ipotecar un contract de vînzare-cumpărare al bunului, cu înregistrarea ulterioară a dreptului de proprietate asupra bunului cumpărat. În context, menționăm că, potrivit art. 104 al CEx al RM, în cazul lichidării debitorului persoană juridică sau al declarării insolvabilității persoanei juridice, se admite ca bunurile ce aparțin acestei persoane juridice, să fie vîndute de către administratorul/lichidatorul bunurilor sechestrate de către executorul judecătoresc. Dar, reieșind din formularea actuală a temeiului expus la art. 345 lit. r) al CPC al RM, cumpărătorul care va procura bunul imobil de la administratorul/lichidatorul bunurilor sechestrate nu-și va putea valorifica pretențiile de încasare a cheltuielilor de evacuare a persoanelor din bunul imobil

respectiv în ordinea procedurii în ordonanță, ci doar în acțiunea civilă. În același flux, menționăm că cheltuielile menționate nici nu vor putea fi valorificate în procedura de ordonanță în cazul în care bunul imobil sechestrat va fi vîndut de către înseși debitorul în procedura de executare (art. 125 alin. (5) al CEx al RM), sau printr-o altă modalitate, fără implicarea executorului judecătoresc (art. 24^1 alin. (7), art. 127 alin. (1) lit. h) ale CEx al RM).

O altă condiție pentru ca creditorul (dobînditorul bunului vîndut sau transmis de către executor), să poată înainta pretenția de încasare a cheltuielilor de evacuare a persoanelor din bunul imobil respectiv, este ca vînzarea/transmiterea bunului să fie confirmată de către instanța de judecată. Potrivit art. 136 al CEx al RM, instanța de judecată confirmă procesul-verbal al licitației de vînzare a bunului imobil. Astfel, executorul judecătoresc, după ce întocmește procesul-verbal al licitației, transmite instanţei de judecată în al cărei circumscripție se află sediul biroului său copia de pe procedura de executare pentru confirmarea procesului-verbal al licitației. În termen de 5 zile de la primirea copiei de pe procedura de executare, judecătorul constată legalitatea desfășurării licitației, pronunţînd în acest sens o încheiere motivată. Prin aceeași încheiere judecătorul dispune anularea măsurilor de asigurare a acţiunii aplicate asupra bunului vîndut la licitație, dacă acestea există. Totodată, în acord cu prevederile art. 138 al CEx al RM, bunul cumpărat la licitație se transmite după ce a fost achitat integral costul lui, iar procesul-verbal al licitației a fost confirmat printr-o încheiere judecătorească definitivă în condiţiile legii. Înseși transmiterea bunului se certifică printr-un proces-verbal. Potrivit art. 147 al CEx al RM, evacuarea constă în eliberarea spațiului locativ indicat (încăperii indicate) în documentul executoriu de către persoanele nominalizate în acest document împreună cu bunurile care le aparțin. Vor fi evacuate silit toate persoanele indicate în documentul executoriu, împreună cu bunurile care le aparțin sau, dacă evacuarea se efectuează dintr-o încăpere nedestinată locuitului, împreună cu bunurile aflate în încăpere.

În cazul în care documentul executoriu prevede transmiterea bunului ipotecat, iar debitorul refuză eliberarea lui benevolă, executorul judecătoresc va evacua silit din imobil atît debitorul, cît şi persoanele care locuiesc cu acesta. Evacuarea silită este consemnată de către executorul judecătoresc în procesul-verbal de evacuare silită şi transmitere a încăperii către creditor. Procesul-verbal se semnează de către executorul judecătoresc şi de persoanele care participă la evacuare. Potrivit alin. (9) al art. 147 al CEx al RM, cheltuielile legate de evacuarea silită le suportă debitorul.

Prin urmare, conchidem că debitor al creanței înaintate de către creditor în procedura în ordonanță în temeiul art. 345 lit. r) al CPC al RM, va fi debitorul din procedura de executare care nu a achitat cheltuielile legate de evacuarea silită a sa și a persoanelor care locuiau cu el.

Pentru confirmarea pretenției sale, creditorul va anexa la cererea de eliberare a ordonanței judecătorești următoarele documente: (i) contractul de vînzare-cumpărare al bunului imobil (copie legalizată sau certificată pe propria răspundere de către creditor); (ii) încheierea judecătorească devenită definitivă prin care instanța de judecată a confirmat procesul-verbal al licitației de vînzare a bunului imobil (copie); (iii) procesul-verbal de evacuare silită şi transmitere a încăperii către creditor (copie confirmată); (iv) actele ce confirmă cheltuielile de evacuare (bonuri fiscale pentru serviciile achitate de către creditor privind transportul organizat pentru persoanele evacuate, privind serviciile poștale de expediere a scrisorilor către debitor privind necesitatea de a se evacua, etc.); (v) pretenția scrisă adresată de către creditor debitorului cu solicitarea de achitare a cheltuielilor avansate de către creditor și, după caz, răspunsul debitorului prin care el recunoaște suma pretenției, sau confirmarea recepționării pretenției, dar fără răspunsul debitorului.

Precizăm că în temeiul art. 345 lit. r) al CPC al RM, creditorul nu este în drept să înainteze pretenții privind încasarea sumelor bănești ce țin de evacuarea bunurilor debitorului, iar în caz de depunere a unei astfel de cereri, instanța urmează să refuze să o primească în temeiul art. 348 alin. (2) lit. a) al CPC al RM, respectiv, creditorul avînd posibilitatea de a se adresa cu aceste pretenții în procedura în acțiune civilă. Totuși, specificul acestei modalități de executare silită, prevede nu doar evacuarea persoanelor din bunurile imobile, dar și a bunurilor acestora, iar o bună parte din cheltuielile de evacuare ține anume de evacuarea bunurilor – dar, în formularea actuală a temeiului de eliberare a ordonanței judecătorești indicat la art. 345 lit. r) al CPC al RM, această categorie de cheltuieli nu va putea fi încasată de către creditor în procedura în ordonanță, ci doar în procedura în acțiune civilă. Respectiv, pentru a oferi creditorului în procedura în ordonanță un instrument mai eficient de apărare a drepturilor sale, propunem ajustarea prevederii actuale de la art. 345 lit. r) al CPC al RM, și expunerea în redacția următoare: *”r) este înaintată de persoana care a primit sau a cumpărat un bun, dacă se referă la evacuarea persoanelor, inclusiv a bunurilor, din bunul imobil transmis sau vîndut de executorul judecătoresc, cu confirmarea acestui fapt de către instanţa de judecată.”*

3.5. Concluzii la Capitolul 3

1. Procedura în ordonanţă este condiţionată de natura specifică a pretenţiilor material-juridice, înaintate de către creditor. Alegerea creditorului de aşi apăra drepturile anume în procedura în ordonanță, dar nu în procedura în acțiune civilă – care tot timpul este o procedură de alternativă, este determinată de convingerea creditorului că deține documente scrise incontestabile, care cu siguranță îi confirmă pretenția, raportul obligațional între creditor și debitor fiind cert și exigibil, iar debitorul nu contestă obligația sa, ci, din motiv că nu deține mijloace bănești suficiente, sau din

nedorință (nu consideră prioritară sau importantă) de aşi executa obligaţia sa faţă de creditor, nu o execută.

2. Soarta admiterii pretenţiilor creditorului depinde de faptul dacă acesta deţine, sau nu, documente scrise, perfectate în modul prevăzut de lege, conţinutul cărora să-i formeze judecătorului o convingere fermă privind dreptul incontestabil, legitim şi întemeiat al creditorului de a înainta respectivele pretenţii în procedura în ordonanţă şi de încasa sumele băneşti sau de a revendica bunurile; precum şi aprecierea raţională că debitorul, ca atare, în privinţa pretenţiilor înaintate contra sa, nu poate avea careva obiecţii întemeiate, dovedite prin probe scrise ce ar confirma veridicitatea acestora.

3. Prin admiterea pretenţiilor creditorului şi eliberarea ordonanţei judecătoreşti creditorului, instanţa conferă caracter executoriu pretenţiei înaintate de către creditor – înlăturînd, astfel, impedimentul creditorului ce-l împiedica de a cere punerea în executare a obligaţiei sale.

4. Reieşind din specificul raporturilor obligaţionale reglementate de legislaţia actuală şi temeiurile prevăzute, în prezent, de art. 345 al CPC al RM, există o varietate de subiecţi care sunt în drept să înainteze pretenţii în ordinea procedurii în ordonanţă, aceştia fiind: 1. Persoana fizică sau juridică care a încheiat un act juridic autentificat notarial în temeiul căruia debitorul îi datorează sume băneşti sau un bun, mobil sau imobil; 2. Creditorul (persoana fizică sau juridică) în baza unui act juridic încheiat printr-un înscris simplu, iar legea nu dispune altfel (de ex. contract de împrumut); 3. Beneficiarul cambiei, în cazul în care pretenţia este întemeiată pe protestul cambiei în neachitarea, neacceptarea sau nedatarea acceptului, autentificat notarial; 4. Soţia sau soţul, la întreţinerea căruia se află copilul minor, precum şi tutorele sau curatorul, în pretenţiile ce ţin de încasarea pensiei de întreţinere a copilului minor care nu necesită stabilirea paternităţii, contestarea paternităţii (maternităţii) sau atragerea în proces a unor alte persoane interesate; 5. Salariatul sau, în caz de deces al salariatului, moştenitorul legal sau moştenitorii legali al salariatului, privind pretenţia de percepere a salariului sau unor alte drepturi calculate, dar neplătite salariatului, în conformitate cu legislaţia în vigoare; 6. Organul de poliţie, privind încasarea cheltuielilor aferente căutării pîrîtului sau debitorului ori bunurilor lui sau copilului luat de la debitor în temeiul unei hotărîri judecătoreşti, precum şi a cheltuielilor de păstrare a bunurilor sechestrate de la debitor şi a bunurilor debitorului evacuat din locuinţă; 7. Vînzătorul care, conform contractului de vînzare-cumpărare, a predat cumpărătorului bunurile în credit sau locatorul care, conform contractului de leasing, a acordat locatarului bunurile în leasing; 8. Biblioteca cu statut de persoană juridică, iar în caz contrar – instituţia în cadrul căreia funcţionează biblioteca, în pretenţiile ce vizează nerestituirea cărţilor împrumutate de la bibliotecă; 9. Serviciul Fiscal de Stat în cazul pretenţiilor ce decurg din neonorarea de către agentul economic a datoriei faţă de Fondul Social; pretenţiile ce

rezultă din restanţele de impozit; sau pretenţiile privind încasarea primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală în cuantum procentual; 10. Persoanele juridice în pretenţiile de urmărire a exercitării dreptului de gaj; 11. Compania Națională de Asigurări în Medicină – privind încasarea primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă fixă; 12. Creditorul sau debitorul (părțile în procedura în ordonanță) în cazul pretențiilor ce rezultă din prevederile art. 99 alin. (4) din Codul de executare; 13. Prestatorul de servicii sau vînzătorul de bunuri care a emis factura scadentă, neachitată de către debitor;14. Pîrîtul în cazul pretențiilor care se referă la întoarcerea executării conform art. 158 alin. (2) din Codul de executare; 15. Instituţia penitenciară privind încasarea cheltuielilor de escortă a deţinuţilor în şedinţe de judecată în cauze civile; 16. Persoana juridică sau fizică care a primit sau a cumpărat un bun și a achitat, în locul debitorului, cheltuielile de evacuare a persoanelor din bunul imobil transmis sau vîndut de executorul judecătoresc, cu confirmarea acestui fapt de către instanţa de judecată.

5. Contestarea paternității (maternității) reprezintă un drept, și nicidecum o obligație a persoanelor indicate la art. 49 al CFam al RM. Respectiv, formularea actuală a prevederii de la art. 345 lit. d) al CPC al RM e necesar de a fi revizuită, cu expunerea în următoarea redacție: *”pretenţia ţine de încasarea pensiei de întreţinere a copilului minor care nu necesită stabilirea paternităţii sau atragerea în proces a unor alte persoane interesate, iar pe rolul instanței de judecată nu se află o cerere privind contestarea paternităţii (maternităţii) acestui copilul”.*

6. În vederea garantării exercitării apărării drepturilor ambelor subiecte din raportul obligațional de asigurări sociale, considerăm oportună completarea listei pretențiilor de la art. 345 al CPC al RM cu următoarea categorie de pretenție: ”*e[1]) urmărește perceperea prestațiilor sociale calculate, dar neplătite beneficiarului.*”

7. Întru excluderea eventualelor interpretări restrictive ale normei de la art. 345 lit. h) al CPC al RM și garantării creditorului a posibilității indiscutabile de a solicita, în procedura în ordonanță, a oricăror tipuri de documente de bibliotecă (nu doar a cărților), este necesară ajustarea normei expuse la art. 345 lit. h) al CPC al RM și adoptarea în redacția următoare: *”h) rezultă din nerestituirea documentelor de bibliotecă împrumutate de la bibliotecă”.*

8. Formularea temeiului indicat la art. 345 lit. i) al CPC al RM necesită să fie ajustată în vederea corespunderii prevederilor actuale ale Legii nr. 489 din 08.07.1999 privind sistemul public de asigurări sociale, precum și în scopul extinderii aplicabilității acestui temei nu doar față de agenții economici – debitori, ci față de toate categoriile de plătitori ai contribuțiilor la bugetul asigurărilor sociale de stat, indicați la art. 17 al Legii nr. 489 din 08.07.1999 privind sistemul public de asigurări sociale, precum și persoanelor asigurate. Respectiv, considerăm oportună comasarea celor două temeiuri de înaintare a pretențiilor vizînd asigurările sociale – celui de la art. 345 lit. i) CPC al RM

și celui de la art. 345 lit. j) al CPC al RM; corespunzător, propunem formularea normei actuale de la art. 345 lit. i) al CPC al RM în redacția următoare: *”i) rezultă din neonorarea obligațiilor prevăzute de legislația cu privire la asigurările sociale de stat”*; iar, prin urmare, norma de la art. 345 lit. j) al CPC al RM să fie expusă în redacția următoare: *”j) rezultă din restanțele de impozit, accize și/sau taxe”.*

9. Formularea în vigoare a normei de la art. 345 lit. n) al CPC al RM, contravine prevederilor art. 346 alin. (1) al CPC al RM – cererea de eliberare a ordonanţei judecătoreşti se depune în instanţă, după respectarea procedurii prealabile. Dat fiind că respectarea procedurii prealabile este o condiție premergătoare obligatorie adresării creditorului în instanța de judecată cu cererea de eliberare a ordonanței judecătorești, facturile respective nicidecum nu pot fi scadente la data depunerii lor, ele trebuind să fi fost scadente deja la data transmiterii către debitor a pretenției cu solicitarea de achitare a acestora. Or, pînă la expirarea termenului de scadență al facturii, debitorul nu se află în întîrziere de plată, respectiv, pretenția creditorului nu este exigibilă. Prin urmare, considerăm necesară ajustarea formulării temeiului expus la art. 345 lit. n) al CPC al RM și expunerea în redacția următoare: *”n) rezultă din facturi scadente”.*

10. Specificul evacuării persoanelor, ca modalitate de executare silită, presupune nu doar evacuarea persoanelor din bunurile imobile, dar și a bunurilor, iar o mare parte din cheltuielile de evacuare ține anume de evacuarea bunurilor – însă, conform formulării actuale a temeiului de eliberare a ordonanței judecătorești indicat la art. 345 lit. r) al CPC al RM, această categorie de cheltuieli nu poate fi solicitată spre încasare în procedura în ordonanță, ci doar în procedura în acțiune civilă. Întru oferirea creditorului, în procedura în ordonanță, un instrument mai eficient de apărare a drepturilor sale, propunem ajustarea prevederii actuale de la art. 345 lit. r) al CPC al RM, și expunerea în redacția următoare: *”r) este înaintată de persoana care a primit sau a cumpărat un bun, dacă se referă la evacuarea persoanelor, inclusiv a bunurilor, din bunul imobil transmis sau vîndut de executorul judecătoresc, cu confirmarea acestui fapt de către instanţa de judecată.”*

4. EXAMINAREA CERERII ÎN PROCEDURA ÎN ORDONANȚĂ ȘI CONDIȚIILE ELIBERĂRII ORDONANȚEI JUDECĂTOREȘTI

4.1. Etapele (fazele) procedurii în ordonanță

Orice proces civil se dezvoltă prin parcurgerea unor etape, sau, cum acestea mai sunt numite în doctrina națională – faze, care sunt într-o legătură strînsă și au o consecință logică prevăzută de legislația procesual-civilă. Fiecare fază (etapă) a procesului civil, este îndreptată spre atingerea unui scop bine determinat, fiind un stadiu intermediar în calea atingerii obiectivul final al procesului judiciar – celui de a soluționa cauza. Aceste etape (faze) ale procesului civil se deosebesc una de cealaltă prin conținutul acțiunilor procesuale ce trebuie, sau pot fi îndeplinite pe parcursul acestora.

Autorii Musin,V.F, Cecina, N.A., Ceceot, D.M. opinează că etapele (fazele) procesului civil se referă la desfășurarea procesului, iar scopul este atins atunci cînd, în urma acțiunilor procesuale efectuate, se creează condiții pentru trecerea cauzei de la o etapă (fază) la alta [252, p. 9].

Vasicovschii, E. V. afirma că raportul procesual civil, apărut la momentul depunerii cererii, nu rămîne static, nemișcat, ci se dezvoltă, se desfășoară și se deplasează, de la o fază a procesului la următoarea, pe care le parcurge procesul civil și pînă la finisarea acestuia [218, p. 265].

Vicut, M.A. atribuie etapelor (fazelor) procesului civil o importanță deosebită, afirmînd că înseși caracterul de unitate sistemică a procesului civil se datorează stadiilor procesului civil, aflate în interacțiune una cu cealaltă. Etapele procesului civil sunt interdependente și condiționate una de cealaltă, legătura dintre ele fiind atît una pe orizontală – între acțiunile procesuale efectuate de către subiecții raportului procesual civil în cadrul unei etape (faze), cît și pe verticală – printr-o perindare, într-o succesiune strict prevăzută de lege, a acțiunilor procesuale, ce depind de efectuarea și rezultatul acțiunilor procesuale civile anterioare [221, p. 11]. Vicut, M.A. subliniază că la determinarea conținutului fazei procesului civil, trebuie să se țină cont de limitele acţiunii în spațiu și în timp a procesului civil și a fazei respective, iar următoarea fază poate să înceapă doar după finalizarea fazei anterioare, de regulă, trecerea de la o etapă procesuală la alta fiind clar definită și fixată prin emiterea unui act de procedură [221, p. 13-14].

Fiind una din tipurile (felurile) de proceduri civile, procedura în ordonanță se desfășoară, ca și celelalte tipuri de proceduri judiciare civile, într-o anumită ordine procesuală, procesul civil parcurgînd anumite etape (faze) consecutive. Etapele (fazele) procedurii în ordonanţă au un conținut diferit de cel al fazelor procedurii contencioase generale, și se caracterizează printr-un

număr redus de acțiuni procesual-civile, desfășurate, comparativ cu procedura în acțiune civilă, într-un cadru temporal mai scurt și cu implicarea minimă a părților.

În conținutul Codului de procedură civilă al RM nu vom găsi o clasificare a etapelor (fazelor) procedurii în ordonanță, însă le putem deduce din analiza structurii Capitolului XXXV al CPC al RM, totodată facem referire și la doctrina procesual-civilă – în această privință, diferiți autori exprimînd diferite opinii, în special, opiniile fiind în disonanță vizînd existența sau inexistența, în procedura în ordonanță a etapei (fazei) de intentare a procesului [115, p. 16]; pe cînd în Capitolul IX Procedura în ordonanță (procedura simplificată) din aceeași sursă, autorul Coban, I., indică direct că pentru intentarea procedurii în ordonanță în instanța de judecată se depune nu cerere de chemare în judecată, dar cerere de eliberare a ordonanței judecătorești [115, p. 200]. Susținem această ultimă opinie și o considerăm corectă, or, deși intentarea procedurii în ordonanță se efectuează într-un mod deosebit de cel al acțiunii civile – prin depunerea de către creditor a cererii de eliberare a ordonanței judecătorești, iar judecătorul, formal, nu emite încheiere de acceptare a cererii de eliberare a ordonanței judecătorești – opinăm că procedura în ordonanță nu este lipsită, ca atare, de etapa (faza) intentării procesului. În argumentarea opiniei noastre indicăm: existența sesizării instanței de judecată prin depunerea de către creditor a cererii de eliberare a ordonanței judecătorești și, corelativ – reacția instanței la această adresare, astfel că judecătorul verifică dacă cererea de eliberare a ordonanței judecătorești: (i) a fost depusă potrivit regulilor de competență jurisdicţională stabilite la Capitolul IV al CPC al RM; (ii) dacă creditorul a respectat procedura prealabilă; (iii) dacă a fost achitată taxa de stat, precum și taxa de timbru în mărimea prevăzută de Legea taxei de stat nr. 213/2023 (art. 346 alin. (1) și alin. (2) al CPC al RM).

Mai mult ca atît, la alin. (3) al art. 346 al CPC al RM, legiuitorul direct indică că în cazul în care cererea creditorului nu este *acceptată*, taxa de stat i se restituie – astfel, recunoscând existența, și în procedura în ordonanță, a acțiunii instanței de judecată de acceptare a cererii de eliberare a ordonanței judecătorești, respectiv – a fazei (etapei) de intentare a procesului în procedura în ordonanță.

De altfel, dacă să admitem că procedura în ordonanță ar fi fost lipsită de faza (etapa) intentării procesului, s-ar pune, în general, întrebarea realizării, de fapt, de către instanța de judecată a careva acțiuni procesuale în privința examinării cererii de eliberare a ordonanței judecătorești în procedura în ordonanță.

Autorul Cereomin, M.A. evidențiază următoarele etape ale procedurii în ordonanță: (i) depunerea cererii de eliberare a ordonanței judecătorești sau intentarea procesului; (ii) înștiințarea debitorului (prin expedierea către debitor a copiei de pe ordonanţa judecătorească); (iii) eliberarea ordonanței judecătorești; (iv) anularea ordonanței judecătorești [273, p. 125].

Alți autori, de pildă, Reșetneac, V.I., Cernîh, I.I. susțin că există și a cincea fază (etapă) a procesului civil – executarea ordonanței judecătorești [259, p. 63].

Sîsoev, D.V., consideră că datorită particularităților activității judiciare în procedura în ordonanță, etapele (fazele) de examinare a cauzei în procedura în ordonanță nu pot fi delimitate din punct de vedere procedural, dar, totuși, pentru fiecare etapă este posibil de a identifica o serie de acțiuni specifice de ordin procedural, care vizează atingerea scopurilor acestor etape, și în cele din urmă, atingerea obiectivului general al procesului civil – de a proteja drepturile încălcate ale cetățenilor și persoanelor juridice. Sîsoev, D.V., conchide că examinarea cauzei în procedura în ordonanță are loc în mai multe etape procesuale, iar conținutul acestora, în procedura în ordonanță, se distinge prin particularități specifice, procedura în ordonanță finisîndu-se cu eliberarea ordonanței judecătorești creditorului sau cu o încheiere de anulare a ordonanței judecătorești. [265, p. 65]

Iarcov, V.V. consideră că procedura în ordonanţă parcurge următoarele etape: (i) intentarea procedurii în ordonanţă; (ii) eliberarea ordonanţei judecătoreşti sau refuzul de a elibera ordonanţa judecătorească; (iii) anularea ordonanţei judecătoreşti; (iv) executarea ordonanţei judecătoreşti [227, p. 183].

Dar, practic toți autorii menționează – și suntem de acord cu dînșii, că toate fazele proceduri în ordonanță se remarcă printr-un șir de particularități:

(i) sunt mai scurte ca cele din procedura în acțiune civilă (ordonanţa judecătorească se eliberează în termen de 5 zile de la data depunerii cererii în judecată (art. 350 alin. (2) al CPC al RM); debitorul este în drept să înainteze obiecţiile sale motivate împotriva pretenţiilor admise în decursul a 10 zile de la primirea copiei de pe ordonanţă (art. 352 alin. (2) al CPC al RM); în termen de 5 zile de la data depunerii obiecțiilor de către debitor, judecătorul va dispune fie admiterea obiecţiilor debitorului şi anularea ordonanţei, fie respingerea obiecţiilor (art. 353 alin. (1) al CPC al RM); atacarea încheierii despre refuzul de anulare a ordonanţei poate fi atacată cu recurs de către debitor în termen de 10 zile (art. 353 alin. (4) al CPC al RM));

(ii) se realizează într-o ordine procesuală simplificată, fiecare fază presupunînd un număr redus de acțiuni procesuale (ordonanţa judecătorească este o dispoziţie dată unipersonal de judecător (art. 344 alin. (1) al CPC al RM); ordonanţa judecătorească se pronunţă de judecător după examinarea cauzei în fond, fără citarea părţilor pentru explicaţii, fără dezbateri judiciare şi fără întocmire de proces-verbal (art. 350 alin. (1) al CPC al RM); examinarea obiecţiilor debitorului se limitează la admisibilitatea obiecțiilor din punct de vedere al temeiniciei şi veridicității acestora (art. 352 alin. (4) al CPC al RM); în procedura în ordonanță nu se emite titlu executoriu, înseși ordonanţa judecătorească reprezintînd un act executoriu care se îndeplineşte în modul stabilit pentru

executarea actelor judecătoreşti (art. 344 alin. (1) al CPC al RM), excepție constituind cazurile de încasare la bugetul de stat a taxei de stat de la debitor în temeiul ordonanţei judecătoreşti (art. 354 alin. (3) al CPC al RM);

(iii) acțiunile procesuale efectuate în cadrul fazelor procedurii în ordonanţă nu sînt consemnate în proces-verbal (art.350 alin. (1) al CPC al RM – ordonanța judecătorească se pronunţă de judecător, după examinarea cauzei în fond, fără citarea părţilor pentru explicaţii, fără dezbateri judiciare şi fără întocmire de proces-verbal; art.352 alin. (4) al CPC al RM – obiecţiile debitorului se examinează fără citarea părţilor, fără a încheia proces-verbal, unica excepție este cea prevăzută la art. 352 alin. (5) al CPC al RM – dreptul instanței de judecată de a cita debitorul și creditorul în ședința de judecată pentru a se expune cu privire la obiecțiile formulate – unicul caz cînd se va întocmi proces-verbal, cu înregistrarea audio a ședinței de judecată, conform prevederilor Codului de procedură civilă al RM);

(iv) în procedura în ordonanță, în calitate de probe, se admit doar înscrisurile (numite de legiuitor ”documente” sau ”materiale”), care trebuie să fie veridice, autentice, iar conținutul acestora să confirme pe deplin, cert și complet pretenția creditorului;

(v) procedura în ordonanţă are o fază specifică – de anulare a ordonanței judecătorești de către însăși judecătorul care a emis-o (art. 353 alin. (1) al CPC al RM).

Însă, totodată menționăm că, anume datorită acestor particularități de realizare a fazelor procedurii în ordonanță, în prezent, opiniile doctrinare sunt divizate: unii autori consideră că activitatea instanței de judecată privind emiterea ordonanței judecătorești nici nu este o activitate procesuală.

De pildă, Tumanov, D. A. susține că la examinarea pretențiilor în procedura în ordonanță nu se asigură respectarea unui șir întreg de principii procesual-civile – principii care, după conținutul său, sunt elemente constituitorii ale garanțiilor ce oferă o protecție reală pentru drepturile și interesele părților și previn arbitrariul în procesul de judecată (principiul publicității, contradictorialității și altele). Prin urmare, susține autorul, procedura în ordonanță nu are formă procesuală de realizare, or, legislația procesual-civilă ce reglementează procedura în ordonanță nu detaliază – așa cum este cazul inerent altor proceduri civile judiciare, modul de judecare a cauzei (de ex., acțiunile procesuale care trebuie efectuate de către judecător pentru emiterea ordonanței judecătorești) [269, p. 16]. Din aceleași considerente, și Gromoșina, N. A., care numește procedura în ordonanță ca fiind o procedură nejudiciară [232, p. 93-96].

Voronov, A. F., în general, afirmă că, urmare a năzuințelor legiuitorului de a simplifica formalitățile procedurale, e cazul să ne punem întrebări privind calitatea actului de justiție și dacă suntem martori deja, sau încă nu, la eludarea esenței înfăptuirii justiției, mai ales – subliniază

autorul – acestea fiind întrebările față de judecarea cauzei în procedura în ordonanță [224, p. 90]. Voronov, A. F. susține că, în prezent, procedura în ordonanță este nu mai mult decît o ilustrată a justiției, unde se ignoră principiile de bază, și, prin urmare, nici vorbă nu poate fi de publicitatea procesului, principiul oralității și alte principii procesuale civile, pentru că lipsește etapa dezbaterilor judiciare, nu are loc ședința de judecată. Și mai mult, susține autorul – nici despre contradictorialitate nu putem afirma, pentru că debitorul nu are posibilitatea procesuală de ași explica poziția – fie chiar și în scris, înainte de emiterea ordonanței judecătorești [224, p. 92-93].

Autoarea Popova, I. A., susținînd necesitatea păstrării conceptului de „formă procesuală" pentru a caracteriza procedurile judiciare, constată că nu orice activitate a instanței de judecată poate fi numită activitate procesuală. Astfel, scrie autoarea, procedura în ordonanţă, ca și faza pregătirii cauzei pentru dezbateri judiciare, reprezintă acțiuni specifice de activitate a instanței de judecată, care nu au legătură cu înfăptuirea justiției și procedurile judiciare [260, p. 28].

Nu putem să fim de acord cu critica conținutului procedurii în ordonanță lansată de către acești autori, și, fără a repeta cele expuse de noi în Capitolul I al prezentei teze de doctorat, cu privire la argumentarea locului bine meritat al procedurii în ordonanță printre celelalte proceduri civile prevăzute de CPC al RM, vom adăuga doar cîteva argumente, axîndu-ne pe specificul etapelor (fazelor) procedurii în ordonanță.

Pur obiectiv, normele procedurii în ordonanță fac parte din legislația procesual-civilă, este reglementată în mod distins de legislația procesuală civilă, iar CPC al RM expres prevede că în procedura în ordonanța judecătorul examinează cauza în fond – adică, stabilește circumstanțele de fapt ale cauzei, situația material-procesuală a părților, lipsa sau existența raportului obligațional între părți și aplică normele de drept la aprecierea soluției ce urmează să o adopte în cauza dată; și numai după aceasta judecătorul este în drept să pronunțe (emită) ordonanța judecătorească (art. 350 alin. (1) al CPC al RM).

Astfel că, opinăm că în procedura în ordonanță se înfăptuiește justiția, însă într-o ordine procesuală specifică – motiv pentru care înseși în denumirea Capitolului XXXV al CPC al RM, legiuitorul, alături de denumirea Procedura în ordonanță a ținut să indice și faptul că aceasta este o procedură simplificată. Mai adăugăm, că procedura în ordonanță nu doar că este o procedură judiciară simplificată, dar este și o procedură documentară, or ordonanța judecătorească se emite de către judecător doar dacă pretenția creditorului este dovedită prin documente certe și incontestabile, în privința cărora debitorul nu poate opune contraprobe – alte documente scrise (înscrisuri).

În aceeași ordine de idei, dacă ar fi să admitem afirmația, expusă de unii autori, precum că în procedura în ordonanță – din cauza lipsei etapei dezbaterilor judiciare, conținutului și volumului

redus de acțiuni procesuale ale instanței de judecată – nu se înfăptuiește justiție, ar trebui să ne punem și întrebarea dacă instanța înfăptuiește justiție, și dacă există formă procesuală și acțiuni procesuale civile, ca atare, în cadrul activității instanței de judecată privind recunoașterea şi executarea hotărîrilor judecătoreşti şi hotărîrilor arbitrale străine (art. 467 – 476 ale CPC al RM)? În cadrul Procedurii în cauzele de contestare a hotărîrilor arbitrale (art. 477 – 481 ale CPC al RM)? În Procedura de eliberare a titlurilor de executare silită a hotărîrilor arbitrale, de confirmare a tranzacției (art. 482 – 486 ale CPC al RM)? Sau în Procedura de confirmare a tranzacției încheiate în scopul prevenirii unui proces civil şi de eliberare a titlului executoriu al acesteia (art. 487-490 al CPC al RM)? Dar în cadrul examinării recursului împotriva actelor de dispoziție ale curților de apel – care, ca și în cazul procedurii în ordonanță – se examinează fără înștiințarea și audierea participanților la proces (cu excepțiile prevăzute la art. 444 al CPC al RM)? Altminteri, să admitem că, actualmente, legislația procesuală civilă, reglementează, prin unele instituții procesual-civile, activitatea instanței de înfăptuire a justiției, iar prin altele – o altă activitate a instanței de judecată care nu ține de realizarea (înfăptuirea) justiției civile? Altă activitate decît înfăptuirea justiției, instanțele de judecată nu realizează, or, în statul contemporan, instanțele de judecată sunt constituite pentru înfăptuirea justiției.

Susținem că în procedura în ordonanță, judecătorul înfăptuiește justiția, prin apărarea drepturilor și intereselor părților (creditorului sau debitorului), iar însăși ordinea procesuală de examinare a cauzei în procedura în ordonanță – parte integrantă a legislației procesual-civile, se află în legătură strînsă cu alte instituții ale acesteia: de ex., depunerea cererii de eliberare a ordonanței judecătoreşti se face potrivit regulilor de competență jurisdicțională stabilite la Capitolul IV al CPC al RM (art. 346 alin. (1) al CPC al RM); cerințele față de cuprinsul cererii de eliberare a ordonanței judecătorești care, într-o bună parte, sunt similare cerințelor de formă și conținut înaintate față de cererea de chemare în judecată (art. 347 al CPC al RM versus art. 166 al CPC al RM); instituția de a nu da curs cererii dacă aceasta nu corespunde cerințelor de conținut stabilite la art. 347 al CPC al RM (art. 349 al CPC al RM versus art. 171 al CPC al RM); dreptul debitorului de a ataca cu recurs încheierea despre refuzul de anulare a ordonanței judecătorești (art. 353 alin. (4) al CPC al RM versus recursul împotriva încheierilor judecătoreşti (art. 423 – 428 ale CPC al RM); etc.)

În această privință este interesantă viziunea autoarei Terehova, L. A., care afirmă că, în procedura în ordonanță, judecătorul cercetează probele în mod individual, „în liniștea biroului său", fără a contacta părțile. Examinarea în lipsa părților, afirmă autoarea, și-a făcut loc și în cadrul altor instituții procesual-civile, astfel încît în prezent, asistăm la transformarea activității judiciare a instanțelor de judecată, unde unele acțiuni procesuale nu se mai desfășoară în modul clasic – în

ședință de judecată, cu participarea părților [201, p. 211]. Terehova, L. A. concluzionează că în procedura în ordonanță, în pofida lipsei etapei (fazei) dezbaterilor judiciare, se înfăptuiește justiția, or, judecătorul, deși nu contactează cu părțile, în sensul clasic al procedurii civile generale, cercetează direct probele prezentate de către părți, le apreciază și soluționează cauza în fond [201, p. 214]; aceeași opinie este reiterată de autoarea Terehova, L.A, și în lucrarea sa recentă, din 2023, întitulată „Eficiența procedurii în ordonanță" [215, p. 69].

În opinia noastră, procedura în ordonanță este o procedură judiciară simplificată, care se realizează într-o formă procesuală simplificată:

(i) obiectul procedurii în ordonanță îl constituie pretențiile expres și limitativ prevăzute de legislația procesuală civilă (art. 345 al CPC al RM);

(ii) lipsa litigiului între părți, pretențiile creditorului fiind întemeiate pe documente certe, autentice și indisputabile, documente care au fost perfectate în conformitate cu rigorile cerute de lege;

(iii) în procedura în ordonanță lipsesc etapele (fazele) de pregătire a cauzei pentru dezbateri judiciare și de dezbateri judiciare, iar judecătorul soluționează cauza în fond doar pe baza înscrisurilor prezentate de către părți.

În acest context, atragem atenția asupra formulării actuale a normei de la art. 350 alin. (1) al CPC al RM, conform căreia ordonanţa judecătorească se "pronunţă" de judecător după examinarea cauzei în fond – întrucît în procedura în ordonanță examinarea cauzei are loc fără dezbateri judiciare, judecătorul luînd hotărîrea în biroul său, fără de ședință de judecată, formularea actuală a normei de la art. 350 alin. (1) al CPC al RM urmează să fie aliniată și expusă în redacția următoare: *"(1) Ordonanţa judecătorească se emite de judecător după examinarea cauzei în fond, fără citarea părţilor pentru explicaţii, fără dezbateri judiciare şi fără întocmire de proces-verbal.";*

(iv) contestarea ordonanței judecătorești poate fi efectuată prin depunerea de obiecții din partea debitorului, într-un termen restrîns (10 zile de la de la primirea copiei de pe ordonanţă – art. 352 alin. (2) al CPC al RM);

(v) realizarea căilor de atac în procedura în ordonanță este limitată doar la posibilitatea atacării cu recurs a următoarelor încheieri: (i) încheierea de restituire a cererii (art. 349 alin. (2) al CPC al RM; (ii) încheierea de respingere a obiecțiilor debitorului (art. 353 alin. (1) al CPC al RM); și (iii) încheierea despre refuzul de anulare a ordonanţei (art. 353 alin. (1) al CPC al RM). Iar însăși ordonanța judecătorească nu poate fi atacată nici cu apel, nici cu recurs, însă poate fi supusă revizuirii (art. 446 alin. (1) al CPC al RM).

În concluzie, afirmăm că CPC al RM, în prezent, înglobează mai multe tipuri de proceduri judiciare, unele dintre care nu neapărat corespund, întru totul, rigorilor stricte ale unui proces civil

clasic – de ex., procedura în ordonanță, dar, care, totodată sunt instrumente eficiente ce garantează apărarea efectivă a drepturilor și intereselor părților în proces.

Reieșind din structura Capitolului XXXV al CPC al RM și conținutul activităților procesual civile reglementate prin normele acestui capitol, susținem că procedura în ordonanță, are următoarele etape (faze):

(i) intentarea procedurii în ordonanţă;

(ii) examinarea cererii în fond şi eliberarea ordonanţei judecătoreşti;

(iii) înștiințarea debitorului cu privire la ordonanţa judecătorească;

(iv) anularea ordonanţei judecătoreşti sau eliberarea ordonanţei judecătoreşti creditorului;

(v) executarea ordonanţei judecătoreşti.

4.2. Procedura de examinare a cererii în ordinea procedurii în ordonanță și condițiile de eliberare de către judecător a ordonanței judecătorești

Conform art. 7 alin. (1) al CPC al RM, instanţa judecătorească intentează procesul civil la cererea persoanei care revendică apărarea unui drept al său încălcat sau contestat, libertății ori a unui interes legitim. În acest sens, intentarea procedurii în ordonanță nu este o excepție de la principiul disponibilității – pentru intentare, este necesar ca creditorul să depună în instanța de judecată cerere de eliberare a ordonanței judecătorești.

Depunerea, în modul stabilit, a cererii de eliberare a ordonanței judecătorești întrerupe cursul prescripției extinctive (art. 401 al CC al RM).

Așa cum este indicat în art. 346 al CPC al RM, cererea de eliberare a ordonanței judecătorești se va depune în instanţă potrivit regulilor de competență jurisdicţională stabilite la Capitolul IV al CPC al RM. Respectiv, regulile ce se referă la determinarea competenței jurisdicționale se vor realiza în deplină măsură, inclusiv ținînd cont de categoria de pretenții.

Conform competenței jurisdicționale materiale, cererile de eliberare a ordonanței judecătorești vor fi examinate de către prima instanță (judecătorii). Iar în ce privește competența jurisdicțională teritorială, potrivit regulii generale, cererea de eliberare a ordonanţei judecătorești se va depune de către creditor în oricare din sediile instanței în a cărei rază teritorială se află domiciliul sau sediul debitorului (art. 38 al CPC al RM). Ținînd cont de prevederile art. 345 al CPC al RM, care stabilesc un cerc limitat de categorii de pretenții care pot fi examinate în procedura în ordonanță, în procedura în ordonanță, normele de competență jurisdicțională teritorială alternativă (art. 39 al CPC al RM) și de competență jurisdicțională teritorială excepțională (art. 40 al CPC al RM) vor fi aplicabile într-o măsură limitată, în funcție de categoria de pretenție înaintată (de ex., competența jurisdicțională teritorială alternativă, la alegerea

creditorului, în cazul înaintării pretenției ce ține de încasarea pensiei de întreţinere a copilului minor (art. 345 lit. d) al CPC al RM), sau competența jurisdicțională teritorială excepțională, în cazul înaintării pretenției în temeiul art. 345 lit. b) al CPC al RM – față de un transportator, în baza unui contract de transport de pasageri şi bagaje sau de încărcături).

Datorită specificului procedurii în ordonanță, care este limitată de către legiuitor doar la anumite categorii de pretenții ce pot fi înaintate în această procedură, nu vom putea fi în prezența competenței jurisdicționale teritoriale după legătura dintre cauze (art. 42 și 37^1 al CPC al RM).

Cererea de eliberare a ordonanței judecătorești se impune cu taxa de stat, mărimea căreia, în prezent, este egală cu mărimea stabilită pentru cererea de chemare în judecată în acţiune civilă – adică, 3% din valoarea acţiunii sau din suma încasată, dar nu mai puţin de 150 lei şi nu mai mult de 25.000 lei de la persoanele fizice şi nu mai puţin de 270 lei şi nu mai mult de 50.000 lei de la persoanele juridice (art. 3 alin. (1) lit. a) al Legii taxei de stat nr. 1216 din 03.12.1992). Menționăm că Legea taxei de stat nr. 1216 din 03.12.1992 începînd cu 01.01.2024 va fi abrogată prin Legea taxei de stat nr. 213 din 31.07.23, astfel încît suplimentar la taxa de stat se va adăuga taxa de timbru în valoare de 200 lei, iar însăși valoarea taxei de stat se va determina conform gradației din Anexa nr.1 la noua lege.

În procedura în ordonanță urmează să fie aplicabile și prevederile art. 85 al CPC al RM (scutirile de taxa de stat și, din 01.01.2024 – și de taxa de timbru), or, legiuitorul nu a specificat că aceste prevederi se aplică doar față de cererile de chemare în judecată, normele date referindu-se, la general, la incidentele cu privire la achitarea taxei de stat, și, după caz, și a taxei de timbru în procesul civil, conform prevederilor Legii taxei de stat nr. 213 din 31.07.2023, care va intra în vigoare la 01.01.2024. Astfel, în conformitate cu prevederile art. 85 al CPC al RM, și prin prisma pretențiilor specifice ce pot fi înaintate în procedura în ordonanță (art. 345 al CPC al RM), în procedura în ordonanță vor fi scutiți de plata taxei de stat creditorii: salariații în revendicarea sumelor de retribuire a muncii – perceperea salariului sau a unor drepturi calculate, dar neplătite salariatului; autoritățile publice; organizațiile şi persoanele fizice care, conform legii, sînt împuternicite să adreseze în instanţă cereri în apărarea drepturilor, libertăților şi intereselor legitime ale unor alte persoane ori în apărarea intereselor statului sau ale societății; organele afacerilor interne și SFS – în revendicarea compensării cheltuielilor de urmărire a persoanelor care se eschivează de la plata pensiilor de întreţinere, de la plata impozitelor şi altor obligații la bugetul statului, compensării cheltuielilor de căutare a debitorului şi a bunurilor lui sau a copilului luat de la debitor în temeiul unei hotărîri judecătoreşti, precum şi a cheltuielilor de păstrare a bunurilor luate de la debitor şi puse sub sechestru şi a bunurilor debitorului evacuat din locuinţă; organizațiile obștești ale persoanelor cu dizabilități, instituțiile, întreprinderile şi asociațiile de

instruire şi de producţie ale persoanelor cu dizabilități, în cazul în care vor avea calitatea de creditor în procedura în ordonanță; SFS și CNAM – în acţiunile intentate împotriva persoanelor fizice şi juridice care se eschivează de la achitarea primelor de AsOAM; precum și părțile procedurii în ordonanță în cazul contestării cu recurs a încheierilor judecătorești emise în procedura în ordonanță (de pildă, creditorul, în cazul atacării cu recurs a încheierii de restituire a cererii de eliberare a ordonanței judecătorești (art. 349 alin. (2) al CPC al RM) sau debitorul, în cazul contestării cu recurs a încheierii de respingere a obiecțiilor și de refuz de anulare a ordonanței judecătorești (art. 353 alin. (1), alin. (4) al CPC al RM); creditorii și debitorii în cauzele de revizuire a ordonanței judecătorești.

În acord cu prevederile art. 85 alin. (4) al CPC al RM, în funcţie de situația materială şi de probele prezentate, alte categorii de creditori, persoane fizice sau juridice, vor putea fi scutiți de către judecător (de către instanţa judecătorească) de plata taxei de stat sau de plata unei părți a ei. Solicitarea de scutire de plata taxei de stat trebuie făcută expres de către creditor în cererea de eliberare a ordonanţei judecătorești, iar judecătorul va dispune scutirea de plata taxei de stat sau a unei părți a ei, în funcţie de situația materială a creditorului şi de probele prezentate.

În contextul prezentei analize, menționăm că potrivit art. 345 lit. f) al CPC al RM, în procedura în ordonanță pot fi înaintate pretenții ce țin de încasarea cheltuielilor de păstrare a bunurilor sechestrate de la debitor şi a bunurilor debitorului evacuat din locuinţă. Potrivit legislației, aceste activități se efectuează de către executorii judecătorești, însă conform art. 85 alin. (1) lit. g) al CPC al RM, și nici conform pct. 1.8 din Anexa nr. 2 la Legea taxei de stat nr. 213 din 31.07.2023, care va intra în vigoare la 01.01.2024, executorii judecătorești nu fac parte din subiecții care pot fi scutiți de plata taxei de stat. Precizăm că, conform art. 85 alin. (2) al CPC al RM, iar din 01.01.2024, conform Notei din Anexa nr. 2 la Legea taxei de stat nr. 213 din 31.07.2023, prin lege, pot fi stabilite şi alte cazuri de scutire a părţilor de plata taxei de stat. În speță, această lege ar putea fi CEx al RM sau Legea taxei de stat nr. 1216 din 03.12.1992/Legea taxei de stat nr. 213 din 31.07.2023, însă în conținutul acestora nu găsim asemenea prevedere. Prin urmare, conchidem că executorii judecătorești, în cazul înaintării pretenției în procedura în ordonanță în temeiul art. 345 lit. f) al CPC al RM privind încasarea cheltuielilor de păstrare a bunurilor sechestrate de la debitor şi a bunurilor debitorului evacuat din locuință, vor trebui să achite taxa de stat. Acest fapt îl considerăm inechitabil, în comparație cu celelalte categorii de subiecți care sunt scutiți de plata taxei de stat pentru cauzele în procedura în ordonanță – organele afacerilor interne, SFS, și opinăm pentru includerea executorilor judecătorești în cercul subiecților indicați la pct. 1.8 din Anexa nr. 2 la Legea taxei de stat nr. 213 din 31.07.2023.

Cît privește aplicabilitatea, în procedura în ordonanță, a prevederilor art. 86 al CPC al RM (amînarea și eșalonarea plății taxei de stat), pur teoretic, și aceste prevederi referindu-se, la general, la incidentele cu privire la amînarea sau eșalonarea plății taxei de stat în procesul civil, pot fi aplicabile și în procedura în ordonanță. De pildă, în cazul creditorilor – persoane juridice declarate în stare de insolvabilitate, care vor depune cerere de eliberare a ordonanței judecătorești (de ex., în temeiul art. 345 lit. a) sau lit. b) al CPC al RM, urmărind o creanță debitoare), vor beneficia ex officio de amînarea plății taxei de stat pînă la eliberarea ordonanței judecătorești, dar nu mai tîrziu de 6 luni din data adoptării de către instanţa de judecată a ordonanței. În cazul celorlalte categorii de creditori, din punct de vedere practic, eșalonarea și amînarea plății taxei de stat va fi posibilă pentru un termen foarte restrîns – maxim de 5 zile, pînă în ziua expirării termenului pentru emiterea ordonanței judecătorești (art. 350 alin. (2) al CPC al RM). Admitem, totuși, că și această amînare sau eșalonare poate fi utilă creditorului – uneori și 5 zile fiind un termen suficient, necesar pentru a obține mijloace financiare pentru achitarea taxei de stat, mai ales că în prezent, taxa de stat în procedura în ordonanță este egală, ca mărime, cu cea achitată pentru cazurile de examinare a cererilor în procedura în acțiune civilă.

Însă, în ultimul caz, întrebarea care apare, este cum va trebui să procedeze judecătorul, dacă creditorul nu va achita taxa de stat în termenul stabilit? Potrivit art. 86 alin. (1) al CPC al RM, dacă reclamantul nu a plătit în termen taxa de stat, instanţa scoate cererea de pe rol. Normele Capitolului XXXV al CPC al RM, însă, nu prevăd scoaterea de pe rol a cererii de eliberare a ordonanței judecătorești. În această privință, unica situație prevăzută de legiuitor, în cadrul procedurii în ordonanță, este cea de a nu da curs cererii dacă judecătorul constată că taxa de stat nu a fost plătită la depunerea cererii (art. 349 alin. (1) al CPC al RM). În speță, considerăm că lipsa reglementării suficiente a procedurii în ordonanță dezavantajează creditorul, în comparație cu dreptul oferit de legiuitor reclamanților în procedura în acțiune civilă privitor la amînarea sau eșalonarea taxei de stat – cuantumurile taxei de stat fiind în mărime egală, în ambele tipuri de proceduri.

Soluția o vedem în suplimentarea prevederilor art. 267 lit. k) al CPC, și expunerea în următoarea redacție: *”k) instanţa a amînat sau a eşalonat plata taxei de stat, iar reclamantul sau creditorul în procedura în ordonanță, nu a plătit-o în termenul stabilit de instanţă;”.*

Totodată, precizăm că formularea conținutului actual al art. 348 al CPC al RM nu corespunde sensului procedurii în ordonanță, or, așa cum prevede art. 350 alin. (1) al CPC al RM, ordonanța judecătorească se emite de către judecător *după examinarea cauzei în fond*, pe cînd reieșind din formularea art. 348 al CPC al RM, judecătorul *refuză de a primi cererea*, aici conținîndu-se și temeiurile de refuz de a primi cererea de la art. 169 al CPC al RM, și cele de la

art. 170 al CPC al RM (restituirea cererii) mixate cu cele specifice examinării cererii în procedura în ordonanță (alin. (2) al art. 348 al CPC al RM), care ar fi trebuit să constituie *refuzul de e a elibera ordonanța judecătorească*. Lecturînd art. 348 alin. (2) al CPC al RM – refuzul *de a primi cererea,* reiese că examinarea în fond a cauzei în procedura în ordonanță nici nu a avut loc, procesul nici nu a fost intentat, astfel încît oricine se poate întreba dacă a avut loc un act de judecată, ca atare?

În lumina celor expuse ne pronunțăm pentru separarea și reformularea conținutului art. 348 al CPC al RM, după cum urmează:

”Articolul 348. Refuzul de a primi cererea

(1) Judecătorul refuză să primească cererea de eliberare a ordonanţei judecătoreşti din motivele consemnate la art.169.

(2) În cazul refuzului de a primi cererea, judecătorul emite, în termen de 5 zile de la depunerea ei în judecată, o încheiere, care poate fi atacată cu recurs în termen de 10 zile.”

și

” Articolul 348[1]. Restituirea cererii de eliberare a ordonanţei judecătoreşti

(1) Judecătorul restituie cererea de eliberare a ordonanței judecătorești dacă:

a) instanţa nu este competentă să judece cauza;

b) cererea a fost depusă de o persoană care, în cauza civilă respectivă, nu are capacitate de exercițiu al drepturilor procedurale civile;

c) cererea nu este semnată ori este semnată de o persoană neîmputernicită de a o semna ori este semnată fără a se indica funcția semnatarului;

d) cererea a fost depusă în numele persoanei interesate de către o persoană neîmputernicită de a porni şi a susține procesul;

e) la aceeași instanţă sau la o alta, se află în judecată un litigiu între aceleași părți, asupra aceluiași obiect şi avînd aceleași temeiuri;

f) creditorul își retrage cererea înainte de emiterea încheierii privind intentarea procesului.

(2) Cererea de eliberare a ordonanței judecătorești se restituie printr-o încheiere motivată, în care judecătorul indică instanţa unde trebuie să se adreseze creditorul, dacă cauza nu este de competența instanței respective, sau modalitatea de înlăturare a circumstanțelor ce împiedică intentarea procesului.

(3) În decursul a 3 zile de la data repartizării cererii de eliberare a ordonanței judecătorești, judecătorul dispune, printr-o încheiere, restituirea cererii şi remite creditorului încheierea şi cererea cu toate documentele anexate.

(4) Restituirea cererii de eliberare a ordonanței judecătorești nu exclude posibilitatea adresării repetate în judecată a aceluiași creditor, cu aceeași acțiune, împotriva aceluiași debitor, cu același obiect şi aceleași temeiuri dacă creditorul a lichidat încălcările.

(5) Încheierea prin care instanţa judecătorească restituie cererea în temeiul alin. (1) lit. a), b) și e) poate fi atacată cu recurs."

și

"Articolul 350[1]. Refuzul de a elibera ordonanța judecătorească

(1) Judecătorul refuză să elibereze ordonanța judecătorească dacă:

a) pretenţia nu rezultă din art. 345;

a[1]) pretenția este formulată față de mai mulți debitori;

b) debitorul este în afara jurisdicției instanţelor judecătoreşti ale Republicii Moldova;

c) nu sînt prezentate documentele care confirmă pretenția creditorului;

d) din cerere şi din alte documente prezentate se constată existența unui litigiu de drept care nu poate fi soluționat în temeiul documentelor depuse;

e) nu s-a respectat procedura prealabilă de soluționare a cauzei.

(2) În cazul refuzului de a elibera ordonanța judecătorească, judecătorul emite, în termen de 5 zile de la depunerea ei în judecată, o încheiere, care poate fi atacată cu recurs în termen de 10 zile.

(3) Refuzul de a elibera ordonanţa judecătorească exclude posibilitatea creditorului de a se adresa în procedura în ordonanță cu aceeași pretenție, pe același temei și contra aceluiași debitor, însă nu împiedică creditorul să înainteze pretențiile sale în procedură de examinare a acțiunii civile. În acest caz, taxa de stat plătită de creditor se trece în contul taxei de înaintare a acțiunii civile."

Corespunzător, trebuie modificată și prevederea de la art. 89 alin. (1) lit. b) al CPC al RM, fiind expusă în redacția următoare: *"b) refuzului de a elibera ordonanţa judecătoreşti în temeiul art.350[1];"*

Cuprinsul cererii de eliberare a ordonanței judecătorești trebuie să corespundă cerințelor indicate la art. 347 al CPC al RM. Astfel, cererea va fi făcută în scris, iar creditorul va indica în aceasta: (i) instanţa în care se depune cererea; (ii) numele sau denumirea sa (a creditorului), domiciliul ori sediul, codul fiscal; (iii) numele sau denumirea debitorului, domiciliul ori sediul, codul fiscal; (iv) pretenţia sa şi circumstanţele pe care se întemeiază; (v) documentele ce confirmă temeinicia pretenției; (vi) documentele anexate; (vii) valoarea bunului, în cazul revendicării unui bun – pentru a permite instanţei de a verifica corectitudinea achitării taxei de stat, precum și, în

caz de pieire a bunului, să fie posibilă încasarea ulterioară a valorii lui; (viii) precum și va anexa probele privind respectarea procedurii prealabile sesizării instanţei.

Cererea de eliberare a ordonanței judecătorești se va semna de creditor sau de reprezentantul lui – în ultimul caz, la cerere se va anexa documentul care atestă împuternicirile reprezentantului, autentificat în modul stabilit de lege.

Dacă judecătorul va constata că cererea de eliberare a ordonanței judecătorești nu corespunde prevederilor art. 347 al CPC al RM, ori că nu s-a plătit taxă de stat, cererii nu i se va da curs, judecătorul stabilind, printr-o încheiere, un termen de lichidare a neajunsurilor din cerere sau de plată a taxei de stat.

Menționăm că termenul pe care judecătorul îl va acorda creditorului pentru lichidarea neajunsurilor din cererea de eliberare a ordonanţei judecătoreşti sau de plată a taxei de stat, trebuie să corespundă criteriilor termenului rezonabil, raportat la specificul procedurii în ordonanță – adică să-i ofere, efectiv, creditorului posibilitatea de a înlătura neajunsurile constatate, dar nici să fie nejustificat de mare. Aprecierea duratei termenului se va face de către judecător în fiecare caz aparte, în dependență de circumstanţele concrete ale cazului; cu titlu de orientare, propunem un termen ce s-ar încadra într-o perioadă între 3-5 zile. Totodată, precizăm că deși legiuitorul, la art. 349 alin. (1) al CPC al RM, a indicat că dacă conținutul cererii nu va corespunde prevederilor art. 347 al CPC al RM, considerăm că nu oricare necorespundere va rezulta în această consecință – de pildă, dacă creditorul nu a indicat în cerere instanța în care se depune cererea (art. 347 alin. (1) lit. a) al CPC al RM), dar a depus cererea conform regulilor de competență jurisdicțională teritorială, atunci nu vor trebui să survină careva efecte negative, or această neindicare de date, în condițiile supra, este una formală. Dacă creditorul va lichida neajunsurile din cerere în termenul stabilit de judecător, cererea de eliberare a ordonanței judecătorești se va considera depusă în ziua prezentării inițiale în judecată. În caz contrar, judecătorul va emite o încheiere de restituire a cererii, care poate fi atacată cu recurs (art. 349 al CPC al RM).

Întrucît procedura în ordonanță este o procedură necontencioasă, pretenția creditorului trebuie să fie indisputabilă, nelitigioasă, subliniem importanța respectării de către creditor a procedurii prealabile anterior depunerii cererii de eliberare a ordonanței judecătorești, și anexării probelor ce o confirmă. Considerăm că adresarea către debitor cu o pretenție vizînd îndeplinirea obligației sale față de creditor este obligatorie, practic, în toate cazurile, inclusiv în cazul în care între creditor și debitor au fost semnate contracte sau acorduri, scadența plății conform cărora îi este cunoscută debitorului. Excepție constituie doar pretențiile creditorului înaintate în temeiul art. 345 lit. k) al CPC al RM – urmărirea exercitării dreptului de gaj, cu condiția că creditorul anexează la cererea de eliberare a ordonanței judecătorești notificarea către debitor a avizului de executare

a gajului (efectuată în conformitate cu prevederile CC al RM) și pretenția înaintată în temeiul art. 345 lit. o) al CPC al RM – se referă la întoarcerea executării conform art. 158 alin. (2) din CEx al RM.

Prin adresarea, în prealabil, a unei pretenții debitorului, creditorul nu doar înștiințează debitorul despre intenția sa de a obține executarea creanței sale inclusiv prin depunerea, ulterior, a unei cereri în instanța de judecată, dar și îi oferă debitorului, o ultimă șansă, de a o executa benevol, astfel, evitînd cheltuielile de judecată și consecințele de punere în executare silită a ordonanței judecătorești. În unele cazuri, s-ar putea să se întîmple că debitorul pur și simplu a uitat de obligația sa, sau nu a știut despre existența acesteia (cazuri care se mai întîmplă, în practică, de ex., la schimbarea conducerii unei întreprinderi, cînd nu a fost întocmit actul de predare-primire a dosarelor/actelor), astfel încît, debitorul, cel mai des, recunoaște pretenția creditorului și o execută – astfel, cazul nici nu ajunge în instanța de judecată, prin ce nu se împovărează inutil instanțele de judecată; sau debitorul recunoaște pretenția (de ex., prin semnarea actului de verificare a decontărilor reciproce), dar indica că nu o poate executa din motive obiective – lipsa mijloacelor financiare care nu au fost bugetate pentru aceste plăți, propunîndu-i creditorului o executare amînată pentru o altă perioadă, ceea ce poate conveni, sau nu, creditorului – în ultimul caz, el adresîndu-se instanței de judecată.

Pentru procedura prealabilă depunerii cererii în procedura în ordonanță, este important ca creditorul fie să dețină proba că debitorul recunoaște pretenția inclusiv indică motivul neexecutării, fie că debitorul nu o contestă, nu se opune acesteia – de ex., prin negarea existenței creanței și obligației sale față de debitor, sau negarea faptului că obligația este scadentă etc. Recunoașterea pretenției trebuie făcută de către debitor în scris, semnată de către debitor, precum și considerăm necesară să fie datată, să conțină referire expresă la pretenția înaintată de către creditor, astfel, încît din conținutul răspunsului debitorului să fie clar și cert că acesta recunoaște pretenția concretă înaintată de către creditor (nu o careva altă pretenție similară). La fel, dacă debitorul este o persoană juridică, considerăm că în răspuns la pretenția prealabilă, trebuie să fie indicată și funcția persoanei care semnează răspunsul din numele acelei persoane juridice.

Răspunsul debitorului astfel perfectat va fi anexat de către creditor la cererea de eliberare a ordonanței judecătorești.

Totodată, în cazul anexării de către creditor a dovezii că pretenția a fost înaintată debitorului, acesta a recepționat-o, dar nu a oferit un răspuns la ea, considerăm că judecătorul va putea emite ordonanța judecătorească dacă creditorul a dovedit prin probe legale, admisibile și certe pretenția sa, iar din conținutul documentelor anexate de către creditor judecătorul este ferm convins privind existența dreptului creditorului de a solicita executarea obligației de la debitorul

respectiv, obligație care este certă, exigibilă și scadentă, iar debitorul, în mod rezonabil, nu va putea opune careva obiecții temeinice cu privire la pretențiile date.

Respectarea procedurii prealabile în procedura în ordonanță a fost prevăzută de legiuitor pentru a ușura sarcina probației pretenției creditorului, iar judecătorul, avînd anexate nu doar documentele ce prezintă poziția creditorului, dar și cele care prezintă poziția debitorului, le va putea analiza comprehensiv, din ambele puncte de vedere – a creditorului și debitorului, ceea ce îi va permite să ia o decizie echilibrată și justă, bazată pe toate circumstanțele cauzei expuse de către părți.

În speță, menționăm și Hotărîrea Curții Constituționale nr. 14 din 15.11.2012 pentru controlul constituționalității unor prevederi din CPC al RM nr. 225-XV din 30.05.2003, prin care au fost recunoscute constituționale prevederile art. 348 alin. (2) lit. e) al CPC al RM. Curtea Constituțională, la pct. 78-79 a hotărîrii supra, menționînd că consideră judicioasă și oportună reglementarea procedurii prealabile în cadrul procedurii în ordonanță, or, spre deosebire de procedura contencioasă și procedura contenciosului administrativ, procedura în ordonanță constituie o procedură derogatorie prin care se instituie o procedură specială de soluționare a unor categorii de litigii, iar ordonanța judecătorească constituie o dispoziție dată unipersonal de judecător, fără citarea părților, în baza documentelor prezentate de creditor ce confirmă temeinicia pretenției. Curtea Constituțională a indicat că rolul procedurii prealabile este acela de a reglementa o procedură extrajudiciară, care să ofere părţilor posibilitatea de a se înțelege asupra eventualelor pretenţii ale creditorului, fără implicarea autorității judecătoreşti competente. Faţă de aceste raţiuni majore, condiționarea sesizării instanţei de parcurgerea procedurii de conciliere cu partea adversă nu poate fi calificată ca o îngrădire a accesului liber la justiție, în accepțiunea interzisă de prevederile constituționale de referință, atît timp cît partea interesată poate înainta în instanţa judecătorească cererea de chemare în judecată.

Nerespectarea procedurii prealabile antrenează consecința prevăzută la art. 348 alin. (2) lit. e) al CPC al RM: refuzul de a primi cererea, adoptat printr-o încheiere, care nu poate fi atacată cu recurs de către creditor (art. 348 alin. (3) al CPC al RM).

Cum am mai spus anterior, procedura în ordonanță este o procedură simplificată, în care se admit ca probe doar documente (înscrisuri), din care motiv, în doctrină, deseori procedura în ordonanță este numită și procedură documentară. Menționăm, însă, că la art. 344 alin. (1) al CPC al RM, legiuitorul spune că ordonanţa judecătorească este o dispoziţie dată unipersonal de judecător, în baza *materialelor* prezentate de creditor; însă ulterior, pe tor parcursul Capitolului XXXV al CPC al RM, legiuitorul utilizează termenul de *”document”*, de ex., a se vedea art. 347 alin. (1) lit. e) și lit. f) al CPC al RM; art. 348 alin. (2) lit. c) și d) al CPC al RM, iar la art. 352

alin. (2) al CPC al RM, legiuitorul indică că debitorul va anexa la obiecțiile sale motivate probele ce le confirmă.

Potrivit art. 117 alin. (2) al CPC al RM, în calitate de probe în cauze civile se admit elementele de fapt constatate din explicaţiile părţilor şi ale altor persoane interesate în soluționarea cauzei, din depozițiile martorilor, din înscrisuri, probe materiale, înregistrări audio-video, din concluziile experților.

Inconsecvența legiuitorului în utilizarea de termeni în art. 344, 347, 348 și 352 ale CPC al RM, creează confuzie și incertitudine privind care, totuși, sunt mijloacele de probă admise în procedura în ordonanță? Materiale – în sens de probe materiale? Documente – în sens de înscrisuri? Sau oricare alte probe pe care le poate prezenta exclusiv doar debitorul la obiecțiile sale, iar creditorul își poate proba pretenția doar prin materiale sau documente?

Potrivit art. 137 al CPC al RM, înscris se consideră orice document, act, convenție, contract, certificat, scrisoare de afacere ori scrisoare personală, alt material expus în scris cu litere, cifre, semne grafice, precum şi primit prin fax, poștă electronică ori prin alt mijloc de comunicare sau în alt mod ce permite citirea informației care se referă la circumstanţe importante pentru soluționarea cauzei şi care pot confirma veridicitatea lor.

Astfel, reiese că ”documentul”, ”actul”, ”contractul”, ”alt material expus în scris” sunt, de fapt, unele din tipurile (felurile) de înscrisuri.

În privința definiției documentului, în literatura de specialitate sunt mai multe dezbateri, iar un consens clar așa și nu există. Potrivit Dicționarului explicativ al limbii române, documentul este: (i) act prin care se adeverește, se constată sau se preconizează un fapt, se conferă un drept, se recunoaște o obligație; (ii) text scris sau tipărit, inscripție sau altă mărturie servind la cunoașterea unui fapt real actual sau din trecut [37].

În legislația civilă actuală nu găsim o definiție universală a documentului, fiindu-ne oferite doar anumite noțiuni, în sensul unor legi aparte: de ex., potrivit art. 2 al Legii nr. 124 din 19.05.2022 privind identificarea electronică și serviciile de încredere, în sensul acestei legi, documentul electronic este definit ca un conținut în formă electronică, în special sub formă de text ori de înregistrare sonoră, vizuală sau audiovizuală, căruia i-a fost aplicată semnătura electronică sau sigiliul electronic;

conform art. 6 alin. (2) al Legii nr. 982 din 11.05.2000 privind accesul la informație, în sensul acestei legi, drept documente purtătoare de informații sînt considerate oricare din următoarele (sau o parte din acestea): (a) orice hîrtie sau alt material pe care există un înscris; (b) o hartă, un plan, un desen, o fotografie; (c) orice hîrtie sau alt material pe care sînt marcaje, figuri, simboluri sau perforări care au un sens pentru persoanele calificate să le interpreteze; (d) orice

obiect sau material din care pot fi reproduse sunete, imagini sau înscrisuri cu sau fără ajutorul unui alt articol sau mecanism; (e) orice alt înregistrator de informație apărut ca rezultat al progresului tehnic; orice copie (parte a copiei) sau reproducere (parte a reproducerii) a purtătorilor de informații supra, precum și informațiile oficiale nedocumentate, care se află în posesia furnizorilor. Menționăm că începînd cu 08.01.2024 Legea nr. 982 din 11.05.2000 privind accesul la informație va fi abrogată prin Legea nr. 148 din 09.06.2023 privind accesul la informațiile de interes public – lege nouă, în care deja nu se conține definiția documentului ca purtător de informații.

Aceeași accepțiune a noțiunii de document o găsim și în Hotărîrea Guvernului nr. 1457 din 30.12.2016 pentru aprobarea Regulilor privind prestarea serviciilor poștale, unde în Anexa 1 Reguli privind prestarea serviciilor poștale, pct. 2, documentul se definește ca fiind trimitere a poștei de scrisori, colet poștal sau trimitere Express Mail Service constînd din orice suport de informație scrisă, desenată, imprimată sau digitală, cu excepția articolelor de marfă.

Prin urmare, putem conchide că, în prezent, există cîteva accepțiuni ale documentului: (i) documentul ca obiect material (pe hîrtie sau în format electronic), care este purtător de informații în forma scrisă (de ex., contract, acord; proces-verbal etc.); și (ii) documentul ca orice obiect material, parte a lumii materiale, avînd scopul de a transmite informații (de ex., harta, plan, desen, fotografie, înregistrare audio-video etc.).

Tot termenul de ”document” este utilizat de către legiuitor în conținutul art. 167 alin. (1) lit. c) și d) și alin. (2) al CPC al RM (actele care se anexează la cererea de chemare în judecată), dar și pe parcursul art. 138 (prezentarea înscrisurilor) al CPC al RM și 139 (aprecierea autenticității probelor scrise) al CPC al RM. Astfel că, termenul de ”document”, pare a fi perceput de legiuitorul național, ca un termen abstract, ca un act, întocmit în forma prevăzută de lege, pe care sunt înscrise informații cu conținut juridic, fapte cu valoare juridică, care descriu raporturile juridice dintre părți și care reprezintă un ”înscris” în sensul art. 137 al CPC al RM.

Reieșind din specificul procedurii în ordonanță – procedură în care domină principiul realizării tuturor acțiunilor procesuale doar în scris (cu excepția situației expres prevăzute la art. 352 alin. (5) al CPC al RM), considerăm că atît creditorul, cît și debitorul își vor putea proba pretenția, corespunzător – obiecțiile, doar prin înscrisuri – documente întocmite în forma prevăzută de lege, valabile, certe, complete și lipsite de ambiguitate.

Prin urmare, propunem alinierea terminologiei utilizate în conținutul Capitolului XXXV al CPC al RM, prin înlocuirea termenului de ”materiale” în conținutul art. 344 alin. (1) al CPC, cu redactarea în următoarea versiune: ”(1) Ordonanţa judecătorească este o dispoziţie dată unipersonal de judecător, în baza *documentelor* prezentate de creditor, privind încasarea de sume băneşti sau revendicarea de bunuri de la debitor în pretențiile specificate la art. 345.” Iar conținutul

art. 352 alin. (2) al CPC al RM urmează a fi redactat mai clar, după cum urmează: ”(2) În decursul a 10 zile de la primirea copiei de pe ordonanţă, debitorul este în drept să înainteze, prin intermediul oricăror mijloace de comunicare ce asigură veridicitatea obiecţiilor şi primirea lor la timp, în instanţa care a eliberat ordonanţa, obiecţiile sale motivate împotriva pretenţiilor admise, anexînd *documentele* ce le confirmă.”

Din conținutul art. 347 al CPC al RM, nu reiese în mod clar care anume documente trebuie să fie anexate la cererea de eliberare a ordonanței judecătorești – așa cum, de pildă, se indică pentru cererea de chemare în judecată la art. 167 al CPC al RM. Analizînd conținutul art. 347 al CPC al RM, de fapt, atestăm un mixaj între ceea ce ar trebui să fie cerințele legiuitorului cu privire la cuprinsul cererii și cerințele față de documentele care se anexează la cerere.

Informațiile pe care trebuie să le indice creditorul cu privire la debitor, conform cerințelor de la art. 347 al CPC al RM, sunt mai puține comparativ cu cele care se cer în cazul cererii de chemare în judecată (art. 166 al CPC al RM); la fel și în privința valorii pretenției – care nu se cere a fi indicată în cererea de eliberare a ordonanței judecătorești. Totodată, însă, reieșind anume din specificul procedurii în ordonanță – procedură accelerată, unde judecătorul urmează să judece în fond doar în baza documentelor prezentate de către părți, tocmai din acest considerent, judecătorul ar trebui să dispună de informații cît mai complete privind părțile și pretenția înaintată de către creditor – indicăm aici cu titlu de exemplu, pentru a putea cita debitorul și creditorul în ședința de judecată pentru a se expune cu privire la obiecțiile formulate (art. 352 alin. (5) al CPC al RM) sau, elementar, verificarea corectitudinii calculării și achitării taxei de stat de către creditor, sau, ulterior – punerea în executare imediată a ordonanței judecătorești (art. 354 alin. (1) al CPC al RM).

Nimic nu se spune în art. 347 al CPC al RM nici cu privire la numărul de copii care trebuie prezentat instanței la depunerea cererii de eliberare a ordonanței judecătorești, dar considerăm necesar ca creditorul să prezinte actele într-un număr de copii și pentru debitor, astfel încît judecătorul, atunci cînd va expedia debitorului copia de pe ordonanța judecătorească, să i-o expedieze împreună cu copiile de pe actele anexate de către creditor. La art. 352 alin. (1) al CPC al RM nimic nu se spune despre acest fapt, indicîndu-se doar expedierea de către judecător a copiei de pe ordonanță – dar, ne punem întrebarea, cum și în baza la care documente anume debitorul își va putea formula obiecțiile? Reiese că doar în baza acelor documente de care dispune și în baza celor expuse de către judecător în ordonanța judecătorească. Însă, să admitem că debitorul a pierdut exemplarul documentului său și nu-l mai deține la moment, precum și să admitem că ordonanța judecătorească este formulată strict așa cum prevede art. 351 al CPC al RM, conține enumerarea documentelor prezentate de către debitor și nu detaliază prevederile din conținutul documentelor care au stat la baza admiterii pretenției creditorului – or, conform art. 351 al CPC al RM, ordonanța

judecătorească nu se motivează. Mai mult ca atît, nu putem neglija nici faptul că creditorul ar putea anexa la cererea de eliberare a ordonanței judecătorești doar o parte din documentele care se referă la pretenția înaintată, și să nu anexeze documentele care ar putea trezi dubii privind legalitatea și temeinicia pretenției sale. Reamintim, anularea ordonanței judecătorești se poate face, de către judecătorul care a emis ordonanţa, doar în urma depunerii de către debitor a obiecțiilor sale, dacă acestea sînt considerate de către instanță ca fiind temeinice şi veridice.

În această situație, poate oare judecătorul avea încredere în temeinicia și veridicitatea obiecțiilor debitorului? Putem noi oare afirma că debitorului i s-a asigurat posibilitatea eficientă de apărare a drepturilor și intereselor sale, în acest caz? Afirmăm că nu.

Soluția propusă este (i) fie ca în art. 351 al CPC al RM să se prevadă expres că ordonanța judecătorească trebuie să fie motivată (de ex., Codul de procedură civilă francez la art. 495, prevede obligativitatea motivării ordonanțelor la cerere (les ordonnances sur requête)) – ceea ce, totuși, credem că va îngreuna și va face mult mai de durată procedura în ordonanță, reducînd din avantajul celerității acesteia; (ii) fie prin completarea normelor de procedură civilă din Capitolul XXXV al CPC al RM cu prevederi ce ar asigura prezentarea către debitor nu doar a copiei de pe ordonanța deja emisă, dar și a copiilor de pe documentele prezentate de către creditor și în baza cărora judecătorul și-a format convingerea de a admite pretențiile creditorului.

Astfel, propunem revizuirea și completarea art. 347 al CPC al RM în următoarea redacție:
”Articolul 347. Cuprinsul cererii
(1) Cererea de eliberare a ordonanţei judecătoreşti se depune în scris. În ea se indică:
a) instanţa în care se depune cererea;
b) numele sau denumirea creditorului, domiciliul ori sediul *lui, numărul de identificare de stat (IDNO) – pentru persoane juridice şi întreprinzători individuali şi numărul de identificare personal (IDNP) – pentru persoane fizice; dacă creditorul este o persoană juridică, datele bancare, numele reprezentantului şi adresa lui, în cazul în care cererea se depune de reprezentant dacă creditorul locuieşte în străinătate, adresa din Republica Moldova unde urmează a i se face comunicările despre proces;*
b[1]) numărul de telefon şi alte date de contact ale creditorului persoană fizică; numărul de telefon, adresa electronică înregistrată în Programul integrat de gestionare a dosarelor şi alte date de contact ale creditorului persoană juridică;
c) *numele sau denumirea debitorului, domiciliul ori sediul, numărul de identificare de stat (IDNO) – pentru persoane juridice şi întreprinzători individuali şi numărul de identificare personal (IDNP) – pentru persoane fizice; suplimentar, în cazul înaintării pretenției în temeiul art. 345 lit. d), se va indica şi ultimul loc de muncă al debitorului cunoscut de către creditor;*

c[1]) numărul de telefon, numărul de fax, poșta electronică sau alte date de contact ale debitorului, în cazul în care creditorul dispune de aceste date;

d) pretenţia creditorului şi circumstanţele pe care se întemeiază;

e) *valoarea acțiunii;*

f) în cadrul revendicării unui bun, în cerere se indică valoarea acestuia;

g) documentele anexate la cerere care confirmă temeinicia pretenției.

(2) Cererea se semnează de creditor sau de reprezentantul lui. Dacă se depune de către reprezentant, la cerere se anexează documentul care atestă împuternicirile acestuia, autentificat în modul stabilit de lege."

Și completarea conținutului Capitolului XXXV cu un articol nou, după cum urmează:

"Articolul 347[1]. Actele care se anexează la cererea de eliberare a ordonanței judecătorești

La cererea de eliberare a ordonanţei judecătoreşti se anexează:

a) cîte un rînd de copii de pe cererea de eliberare a ordonanţei judecătoreşti şi de pe înscrisuri, certificate de către creditor, pe proprie răspundere, pentru debitor şi pentru instanţă. Copiile vor fi certificate de către creditor pentru conformitate cu originalul. Dacă înscrisurile şi cererea de eliberare a ordonanței judecătorești sînt făcute într-o limbă străină, creditorul va prezenta traducerea lor în modul stabilit de lege;

b) copia de pe actul de identitate al creditorului persoană fizică;

c) dovada de plată a taxei de stat şi a taxei de timbru;

d) documentele care certifică circumstanţele pe care reclamantul îşi întemeiază pretenţia;

e) documentele care confirmă respectarea procedurii prealabile sesizării instanţei;

f) documentul ce legalizează împuternicirile reprezentantului."

Conținutul art. 352 alin. (1) al CPC al RM urmează a fi completat, în redacția următoare:

"(1) După eliberarea ordonanţei, judecătorul trimite debitorului, cel tîrziu a doua zi, printr-o scrisoare recomandată cu recipisă, copia de pe ordonanţă *şi de pe documentele anexate la cererea de eliberare a ordonanței judecătorești prezentate de către creditor."*

În ceea ce ține de întrebarea dacă documentele anexate la cererea de eliberare a ordonanței judecătorești urmează a fi prezentate de către creditor în copie sau în original, indicăm că în procedura în ordonanță, ca și în celelalte proceduri, se vor aplica regulile generale cu privire la înscrisuri. Astfel, potrivit art. 138 al CPC al RM, creditorul va prezenta documentele în copie autentificată, însă, va anexa originalul cînd, conform legii sau unui alt act normativ, circumstanţele cauzei trebuie confirmate numai cu documente în original sau cînd copiile de pe documentul prezentat au cuprinsuri contradictorii, precum şi în alte cazuri cînd instanţa consideră necesară prezentarea originalului.

Subliniem însă, că datorită specificului procedurii în ordonanță, în care judecătorul emite ordonanța judecătorească privind încasarea de sume băneşti sau revendicarea de bunuri, unipersonal, în baza materialelor prezentate de către creditor (art. 344 alin. (1) al CPC al RM, importanța aprecierii juste și corecte a documentelor prezentate de către creditor are un rol major, deoarece, în baza documentelor anexate la cerere, judecătorul urmează să aprecieze pretenţia creditorului şi circumstanţele pe care aceasta se întemeiază și însăși autenticitatea documentelor care confirmă temeinicia pretenției.

Aprecierea autenticității documentelor se va face conform art. 139 al CPC al RM, potrivit căruia, la evaluarea documentelor, judecătorul trebuie să se încredințeze că documentul este emis de autoritatea autorizată, că este semnat de persoana împuternicită, că documentul conține toate elementele prescriptibile unor astfel de documente. Dacă documentul este prezentat în copie autentificată, însă conține deteriorări (ștersături, radieri, completări), sau copia prezintă nu întreg documentul, dar numai o parte din acesta (de ex., lipsește copia de pe o pagină din contract), considerăm că judecătorul nu poate avea încredere în veridicitatea acesteia, și nu poate considera pretenția creditorului dovedită prin acel înscris.

Dată fiind importanța crucială a documentelor în procedura în ordonanţă și prin prisma faptului că în procedura în ordonanță pot fi încasate oricare sume de bani, fără a exista o limită a valorii pretenției, precum și pot fi revendicate bunuri – atît mobile, cît și imobile, considerăm că creditorul va trebui să anexeze la cererea de eliberare a ordonanței judecătorești ori de cîte ori este posibil din punct de vedere obiectiv, anume originalele documentelor: de ex., se va anexa copia de pe actul de identitate al creditorului persoană fizică, copia de pe certificatul de naștere al copilului minor; însă se va anexa originalul certificatului de salariu calculat dar neachitat creditorului; originalul cambiei cu protestul acesteia autentificat notarial; originalul contractului de împrumut încheiat între părți în forma simplă (fără autentificare notarială); originalul certificatului emis de bancă privind rulajul în cont; etc. În orice caz, pe copiile anexate de către creditor, în mod obligatoriu, creditorul va face mențiunea despre locul aflării originalului acestui act, în corespundere cu cerințele art. 138 alin. (4) al CPC al RM.

Deși conform art. 139 al CPC al RM, judecătorul trebuie să prezume autenticitatea actelor eliberate de autorități și de persoane cu funcție de răspundere în limitele competenței şi împuternicirilor lor, precum și să verifice procedeul tehnic de copiere, garantarea identității cuprinsului copiei cu cel al originalului, modul de conservare a copiei, opinăm că, la modul practic, acest lucru va fi destul de greu de realizat, or, în procedura în ordonanță judecătorul apreciază de sine stătător autenticitatea și veridicitatea documentelor, nu are alte probe decît înscrisurile, și mai indicăm aici că trebuie să ținem cont și de progresul tehnic actual care, în cazul unui creditor cu

rea credință, oferă posibilități mari de contrafacere a documentelor, iar judecătorul, la aprecierea probelor, nu dispune de mijloace tehnice speciale prin care să le verifice autenticitatea. De aceea, subliniem că orice dubiu al judecătorului privind veridicitatea și/sau autenticitatea actelor anexate de către creditor urmează să fie apreciată critic și, mai degrabă, în favoarea refuzului de a primi cererea pe unul din temeiurile indicate la art. 348 alin. (2) al CPC al RM lit. c) – nu sînt prezentate documentele care confirmă pretenţia creditorului; sau d) – din cerere şi din alte documente prezentate se constată existenţa unui litigiu de drept care nu poate fi soluționat în temeiul documentelor depuse, decît în favoarea admiterii pretenției creditorului în baza unor asemenea documente.

În speță, considerăm că pentru judecător va fi un indiciu privind lipsa de veridicitate și autenticitate a documentului, dacă actul respectiv i-a fost emis creditorului de către debitor ca răspuns la solicitarea sau pretenția sa, însă creditorul nu anexează originalul actului, ci o copie de pe acesta autentificată pe propria răspundere; sau actele care se întocmesc pe blancheta specială și protejate prin semne de protecţie (filigran, fire vizibile/fire invizibile (vizibile în raze ultraviolete), plasă ghiloșată, microtext, serie şi număr), prezentate de către creditor în copie nelegalizată de către organul emitent; dacă debitorul, anexat la obiecțiile sale, prezintă o copie contrară copiei sau chiar originalului documentului anexat de către creditor; dacă răspunsul debitorului de recunoaștere a pretenției creditorului nu este semnat sau datat; dacă o parte din textul de pe copia documentului nu este clar vizibilă; dacă actul încheiat între părți nu conține rechizitele depline ce permit identificarea certă a părților contractante etc.

Considerăm că instanța, în cazul în care constată necesitatea prezentării originalelor documentelor, urmează să emită o încheiere de a nu da curs cererii, solicitînd creditorului prezentarea originalelor în termenul stabilit de instanță (art. 349 alin. (1) al CPC al RM). Dacă însă, creditorul nu va prezenta originalele documentelor în termenul stabilit de instanță, se va emite o încheiere de restituire a cererii creditorului (art. 170 al CPC al RM).

După eliberarea ordonanței judecătorești creditorului, sau, corespunzător, după anularea ordonanței judecătorești, instanța urmează să restituie originalele actelor anexate la cerere, reținînd în procedură copiile de pe acestea, cu mențiunea că originalul actului a fost restituit creditorului/debitorului.

O atenție aparte trebuie acordată de către judecător în cazul în care documentul a fost întocmit într-o altă limbă decît limba româna. Documentul întocmit într-o limbă străină trebuie depus de către creditor obligatoriu în traducerea în limba română, cu autentificarea traducerii în modul stabilit (art. 466 al CPC al RM – recunoașterea actelor eliberate, redactate sau legalizate de autorități competente străine). Judecătorul trebuie să verifice dacă documentul prezentat de către

creditor se supune cerințelor de supralegalizare sau este exceptat de la aceasta în virtutea tratatului internațional la care RM este parte. Supralegalizarea actului, de fapt, constă în verificările și confirmările, întîi pe cale ierarhică superioară, iar apoi de către agenții diplomatici sau consulari ai țârilor pe teritoriul căreia actul urmează să fie prezentat, prin care se atestă veridicitatea semnăturii, calitatea în care a acționat semnatarul actului sau, după caz, autenticitatea sigiliului şi a ștampilei de pe act, aplicate pe actele oficiale întocmite pe teritoriul statului emitent. Judecătorul va verifica și faptul dacă actul emis în străinătate trebuia sau nu să fie apostilat în conformitate cu prevederile Convenţiei de la Haga din 05.10.1961 cu privire la suprimarea cerinței supralegalizării actelor oficiale străine (Apostille).

De pildă, în RM, în virtutea tratatelor de recunoaștere a actelor oficiale străine, sunt scutite de legalizare actele oficiale emise de autoritățile din Ungaria, Ucraina, România, Cehia, Lituania, Letonia, Armenia etc. Dar, întrucît Germania a formulat obiecţii privind aderarea RM la Convenția de la Haga din 05.10.1961 cu privire la suprimarea cerinței supralegalizării actelor oficiale străine (Apostille), Apostille nu se aplică între RM și Germania; respectiv, actele oficiale întocmite în Germania vor trebui să fie supralegalizate, pentru a fi recunoscute pe teritoriul RM. Totodată însă, extrasele multilingve (internaționale) de pe actele de stare civilă sunt eliberate de către autoritățile germane în baza Convenţiei Comisiei Internaționale de Stare Civilă nr. 16 „Privind eliberarea extraselor multilingve de pe actele de stare civilă", semnată la Viena, la 08.09.1976 şi produc efecte juridice pe teritoriul RM, fără a fi necesară supralegalizarea sau traducerea lor.

Atragem atenția că Convenția de la Haga din 05.10.1961 cu privire la suprimarea cerinței supralegalizării actelor oficiale străine (Apostille) se aplică actelor oficiale străine, nu și actelor întocmite de către persoane private (de ex., un contract de împrumut întocmit între creditor persoană juridică străină și debitor cetățean al RM) – în acest caz, dacă documentul a fost întocmit într-o altă limbă decît româna, acesta se va prezenta instanței în traducere în limba română, efectuată de un traducător autorizat, cu legalizarea semnăturii traducătorului de către notar, în conformitate cu prevederile art. 48 al Legii nr. 246 din 15.11.2018 privind procedura notarială. În speță, traducătorul poartă răspundere personală pentru corectitudinea traducerii actului, iar notarul nu va legaliza semnătura traducătorului autorizat dacă înscrisul prezentat spre traducere este în copie simplă.

Toate aceste formalități au menirea de a garanta autenticitatea actului întocmit într-o altă țară sau în altă limbă, iar judecătorul, verificînd documentele prezentate de către creditor prin prisma acestor cerințe, se asigură de încrederea sa în autenticitatea actelor, pe care poate să o acorde, sau nu, documentelor prezentate de către creditor.

În ceea ce privește momentul intentării procedurii în ordonanță, precizăm că Codul de procedură civilă nu conține careva mențiuni privind formalizarea primirii cererii de eliberare a ordonanței judecătorești. Avînd în vedere că ordonanţa judecătorească se eliberează în termen de 5 zile de la data depunerii cererii în judecată (art. 350 alin. (2) al CPC al RM), legiuitorul a considerat că nu este necesară emiterea unei încheieri separate de acceptare a cererii și de intentare a procedurii în ordonanță, întrucît dacă nu există temeiuri pentru refuzul de a primi cererea, se va emite ordonanța judecătorească. Unii doctrinari consideră că această încheiere nu este necesară, este o formalitate care doar va împovăra procedura în ordonanță, iar alții, din contra – susțin că emiterea unei asemenea încheieri este necesară pentru că, de fapt, confirmă că judecătorul într-adevăr a purces la examinarea cauzei în fond, a cercetat probele, a determinat legea materială aplicabilă, în baza la care și a emis ordonanța.

În ceea ce ne privește, ne punem întrebarea, cum se determină, în procedura în ordonanță, data intentării procesului? Cum se va proceda cînd legea materială stabilește ziua adresării cererii în instanță ca dată ce determină nașterea unor drepturi subiective civile – de pildă, conform art. 98 alin. (2) al CFam al RM – pensia de întreţinere se încasează de la data adresării în instanţa judecătorească. Cum se va aplica, totuși, temeiul de refuz de a primi cererea indicat la art. 348 alin. (1) al CPC al RM din motivul consemnat la art. 170 alin. (1) lit. i) al CPC al RM – reclamantul își retrage cererea înainte de emiterea încheierii privind intentarea procesului?

Din aceste considerente, credem, totuși, necesar ca judecătorul să emită o încheiere de acceptare a cererii de eliberare a ordonanței judecătorești și de intentare a procedurii în ordonanță (art. 168 al CPC al RM).

Următoarea etapă a procedurii în ordonanță pe care o vom analiza, este examinarea cererii în fond şi eliberarea ordonanţei judecătoreşti. Precizăm că admisibilitatea cererii este soluționată de către judecător la momentul primirii cererii de eliberare a ordonanţei judecătoreşti. Astfel, în art. 348 al CPC al RM sunt prevăzute temeiurile de refuz în primirea cererii de eliberare a ordonanţei, și nu de refuz de eliberare a ordonanţei judecătorești. Așa cum deja ne-am expus supra, formularea actuală a conținutului art. 348 alin. (2) al CPC al RM, creează confuzii – or, judecătorul va examina, de fapt, în fond cauza anume la etapa primirii cererii de eliberare a ordonanței judecătorești.

Judecătorul va examina, pas cu pas, fiecare din stipulările indicate la art. 348 al CPC al RM, și, dacă va constata măcar un temei, va emite încheiere de refuz de a primi cererea. Încheierea de refuz de a primi cererea se va emite în termen de 5 zile de la depunerea cererii de eliberare a ordonanței judecătorești, și această încheiere nu poate fi atacată cu recurs. Refuzul de a primi cererea de eliberare a ordonanţei judecătoreşti nu împiedică creditorul să înainteze pretențiile sale

în procedură de examinare a acţiunii civile, iar, în acest caz, taxa de stat plătită de creditor se trece în contul taxei de înaintare a acţiunii civile (art. 348 alin. (3) – (4) al CPC al RM).

Astfel, primul aspect ce va fi verificat de către judecător este dacă nu există vreun temei consemnat la art.169 şi 170 ale CPC al RM. Verificarea acestor temeiuri se va face în ordinea generală prevăzută pentru cererile depuse în procedura contencioasă generală.

Temeiurile de refuz specifice procedurii în ordonanță, sunt indicate la art. 348 alin. (2) al CPC al RM, astfel că judecătorul urmează să le verifice, după cum urmează:

a) pretenţia nu rezultă din art. 345 al CPC al RM.

Prin prisma temeiurilor exhaustiv enumerate la art. 345 al CPC al RM, judecătorul trebuie să țină cont de prevederile legii materiale care reglementează raporturile obligaționale respective. Specificul și condițiile înaintării fiecărei categorii de pretenții au fost analizate de către noi în Capitolul 4 al prezentei teze de doctorat.

Suplimentar, urmează a se ține cont de faptul că în baza unei cereri de eliberare a ordonanței judecătorești, creditorul poate formula doar o singură pretenție, într-un singur temei – fapt ce reiese din conținutul art. 347 alin. (1) lit. d) al CPC al RM, coroborat cu art. 348 alin. (2) lit. a) şi lit. d) al CPC al RM.

Dacă creditorul, față de același debitor, are mai multe pretenții, în mai multe temeiuri ce se conțin la art. 345 al CPC al RM, el va depune cereri separate pentru fiecare categorie de pretenție.

În situația în care creditorul va formula, în cererea sa, atît o pretenție care se încadrează în cercul stabilit la art. 345 al CPC al RM, cît și o altă pretenție, care nu este pe lista de la art. 345 al CPC al RM, primirea cererii urmează să fie refuzată.

În ceea ce privește aspectul de încasare în procedura în ordonanță a despăgubirilor și penalităților, precizăm că acestea sunt posibile dacă rezultă în temeiul legii sau contractului, iar însăși mărimea lor trebuie să fie determinată în sumă fixă, și nu poate fi recalculată la ziua eliberării ordonanței judecătorești.

În procedura în ordonanță nu vor putea fi încasate compensări de cheltuieli, mărimea cărora nu este stabilită în mod cert printr-un act juridic (de ex., cheltuielile de asistență juridică, prejudiciul moral etc.), cu excepția cazului dacă debitorul le va recunoaște cert și necondiționat. În această privință, practica instanțelor este diferită, mai des judecătorii aplicînd prevederile generale de la art. 344 al CPC al RM şi neacordînd penalități sau despăgubiri pe motiv că mărimea acestora nu poate fi stabilită pe baza documentelor prezentate de creditor.

a^1) pretenţia este formulată față de mai mulţi debitori.

În procedura în ordonanță, din considerente de evitare a utilizării defectuoase a mecanismelor legale simplificate, nu se admite formularea pretențiilor față de mai mulți debitori,

or, în această situație, instanța ar urma să stabilească aplicabilitatea creanței creditorului față de fiecare debitor în parte – fapt ce comportă în mod inerent, o anumită incertitudine, deci, prin urmare, nu putem admite ca asemenea constatări să fie efectuate în lipsa dezbaterilor judiciare. Deși, într-o accepțiune ideală, legiuitorul ar fi putut admite în procedrua în ordonanță pluralitatea de debitori, cu condiția că fiecare debitor recunoaște necondiționat creanța creditorului în privința sa și nu are pretenții față de ceilalți debitori.

Un aspect aparte este cel privind debitorii solidari. Conform art. 796 și 797 ale CC al RM, obligațiile solidare sunt atunci cînd doi sau mai mulți debitori datorează o prestație în aşa fel încît fiecare este dator să efectueze întreaga prestație, iar creditorul poate pretinde fiecăruia din debitori executarea. Obligația solidară se naște prin act juridic sau prin lege. Atunci cînd se cer despăgubiri pentru neexecutarea unei obligații indivizibile, debitorii sînt ținuți solidari pentru plată în folosul creditorului.

Potrivit art. 799 al CC al RM, creditorul poate pretinde executarea obligaţiei, la latitudinea sa, de la oricare din debitori, în parte sau în întregime.

Considerăm că în procedura în ordonanță creditorul va putea înainta pretenție față de un debitor solidar, însă nu și față de mai mulți debitori solidari. O condiție suplimentară, este ca obligația solidară să nu fie afectată de modalități (art. 798 al CC al RM).

b) debitorul este în afara jurisdicției instanţelor judecătoreşti ale Republicii Moldova.

În procedura în ordonanță, prin norma specială inclusă la art. 348 alin. (2) lit. b) al CPC al RM, legiuitorul a interzis posibilitatea de a examina pretențiile creditorului, dacă debitorul se află în afara jurisdicției instanțelor judecătorești ale RM. Această normă are scopul de a asigura accesul efectiv la justiție debitorilor, atît cetățeni ai RM cît și celor străini, de a le înștiința corespunzător și de a le oferi posibilitatea practică de a prezenta probele necesare în susținerea poziției sale, inclusiv, după caz, de ași expune opinia privind legislația aplicabilă raportului obligațional dedus judecății. Legea, însă, nu ne oferă definiția competenței jurisdicționale a instanțelor judecătorești ale RM. De regulă, termenul de jurisdicție este înțeles ca competența instanței, conform legislației, de a judeca cauze și a emite acte judecătorești de dispoziție în privința acestor cauze.

Conform art. 346 alin. (1) al CPC al RM, cererea de eliberare a ordonanţei judecătoreşti se depune în instanţă potrivit regulilor de competență jurisdicţională stabilite la Capitolul IV al CPC a RM. Potrivit art. 33 alin. (2) al CPC al RM, instanţele judecătoreşti judecă cauzele cu participarea organizaţiilor şi cetățenilor din RM, a cetățenilor străini, apatrizilor, organizaţiilor străine, organizaţiilor cu capital străin, organizaţiilor internaționale dacă prin lege sau prin tratatele internaționale la care RM este parte nu este stabilită competența instanţelor judecătoreşti străine sau a altor organe.

Astfel, observăm că jurisdicția instanţelor judecătoreşti ale RM nu poate fi examinată doar sub aspect de localizare geografică a teritoriului în care o instanță judecătorească își exercită puterea – criteriile de determinare a competenței jurisdicționale teritoriale stabilite la art. 38, art. 39, art. 40, art. 41^1, art. 42 ale CPC al RM, dar și sub aspect de competență a unei instanţe de judecată de a soluționa o anumită categorie de cauze, inclusiv în cauzele cu element de extraneitate.

Potrivit art. 459 al CPC al RM, instanţele judecătoreşti ale RM sînt competente, în condiţiile capitolului XLI, să soluţioneze litigiile civile dintre o parte a RM şi o parte străină sau numai dintre persoane străine. Competența instanţelor judecătoreşti ale RM în judecarea cauzelor civile cu element de extraneitate se determină conform dispozițiilor Capitolului IV, dacă nu este prevăzut altfel la Capitolul XLI. Instanţele judecătoreşti ale RM sînt competente să soluţioneze cauze cu element de extraneitate dacă pîrîtul organizație străină are sediu sau pîrîtul cetățean străin are domiciliu în RM. În conformitate cu prevederile art. 460 alin. (1) lit. b) ale CPC al RM, instanţele judecătoreşti ale RM sînt competente să judece şi cauze cu element de extraneitate, dacă, de pildă: a) organul de administrare, agenția, sucursala, reprezentanța persoanei străine are sediu în RM; b) pîrîtul are bunuri pe teritoriul RM; c) fapta sau o altă circumstanță ce servește drept temei pentru intentarea acţiunii în reparaţie a daunei cauzate unui bun s-a produs pe teritoriul RM; d) acțiunea decurge dintr-un contract a cărui executare, deplină sau parțială, trebuie să aibă loc ori a avut loc în RM; e) în procesul dintre persoane străine, acestea au convenit expres astfel, iar raporturile juridice privesc drepturi de care ele pot dispune în legătură cu bunuri sau interese ale persoanelor din RM etc.

În lumina esenței procedurii în ordonanță, considerăm că sintagma ”aflarea debitorului în afara jurisdicției instanţelor judecătoreşti ale Republicii Moldova” nu exceptează, prin definiție, debitorii străini de a fi parte în procedura în ordonanță, dar instanța va trebui să examineze minuțios competența sa de a judeca cauza atunci cînd aceasta se prezintă a fi cu element de extraneitate.

Însă, totodată, opinăm că examinarea în procedura în ordonanță a unei cauze cu element de extraneitate este posibilă doar dacă debitorul străin poate fi, efectiv, înștiințat despre emiterea ordonanței judecătorești contra sa, precum și dacă ordonanța judecătorească va putea fi pusă în executare contra patrimoniului acestuia. În majoritatea acestor cazuri, criteriile de delimitare ale competenței jurisdicționale a instanțelor de judecată a RM vor fi: (i) aflarea sediului sau domiciliului debitorului pe teritoriul RM și (ii) deținerea de către debitor a bunurilor pe teritoriul RM. Opinăm că, dacă aceste două criterii sunt întrunite *cumulativ*, atunci instanța nu se va afla în prezența temeiului de refuz de a primi cererea indicat la art. 348 alin. (2) lit. b) al CPC al RM.

Alte aspecte practice care trebuie analizate sunt cazurile de aflare temporară a debitorului, chiar și a unui debitor cetățean al RM, peste hotare, inclusiv de scurtă durată (deplasare de serviciu,

odihnă etc.), precum și cazurile cînd domiciliul pîrîtului nu este cunoscut. În procedura în ordonanță, legiuitorul a indicat direct că modul de înștiințare a debitorului despre ordonanța judecătorească emisă contra sa este anume prin scrisoare recomandată cu recipisă, iar curgerea termenului pentru depunerea obiecțiilor începe anume de la primirea copiei de pe ordonanță (art. 352 alin. (1) și (2) al CPC al RM), prin ce a fost evidențiată importanța înștiințării, de facto, a debitorului.

Precizăm că în procedura în ordonanță, datorită particularităților de procedură, regulile de comunicare a actelor de procedură prevăzute la Capitolul VIII al CPC al RM se pot realiza doar parțial, în special: inaplicabilitatea posibilității de comunicare a actului de procedură avocatului debitorului; a comunicării debitorului la locul de muncă al acestuia; comunicarea actelor cetățenilor RM aflați în străinătate în interes de serviciu, prin organele centrale care i-au trimis sau în a căror subordonare se află cei care i-au trimis – or, aceste informații de regulă, nu sunt cunoscute nici instanței, nici creditorului la momentul emiterii ordonanței judecătorești.

În ceea ce privește posibilitatea aplicării instituției citației publice a debitorului în procedura în ordonanță, susținem că aceasta este posibilă doar în ipoteza în care judecătorul, potrivit art. 352 alin. (5) al CPC al RM, va dispune de dreptul său de a cita debitorul și creditorul în ședința de judecată pentru a se expune cu privire la obiecțiile formulate.

Potrivit art. 102 alin. (7) al CPC al RM, înștiințările judiciare trimise la sediul persoanelor juridice și nerecepționate la expirarea termenelor de reclamare se consideră înmînate la data expirării termenului de reclamare chiar dacă destinatarul nu a reclamat corespondența de la oficiul poștal, iar cele expediate la adresa electronică înregistrată în Programul integrat de gestionare a dosarelor se consideră recepționate. Conform art. 105 alin. (5) al CPC al RM, înștiințarea adresată persoanei fizice se înmînează personal contra semnătură pe cotor. Citația sau înștiințarea adresată unei organizații se înmînează persoanei cu funcţie de răspundere respective contra semnătură pe cotor sau, în cazul absenței acesteia, se înmînează în același mod unui alt angajat, considerîndu-se recepționată de organizație. În art. 106 alin. (1) al CPC al RM se indică dacă destinatarul refuză să primească citația sau înștiințarea, persoana împuternicită să o înmîneze consemnează refuzul pe citație sau înștiințare şi o restituie instanţei judecătoreşti. Persoana care refuză să primească citația sau înștiințarea se consideră înștiințată despre locul, data şi ora şedinţei de judecată sau despre locul, data şi ora efectuării unui act procedural. Neprezentarea ei în instanţă nu împiedică judecarea cauzei sau efectuarea actului procedural.

Astfel, în procedura în ordonanță, înștiințarea corespunzătoare a debitorului despre ordonanța judecătorească emisă contra sa, are o importanță majoră. Menționăm că această abordare a legiuitorului moldav privitor la înștiințarea debitorului, se înscrie și în practica

instanțelor din Uniunea Europeană privind Procedura europeană a somației de plată. Regulamentul (CE) nr. 1896/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 12.12.2006 de instituire a unei proceduri europene de somație de plată, la art. 13-15, conține prevederi detaliate privind comunicarea pîrîtului a somației de plată: comunicarea sau notificarea însoțită de confirmarea de primire de către pîrît; comunicarea sau notificarea însoțită de neconfirmarea de primire de către pîrît; comunicarea sau notificarea unui reprezentant al pîrîtului.

În același context, considerăm binevenită stipularea de la art. 352 alin. (3) al CPC al RM – oferirea posibilității debitorului de a depune obiecțiile peste termenul stabilit de lege, cu repunerea în termen conform art. 116 al CPC al RM.

c) nu sînt prezentate documentele care confirmă pretenţia creditorului.

În procedura în ordonanță, prezența sau absența documentelor scrise și perfectate în modul corespunzător de către părți are un rol predeterminant, întrucît, în ultima instanță, influențează alegerea de către creditor a procedurii în ordonanță, admiterea pretenției creditorului de către instanța de judecată, dar și posibilitatea anulării ordonanței judecătorești, dacă debitorul, la rîndul său, va putea prezenta instanței obiecțiile sale motivate cu anexarea documentelor care le probează.

În procedura în ordonanță, față de documente se înaintează cerințe speciale, deoarece înscrisurile înlocuiesc un șir de acțiuni procesuale care sunt parte dintr-un proces de judecare a cauzei în procedura contencioasă generală. Prin urmare, în procedura în ordonanță, creditorul trebuie să prezinte instanței de judecată documente care conțin informații suficiente privind fondul cauzei: să cuprindă toate circumstanțele de fapt ce se referă la fondul cauzei, iar însăși înscrisurile să fie suficiente, admisibile și pertinente cazului. Conținutul propriu-zis al documentelor trebuie să convingă judecătorul de caracterul nelitigios, incontestabil al pretenției, legalitatea și temeinicia pretenției creditorului față de debitor. Documentele trebuie să fie întocmite în forma cerută de lege, să fie emise de autoritatea împuternicită și, de asemenea, să fie semnate de persoana împuternicită. Dacă documentele au fost întocmite de către părți, fără a fi necesară forma autentică, atunci în acestea părțile trebuie să fie clar identificate, actul trebuie să fie semnat de către ambele părți, iar dacă una sau ambele părți sunt persoane juridice – atunci, pe lîngă semnătură, trebuie să fie indicată și funcția persoanei semnatare. În mod obligatoriu, documentul trebuie să includă data întocmirii acestuia – informații necesare pentru determinarea de către instanță a faptelor ce au importanță pentru judecarea corectă a cazului (determinarea scadenței obligației, termenului de prescripție etc.).

Conținutul documentelor prezentate de către creditor trebuie să reflecte voința clară, concretă și liberă a debitorului în raport cu obligația asumată. Considerăm că, în procedura în ordonanță, prin prisma cerinței de certitudine a creanței, nu va putea fi admisă pretenția

creditorului ce vizează obligația debitorului care este grevată de condiții ce vor surveni sau vor trebui să fie îndeplinite de persoane terțe.

Toate documentele care confirmă pretențiile creditorului sau obiecțiile întemeiate ale debitorului la acestea trebuie prezentate instanței în original sau în copie autentificată, conform legii. În funcție de specificul pretenției – așa cum a fost descris în Capitolul 4 al prezentei teze de doctorat, creditorul va trebui să prezinte instanței de judecată întreg setul necesar de documente ce confirmă pe deplin temeinicia și legalitatea pretenției sale față de debitor.

d) din cerere şi din alte documente prezentate se constată existenţa unui litigiu de drept care nu poate fi soluționat în temeiul documentelor depuse.

Formularea prevederii supra condiționează o serie de întrebări: litigiul de drept trebuie să reiasă din cererea de eliberare a ordonanței judecătorești și din alte documente prezentate, cumulativ? Sau poate reieși numai din documentele anexate, sau din cerere? Dacă se constată un litigiu de drept din cerere și din documente, se admite ca acesta să fie soluționat în procedura în ordonanță – procedură necontencioasă? Altfel spus, dacă creditorul va prezenta judecătorului documente suficiente, judecătorul va soluționa litigiul de drept în procedura în ordonanță?

Opinăm asupra necesității reformulării acestui temei în redacția următoare: *”d) din cerere şi/sau din alte documente prezentate se constată existenţa unui litigiu de drept care poate fi soluționat în procedură de acțiune civilă.”*

Aprecierea existenței sau lipsei litigiului de drept în procedurile necontencioase este la latitudinea judecătorului, legislația nu oferă o definiție clară a litigiului, iar încercările de a elabora o definiție doctrinară sunt, pînă în prezent, un măr al discordiei. Amintim aici de definițiile litigiului de drept propuse de Cojuhari, A.N., Nenașev, M.M., etc. pe care le-am citat în Capitolul 1 al prezentei teze de doctorat.

Opinăm că procedura în ordonanță poartă amprenta unui eventual litigiu de drept, și că constatarea acestuia poate fi făcută în diferite situații: constatarea judecătorului că creditorul nu a prezentat instanței probe incontestabile care să justifice temeinicia și legalitatea pretenţiilor sale faţă de debitor (de pildă, probe ce confirmă doar o parte a pretenției; documentul nu este întocmit în forma autentică cerută de lege etc.); constatarea judecătorului că situația de drept a părților este în contradicție cu pretenția înaintată de către petiționar (de ex., creditorul, conform legii, nu poate pretinde executarea pretenției respective; obligația nu incumbă debitorului indicat de către creditor etc.); sau cînd debitorul înaintează obiecțiile sale motivate și veridice, cu anexarea probelor care le confirmă; ori cînd judecătorul constată că raportul juridic material nu vizează doar creditorul și debitorul, dar impune și necesitatea de a atrage în procedură intervenienți.

e) nu s-a respectat procedura prealabilă.

Respectarea obligatorie de către creditor a procedurii prealabile, înainte de a depune cererea de eliberare a ordonanței judecătorești, are scopul, în primul rînd, de confirmare a pretenției din partea debitorului (determinarea caracterului incontestabil al pretenţiilor), cît și încercarea de a obține executarea pretenției în mod amiabil, fără apelarea la instanța judecătorească. Prin somarea debitorului, creditorul oferă acestuia șansa de a executa obligația ce-i incumbă în mod benevol, debitorul, astfel, fiind totodată înștiințat că, în caz contrar, creditorul urmează să se adreseze contra lui în instanța de judecată.

Pentru a se convinge de respectarea de către creditor a procedurii prealabile, judecătorul va verifica dacă creditorul a anexat la cerere dovada respectării procedurii prealabile, care, în funcție de categoria specifică de pretenție, și luînd în considerare reglementările dreptului material aplicabil raportului obligațional, poate îmbrăca diferite forme, de ex.: pretenție (somație) întocmită în formă liberă, elaborată de către creditor; somația de restituire a cărților împrumutate, întocmită conform modelului aprobat prin regulamentul bibliotecii, iar dacă, conform regulamentelor interne ale bibliotecii, sunt prevăzute mai multe somații, atunci în instanță, ca dovadă a respectării procedurii prealabile, trebuie să fie prezentate numărul minim de somații indicat în actele sale interne ale bibliotecii, cu înscrierile ce confirmă respectarea termenilor de somare și de așteptare a răspunsului din partea debitorului pentru fiecare somație respectivă; avizul de plată a obligației fiscale și, după caz, avizul de plată rectificat; ordinul de incaso (cu excepția cazurilor prevăzute la art. 197 alin. (1) al CFs al RM); după caz, actul întocmit de către funcționarul fiscal prin care se confirmă că contribuabilul nu permite accesul în domiciliul sau reședința sa pentru a i se sechestra bunurile; pretenția înaintată debitorului cu solicitarea de a achita restanțele acumulate; preavizul de deconectare a serviciului etc.

Totodată, reieșind din specificul reglementărilor ce se conțin în legea materială, opinăm că procedura prealabilă separată nu va necesară nici în cazul pretenției care este întemeiată pe protestul cambiei în neachitarea, neacceptarea sau nedatarea acceptului, autentificat notarial art. 345 lit. c) al CPC al RM. Deoarece, prin prisma acțiunilor efectuate de către notar conform prevederilor art. 11 alin. (3) lit. c) și art. 62 ale Legii nr. 246 din 15.11.2018 privind procedura notarială, la prezentarea instanței de judecată a protestului cambiei autentificat notarial, instanța deja va fi asigurată de faptul că: (i) trasului (debitorului) i s-a cerut anterior întocmirii protestului, plata, acceptarea sau datarea cambiei; (ii) trasul a refuzat plata, acceptarea sau datarea cambiei.

În același context, precizăm că pentru a se convinge de respectarea procedurii prealabile, judecătorul urmează să verifice nu doar, propriu-zis, existența documentului ce confirmă adresarea prealabilă debitorului, dar și alte aspecte: faptul expedierii de către creditor și, respectiv, a recepționării pretenției (somației) de către debitor – de ex., data recepționării și semnătura

debitorului; existența răspunsului debitorului – datat și semnat de către debitor, prin care debitorul recunoaște pretenția creditorului, sau, cel puțin, nu formulează obiecții *în fond* față de aceasta. În lipsa răspunsului din partea debitorului, judecătorul se va conduce doar de confirmarea preavizării debitorului.

În cazul în care actele sunt semnate electronic, judecătorul se va asigura că acestea sunt semnate cu semnătura electronică calificată (art. 21 alin. (2) al Legii nr. 124 din 19.05.2022 privind identificarea electronică și serviciile de încredere).

Un alt aspect important pe care trebuie să-l verifice judecătorul, este respectarea de către creditor a termenului acordat prin lege debitorului pentru oferirea răspunsului. De ex., conform prevederilor art. 332 alin. (1) al Codului muncii al RM, angajatorul este obligat să înregistreze cererea scrisă a salariatului privind repararea prejudiciului material şi celui moral, s-o examineze şi să emită ordinul (dispoziția, decizia, hotărîrea) corespunzător în termen de 10 zile calendaristice din ziua înregistrării acesteia, aducîndu-l la cunoștință salariatului sub semnătură sau prin altă modalitate care permite confirmarea recepționării/înștiințării.

Menționăm că la această etapă, judecătorul nu va verifica alte aspecte ale termenului, cum ar fi durata rezonabilă a acestuia, ci numai dacă preavizarea a fost efectuată cu respectarea termenului stabilit de lege. Considerăm că dacă creditorul va prezenta pretenția fără răspunsul debitorului, iar judecătorul va constata că conform legii, debitorul încă este în termen de răspuns, judecătorul trebuie să emită încheiere de refuz de a primi cererea în temeiul art. 348 alin. (2) lit. e) – nerespectarea procedurii prealabile.

Dacă sunt respectate toate cerințele supra, neexistînd temei de refuz de a primi cererea, judecătorul va trece la următoarea etapă – examinarea cererii în fond și eliberarea ordonanței judecătorești.

Dacă însă, judecătorul va constata prezența a cel puțin unui temei de refuz de a primi cererea, judecătorul, conform art. 348 alin. (3) al CPC al RM, va emite, în termen de 5 zile de la depunerea cererii în judecată, o încheiere, care nu poate fi atacată cu recurs. Suntem de acord cu opinia expusă de Coban, I. și Filincova, S., că încheierea prin care se dispune refuzul de a primi cererea de eliberare a ordonanţei judecătoreşti nu poate să vizeze chestiuni ce țin de fondul pretenției înaintate de creditor, ci doar să se refere la acele incidente procesuale prevăzute de art. 348 alin. (1) şi alin. (2) ale CPC al RM. În acest sens, încheierea de refuz în a primi cererea de eliberare a ordonanţei judecătoreşti nu poate fi invocată de debitor în cazul înaintării de către creditor a pretenţiilor sale în procedură generală de examinare a acţiunii civile în vederea neadmiterii acestora spre examinare sau pentru respingerea acestora. [115, p. 216].

Potrivit art. 348 alin. (4) al CPC al RM, refuzul de a primi cererea de eliberare a ordonanţei judecătoreşti nu împiedică creditorul să înainteze pretențiile sale în procedură de examinare a acţiunii civile. În același context, menționăm că, în condițiile reglementărilor actuale, încheierea de refuz de a primi cererea nu poate fi atacată cu recurs, considerîndu-se, de către legiuitor că creditorul nu este lipsit de posibilitatea de a se adresa cu aceeași acțiuni în procedura în acțiune civilă. Considerăm această reglementare, cel puțin inechitabilă, contravenind principiului disponibilității și limitînd creditorul în dreptul său de a alege modul de apărare a drepturilor sale, deoarece, practic, judecătorul îl impune pe debitor de a se adresa cu acțiune doar în procedura contencioasă generală – acțiune care este mai complexă, mai de durată pentru creditor, și exceptînd totodată actul de dispoziție al judecătorului (încheierea de refuz de a primi cererea) de la controlul jurisdicțional de către o instanță ierarhică.

Prin urmare, pledăm pentru oferirea dreptului creditorului de a ataca cu recurs, în termen de 10 zile, încheierea de refuz de a primi cererea, și reiterăm, încă o dată, recomandările noastre propuse supra, privind reformularea și separarea corespunzătoare a conținutului art. 348 al CPC al RM. Considerăm că, astfel, legiuitorul va balansa drepturile creditorului și va egala garanțiile procesuale ale părților în procedura în ordonanță.

Revenind la analiza prevederilor actuale ale art. 348 al CPC al RM, precizăm că în caz de refuz de a primi cererea, taxa de stat plătită de creditor se trece în contul taxei de înaintare a acţiunii civile. În cazul în care creditorul nu se va adresa cu pretenția respectivă în procedura în acțiune civilă, taxa de stat urmează a-i fi restituită (art. 89 alin. (1) lt. b) al CPC al RM).

Conform art. 350 al CPC al RM, după examinarea cererii, eliberarea ordonanţei judecătoreşti trebuie să se facă în termen de 5 zile de la data depunerii cererii în judecata. În condițiile reglementărilor actuale, dacă judecătorul nu a refuzat de a primi cererea (art. 348 al CPC al RM), atunci el, practic, se obligă să elibereze ordonanța judecătorească, potrivit normelor de la art. 350 al CPC al RM.

În procedura în ordonanță, examinarea cauzei în fond se efectuează, fără citarea părţilor pentru explicaţii, fără dezbateri judiciare şi fără întocmire de proces-verbal (art. 350 alin. (1) al CPC al RM), astfel, manifestîndu-se caracterul simplificat al procedurii în ordonanţă. Lipsa dezbaterilor judiciare, lipsa citării părților – sunt acele particularități prin care se evidențiază procedura în ordonanță de celelalte tipuri de proceduri civile. În procedura în ordonanță chiar și principiul contradictorialității se realizează în lipsa părților – în locul lor ”vorbesc” documentele, prezentate de către părți, iar argumentele în contradictoriu se deduc de către judecător din textul consemnat în documentele anexate la cerere și, respectiv, din cele anexate la obiecțiile debitorului.

La etapa examinării cererii și eliberării ordonanței judecătorești, judecătorul va examina cauza în fond – adică va constata circumstanțele de fapt ale cauzei, situația de drept a părților, va determina legea materială aplicabilă cauzei, va verifica temeinicia și legalitatea pretenției creditorului. Anume la această etapă judecătorul va evalua dacă pretenția creditorului este executorie – adică a ajuns la scadență, dacă este confirmată prin probe certe, admisibile și pertinente, dacă debitorului i-a fost acordat un termen rezonabil pentru executarea pretenției creditorului din somație. Determinarea termenului rezonabil pentru executarea obligației se va face fie potrivit referința la termenul indicat în legea materială aplicabilă raportului juridic material, contractul încheiat între părți, sau potrivit naturii obligației, iar dacă termenul nu poate fi determinat astfel, opinăm asupra unui termen de 7 zile din momentul primirii somației creditorului (art. 861 Cod civil al RM – termenul executării obligației).

Menționăm că deși, la modul practic, în cadrul examinării în fond a cererii de eliberare a ordonanței judecătorești, judecătorul poate constata asupra inadmisibilității pretenției creditorului, din punct de vedere procedural, el nu va putea respinge cererea creditorului, ci numai să refuze de a primi cererea. Și din acest considerent inclusiv, reiterăm recomandarea noastră supra de a re-conceptualiza structura art. 348 al CPC al RM.

În continuare, am dori să dezbatem și asupra calității actului de judecată în procedura în ordonanță. În procedura în ordonanță are loc examinarea fondului cauzei de către judecător, unipersonal, fără citarea părților pentru explicații, fără dezbateri judiciare și fără întocmire de proces-verbal (art. 350 alin. (1) al CPC al RM). În urma examinării fondului cauzei, inevitabil, judecătorul își formează o opinie, care se va materializa fie prin admiterea pretenției creditorului și, corespunzător, eliberarea ordonanței judecătorești, fie, ulterior, după depunerea obiecțiilor motivate ale debitorului, prin emiterea încheierii de anulare a ordonanței.

Opinăm că prin aceste acte, judecătorul își expune opinia sa asupra cauzei și, deci, urmează să se abțină de la judecarea cauzei conform art. 52 alin. 1) al CPC al RM, sau să poată fi recuzat conform art. 50 alin. 1) lit. d) al CPC al RM. În lumina principiului echității procesului civil, considerăm că în procedura în ordonanță, în privința judecătorului care are în procedură cererea de eliberare a ordonanței, trebuie să poată fi aplicate instituțiile de recuzare și de abținere de la judecată, parte a dispozițiilor art. 50-54 ale CPC al RM, dar ținînd cont de specificul judecării cauzelor în procedura în ordonanță. În speță, temeiul de recuzare/abținere al judecătorului, prevăzut de CPC al RM la art. 50 alin. (1), indicat la lit.:

a) va fi aplicabil în următoarea ipoteză: revizuirea ordonanței judecătorești conform prevederilor art. 446 CPC al RM, la constatarea participării judecătorului la judecarea anterioară a cauzei în calitate de interpret, reprezentant, grefier – prin prisma faptului că în procedura în

ordonanță, în virtutea specificului reglementărilor procesuale conținute la art. 344-354 CPC al RM, nu pot participa martori, experți, specialiști, executorii judecătorești, arbitri sau mediatori;

b) aflarea judecătorului în raporturi de rudenie pînă la al patrulea grad inclusiv sau de afinitate pînă la al treilea grad inclusiv cu vreuna dintre părți, cu alți participanți la proces sau cu reprezentanții acestora – dat fiind că în procedura în ordonanță, pot participa alți participanți la proces și anume persoanele care, în conformitate cu art.7 alin. (2) și art.73 ale CPC al RM, sînt împuternicite să adreseze în instanţă cereri în apărarea drepturilor, libertăților şi intereselor legitime ale unor alte persoane, inclusiv fiind posibilă adresarea unei cereri în procedura în ordonanță, în cazul în care pretențiile s-ar înscrie prevederilor art. 345 al CPC al RM;

b^1) o rudă a judecătorului pînă la al patrulea grad inclusiv sau un afin pînă la al treilea grad inclusiv a participat, ca judecător, la judecarea aceleiași cauze – în ipoteza revizuirii ordonanței judecătorești conform prevederilor art. 446 CPC al RM;

b^2) judecătorul este rudă pînă la al patrulea grad inclusiv sau afin pînă la al treilea grad inclusiv cu un alt membru al completului de judecată – nu este incidentă procedurii în ordonanță dat fiind judecarea doar unipersonală, de către un singur judecător, a cererii de eliberare a ordonanței judecătorești;

c) este reprezentantul legal al uneia dintre părți – poate fi incident procedurii în ordonanță vizînd judecătorul;

d) şi-a expus opinia asupra cauzei care se judecă –poate fi incident procedurii în ordonanță vizînd judecătorul;

e) are un interes personal, direct sau indirect, în soluționarea cauzei ori există alte împrejurări care pun la îndoială obiectivitatea şi nepărtinirea lui – similar supra, fiind posibil în cadrul procedurii în ordonanță.

Temeiurile de recuzare prevăzute la art. 51 al CPC al RM, în procedura în ordonanță, pot fi incidente doar vizînd recuzarea interpretului și grefierului, acestora fiindu-le aplicabile, ab extensio, temeiurile de recuzare ale judecătorului specificate la art. 50 al CPC al RM.

Însă, în procedura în ordonanță, procedura de depunere a declarațiilor de recuzare și de abținere ale judecătorului, interpretului și grefierului, stabilită prin art. 52 al CPC al RM, ținînd cont de specificul reglementărilor procesual-civile ale procedurii în ordonanță, poate avea parte doar de o realizare specifică, și anume:

”(1) Dacă există temeiurile specificate la art. 50 şi 51 ale CPC al RM, judecătorul, interpretul, grefierul sînt obligați să se abțină de la judecată. Recuzarea este examinată din oficiu de către instanţă sau poate fi înaintată de către părțile sau participanții la proces – persoanele

care, în conformitate cu art.7 alin. (2) şi art.73 ale CPC al RM, sînt împuternicite să adreseze în instanţă cereri în apărarea drepturilor, libertăților şi intereselor legitime ale unor alte persoane.

(2) Propunerea de recuzare şi de abținere de la judecată se face în scris pentru fiecare în parte, trebuie să fie motivată şi prezentată instanței pînă la începerea examinării cauzei în fond. Cererea de recuzare şi cererea de abținere de la judecată pot fi înaintate mai tîrziu doar dacă autorul lor a aflat de existența temeiului recuzării sau abținerii după ce a început judecarea cauzei în fond.

(3) Dacă temeiurile recuzării i-au devenit cunoscute după ce a început judecarea cauzei în fond, instanța este obligată să le comunice președintelui instanței de judecată pentru soluționarea recuzării.

(4) Procedura soluționării cererii de abținere de la judecată şi efectele admiterii ei se determină conform prevederilor art. 53 şi 54.

(5) În proces nu se admite înaintarea repetată a recuzării aceluiaşi judecător şi pentru aceleaşi motive dacă anterior recuzarea lui a fost respinsă. De asemenea, nu se admite: recuzarea judecătorului din suspiciune în imparțialitatea lui dacă nu sînt cunoscute temeiurile de drept şi de fapt pentru înaintarea recuzării; recuzarea judecătorului căruia i s-a încredințat verificarea temeiniciei recuzării declarate unui alt judecător; recuzarea judecătorului care nu este implicat în examinarea cauzei. Cererea de recuzare depusă contrar prevederilor prezentului alineat în care se invocă alte motive decît cele prevăzute la art. 50 și 51 ale CPC al RM nu se examinează și se anexează la materialele dosarului printr-o încheiere protocolară."

Însăși procedura de soluționare a cererii de recuzare, prevăzută la art. 53 al CPC al RM, în cazul procedurii în ordonanță, urmează să fie realizată în modul următor:

"(1) Propunerea de recuzare se examinează de instanţa sesizată cu cererea de eliberare a ordonanței judecătorești. Instanța examinează explicațiile scrise ale persoanei a cărei recuzare se solicită, dacă acestea au fost depuse, şi examinează opinia scrisă a participanţilor la proces. Instanța de judecată este în drept să citeze participanții la proces în ședința de judecată pentru a se expune cu privire la propunerea de recuzare formulată. Nu se admite interogarea ca mijloc de dovadă a motivelor de recuzare, nici efectuarea unor acte de procedură.

(2) Cererea de recuzare se distribuie spre soluționare în mod aleatoriu prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor și se examinează în cel mult 3 zile lucrătoare din momentul repartizării, perioadă pe parcursul căreia cauza nu este examinată.

(3) Dacă, din motivul recuzării, în instanţa sesizată cu cererea de eliberare a ordonanței judecătorești nu poate fi repartizată niciunui alt judecător, cererea de recuzare se va judeca de către curtea de apel în circumscripția căreia se află judecătoria respectivă.

(4) Recuzarea interpretului şi grefierului se examinează de instanţa care judecă cauza.

(5) Instanţa decide asupra recuzării în camera de deliberare printr-o încheiere motivată, care nu se supune niciunei căi de atac."

Prin prisma art. 54 al CPC al RM, efectele admiterii cererii de recuzare urmează să fie următoarele:

"(1) Dacă cererea de recuzare a fost admisă de instanţa sesizată, cauza se examinează de un alt judecător. În cazul neadmiterii cererii, cauza se examinează de judecătorul desemnat.

(2) Dacă curtea de apel învestită cu dreptul de a examina cererea de recuzare în procedura în ordonanță prevăzută de art. 53 alin. (3) al CPC al RM găsește că cererea de recuzare este întemeiată, va dispune trimiterea cauzei la o instanţă de același grad, iar în cazul imposibilității o va reține în examinarea sa.

(3) În cazul respingerii cererii, cauza se va restitui spre judecare instanţei inițiale.

(4) În încheierea prin care s-a admis recuzarea se precizează în ce măsură actele îndeplinite de judecătorul recuzat urmează să fie menținute."

O altă întrebare practică, pe care o abordăm în cadrul prezentei analize, este dacă în procedura în ordonanță este posibilă încheierea tranzacției de împăcare?

Normele din Capitolul XXXV al CPC al RM nu ne oferă careva reglementare în această privință.

Autorii Coban, I. și Filincova, S., consideră că în fapt, încheierea tranzacției de împăcare în procedura în ordonanţă nu este posibilă din mai multe considerente. În primul rînd, legea nu reglementează efectele încheierii tranzacției de împăcare în cadrul procedurii în ordonanţă. Prin tranzacția de împăcare părțile dispun de dreptul material litigios şi soluționează un litigiu în fond, iar procedura în ordonanţă este una grațioasă, care presupune investirea cu formula executorie a unei pretenții a creditorului în privința căreia starea conflictuală se rezumă doar la neexecutarea acesteia de către debitor [120, p. 218-219].

În același timp, precizăm că unul din drepturile procedurale ale părților, stipulat la art. 60 alin. (2) al CPC al RM, prevede că pe tot parcursul examinării cauzei, reclamantul este în drept să renunțe la acţiune, pîrîtul este în drept să recunoască acțiunea, iar părțile pot înceta procesul prin tranzacție de împăcare. Reclamantul poate renunța la acţiune, părțile pot tranșa litigiul prin încheierea unei tranzacții, cu confirmarea ei de către instanța judecătorească – situații care vor duce la încetarea procesului (art. 265 al CPC al RM). Menționăm că împăcarea părților este posibilă atît în cadrul unui proces de judecată, cît și în afara acestuia – de pildă, prin încheierea unui contract de tranzacție (art.1917- art.1925 Cod civil al RM), sau printr-o convenție de mediere (art. 31 al Legii nr. 137 din 03.07.2015 cu privire la mediere).

Datorită specificului procedurii în ordonanță, instanța nu poate confirma tranzacția de împăcare între părți, or, în procedura în ordonanță nu are loc ședința de judecată, părțile nu sunt citate, iar însăși examinarea în fond are loc fără dezbateri judiciare. Însă cum, totuși, urmează să procedeze judecătorul dacă în procedura în ordonanță, se depune cerere de confirmare a tranzacției de împăcare? Incertitudinea este cu atît mai mare că soluționarea litigiului între părți pe cale amiabilă este unul din deziderateле actuale în legislație iar, cum am mai spus, norme ce ar reglementa această situație pe parcursul examinării cererii de eliberare a ordonanței judecătorești, nu sunt.

Caracterul necontencios al pretenției creditorului în procedura în ordonanță și examinarea cauzei în lipsa părților nu permite examinarea altor cereri decît pretenția formulată de către creditor, pe cînd condiţiile tranzacției trebuie consemnate în procesul-verbal al şedinţei de judecată şi semnate de ambele părți (art. 212 alin. (5) al CPC al RM). Prin urmare, ne aliniem opiniei expuse de Coban, I. și Filincova, S., și susținem că în procedura în ordonanță încheierea tranzacției de împăcare nu este posibilă, judecătorul urmînd să refuze de a primi cererea în temeiul art. 348 alin. (2) lit. d) al CPC al RM. Ținînd cont de particularitățile realizării procedurii în ordonanță, dispunerea de dreptul material al părților se poate realiza doar în afara procesului, de ex., prin încheierea unui contract de tranzacție, iar creditorul să renunțe la acțiune în virtutea dreptului său conferit prin art. 60 al CPC al RM.

În același context, precizăm că ar putea exista și o soluție procedurală mult mai propice scopului apărării drepturilor și intereselor legitime ale părților: *transformarea procedurii în ordonanță în procedură în acțiune civilă.* Opinăm că o asemenea posibilitate procedurală, cînd judecătorul ar putea transmite cererea creditorului în procedura în acțiune civilă: (i) garantează continuitatea examinării cauzei și apărarea eficientă a drepturilor creditorului prin scutirea de pierdere de timp ce se va scurge de la obținerea încheierii de refuz de a primi cererea sau încheierii de admitere a obiecțiilor debitorului și de anulare a ordonanței judecătorești; (ii) evitarea cheltuielii de timp necesar pentru formularea și depunerea cererii de chemare în judecată în acțiune civilă – în schimb, creditorului fiindu-i oferit de către instanța de judecată, printr-o încheiere de a nu da curs cererii, un termen pentru completarea cererii depuse anterior în procedura în ordonanță, inclusiv de a prezenta și alte probe (nu doar înscrisuri); (iii) evitarea riscului și impactului negativ pentru creditor privind expirarea termenului de prescripție pentru depunerea acțiunii; (iv) ambele părți ar obține un acces mult mai rapid la posibilitatea de soluționare a cauzei în procedura în acțiune civilă, în cadrul căreia vor putea beneficia de toate posibilitățile procedurale de a dispune de dreptul lor material.

Legislația națională, deja, cunoaște asemenea mecanisme: în procedura de examinare a cererilor cu valoare redusă, conform alin. (4) al art. 276^3 al CPC al RM, dacă din materialele cauzei rezultă că cererea nu poate fi examinată în ordinea stabilită pentru cererile cu valoare redusă, judecătorul, prin încheiere motivată care poate fi atacată odată cu fondul, dispune examinarea cauzei în ordine generală.

Considerăm că această propunere spre implementare în procedura în ordonanță, se justifică cu atît mai mult, încît conform prevederilor procesual-civile actuale: (i) cererea de eliberare a ordonanţei judecătoreşti se impune cu taxă de stat în mărimea stabilită pentru cererea de chemare în judecată în acţiune civilă (art. 346 alin. (2) al CPC al RM); (ii) în cazul refuzului de a primi cererea de eliberare a ordonanţei judecătoreşti, taxa de stat plătită de creditor se trece în contul taxei de înaintare a acţiunii civile (art. 348 alin. (4) al CPC al RM); (iii) în caz de anulare a ordonanţei judecătoreşti, taxa de stat plătită de creditor se trece în contul taxei pentru înaintarea acţiunii (art. 346 alin. (4) al CPC al RM); (iv) cererea de eliberare a ordonanţei judecătoreşti se depune în instanţă potrivit regulilor de competență jurisdicţională stabilite la cap. IV (art. 346 alin. (1) al CPC al RM).

Dacă creditorul nu va fi de acord cu transferul procedurii în ordonanță în procedura în acțiune civilă, el va putea exercita prerogativele procesuale general valabile – retragerea cererii (art. 170 alin. (1) lit. i) al CPC al RM), renunțarea la acțiune (art. 60 al CPC al RM) sau altfel dispune asupra dreptului său material, conform legislației.

Transformarea procedurii în ordonanță în procedură în acțiune civilă, opinăm că se poate face atît din oficiu de către instanță, cît și la cererea creditorului în procedura în ordonanță. Textul normei propus de noi este următorul:

”(1) În cazul în care judecătorul constată temei de refuz de a primi cererea (în cazul adoptării reglementărilor propuse de noi în prezenta teză de doctorat, va fi ”temei de refuz de eliberare a ordonanței judecătorești” – n.n. Josanu, I.) sau temei de admitere a obiecțiilor debitorului, în termen de 24 de ore, prin încheiere motivată care poate fi atacată odată cu fondul, transmite din oficiu cererea de eliberare a ordonanței judecătorești în procedura în acțiune civilă. Cererea urmează să fie repartizată, în termen de 24 de ore, judecătorului sau, după caz, completului de judecată în mod aleatoriu, prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor.

(2) Judecătorul căruia i-a fost repartizată cererea, emite, în cel mult 3 zile de la repartizarea cererii, o încheiere pentru a nu se da curs cererii, comunicîndu-i persoanei care a depus cererea anterior în procedura în ordonanță, necorespunderile de formă și conținut prevederilor art. 166 și art. 167 şi acordîndu-i un termen rezonabil pentru lichidarea neajunsurilor.

(3) Dacă persoana care a depus cererea îndeplineşte în termen toate cerinţele enumerate în încheierea judecătorului, cererea se consideră depusă la data prezentării inițiale în judecată. În caz contrar, ea nu se consideră depusă şi, împreună cu actele anexate, se restituie reclamantului printr-o încheiere judecătorească ce poate fi atacată cu recurs."

În contextul analizei noastre, vom aborda și întrebarea privind posibilitatea asigurării acțiunii în procedura în ordonanță, or, considerăm că analiza posibilității de aplicare a măsurilor de asigurare a acţiunii, în procedura în ordonanţă, merită o atenție specială, anume datorită specificului procedurii în ordonanță. În acest sens, în teorie și în practică, apar întrebări cu privire la faptul dacă instanța de judecată, poate sau nu, aplica măsuri de asigurare a acțiunii în procedura în ordonanță?

Din start, menționăm că normele Capitolului XXXV al CPC al RM nu conțin careva reglementări în privința dată.

În Capitolul XIII al CPC al RM se stipulează că asigurarea acțiunii se face la cererea participanţilor la proces, judecătorul sau instanţa dispunînd în aceeași zi aplicarea sau neaplicarea măsurilor de asigurare a acţiunii. Asigurarea se admite în orice fază a procesului pînă la etapa în care hotărîrea judecătorească devine definitivă, în cazul în care neaplicarea măsurilor de asigurare a acţiunii ar face imposibilă executarea hotărîrii judecătoreşti (art. 174 al CPC al RM).

Măsurile de asigurare a acțiunii, în scopul prevenirii unei pagube iminente, sunt prevăzute nu doar de CPC al RM, dar și de alte legi speciale: în speță, a se vedea: art. 64 din Legea nr.161 din 12.07.2007 privind protecția desenelor şi modelelor industriale; art. 68 din Legea nr. 38 din 29.02.2008 privind protecția mărcilor; art. 80 din Legea nr. 50 din 07.03.2008 privind protecția invențiilor; art. 78 din Legea nr. 39 din 29.02.2008 privind protecția soiurilor de plante; art. 22 din Legea nr. 64 din 23.04.2010 cu privire la libertatea de exprimare; art. 114 din Legea nr. 230 din 28.07.2022 privind dreptul de autor și drepturile conexe.

Menționăm că deși legislația prevede atît măsuri de asigurare a acțiunii, cît și a probelor, considerăm că în procedura în ordonanță, asigurarea probelor nu este pasibilă de aplicare, deoarece creditorul, odată cu depunerea cererii de eliberare a ordonanței judecătorești, deja trebuie să prezinte instanței toate probele (documentele) care confirmă pretenția sa, în mod incontestabil; neprezentarea acestor probe constituie temei de refuz de a primi cererea (art. 348 alin. (2) lit. c) al CPC al RM.

Conform art. 177 alin. (2) și (2^1) al CPC al RM, cererea de asigurare a acţiunii se soluționează de către judecătorul care examinează cauza în ziua depunerii, fără înștiințarea pîrîtului şi a celorlalți participanți la proces. Dacă cererea de asigurare a acţiunii este depusă concomitent cu cererea de chemare în judecată, aceasta se soluționează în ziua emiterii încheierii

privind acceptarea cererii de chemare în judecată, fără înștiințarea pîrîtului şi a celorlalți participanți la proces. Dacă cererea de asigurare a acţiunii este formulată în timpul şedinţei de judecată, aceasta se soluționează de către instanţă în şedinţa respectivă, indiferent de absența unor participanți la proces.

Aplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii în procedura în ordonanță, are menirea de a garanta contracararea abuzului de drept al debitorului și executarea reală și eficientă a ordonanței judecătorești. La modul practic, indiferent de tipul (felul) de procedură civilă în care se examinează cauza, în multe situații, există pericolul de a nu se putea executa hotărîrea sau ordonanța judecătorească din cauza că bunurile debitorului au fost înstrăinate sau au dispărut în alt mod. Obiectivul existenței instituției asigurării acțiunii în procesul civil este cel de a garanta posibilitatea executării hotărîrilor judecătorești. În Capitolul XIII, art. 175 al CPC al RM, sunt prevăzute un șir de măsuri de asigurare a acțiunii, lista cărora nu este exhaustivă, astfel fiind posibilă și aplicarea de alte măsuri, dacă acestea corespund scopului prevăzut la art. 174 al CPC al RM, precum și posibilitatea admiterii concomitente a mai multor măsuri de asigurare a acţiunii, dacă valoarea bunurilor sechestrate nu depășește valoarea acţiunii.

Opinăm că obiectivul de asigurare al acțiunii poate fi propriu nu doar procedurii în acțiune civilă, dar și procedurii în ordonanță, care este o variantă simplificată a procedurii contencioase generale, iar scopul final al creditorului este același, ca și al reclamantului – de a obține executarea de facto a creanței sale. În practică, și în procedura în ordonanță debitorul poate avea un comportament rău intenționat în privința bunurilor ce constituie obiectul acțiunii, ceea ce, în final, duce la imposibilitatea executării ordonanței judecătorești. Menționăm că, realmente, în procedura în ordonanță, debitorii pot abuza de drepturile lor, fapt prin care să reducă considerabil, sau chiar în totalitate, posibilitatea executării ordonanței judecătorești. Or, odată ce debitorul a primit copia de pe ordonanță, sau, teoretic, chiar dacă a aflat despre depunerea de către creditor, contra lui, a unei cereri de eliberare a ordonanței judecătorești, el (debitorul) poate să întreprindă acțiuni, de pildă, de înstrăinare a bunurilor, respectiv, și pe parcursul termenului de 10 zile care-i este acordat de lege pentru depunerea obiecțiilor, poate reuși să efectueze mai multe acțiuni ce vor impacta ireversibil posibilitatea executării ordonanței judecătorești – de pildă, să înstrăineze bunurile etc. Anume din acest raționament, considerăm oportună posibilitatea aplicării instituției asigurării acțiunii și în procedura în ordonanță, la orice etapă (fază) a acesteia. Totodată, depunerea de către creditor a cererii de asigurare în procedura în ordonanță deloc nu semnifică caracter litigios al pretenției creditorului, ci este îndreptată anume spre asigurarea garantării executării ordonanței judecătorești.

De cealaltă parte, nu putem exclude nici posibilitatea săvîrșirii abuzului de drept și din partea creditorului – de pildă, prin neprezentarea tuturor documentelor la caz, din care, dacă acestea ar fi fost prezentate în totalitate, judecătorul ar fi putut constata că dreptul creditorului la creanța respectivă față de debitor este contestabil. Astfel, întru asigurarea eficientă și echitabilă a garanțiilor procesuale civile ale părților în procedura în ordonanță, considerăm necesară posibilitatea ca și debitorul să poată cere asigurarea acțiunii.

Prin urmare, întrucît normele cu privire la asigurarea acțiunii din CPC al RM nu sunt reglementate restrictiv la o anumită procedură judiciară, și întru garantarea eficientă a drepturilor și intereselor legitime ale creditorului, considerăm oportună posibilitatea de aplicare și în cadrul procedurii în ordonanță, a măsurilor de asigurare a acțiunii, dar cu condiția ca acestea să corespundă scopului de prevenire a imposibilității executării ordonanței judecătoreşti (art. 174 al CPC al RM).

În contextul argumentării supra, propunem suplimentarea art. 346 al CPC al RM cu un alineat nou, după cum urmează:

"(1[1]) Odată cu depunerea cererii de eliberare a ordonanței judecătorești, sau ulterior pe parcursul examinării cauzei în procedura în ordonanță, părțile pot depune cerere de asigurare a ordonanței judecătorești conform cap. XIII."

Dacă după examinarea cererii în fond, judecătorul constată că pretențiile creditorului sunt legale și întemeiate, au fost respectate toate formalitățile legale privind depunerea cererii de eliberare a ordonanţei, judecătorul va emite ordonanţa judecătorească.

Cuprinsul ordonanței judecătorești, ca act judecătoresc de dispoziție, trebuie să corespundă cerințelor art. 351 al CPC al RM. În această privință menționăm că deși la alin. (3) al art. 351 al CPC al RM este prevăzut expres că ordonanţa judecătorească se scrie pe blanchetă, pe parcursul cercetărilor efectuate la scrierea prezentei teze de doctorat, nu a putut fi identificat vreun act normativ prin care să fi fost aprobată blancheta ordonanței judecătorești, iar în practică, unii judecători emit ordonanțele judecătorești într-o formă apropiată celei pe care o are o hotărîre judecătorească, dar cu indicarea informațiilor stipulate la art. 351 al CPC al RM.

În acest context, precizăm că, dat fiind caracterul simplificat al procedurii în ordonanță, ar putea fi tipizate, prin blanchete speciale, nu doar ordonanța judecătorească, dar și cererea de eliberare a ordonanței judecătorești, precum și obiecțiile debitorului, ceea ce ar permite o structurare și sistematizare mai ușoară pentru judecători a informațiilor obținute în cadrul procedurii în ordonanță. În Anexa 5 la prezenta teză de doctorat sunt propuse modele de acte tipizate în procedura în ordonanță: modelul blanchetei pentru cererea de eliberare a ordonanței

judecătorești; modelul blanchetei pentru ordonanța judecătorească; și modelul blanchetei pentru obiecțiile debitorului.

Ordonanța judecătorească, ca act de procedură, trebuie să conțină informații, expuse în ordinea prevăzută de art. 351 al CPC al RM: a) numărul dosarului şi data eliberării ordonanţei; b) instanţa, numele judecătorului care a eliberat ordonanţa; c) numele sau denumirea creditorului, domiciliul sau sediul, datele lor bancare; d) numele sau denumirea debitorului, domiciliul sau sediul, datele lor bancare; e) legea în al cărei temei este admisă pretenţia creditorului; f) suma ce urmează a fi încasată sau bunul ce urmează a fi revendicat, valoarea lui; g) despăgubirile şi penalităţile care sînt solicitate de creditor şi care urmează să fie încasate în temeiul legii sau al contractului; h) taxa de stat plătită de debitor în favoarea creditorului sau a statului; i) termenul şi modul de contestare a ordonanţei judecătoreşti.

Ordonanţa judecătorească se semnează de către judecătorul care a eliberat-o..

Suplimentar, în ordonanţa de încasare a pensiei de întreţinere a copilului minor, trebuie să fie indicate: locul şi data de naştere a debitorului, locul lui de muncă, domiciliul, numele şi data naşterii fiecărui copil pentru care se încasează pensie de întreţinere, sumele ce urmează a fi încasate lunar şi termenul lor de încasare (alin. (2) al art. 351 al CPC al RM).

Este de întrebat: dacă conform cerințelor față de cuprinsul cererii de eliberare a ordonanței judecătorești, expuse la art. 347 alin. (1) lit. c) al CPC al RM, creditorul trebuie să indice doar numele sau denumirea debitorului, domiciliul ori sediul, codul fiscal, – de unde obține judecătorul, la emiterea ordonanței judecătorești, datele indicate la alin. (2) al art. 351 al CPC al RM: locul şi data de naştere a debitorului și locul lui de muncă? Care, de fapt, este raționamentul logic al indicării locului și datei de naștere al debitorului, a numelui și domiciliului acestuia, dar fără de indicarea codului fiscal – exclud oare aceste informații posibilitatea confundării cu o altă persoană născută la aceeași dată și același loc, având numele identic, același domiciliul și același loc de muncă? Opinăm că nu în toate cazurile – în practică, asemenea situații de confundare a persoanelor sunt întîlnite, de pilda, în raioanele țării unde activează întreprinderi mari, unde lucrează, practic, toată populația din raionul respectiv și încă o parte din cîteva raioane alăturate.

Respectiv, considerăm necesară alinierea conținutului art. 351 alin. (2) al CPC al RM cu cel al art. 347 alin. (1) lit. c) al CPC al RM, și pledăm, pentru următoarea redacție, a acestor norme: art. 347 alin. (1) lit. c) al CPC al RM: ”*numele sau denumirea debitorului, domiciliul ori sediul, numărul de identificare de stat (IDNO) – pentru persoane juridice şi întreprinzători individuali şi numărul de identificare personal (IDNP) – pentru persoane fizice; suplimentar, în cazul înaintării pretenției în temeiul art. 345 lit. d), se va indica şi ultimul loc de muncă al debitorului cunoscut de către creditor;”*

art. 351 alin. (1) lit. c) al CPC al RM: *”numele sau denumirea creditorului, domiciliul sau sediul, numărul de identificare de stat (IDNO) – pentru persoane juridice și întreprinzători individuali, numărul de identificare personal (IDNP) – pentru persoane fizice; dacă creditorul este o persoană juridică, datele bancare, numele reprezentantului şi adresa lui, în cazul în care cererea a fost depusă de reprezentant, dacă creditorul locuieşte în străinătate, adresa din Republica Moldova indicată în cererea de eliberare a ordonanței judecătorești;”*

art. 351 alin. (1) lit. d) al CPC al RM: *”numele sau denumirea debitorului, domiciliul sau sediul, numărul de identificare de stat (IDNO) – pentru persoane juridice și întreprinzători individuali, numărul de identificare personal (IDNP) – pentru persoane fizice; dacă debitorul este o persoană juridică, datele bancare;”*

art. 351 alin. (2) al CPC al RM: *”În ordonanţa de încasare a pensiei de întreţinere a copilului minor, în afară de datele menţionate la alin.(1) lit. a), b), c), d), e) şi h), se indică și ultimul loc de muncă al debitorului, numele şi data naşterii fiecărui copil pentru care se încasează pensie de întreţinere, sumele ce urmează a fi încasate lunar şi termenul lor de încasare.”*

La pct. i) al alin. (1) al art. 351 al CPC al RM, se cere a fi indicat termenul şi modul de contestare a ordonanţei judecătoreşti. Astfel că judecătorul, la acest punct, va indica asupra dreptului debitorului, în decurs a 10 zile de la primirea copiei de pe ordonanţă, să înainteze, în instanţa care a eliberat ordonanţa, obiecţiile sale motivate împotriva pretenţiilor admise.

Contestarea ordonanței judecătorești se realizează în mod specific – prin înaintarea obiecțiilor debitorului contra ordonanței emise, precum și prin posibilitatea de a ataca cu recurs încheierile emise în procedura în ordonanță: încheierea de restituire a cererii (art. 349 alin. (2) al CPC al RM, încheierea despre refuzul de anulare a ordonanţei judecătorești (art. 353 alin. (4) al CPC al RM. Inclusiv din acest motiv, reiterăm încă o dată necesitatea, cum am propus supra, de a prevedea și pentru creditor posibilitatea de a contesta cu recurs încheierea de refuz de a primi cererea (art. 348 alin. (3) al CPC al RM), or, practic, creditorul în această situație, este lipsit de dublul grad de jurisdicție.

Ordonanța judecătorească reprezintă actul de procedură, prin care judecătorul soluționează fondul cauzei, dispune asupra drepturilor și obligațiilor părților, astfel, conferind o expresie concretă statutului juridic obligației anterior abstracte din raportul obligațional angajat între creditor și debitor. Astfel, față de ordonanța judecătorească sunt aplicabile cerințele de legalitate și temeinicie. Opinăm că vom fi în prezența unei ordonanțe judecătorești întemeiate, dacă judecătorul a elucidat pe deplin circumstanţele importante pentru soluționarea cauzei, dacă a constatat că circumstanțele de fapt ale cauzei au fost dovedite prin probe certe, veridice și suficiente, dacă soluția adoptată de judecător corespunde circumstanțelor cauzei. Legalitatea

ordonanței judecătorești o vom determina prin prisma următoarelor criterii: eliberarea ordonanței judecătorești de către o instanță competentă, privind pretențiile exhaustiv prevăzute la art. 345 al CPC al RM; respectarea ordinii procedurale de eliberare a ordonanței judecătorești; iar cuprinsul ordonanței judecătorești trebuie să corespundă cerințelor indicate în art. 351 al CPC al RM.

În cazul în care judecătorul a admis anumite greșeli sau omisiuni în ordonanța judecătorească, ce țin de nume, calitatea procesuală, orice alte erori materiale sau de calcul evidente, acestea se vor corecta de către judecător conform ordinii prevăzute la art. 249 al CPC al RM.

Pe final, indicăm asupra unei inexactități în formularea de către legiuitor a normei de la art. 350 alin. (1) al CPC al RM: ordonanţa judecătorească *se pronunţă* de judecător după examinarea cauzei în fond, fără citarea părţilor pentru explicaţii, fără dezbateri judiciare şi fără întocmire de proces-verbal. Opinăm că, deși fără careva impact procedural, dar, din considerente de aliniere a conținutului articolului dat prevederilor din Capitolul XXXV al CPC al RM, recomandăm re-formularea normei, și anume: ”(1) ordonanţa judecătorească *se emite* de judecător după examinarea cauzei în fond, fără citarea părţilor pentru explicaţii, fără dezbateri judiciare şi fără întocmire de proces-verbal.”

După examinarea cererii în fond şi eliberarea ordonanţei judecătoreşti, urmează etapa (faza) înștiințării debitorului cu privire la ordonanța judecătorească.

Conform art. 352 alin. (1) al CPC al RM, după eliberarea ordonanţei, judecătorul trimite debitorului, cel tîrziu a doua zi, copia de pe ordonanţă printr-o scrisoare recomandată cu recipisă.

Legiuitorul a prevăzut o singură modalitate de înștiințare a debitorului – cea prin scrisoare recomandată cu recipisă. Înștiințarea debitorului prin orice alte modalități este exclusă, ceea ce constituie o derogare expresă de la prevederile art. 100 al CPC al RM – comunicarea actelor de procedură.

Caracteristic procedurii în ordonanță îi este faptul că ordonanţa judecătorească, emisă de către judecător după examinarea cauzei în fond, fără citarea și participarea părților, fără dezbateri și fără de proces verbal, doar în baza documentelor prezentate de către creditor, se comunică debitorului abia după ce a fost eliberată. Pînă la recepționarea copiei de pe ordonanță, debitorul nici nu cunoaște că contra sa a fost depusă o cerere de eliberare a ordonanței judecătorești și că instanța a dispus asupra drepturilor și obligațiilor sale. Dreptul său la apărare apare doar după înștiințarea de către instanță despre emiterea ordonanței judecătorești. Astfel, dreptul la apărare al debitorului, este amînat în timp, transpus pentru o perioadă mai tîrzie, ulterioară soluționării cauzei în fond. Din aceste considerente, pentru a garanta debitorului accesul la justiție și dreptul la un

proces echitabil, înștiințarea corespunzătoare a debitorului, în procedura în ordonanță, are o importanță crucială.

Din conținutul art. 352 al CPC al RM, observăm că expedierea copiei de pe ordonanța judecătorească către debitor se va face în termeni proximi – cel tîrziu a doua zi după eliberarea ordonanței judecătorești. Acest termen atît de scurt denotă importanța înștiințării cît mai rapide a debitorului despre decizia instanței care a fost luată în privința drepturilor și obligațiilor sale.

Mai sus, ne-am expus deja asupra necesității ca împreună cu ordonanța judecătorească, debitorului să îi fie expediate și copiile de pe documentele anexate la cerere de către creditor, precum și despre importanța indicării în conținutul ordonanței judecătorești a modului și termenilor de depunere a obiecțiilor debitorului etc.

În acest context, menționăm că cu privire la etapa comunicării debitorului a ordonanței judecătorești, în literatura de specialitate sunt multe propuneri de a înștiința debitorul odată cu acceptarea cererii în procedură, și nu ulterior emiterii ordonanței judecătorești. Deși recunoaștem raționalitatea acestei propuneri, în prezenta lucrare, nu vom pleda pentru susținerea acesteia.

Din mai multe considerente.

Normele procedurii în ordonanță asigură dreptul la apărare al debitorului, apărare pe care acesta o poate realiza nu doar după ce a fost înștiințat despre emiterea ordonanței judecătorești, dar și, efectiv, pe parcursul procedurii prealabile, cînd este somat de către creditor să-și execute obligațiile față de acesta. Prin răspunsul la pretenția (somația) creditorului, debitorul poate formula opoziția sa, anexînd documentele confirmative. Dacă totuși, în pofida obiecțiilor debitorului, creditorul va decide să adreseze pretenția sa în procedura în ordonanță, dar nu în procedura contencioasă generală, judecătorul, verificînd corespunderea cererii condițiilor enumerate la art. 347 al CPC al RM, inclusiv materialele ce confirmă respectarea de către creditor a procedurii prealabile, inevitabil va constata prezența unui litigiu de drept ce nu poate fi soluționat în temeiul documentelor prezentate, respectiv, va emite încheierea de refuz de a primi cererea (art. 348 alin. (3) al CPC al RM). Chiar dacă să admitem o anumită probabilitate că pretenția creditorului, în pofida lipsei caracterului nelitigios al acesteia, va fi admisă de către judecător, atunci nici în acest caz debitorului nu îi este încălcat dreptul la apărare – întrucît debitorul, după primirea copiei de pe ordonanța judecătorească, are la dispoziție 10 zile pentru așsi expune obiecțiile privind pretenția admisă, cu anexarea documentelor confirmative. O garanție în plus a debitorului este și dreptul său la repunerea în termen (art. 352 alin. (3) al CPC al RM) – în cazul depunerii obiecţiilor peste termenul stabilit de lege, și suspendarea executării ordonanţei judecătorești pînă la examinarea obiecţiilor. La fel, cum considerăm o garanție a debitorului și dreptul instanței de a cita debitorul

și creditorul în ședința de judecată pentru a se expune cu privire la obiecțiile formulate (art. 352 alin. (5) al CPC al RM).

Rămîne valabilă remarca noastră privind necesitatea de a expedia către debitor nu doar copia de pe ordonanță, dar și de pe documentele anexate la cerere de către creditor, și, astfel, opinăm ca fiind suficiente garanțiile debitorului la apărare în procedura în ordonanță, așa cum sunt garantate în prezent de legislația procesuală civilă, or, însăși momentul înștiințării debitorului, în aceste condiții, nu impactează dreptul la apărare al debitorului și nici nu are careva impact asupra drepturilor și obligațiilor sale subiective civile.

În susținerea opiniei noastre, aducem și datele statistice, care demonstrează un număr foarte mic de ordonanțe judecătorești anulate de către instanța de judecată, în prezent: astfel, dacă în anul 2016 din totalul de 7122 de cereri examinate au fost anulate 156 ordonanțe (2,19%), începînd cu anul 2017 numărul de ordonanțe anulate scade semnificativ și se menține la un nivel redus, inclusiv pînă în prezent: în anul 2017 din 6056 de cereri examinate au fost anulate 32 de ordonanțe (0,53%); în anul 2018 din 4057 de cereri examinate au fost anulate 13 de ordonanțe (0,32%); în anul 2019 din 3227 de cereri examinate au fost anulate doar 3 de ordonanțe (0,09%); în anul 2020 din 2019 de cereri examinate au fost anulate 15 ordonanțe (0,74%); în anul 2021 din 830 de cereri examinate au fost anulate doar 25 de ordonanțe; iar în anul 2022 din 713 de cereri examinate au fost anulate 21 de ordonanțe (2,94%).

Considerăm că oferirea debitorului a posibilității de a contesta creanța, încă o dată, după respectarea procedurii prealabile, înainte de a se emite ordonanța judecătorească, va duce doar la tergiversarea soluționării cauzelor în procedura în ordonanță, deoarece astfel, debitorii, în marea sa majoritate, se vor folosi de această ocazie suplimentară și vor înainta obiecții asupra pretenției, neîntemeiate și, inclusiv din rea credință, ceea ce va complica și mai mult sarcina judecătorilor în procedura în ordonanță și va duce la o diminuare considerabilă a numărului cauzelor examinate în procedura în ordonanță.

Următoarea etapă (fază) a procedurii în ordonanță constă în anularea ordonanței judecătoreşti sau eliberarea ordonanţei judecătoreşti creditorului.

Potrivit art. 352 alin. (2) al CPC al RM, în decursul a 10 zile de la primirea copiei de pe ordonanţă, debitorul este în drept să înainteze, prin intermediul oricăror mijloace de comunicare ce asigură veridicitatea obiecţiilor şi primirea lor la timp, în instanţa care a eliberat ordonanţa, obiecţiile sale motivate împotriva pretenţiilor admise, anexînd probele ce le confirmă. Potrivit pct. 2, 17 și 90 din Hotărîrea Guvernului nr. 1457 din 30.12.2016 pentru aprobarea Regulilor privind prestarea serviciilor poștale, serviciul de trimiteri recomandate este un serviciu suplimentar poștal care prevede eliberarea de către furnizorul de servicii poștale expeditorului a unui document care

atestă data depunerii trimiterii, precum şi, de regulă, plata tarifului și înmînarea trimiterii poștale destinatarului contra semnătură cu indicarea datei înmînării. În întreg fluxul operațional, trimiterile recomandate circulă înregistrate. Trimiterile poștale înregistrate se predau personal destinatarilor sau reprezentanților acestora, împuterniciți prin procură autentificată notarial, cu mențiunea expresă a acestui drept, a cărei copie rămâne în oficiul poștal, sau prin împuterniciri de reprezentare în baza semnăturii electronice.

Trimiterile poștale înregistrate pot fi urmărite pe site-ul Întreprinderii de Stat Poșta Moldovei, https://posta.md/ro/track-trace/mailing/562358, astfel că începutul curgerii termenului de 10 zile pentru depunerea obiecțiilor poate fi ușor verificat de către instanță.

Pînă la expirarea termenului de 10 zile pentru depunerea obiecțiilor, judecătorul nu este în drept să elibereze ordonanța judecătorească creditorului.

Însă, cum urmează să procedeze judecătorul dacă scrisoarea nu a fost posibil de înmînat debitorului? Conform pct. 100 din Hotărîrea Guvernului nr. 1457 din 30.12.2016 pentru aprobarea Regulilor privind prestarea serviciilor poștale, trimiterile poștale interne se păstrează în unitatea poștală, în așteptarea destinatarului, timp de 15 zile calendaristice, din ziua următoare zilei de sosire a acestora în oficiul poștal de destinație. Scrisorile recomandate cu mențiunile „Citație” şi „Înștiințare” se păstrează timp de 7 zile calendaristice.

Trimiterile poștale, care nu au putut fi distribuite destinatarilor se înapoiază expeditorului în următoarele situații: (i) la expirarea termenelor de păstrare; (ii) la cererea expeditorului; (iii) destinatarul refuză să primească trimiterea; (iv) destinatarul nu este la adresa indicată; (v) adresatul căsuței poștale de abonament nu este indicat sau este indicat incorect; (vi) adresa destinatarului indicată pe trimitere este ștearsă sau ruptă; (vii) destinatarul este decedat.

Astfel, opinăm că în cazul în care nu există confirmarea recepționării scrisorii de către debitor (sau persoana împuternicită de acesta în modul corespunzător), judecătorul nu va putea elibera ordonanța judecătorească creditorului pînă la expirarea termenului de păstrare al scrisorii, adică 15 zile calendaristice, calculat din ziua următoare zilei de sosire a scrisorii în oficiul poștal de destinație. Recomandăm de a imprima informația de urmărire a scrisorii de pe site-ul Î.S. Poșta Moldovei și de o anexa la materialele cauzei, or, în practică, se întîmplă că confirmarea recepționării există pe site, iar însăși avizul de recepție a scrisorii se returnează peste un timp îndelungat, ceea ce îndepărtează termenul eliberării ordonanței judecătorești, ceea ce impactează interesele legitime ale creditorului și așteptările pe care le are față de procedura în ordonanță, ca procedură judiciară accelerată.

Dacă destinatarul refuză să primească scrisoarea, faptul dat se confirmă de către angajatul oficiului poștal pe avizul de recepție al scrisorii returnat instanței de judecată. Această confirmare

se va anexa la materialele cauzei, și opinăm că judecătorul va putea elibera ordonanța judecătorească creditorului, după 10 zile de la data în care a fost înscrisă mențiunea de refuz de a primi scrisoarea de către debitor.

Dacă avizul de recepție se întoarce cu mențiunea ”destinatarul nu este la adresa indicată”, și dat fiind că citarea publică și căutarea pîrîtului (debitorului) în procedura în ordonanță nu este posibilă, considerăm că, în asemenea situație, debitorului nu îi este asigurat pe deplin dreptul la apărare, iar ordonanța judecătorească nu poate fi eliberată, întrucît prin eliberarea acesteia, s-ar soluționa drepturile debitorului care nu a fost implicat în proces – temei pentru revizuire (art. 449 lit. c) al CPC al RM).

Însă, la data constatării situației, ordonanța judecătorească, ca act de procedură, este deja emisă, există ca act de dispoziție a instanței judecătoresc, întrucît judecătorul deja a soluționat cauza în fond – deci, ce act de procedură, totuși, trebuie să emită judecătorul, în acest caz? Încheierea de anulare a ordonanței – aceasta este prevăzută doar ca urmare a depunerii obiecțiilor debitorului (art. 353 alin. (1) al CPC al RM).

Teoretic vorbind, ne vom afla într-o situație de existență a unui potențial litigiu de drept, or, nu putem afla opinia finală a debitorului asupra pretenției creditorului; prin urmare această situație ar condiționa examinarea cauzei în procedura în acțiune civilă, unde se poate realiza o gamă largă de acțiuni procedurale, inclusiv citarea publică a pîrîtului; prin urmare, ordonanța judecătorească: (i) ar fi trebuit să fie anulată, iar cererea ar fi trebuit scoasă de pe rol; sau, așa cum am propus supra, privind transformarea procedurii în ordonanță în procedură contencioasă generală: (ii) ordonanța judecătorească ar fi trebuit anulată iar cererea să fie transmisă în procedura în acțiune civilă.

Însă, în condițiile reglementărilor legii procesual-civile actuale, în care anume temei urmează a fi emisă încheierea de scoatere de pe rol? La studierea conținutului art. 267 al CPC al RM, observăm că asemenea temei există doar pentru procedura specială: lit. l) – la examinarea cauzei în procedură specială se constată un litigiu de drept ce ţine de competența instanţelor judecătoreşti; nici nu există temei pentru încadrarea conform art. 267 lit. m) al CPC al RM – în alte cazuri prevăzute de lege.

Prin urmare, în condițiile reglementărilor procesuale civile actuale, care nu admit transformarea procedurii în ordonanță în procedura în acțiune civilă, recomandăm revizuirea și suplimentarea art. 353 alin. (1) al CPC al RM și celui de la art. 267 lit. l) al CPC al RM, în următoarea redacție:

art. 353 alin. (1^1) al CPC al RM: *”În termen de 5 zile de la data constatării imposibilității citării legale a debitorului, judecătorul care a emis ordonanţa dispune, prin încheiere care nu se supune niciunei căi de atac, anularea ordonanței judecătorești și scoaterea ei de pe rol.”*

Art. 267 lit. l) al CPC al RM: *”l) la examinarea cauzei în procedură specială sau în procedura în ordonanță se constată un litigiu de drept ce ţine de competența instanţelor judecătoreşti;”*

Însă, în Capitolul XXXV al CPC al RM pe care î-l propunem în anexa la prezenta teză de doctorat, vom include această situație anume ca temei pentru transmiterea cauzei în procedura în ordonanță, or, considerăm această abordare mai apropiată scopului de apărare a drepturilor și intereselor creditorului în procedura în ordonanță.

În situația returnării avizului de recepție cu mențiunea ”destinatarul este decedat”, judecătorul va înceta procesul în temeiul art. 265 lit. f) partea în proces persoană fizică decedează şi raportul juridic litigios nu admite succesiunea în drepturi (de ex., în cazul pretențiilor înaintate în temeiul art. 345 CPC lit. d), e), l) în cazul debitorilor persoane fizice; iar în cazul cînd debitorul persoană fizică decedează, iar raportul juridic litigios nu admite succesiunea în drepturi, judecătorul va suspenda procesul în temeiul art. 260 alin. (1) lit. a) al CPC al RM.

Conform prevederilor art. 352 alin. (2) al CPC al RM, în decursul termenului de 10 zile de la primirea copiei de pe ordonanţă, debitorul este în drept să înainteze, prin intermediul oricăror mijloace de comunicare ce asigură veridicitatea obiecţiilor şi primirea lor la timp, în instanţa care a eliberat ordonanţa, obiecţiile sale motivate împotriva pretenţiilor admise, anexînd probele ce le confirmă. Obiecțiile debitorului, ca și referința pîrîtului, nu se impun cu taxa de stat, or legea procesuală civilă nu dispune asupra acestora.

Ținînd cont de particularitățile procedurii în ordonanță, debitorul va putea depune obiecțiile sale doar în scris, iar legiuitorul îi oferă debitorului posibilitatea de a depune obiecțiile sale prin orice mijloace de comunicare, ceea ce are menirea să asigure realizarea rapidă a protecției drepturilor debitorului. Conținutul sintagmei „prin intermediul oricăror mijloace de comunicare” înseamnă posibilitatea utilizării de către debitor a diverselor mijloace și forme de informare a instanței cu privire la dezacordul său privind satisfacerea pretențiilor creditorului și emiterea ordonanței judecătorești. Totodată, conform prevederilor art. 352 alin. (2) al CPC al RM, mijloacele de comunicare pe care le poate utiliza debitorul pentru a comunica obiecțiile sale trebuie să asigure: (i) veridicitatea obiecțiilor și (ii) primirea lor la timp de către instanţa de judecată.

În RM, mijloacele de comunicare sunt reglementate printr-un șir de acte, și anume: Legea comunicațiilor electronice nr. 241 din 15.11.2007, Legea nr. 36 din 17.03.2016 comunicațiilor poștale, Hotărîrea Guvernului nr. 1457 din 30.12.2016 pentru aprobarea Regulilor privind

prestarea serviciilor poștale, însă niciunul din aceste acte nu conține definiția mijloacelor de comunicare. Pentru comparație, conform art. 2 al Legii Federației Ruse din 07.07.2003 nr. 126 – FZ „Cu privire la comunicații", mijloacele de comunicare sunt instrumente tehnice și de software utilizate pentru a genera, a primi, a procesa, a stoca, a transmite, a livra mesaje de telecomunicații sau corespondență, precum și alte mijloace tehnice și de software utilizate în furnizarea de servicii de comunicații sau operarea rețelelor de comunicații, inclusiv sisteme și dispozitive tehnice cu funcții de măsurare. Pentru transmiterea și difuzarea datelor se folosesc diverse mijloace și sisteme de comunicații și telecomunicații: 1) poștale (informații alfanumerice și grafice); 2) telefon (transmitere vocală, inclusiv date alfanumerice); 3) telegrafice (mesaje alfanumerice); 4) facsimil (informații alfanumerice și grafice); 5) releu radio și radio (informații vocale, alfanumerice și grafice); 6) comunicare prin satelit (aceleași informații video). O altă formă de comunicare care asigură transferul de informații este un formular electronic (posta electronică), care este un mesaj primit de la expeditor pe suport de hîrtie sau magnetic, transmis electronic pe o distanță determinată de structura și capacitățile mijloacelor tehnice și de rețea, și livrate destinatarului reprodus în formă fizică sau electronică. Mesajul în formă fizică este livrat destinatarului într-o formă sigilată ca corespondență scrisă.

Precizăm că mijlocul de comunicare și procedura de transmitere instanței de judecată a obiecțiilor motivate la pretențiile admise ale creditorului, precum și probele care le confirmă, sunt determinate de către însuși debitor, în virtutea dreptului de a alege mijlocul de comunicare care îi este oferit prin dispozițiile art. 352 alin. (2) al CPC al RM. Însă, indiferent de ce mijloc de comunicare și ce modalitate de livrare este aleasă de debitor, orice mijloc de comunicare sau livrare utilizat trebuie să garanteze veridicitatea obiecțiilor sale vis-a-vis de pretențiile creditorului.

În acest context, menționăm că folosirea de către debitor a căii poștale pentru expedierea obiecțiilor însoțite de probe relevante nu este întotdeauna justificată, iar uneori chiar poate fi inacceptabilă pentru debitor, avînd în vedere termenii de livrare al corespondenței poștale. Astfel, debitorul are posibilitatea de a utiliza comunicarea prin fax; expedierea unui mesaj text în formă electronică la o adresă de e-mail, sau calea mixtă – combinînd două moduri diferite de trimitere a corespondenței: mai întîi electronic prin e-mail, apoi – prin poștă sau prin depunerea personală în instanță.

Dacă debitorul va alege să depună obiecțiile sale în forma de documente electronice, acestea vor trebuie să fie certificate prin semnătura electronică a debitorului sau a reprezentantului împuternicit al acestuia, în acest sens fiind necesară semnătura electronică calificată. Potrivit art. 20-21 ale Legii nr. 124 din 19.05.2022 privind identificarea electronică și serviciile de încredere, actualmente există două tipuri de semnături electronice și de sigilii electronice: a) de tip avansat și

b) de tip calificat; iar regimul juridic de utilizare al semnăturii electronice și a sigiliului electronic prevede că, indiferent de gradul de protecție de care dispun, acestea produc efecte juridice și sunt acceptate ca probe, inclusiv în cadrul procedurilor judiciare; legea mai precizează că semnătura electronică calificată are aceeași valoare juridică ca și semnătura olografă.

Totodată, obiecțiile depuse de către reprezentantul debitorului trebuie să corespundă cerințelor generale de confirmare a împuternicirilor reprezentantului în conformitate cu dispozițiile art. 75 al CPC al RM.

Indiferent de mijlocul de comunicare ales, important este ca debitorul să expedieze nu doar obiecțiile sale, dar și probele care le confirmă, or anularea ordonanței judecătorești este posibilă doar dacă debitorul a prezentat instanței de judecată obiecții motivate și însoțite de înscrisuri relevante. Asemenea obiecții sunt, în special, acelea care, prin argumentele prezentate, dovedesc inaplicabilitatea proceduri în ordonanță, cererea urmînd să fie examinată într-o altă procedură civilă (art. 345 al CPC al RM, art. 99 alin. (4) al CEx al RM), prezența altor temeiuri care împiedică admiterea unei cereri de eliberare a ordonanței judecătorești (art. 345 al CPC al RM), contestarea totală sau parțială, prin probe relevante, a sumei sau bunurilor adjudecate prin ordonanța judecătorească.

Totodată, am dori să ne expunem și asupra cazurilor cînd debitorul invocă, în apărarea sa, forța majoră (impedimentul justificator). Băieșu, A. menționează că instituția juridică a forței majore este cunoscută atît în majoritatea sistemelor juridice naționale, cît și pe plan internațional, iar legislația civilă actuală a Republicii Moldova stabilește că neexecutarea obligației debitorului este justificată dacă ea se datorează unui impediment – noțiunea de ”impediment” înlocuind-o pe cea de ”forță majoră” din redacția veche a Codului civil, păstrînd, în esență, caracterele acesteia [1, p. 5]. Considerăm că dat fiind caracterul imprevizibil al impedimentului justificator, acesta fiind în afara controlului debitorului, și cu condiția prezentării actelor confirmative relevante anexate la obiecțiile sale ce atestă inclusiv continuitatea efectului impedimentului la data primirii copiei de pe ordonanța judecătorească (avizul de atestare a impedimentului justificator), instanța de judecată urmează să considere obiecțiile debitorului ca fiind motivate și să anuleze ordonanța judecătorească.

Împotriva ordonanței judecătorești emise contra sa, debitorul poate opune obiecții de ordin material și/sau procesual. Înaintarea de către debitor a obiecțiilor de ordin procesual – de pildă, invocarea lipsei de competență jurisdicțională a instanței de judecată, sau existența unei convenții arbitrale încheiate între părți vizînd creanța creditorului, va rezulta în încetarea procedurii în ordonanță și anularea ordonanței judecătorești. Iar în ceea ce privește înaintarea obiecțiilor de ordin material, precizăm că prin acestea, debitorul are obiectivul de a demonstra existența unui litigiu de

drept care nu poate fi soluționat în procedura în ordonanță – procedură simplificată, necontencioasă. Considerăm că obiecțiile materiale ale debitorului trebuie nu doar să fie motivate, dar și să conțină informații privind natura obiecțiilor, însăși modalitățile de expunere a obiecțiilor de ordin material fiind diverse și pot viza diferite aspecte. De pildă, debitorul, fără a contesta faptul existenței creanței creditorului și dreptului creditorului asupra acesteia, poate formula obiecții privind scadența obligației (de ex., privind ultima rată lunară de plată a chiriei din contractul de locațiune), sau exigibilitatea creanței (de ex., expirarea termenului de prescripție privind prima rată de plată a chiriei din contractul de locațiune), sau poate prezenta instanței documentele ce confirmă că a efectuat deja plata creanței creditorului etc.

Procedura în ordonanță, prin reglementările specifice de la Capitolul XXXV al CPC al RM, este exceptată de condiţiile de valabilitate pentru administrarea mijloacelor de probă ce se efectuează în cadrul ședinței de judecată, legiuitorul limitînd cerințele la legalitatea, pertinența și admisibilitatea mijloacelor de probă ce probează situația litigioasă între creditor şi debitor cu privire la pretenţia înaintată în procedura în ordonanță. Excepție constituie cînd instanța, în virtutea dreptului său stipulat la art. 352 alin. (5) al CPC al RM, va decide să citeze debitorul și creditorul în ședință de judecată pentru a se expune cu privire la obiecțiile formulate. În acest caz, se va întocmi un proces-verbal și se va înregistra audio ședința de judecată. Salutăm admiterea de către legiuitor a posibilității de a oferi părților în procedura în ordonanță a posibilității de a se expune cu privire la obiecțiile formulate de către debitor, și considerăm că această posibilitate procedurală contribuie la evitarea utilizării defectuoase a mecanismelor legale simplificate, precum și la elucidarea caracterului incontestabil, sau, din contra, contestabil al creanțelor pretinse de către creditor de la debitor.

Precizăm că instanța va examina admiterea obiecțiilor debitorului din punct de vedere dacă acestea sunt temeinice şi veridice, iar obiecţiile care nu se referă la fondul cauzei, fiind un simplul dezacord, sau obiecțiile care nu neagă dreptul creditorului la creanța înaintată, dar numai vizează dezacordul debitorului față de alegerea de către creditor anume a procedurii în ordonanță pentru apărarea drepturilor sale, urmează a fi respinse prin emiterea unei încheieri de refuz de anulare a ordonanţei judecătoreşti. Totodată, precizăm că legea nu prevede și obligația debitorului de a depune obiecții contra ordonanței judecătorești, or, legea procesuală civilă prevede ca efect direct al admiterii obiecțiilor debitorului anularea ordonanței judecătorești de către însăși instanța de judecată care a eliberat-o.

În speță, ca temeiuri pentru anularea ordonanţei judecătoreşti pot fi invocate: necorespunderea actelor întocmite de către creditor cerințelor legii; contestarea sumelor datorate, a penalităților care sunt solicitate de creditor şi care urmează a fi încasate în temeiul legii sau al

contractului; omiterea de către creditor a termenelor de prescripție; existenţa în procedură a unui litigiu, fondul căruia este nemijlocit legat de obiectul ordonanţei judecătoreşti; executarea benevolă a obligaţiei de către debitor pînă la înaintarea cererii, calcularea incorectă a impozitelor sau existenţa scutirilor de la plata impozitelor, şi altele.

O situație particulară pe care dorim să o elucidăm în contextul prezentei analize, este cazul cînd debitorul, în obiecțiile sale va indica că a contestat deja creanța creditorului în ordinea contenciosului administrativ, cauza fiind în examinare de către autoritatea publică respectivă – de pildă, pretenția de neachitare a primelor de AsOAM (art. 345 lit. l) al CPC al RM. Suntem de opinia că înseși faptul contestării pe cale administrativă a pretenției creditorului, în sine, nu poate fi temei de admitere a pretențiilor creditorului, însă nici nu va putea judecătorul statua asupra incontestabilității pretenției creditorului și caracterului nelitigios al acesteia. Pe de altă parte, un debitor de rea credință, știind că nu are temei legal de contestare a pretenției creditorului, și avînd la dispoziție 10 zile pentru formularea obiecțiilor, poate să se folosească de acest termen și să depună o petiție în fața autorității publice, apoi să invoce acest fapt în procedura în ordonanță la depunerea obiecțiilor sale. Uneori, ca urmare al anulării ordonanței judecătorești respective, s-ar putea să fie în joc chiar termenul de prescripție al acțiunii. Prin urmare, considerăm că, în asemenea situație, pentru a nu admite practicile de rea credință, judecătorul trebuie să suspende procedura în ordonanță în temeiul art. 261 lit. h) al CPC al RM, or, cauza dată nu va putea fi judecată, just și corect, înainte de soluția emisă în ordinea contenciosului administrativ.

Cum am spus mai sus, în procedura în ordonanță trebuie să existe și posibilitatea reală a părților de a recuza judecătorul care examinează cererea de eliberare a ordonanței judecătorești.

Cererea de recuzare va fi soluționată conform procedurii generale prevăzute la art. 53 și art. 54 ale CPC al RM, cu particularitățile descrise supra. Însă dacă, debitorul, în obiecțiile sale, va indica, drept unicul temei de obiecție, recuzarea judecătorului, fără a contesta însăși fondul cauzei, atunci considerăm că această obiecție, ca atare, urmărește doar tergiversarea procesului și amînarea executării ordonanței judecătorești. Astfel, în condițiile în care în urma soluționării cererii de recuzare, se va constata că temei de recuzare nu este, iar obiecții cu privire la fondul cauzei nu există, obiecțiile debitorului urmează a fi respinse și emisă o încheiere despre refuzul de anulare a ordonanţei judecătorești.

Dacă debitorul va depune obiecțiile sale peste termenul de 10 zile prevăzut la art. 352 alin. (2) al CPC al RM, aceasta nu va constitui neapărat temei de respingere a obiecțiilor de către judecător, întrucît potrivit art. 352 alin. (3) al CPC al RM, în cazul depunerii obiecţiilor peste termenul stabilit de lege, judecătorul este în drept, la cererea debitorului, să suspende executarea ordonanţei pînă la examinarea obiecţiilor, cu excepţia cazurilor în care legea interzice suspendarea,

soluţionînd concomitent chestiunea de restabilire a termenului pentru depunerea lor în condiţiile art.116.

Din formularea normei de la art. 352 alin. (3) al CPC al RM observăm că debitorului îi va fi suficient să solicite în cererea sa doar suspendarea executării ordonanței judecătorești, iar judecătorul, dacă va decide asupra admiterii acesteia, va soluționa concomitent și repunerea în termen al debitorului – soluționare care trebuie efectuată în conformitate cu condițiile stipulate la art. 116 al CPC al RM, unde însă este prevăzut că repunerea în termen se face numai la cererea persoanei, nu din oficiu de către instanța de judecată.

În acest sens, procedura în ordonanță constituie o excepție, legiuitorul indicînd expres că cererea de suspendare a executării ordonanței judecătorești antrenează examinarea repunerii debitorului în termenul de depunere a obiecțiilor. Prin urmare, la recepționarea cererii de suspendare a executării ordonanței judecătorești, considerăm că judecătorul va trebui să examineze nu doar argumentarea necesității suspendării executării ordonanței judecătorești, dar și faptul (i) dacă debitorul a anexat la cererea sa probele ce dovedesc imposibilitatea depunerii obiecțiilor sale în termen; (ii) dacă circumstanțele indicate de către debitor ca temeiuri ce au împiedicat depunerea în termen a obiecțiilor, au existat anume în perioada termenului de 10 zile indicată la art. 352 alin. (2) al CPC al RM; și (iii) dacă însăși obiecțiile au fost depuse în instanță nu mai tîrziu de termenul indicat la art. 116 alin. (4) al CPC al RM – înainte de împlinirea termenului de 30 de zile, calculat din ziua în care debitorul a cunoscut sau trebuia să cunoască încetarea motivelor care justifică depășirea termenului de procedură. Ținînd cont de faptul că procedura în ordonanță este și o procedură accelerată, în comparație cu procedura în acțiune civilă, considerăm acest termen neîndreptățit de lung și lipsit de caracter rezonabil, or, în mod logic, în cazul dat, debitorului ar fi trebuit să-i fie acordate doar 10 zile, calculate din ziua în care debitorul a cunoscut sau trebuia să cunoască încetarea motivelor care justifică depășirea termenului de procedură.

Suspendarea executării ordonanței judecătorești se va face conform regulilor prevăzute la art. 79 ale CEx al RM, care prevede dreptul instanței care a eliberat documentul executoriu, de a suspenda executarea acestuia; în speță, fiind aplicabil temeiul de la alin. (2) al art. 79 al CEx al RM – contestarea eliberării documentului executoriu.

Suspendarea executării ordonanței judecătorești este un incident care afectează continuitatea executării silite, ce urmărește obiectivul de a garanta drepturile debitorului de o eventuală încălcare ce se poate produce prin continuarea executării ordonanței judecătorești. Pe parcursul suspendării executării, temporar, se va opri desfăşurarea acţiunilor de executare silită pînă la încetarea temeiului de suspendare – în speță, pînă la examinarea obiecțiilor debitorului, fapt care procedural va fi marcat fie prin emiterea de către instanța de judecată a încheierii de

admitere a pretențiilor debitorului și anularea ordonanței judecătorești, fie prin încheierea de respingere a obiecțiilor debitorului. În ambele cazuri, însă, considerăm procedural corect ca judecătorul să indice în textul încheierii judecătorești respective faptul că a fost examinată repunerea în termen a debitorului și soluția adoptată de către instanță vizînd aceasta.

Suspendarea executării nu se admite în cazurile de executare imediată. Executarea imediată este prevăzută la art. 256 al CPC al RM, incidentale, conform prezentului articol, procedurii în ordonanță fiind doar temeiurile de executare a ordonanței judecătorești emise în temeiul art. 345 lit. c) și d) al CPC al RM: încasarea pensiei de întreţinere a copilului minor care nu necesită stabilirea paternităţii, contestarea paternităţii (maternităţii) sau atragerea în proces a unor alte persoane interesate; și ordonanța judecătorească privind perceperea salariului sau unor alte drepturi calculate, dar neplătite salariatului.

Dar, totodată, la art. 354 alin. (1) al CPC al RM se stipulează clar că ”judecătorul eliberează creditorului un al doilea exemplar de ordonanţă judecătorească, care *este cu executare imediată*, certificîndu-l cu sigiliul instanței” – altfel, spus, *orice* ordonanță judecătorească, eliberată creditorului, este cu executare imediată, nu doar cele care sunt menționate la art. 256 al CPC al RM. Dat fiind, că suspendarea executării nu este admisă în cazurile de executare imediată, reiese că judecătorul nu poate admite, în niciun caz, cererea debitorului de suspendare a executării ordonanței judecătorești depusă conform art. 352 alin. (3) al CPC al RM, or, de altfel, prin admiterea acestei cereri, ar emite o încheiere judecătorească ilegală.

Considerăm situația descrisă supra un exemplu de lipsă de consecvență legislativă, și opinăm asupra necesității revizuirii art. 352 alin. (3) al CPC al RM, și aprobării în redacția următoare:

”(3) În cazul depunerii obiecţiilor peste termenul stabilit de lege, la cererea debitorului, judecătorul va soluționa chestiunea de restabilire a debitorului în termenul pentru depunerea obiecţiilor în condiţiile art.116 alin. (1), (2), (3) şi (5). Repunerea în termen a debitorului nu poate fi dispusă decît în cazul în care debitorul şi-a exercitat dreptul la depunerea obiecţiilor înainte de împlinirea termenului de 10 de zile, calculat din ziua în care a cunoscut sau trebuia să cunoască încetarea motivelor care justifică depăşirea termenului de procedură.

Concomitent cu soluționarea chestiunii privind repunerea în termen, judecătorul este în drept să suspende, pînă la examinarea obiecţiilor, executarea ordonanţei judecătoreşti care încă nu a fost pusă în executare.

Suspendarea ordonanţei judecătoreşti care a fost pusă în executare nu se admite. Însă dacă instanța î-l va repune în termen pe debitor, va admite obiecţiile debitorului şi va anula ordonanța judecătorească deja executată deplin sau parțial, debitorul se va putea adresa cu cerere potrivit

art. 157 din Codul de executare al Republicii Moldova, referitor la întoarcerea executării, cu excepţia cazurilor cînd întoarcerea executării este limitată."

După examinarea obiecțiilor debitorului, dacă judecătorul va considera că acestea sunt temeinice, iar probele (înscrisurile) care le confirmă sunt nu doar legale și admisibile, dar și suficiente și veridice, va dispune, prin încheiere care nu se supune niciunei căi de atac, admiterea obiecţiilor debitorului și anularea ordonanţei judecătorești (art. 353 alin. (1) al CPC al RM). Dacă va fi anulată ordonanța judecătorească neexecutată sau executată parțial, instanţa va dispune încetarea executării. În cazul anulării ordonanţei deja executate deplin sau parțial și neadresării creditorului cu acţiune în procedura generală, debitorul nu este lipsit de dreptul de a se adresa cu cerere potrivit art. 157 din CEx al RM, referitor la întoarcerea executării, cu excepţia cazurilor cînd întoarcerea executării este limitata. La aceasta cerere va fi anexat documentul care confirma executarea ordonanţei. Asupra chestiunii întoarcerii executării instanța se va pronunța printr-o încheiere susceptibila de atac.

În cazul în care obiecţiile debitorului nu se referă la fondul cauzei, judecătorul va emite o încheiere privind refuzul de anulare a ordonanţei care poate fi atacată cu recurs în termen de 10 zile (art. 353 alin. (4) al CPC al RM). Verificarea de către instanța de recurs, în termen scurt, a legalității și temeiniciei încheierii pronunțate de judecător cu privire la refuzul de a anula ordonanța judecătorească reprezintă o garanție importantă pentru debitor a punerii în aplicare a prevederilor art. 119 din Constituția RM, care prevede dreptul său de a contesta hotărîrile judecătorești, și această garanție este menită să asigure examinarea corectă a cauzelor și în procedura în ordonanță.

Din cîte observăm, creditorul nu dispune de dreptul de a ataca cu recurs încheierea de admitere a obiecțiilor debitorului și anularea ordonanței judecătorești (art. 353 alin. (1) al CPC al RM), creditorului fiindu-i garantată doar examinarea pretenției în procedura în acțiune civilă. Ținem însă să evidențiem că îngrădirea dreptului creditorului de a alege procedura în care să ceară apărarea drepturilor sale, limitîndu-l la posibilitatea soluționării doar în procedura în acțiune civilă – procedură mai complexă, cu mai multe formalități procedurale, poate complica și întîrzia semnificativ protecția și restabilirea drepturilor civile ale creditorului și, de aceea, în opinia noastră, este necesară garantarea creditorului dreptului de a ataca cu recurs, în termen foarte scurt, încheierea de admitere a obiecţiilor debitorului şi anulare a ordonanţei judecătoreștii. Acordarea creditorului dreptului de a ataca cu recurs încheierea de admitere a obiecţiilor debitorului şi anulare a ordonanţei judecătoreștii va garanta nu doar dreptul constituțional al creditorului la apărare (art. 26 al Constituției RM), dar și va contribui la asigurarea examinării corecte și la timp a pretențiilor creditorului, din punct de vedere al economiei procesuale, procedura în ordonanță oferindu-i o garanție procesuală mai rapidă și mai eficientă, în comparație cu garanția examinării pretenției sale

în procedura în acțiune civilă. Casarea de către instanța de recurs a încheierii instanței de judecată privind admiterea obiecțiilor debitorului și anularea ordonanței judecătorești va asigura posibilitatea soluționării pretențiilor creditorului în procedura în ordonanță, ceea ce va permite evitarea formalităților de exces ale procedurii în acțiune civilă vizînd cauzele necontencioase, dar și va contribui la contracararea unor eventuale abuzuri din partea judecătorilor, or, din păcate, trebuie să recunoaștem că practica emiterii ordonanțelor judecătorești este uneori contradictorie.

Prin urmare, propunem modificarea și aprobarea în următoarea redacție a alin. (1) al art. 353 al CPC al RM:

"(1) În termen de 5 zile de la data depunerii obiecţiilor conform art. 352 alin. (2) sau examinării obiecţiilor conform art. 352 alin. (5), judecătorul care a emis ordonanţa dispune, prin încheiere, admiterea obiecţiilor debitorului, dacă acestea sînt temeinice şi veridice, şi anularea ordonanţei sau dispune respingerea obiecţiilor.

Încheierea de admitere a obiecţiilor debitorului şi anulare a ordonanţei şi încheierea de respingere a obiecţiilor debitorului pot fi atacate cu recurs în termen de 10 zile."

În același context, reiterăm și propunerea noastră supra de a consolida garanțiile creditorului la judecarea cauzei în procedura în ordonanță. În speță, analizînd dispozițiile art. 348 alin. (3) și alin. (4) al CPC al RM, remarcăm că, în cazul refuzului de a primi cererea de eliberare a ordonanței judecătorești, judecătorul emite, în termen de 5 zile de la depunerea ei în judecată, o încheiere, care nu poate fi atacată cu recurs, iar acest refuz de a primi cererea de eliberare a ordonanţei judecătoreşti nu împiedică creditorul să înainteze pretențiile sale în procedură de examinare a acţiunii civile. Pe lîngă garanția oferirii creditorului a posibilității examinării cererii în procedura în acțiune civilă, considerăm necesară asigurarea creditorului a dreptului de a ataca cu recurs încheierea de refuz de a primi cererea de eliberare a ordonanței judecătorești, într-un termen rezonabil de restrîns, corelativ naturii procedurii în ordonanță – de ex., în termen de 10 zile de la recepționarea încheierii de refuz de a primi cererea de eliberare a ordonanței judecătorești.

În continuarea analizei noastre, menționăm că conform art. 353 alin. 2) al CPC al RM, în cazul anulării ordonanței judecătorești, judecătorul va lămuri că pretenţia creditorului poate fi înaintată debitorului în procedura de examinare a acţiunii civile. În acest caz, persoana care pretinde un drept încălcat al său, va putea adresa o cerere în procedura generală, și nu este exclus ca această cerere, prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor, la distribuirea aleatorie, va fi repartizată aceluiași judecător, fapt ce condiționează afirmația noastră supra privind aplicabilitatea instituției recuzării și abținerii de la judecarea cauzei în procedura în acțiune civilă.

În privința efectului anulării ordonanței judecătoreşti asupra curgerii termenului de prescripție, indicăm că, în acord cu art. 402 al CC al RM, dacă instanța de judecată a restituit

cererea, a scos cererea de pe rol sau a anulat ordonanța judecătorească, cursul prescripției extinctive care a început pînă la intentarea acțiunii continuă fără întrerupere. Dacă însă, reclamantul, în termen de 6 luni de la data cînd a devenit irevocabilă încheierea de restituire a cererii, de scoatere a cererii de pe rol sau de anulare a ordonanței, depune o nouă acțiune, prescripția este considerată întreruptă prin acțiunea precedentă cu condiția ca noua acțiune să fie admisă.

Modul de eliberare a ordonanţei judecătoreşti creditorului este descris la art. 354 al CPC al RM. Astfel, dacă, în termenul de 10 zile de la primirea de către debitor a copiei de pe ordonanţa judecătorească, instanţa judecătorească nu va primi din partea debitorului obiecţii motivate sau dacă debitorul va confirma că este de acord cu pretențiile creditorului, judecătorul va elibera creditorului un al doilea exemplar de ordonanţă judecătorească, care este cu executare imediată, certificîndu-l cu sigiliul instanței. La art. 354 alin. (1) al CPC al RM se mai stipulează că judecătorul nu va elibera creditorului al doilea exemplar de ordonanță dacă lipsește dovada comunicării acesteia debitorului și nu a expirat termenul de depunere a obiecțiilor.

La solicitarea creditorului, ordonanţa judecătorească poate fi expediată de judecător executorului judecătoresc desemnat de creditor.

Ordonanţa judecătorească se păstrează în original în procedura judecății.

Efectele juridice ale ordonanței judecătorești sunt următoarele:

(1) obligativitatea – este un act judecătoresc de dispoziție, obligatoriu pentru toate autoritățile publice, asociațiile obștești, persoanele oficiale, organizațiile şi persoanele fizice şi se execută cu strictețe pe întreg teritoriul RM (art. 14 și art. 16 al CPC al RM);

(2) executorialitatea – este de executare imediată, reprezintă, prin sine, un titlu executoriu și pentru punerea în executare nu este necesară emiterea unui titlu de executare separat (cu excepția cazului prevăzut la art. 354 alin. (3) al CPC al RM) este titlu executoriu);

(3) incontestabilitatea – nu se supune căilor de atac, dar poate fi anulată de către judecătorul care a emis-o. Însă, ordonanța judecătorească se supune revizuirii (art. 446 alin. (1) al CPC al RM).

Deși legea nu specifică, ținînd cont de natura juridică a ordonanței judecătorești și de efectele acesteia, afirmăm că ordonanța judecătorească devine definitivă și irevocabilă după expirarea termenului de depunere a obiecțiilor de către debitor și eliberarea celui de al doilea exemplar al ordonanței judecătorești creditorului.

Totodată, specificăm că caracteristic ordonanței judecătorești îi este lipsa de prejudiciabilitate (art.123 alin. (2) al CPC al RM și art. 254 alin. (3) al CPC al RM) și lipsa de exclusivitate (art. 169 alin. (1) lit. b) al CPC al RM și art. 254 alin. (3) al CPC al RM.

Astfel, deși conform art. 350 alin. (1) al CPC al RM, ordonanța judecătorească se emite după judecarea cauzei în fond, totuși, reieșind din prevederile alin. (2) al art. 123 al CPC al RM, faptele stabilite prin ordonanța judecătorească nu sunt degrevate de probațiune în cazul judecării unei alte cauze civile de către instanța judecătorească, legea făcînd referire doar la faptele stabilite printr-o hotărîre judecătorească irevocabilă într-o cauză civilă.

În acord cu art. 254 alin. (3) al CPC al RM, după ce hotărîrea rămîne irevocabilă, părțile şi ceilalți participanți la proces, precum şi succesorii lor în drepturi, nu pot înainta o nouă cerere de chemare în judecată cu aceleași pretenţii şi în același temei, nici să conteste în alt proces faptele şi raporturile juridice stabilite în hotărîrea judecătorească irevocabilă.

La fel, nici nu conferă legislația procesuală civilă, în prezent, caracter exclusiv ordonanței judecătorești. Potrivit art. 169 alin. (1) lit. b) al CPC al RM, judecătorul refuză să primească cererea de chemare în judecată dacă există o hotărîre judecătorească irevocabilă cu privire la un litigiu între aceleași părți, asupra aceluiași obiect şi avînd aceleași temeiuri sau o încheiere judecătorească prin care se admite încetarea procesului în legătură cu faptul că reclamantul a renunțat la acţiune sau că între părți s-a încheiat o tranzacție.

Considerăm că prin aceste neconcordanțe între normele generale de procedură civilă și normele speciale ale procedurii în ordonanță, se creează posibilități de încălcare a drepturilor și intereselor legitime ale părților, întrucît, în condițiile reglementărilor procesual-civile actuale, teoretic vorbind, după eliberarea ordonanței judecătorești, creditorul poate înainta aceleași pretenții, pe aceleași temeiuri și contra aceluiași debitor, în procedura în acțiune civilă, pentru examinarea lor repetată de către instanța de judecată, astfel existînd probabilitatea de a se da aceloraşi fapte o apreciere diferită de către instanță, rezultînd, prin urmare, în existența a două acte judecătorești de dispoziție contradictorii.

Dat fiind că ordonanța judecătorească, conform normelor de procedură civilă, este un act judecătoresc de dispoziție (art. 14 al CPC al RM), care se emite după examinarea cauzei în fond (art. 350 alin. (1) al CPC al RM), și este un act judecătoresc incontestabil, supunîndu-se doar revizuirii (art. 357 al CPC al RM, art. 429 al CPC al RM, art. 446 alin. (1) al CPC al RM), considerăm că ordonanța judecătorească trebuie să-și ocupe locul bine meritat, alături de hotărîrile judecătorești, și să dispună de caracter prejudiciabil. De altfel, se pierde însăși sensul existenței procedurii în ordonanță, or ordonanța judecătorească, ca act de dispoziție ce se emite după judecarea cauzei în fond, nu corespunde sarcinilor procedurii civile stipulate la art. 4 al CPC al RM.

Opinăm că această omisiune sau neglijență a legiuitorului trebuie neapărat corectată, prin completarea normelor de procedură civilă citate și includerea referinței exprese și la ordonanța judecătorească:

Articolul 123. Temeiurile degrevării de probațiune

”(2) Faptele stabilite printr-o hotărîre sau ordonanţă judecătorească irevocabilă într-o cauză civilă soluționată anterior în instanţă de drept comun sau în instanţă specializată sînt obligatorii pentru instanţa care judecă cauza şi nu se cer a fi dovedite din nou şi nici nu pot fi contestate la judecarea unei alte cauze civile la care participă aceleaşi persoane.”

Articolul 254. Hotărîrile judecătoreşti definitive şi irevocabile

”(3) După ce hotărîrea sau ordonanța judecătorească rămîne irevocabilă, părțile şi ceilalți participanți la proces, precum şi succesorii lor în drepturi, nu pot înainta o nouă cerere de chemare în judecată sau cerere de eliberare a ordonanței judecătoreşti cu aceleaşi pretenţii şi în acelaşi temei, nici să conteste în alt proces faptele şi raporturile juridice stabilite în hotărîrea sau ordonanța judecătorească irevocabilă.”

Articolul 169. Refuzul de a primi cererea de chemare în judecată

”(1) Judecătorul refuză să primească cererea de chemare în judecată dacă:

b) există o hotărîre sau ordonanță judecătorească irevocabilă cu privire la un litigiu între aceleaşi părți, asupra aceluiaşi obiect şi avînd aceleaşi temeiuri sau o încheiere judecătorească prin care se admite încetarea procesului în legătură cu faptul că reclamantul a renunțat la acţiune sau că între părți s-a încheiat o tranzacție;”

Ultima etapă (fază) a procedurii în ordonanță este executarea ordonanţei judecătoreşti.

Potrivit prevederilor Capitolului XXXV al CPC al RM, ordonanţa judecătorească este un act executoriu, care se îndeplineşte în modul stabilit pentru executarea actelor judecătoreşti (art. 344 alin. (2) al CPC al RM). Ordonanța judecătorească este un act de executare imediată (art. 354 alin. (1) al CPC al RM), iar pentru punerea ei în executare nu este necesară emiterea unui titlu executoriu separat. Unicul caz cînd instanța va emite titlu executoriu la ordonanța judecătorească este cel expres prevăzut la art. 354 alin. (3) al CPC al RM – în cazul dispunerii încasării la bugetul de stat a taxei de stat de la debitor în temeiul ordonanţei judecătoreşti. În acest caz, instanța va perfecta titlul executoriu conform regulilor generale, prin certificarea cu sigiliul instanţei şi î-l va expedia executorului judecătoresc în al cărui competență teritorială, stabilită de camera teritorială a executorilor judecătoreşti, se află domiciliul sau sediul debitorului. Potrivit art. 19 al CEx al RM, în cazul pierderii sau deteriorării titlului executoriu, instanței care l-a emis se poate solicita eliberarea duplicatului acestuia.

Potrivit art. 11 al CEx al RM, ordonanța judecătorească este un document executoriu. Intentarea procedurii de executare a ordonanței judecătorești se efectuează conform regulilor prevăzute la art. 60 al CEx al RM – la cererea creditorului urmăritor sau, în cazurile prevăzute de CEx al RM, la demersul instanţei de judecată, cu prezentarea documentului executoriu spre executare. Competența executorilor judecătorești se determină conform art. 30 din CEx al RM.

Conform art. 256 al CPC al RM, ordonanţa judecătorească prin care pîrîtul este obligat la plata pensiei de întreţinere a copilului minor, este de executare imediată. Potrivit art. 15 al CEx al RM, prezentarea documentului executoriu (ordonanței judecătorești) spre executare se va efectua de către creditor.

Totodată, la executarea ordonanței judecătorești privind obligarea pîrîtului la plata pensiei de întreținere a copilului minor, se va ține cont de prevederile Hotărîrii Curții Constituționale nr. 39 din 14.12.2017 privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 15 alin. (2) lit. d) și 38 alin. (4) lit. f) din Codul de executare al Republicii Moldova (sesizarea nr. 24g/2017). În special, în conformitate cu pct. 56, 66 și 67 ale Hotărîrii Curții Constituționale supra, cu toate că nicio dispoziție constituțională nu interzice ca, prin lege, să se instituie în vederea protejării interesului superior al copilului reguli speciale de procedură pentru urmărirea pensiei de întreținere, nu trebuie neglijat dreptul debitorului de a plăti creditorului în mod benevol suma datorată cu titlu de obligație de întreținere stabilită în titlul executoriu. Parlamentul urmează să reglementeze termene de executare benevolă a hotărîrilor judecătorești. Pînă la reglementarea de către Parlament a termenelor de executare benevolă, înainte de transmiterea documentului executoriu pentru executare silită, se va aplica termenul de 15 zile de la rămînerea definitivă a hotărîrii pentru executarea benevolă, similar termenului prevăzut de articolul 60 alin.(3) din Codul de executare. În cazul hotărîrilor cu executare imediată prevăzute la art. 256 din Codul de procedură civilă acest termen se va calcula de la data pronunțării. Acest raționament nu împiedică Parlamentul să reglementeze alte termene pentru executarea benevolă a diferitelor categorii de acte executorii.

Cu toate acestea, opinăm că, totuși, cazurile de executare imediată stabilite la art. 256 al CPC al RM, au fost instituite în vederea asigurării unei executări rapide a obligației de către debitor și eliminare a posibilității eschivării acestuia de la executarea titlului executoriu (ordonanței judecătorești), în situațiile cînd reclamantul (creditorul, în speță) are nevoie imperativă, uneori chiar vitală, de a obține aceste plăți din partea debitorului, or, de regulă, duce lipsă acută de mijloace bănești pentru întreținerea sa sau a persoanelor dependente de acesta (de ex., copii minori). Mai ales, argumentăm și prin analiza critică a prevederilor actuale, ale art. 15 al Codului de executare al RM, modificat după adoptarea Hotărîrii Curții Constituționale nr. 39 din 14.12.2017. Astfel, considerăm puțin echitabil, din punct de vedere al operativității executării

ordonanței judecătorești – or, operativitatea constituie o trăsătură distinctivă caracteristică procedurii în ordonanță – raționamentul legiuitorului atunci cînd a decis să declare neconstituțională norma de la art. 15 alin. (2) lit. d) al CEx al RM, excluzînd posibilitatea prezentării de către instanţa de judecată, din oficiu, a titlului executoriu spre executare în cauzele ce țin de urmărirea pensiei de întreţinere, însă menținînd această posibilitate pentru urmărirea sumelor ce urmează a fi făcute venit la stat (art. 15 alin. (2) lit. b) al CEx al RM) – de ex., în cazul emiterii ordonanței judecătorești prin care de la debitor (persoană juridică) se încasează datoria sa faţă de Fondul Social (art. 345 lit. i) al CPC al RM) sau încasarea de la debitor a restanțelor de impozit sau din asigurarea socială de stat (art. 345 lit. i) al CPC al RM); urmărirea sumelor încasate din contul statului, din contul întreprinderilor de stat şi al celor municipale, al societăților comerciale cu capital majoritar de stat (art. 15 alin. (2) lit. c) al CEx al RM). În acest context, susținem a fi necesară o revizuire legislativă în vederea balansării valorilor protejate de către stat pe eșichierul persoană fizică – statul/întreprinderi de stat/întreprinderi municipale/societăți comerciale cu capital majoritar de stat în cadrul executării ordonanțelor judecătorești.

Potrivit art. 60 al CEx al RM, procedura de executare a ordonanței judecătorești emise în temeiul art. 345 lit. d) al CPC al RM, va fi intentată la cererea creditorului urmăritor care va prezenta documentul executoriu (însăși ordonanța judecătorească) spre executare executorului judecătoresc conform regulilor de competență teritorială stabilite la art. 30 al CEx al RM. Dat fiind că emiterea ordonanței judecătorești în temeiul art. 345 lit. d) al CPC al RM este posibilă doar în cazul în care instanța de judecată poate dispune încasarea pensiei de întreţinere pentru copilul minor sub forma unei cote din salariul şi/sau din alte venituri ale debitorului în (art. 75 alin. (1) al CFam al RM), competent în executare va fi executorul judecătoresc în al cărui circumscripție teritorială, stabilită de camera teritorială a executorilor judecătoreşti, se află sediul instituției (organizației) de la care debitorul primește venituri (art. 30 alin. (2) lit. b) al CEx al RM); totodată, însă, urmărirea veniturilor debitorului sub forma de mijloace bănești de pe conturile debitorului, valori mobiliare sau din participarea debitorului la capitalul social, va putea fi efectuată pe întreg teritoriul țării (art. 30 alin. (2) lit. a) al CEx al RM).

Conform art. 60 alin. (3) al CEx al RM, în termen de 3 zile de la primirea documentului executoriu (ordonanței judecătorești), executorul judecătoresc va emite o încheiere cu privire la intentarea procedurii de executare, pe care o va expedia creditorului și debitorului în cel mult 3 zile de la emitere. La încheierea cu privire la intentarea procedurii de executare va fi anexat borderoul de calcul al cheltuielilor de executare legate de plata taxei de intentare şi de arhivare a dosarului de executare. Debitorului i se va expedia şi copia ordonanței judecătorești, certificată de către executorul judecătoresc. În conformitate cu prevederile art. 60 alin. (3^1) al CEex al RM,

executorul judecătoresc îi va propune debitorului executarea, în termen de 3 zile, a ordonanței judecătorești – termen, pe parcursul căruia nu vor fi întreprinse acțiuni de punere în executare a ordonanței judecătorești respective. Curgerea termenului va începe din momentul comunicării debitorului a încheierii cu privire la intentarea procedurii de executare în condiţiile art. 67 al CEx al RM. În cazul în care debitorul nu va executa ordonanța judecătorească în termenul acordat de 3 zile, executorul judecătoresc va continua procedura de executare, expediind debitorului și creditorului o încheiere în acest sens, însoţită de borderoul de calcul al altor cheltuieli de executare, cu mențiunea că suma acestora, care urmează a fi încasată de la debitor, se va stabili ulterior în condiţiile legii (art. 60 alin. (3^1) al CEx al RM).

Conform art. 155 al CEx al RM, dacă debitorul nu va remite benevol creditorului sumele sau bunurile indicate în documentul executoriu, executorul judecătoresc va ridica aceste sume sau bunuri şi le va remite creditorului, recurgînd la măsurile de executare prevăzute de CEx al RM.

În procedura de executare a ordonanței judecătorești, debitorul se va putea apăra prin contestarea încheierii privind intentarea procedurii de executare (art. 60 alin. (4) al CEx al RM), însă va putea invoca doar temeiurile prevăzute la art. 61 lit. b) al CEx al RM – expirarea termenului de prezentare a ordonanței judecătorești spre executare; art. 61 lit. e) al CEx al RM – termenul de executare benevolă acordat prin lege sau indicat în documentul executoriu nu a expirat; şi art. 61 lit. f) al CEx al RM – documentul a fost executat. Această contestație, însă, nu va produce efect suspensiv de executare a ordonanței judecătorești.

Pe final, indicăm că analiza noastră ar fi fost incompletă, dacă nu ne-am referi la, probabil, cel mai răsunător caz de examinare a cauzelor în procedura în ordonanță – cazul generic numit Laundromat.

În perioada anilor 2010 – 2014, instanțele judecătorești din RM au examinat o serie de cazuri în procedura în ordonanţă, în care au fost încasate sume bănești considerabile de la debitori solidari – cetățeni ai RM și întreprinderi din Federația Rusă. În total, se estimează că ar fi fost 53 de cazuri, examinate de către diferite instanțe de judecată din țară. În 29 de cazuri au fost eliberate ordonanțe judecătorești – în principal, pretențiile creditorilor fiind bazate pe art. 345 lit. b) al CPC al RM – pretenția rezultă dintr-un act juridic încheiat printr-un înscris simplu, iar legea nu dispune altfel, deși, într-o mare parte a cazurilor, de fapt, pretenția se baza pe protestul cambiei în neachitarea, neacceptarea sau nedatarea acceptului – temei ce ar fi fost trebuit să se încadreze în temeiul indicat la art. 345 lit. c) al CPC al RM, dacă protestul cambiei ar fi fost autentificat notarial – fapt care, nu a avut loc, respectiv, creditorul, la adresarea în instanța de judecată a invocat anume temeiul indicat la 345. lit. b) al CPC al RM.

În alte 24 de cazuri instanţele de judecată au emis încheieri de refuz de a primi cererea de eliberare a ordonanţei judecătoreşti, printre temeiuri enumerîndu-se: art. 348 alin. (1) CPC al RM (refuzul de a primi cererea din motivele consemnate la art.169 şi 170 ale CPC al RM); art. 348 alin. (2) lit. b) al CPC al RM (debitorul este în afara jurisdicției instanţelor judecătoreşti ale RM); art. 348 alin. (2) lit. c) CPC al RM (nu sînt prezentate documentele care confirmă pretenţia creditorului); art. 348 alin. (2) lit. a) al CPC al RM (pretenţia nu rezultă din art. 345 al CPC al RM); art. 348 alin. (2) lit. d) al CPC al RM (din cerere şi din alte documente prezentate se constată existenţa unui litigiu de drept care nu poate fi soluționat în temeiul documentelor depuse); iar în alte cazuri, în temeiul art. 349 al CPC al RM, cererile de eliberare a ordonanței judecătorești au fost restituite întrucît creditorul nu a lichidat neajunsurile din cerere în termenul acordat de către instanța de judecată (neachitarea taxei de stat).

Analizînd materialele dosarelor în cauză, observăm că judecătorii, la judecarea acestor cauze în procedura în ordonanță, au neglijat un șir de cerințe prevăzute de Capitolul XXXV al CPC al RM – reguli de judecare a cauzei în procedura în ordonanță. Aceste încălcări fiind diverse, dar concentrîndu-se, în principal, asupra: (i) admiterii pretențiilor creditorilor în baza documentelor care nu corespundeau cerințelor de corectitudine a întocmirii acestora; (ii) reținerea în procedură a cauzei în lipsa probei de competență jurisdicțională teritorială; (iii) admiterea pretențiilor creditorilor în baza documentelor, conținutul cărora nu confirma în mod cert pretențiile înaintate de către creditori; (iii) admiterea pretențiilor creditorilor în pofida neconcordanței între datele declarate de către creditor și conținutul documentelor prezentate de către creditor – documente ce conțineau informații contradictorii, sau lipsă a datelor respective în documentele prezentate instanței de judecată. De ex.: lipsa copiilor depline, de pe întregul conținut al documentului – cum ar fi, copia doar a părții de față a buletinului de identitate al debitorului, nu și a părții de verso, unde se conțin datele de domiciliu – date necesare pentru a confirma dreptul creditorului de a se adresa cu cerere de eliberare a ordonanței judecătorești instanței de judecată din RM, potrivit regulilor de competență jurisdicțională; sau neconcordanța dintre datele de domiciliu ale debitorului declarate de creditor și datele reale din copia la buletinul de identitate al debitorului, anexată la cerere. Prezentarea documentelor fără respectarea cerințelor față de acestea expuse la art. 166 și 167 ale CPC al RM: de pildă, lipsa împuternicirilor de a semna cererea în procura persoanei împuternicite să depună cererea; documentele prezentate într-o limbă străină (engleză, slovenă, rusă), fără traducere legalizată în limba română; copiile documentelor necertificate în modul prevăzut de lege. Sau însăși conținutul defectuos al documentului: de exemplu, lipsa semnăturii uneia din părți pe contract; lipsa datei încheierii contractului;

necorespunderea datelor indicate în document cu datele din traducerea documentului legalizată de traducător.

Un alt aspect este cel că judecătorii nu au depus toată diligența necesară, ca să verifice dacă creditorul într-adevăr a respectat procedura prealabilă, iar debitorii într-adevăr și-au expus liber voința în a recunoaște pretenția creditorului – or, prezentarea unor scrisori de recunoaștere a pretențiilor fără dată, cel puțin, trebuia să trezească dubii privind momentul exprimării voinței respective a debitorului, precum și întrebări față de care pretenții concret, și-a expus acordul debitorul.

O altă întrebare este cea cu privire la dispunerea încasării datoriei de la debitori în mod solidar. Chiar dacă redacția art. 348 al CPC al RM, la momentul eliberării ordonanțelor judecătorești respective, nu prevedea neadmiterea pretenției creditorului formulate față de mai mulți debitori, judecătorii urmau să se asigure, din documentele anexate la cerere, de respectarea procedurii prealabile față de fiecare debitor, de recunoașterea pretenției creditorului, în mod cert, de către fiecare debitor solidar, nu doar din partea unui singur sau a unora din debitori.

Cert este că dosarul Laundromat a fost unul răsunător și de amploare, și, pînă în prezent, nu se poate afirma cu exactitate asupra sumelor încasate în baza ordonanțelor judecătorești emise parte a acestei scheme frauduloase de spălare de bani, cifrele fiind de zeci de miliarde de USD. USD.

Ceea ce dorim să menționăm însă, este că admiterea pretențiilor creditorilor în procedura în ordonanţă, în modul în care acestea au fost efectuate de către judecători în cazurile generic numite Laundromat, a adus o faimă negativă procedurii în ordonanță, a trezit o neîncredere sporită față de legalitatea și siguranța normelor procesual-civile ce reglementează judecarea cauzei în procedura în ordonanță, chiar a știrbit din impactul pozitiv al existenței procedurii simplificate în sistemul de drept național.

Acest fapt ne face să subliniem încă o dată, importanța și necesitatea reglementării clare, certe, preventive abuzurilor de drept, a normelor procesuale atribuite procedurii în ordonanță, dar, și, mai presus de toate – importanța asigurării unei justiții imparțiale și independente, cu judecători care să-și exercite meseria onest, conducîndu-se de buchea legii și întru apărarea justă a drepturilor și intereselor părților.

În dezvoltarea acestui subiect, piatra de temelie este personalitatea judecătorului. Pentru a încredința judecarea unei cauze judecătorului, fără convocarea părților în ședință de judecată, fără dezbateri judiciare, doar în baza documentelor prezentate de către părți, judecătorul trebuie să fie o personalitate profund integră, să posede cunoștințe juridice solide și pregătire profesională fundamentală, să dispună de experiență vastă în domeniu, astfel ca să poată înfăptui justiția alegînd

între cele două alternative ce-i sunt disponibile în mod rațional și discreționar: de a emite sau nu ordonanța judecătorească în baza pretențiilor creditorului. Alegerea pe care o va face judecătorul, tot timpul trebuie să fie una legală: judecătorul trebuie să fie sigur și ferm convins de informațiile prezentate de către părți în procedura în ordonanță, de autenticitatea documentelor și valabilitatea acestora. În procedura în ordonanţă, judecătorul trebuie să supună unei analize critice, amănunțite, multilaterale și comprehensive documentele prezentate de către creditor și debitor și însăși raportul material-juridic dedus judecății, să verifice conținutul documentelor prezentate cu toată prudența profesională – inclusiv din punct de vedere dacă nu există indicii de abuz de drept sau, eventual, acțiuni cu rea credință din partea părților. Procedînd astfel, judecătorul va emite ordonanța judecătorească doar dacă va fi ferm convins de temeinicia și incontestabilitatea pretenției creditorului, iar în cazul în care, după analiza documentelor prezentate, judecătorului îi va rămîne măcar cel mai mic dubiu, considerăm că judecătorul va trebui să refuze de a primi cererea de eliberare a ordonanței judecătorești întrucît se va afla în prezența temeiurilor expuse la art. 348 alin. (2) lit. c) al CPC al RM (neprezentarea documentelor care confirmă pretenţia creditorului) sau la art. 348 alin. (2) lit. d) al CPC al RM (din cerere şi din alte documente prezentate se constată existenţa unui litigiu de drept care nu poate fi soluționat în temeiul documentelor depuse). Astfel că, în asemenea cazuri, litigiul va trebui să fie examinat în procedura în acțiune civilă, procedură contencioasă.

Doar în asemenea condiții, și avînd un cadru normativ procesual bine reglementat, care să prevină eventualele abuzuri de drept atît din partea ambelor părți, se poate asigura buna și corecta funcționare a procedurilor judiciare civile simplificate, la care se atribuie și procedura în ordonanță.

Sperăm că cercetările expuse în prezenta teză de doctor și propunerile de lege ferenda, vor contribui la consolidarea cadrului normativ al procedurii în ordonanță, astfel încît această procedură să-și ocupe locul bine meritat în societatea modernă.

4.3. Concluzii la Capitolul 4

1. Reieșind din structura Capitolului XXV al CPC al RM, și conținutul activităților procesual civile reglementate prin normele acestui capitol, susținem că procedura în ordonanță, are următoarele etape (faze): (i) intentarea procedurii în ordonanţă; (ii) examinarea cererii în fond şi eliberarea ordonanţei judecătoreşti; (iii) înștiințarea debitorului cu privire la ordonanţa judecătorească; (iv) anularea ordonanţei judecătoreşti sau eliberarea ordonanţei judecătoreşti creditorului; (v) executarea ordonanţei judecătoreşti.

2. Procedura în ordonanţă constituie o excepție de la aplicarea unor principii de bază a dreptului procedural civil – principiului oralității şi a contradictorialității – pentru a da posibilitatea intervenției

rapide a instanței de judecată în unele situații, expres reglementate de lege. Dar această excepție este pe deplin justificată datorită oportunităților pe care le oferă folosirea acestei proceduri pentru asigurarea îndeplinirii obligațiilor de către debitori din raporturile civile şi comerciale, pentru protejarea intereselor fiscale ale statului şi pentru protejarea intereselor majore ale unor categorii de persoane (copiii minori şi persoanele angajate în cîmpul muncii).

3. Judecarea cauzei în procedura în ordonanță este una din modalitățile procedurale prin care instanța înfăptuiește justiția, întrucît la examinarea cererii de eliberare a ordonanței judecătorești judecătorul cercetează probele, apreciază circumstanțele de fapt ale cauzei, califică poziția juridică a părților, astfel soluționează cauza în fond.

4. Procedura în ordonanță se bazează exclusiv pe documentele scrise prezentate de părți, chiar și convocarea părților într-o ședință de judecată se poate face doar pentru a se oferi explicații asupra obiecțiilor debitorului înaintate contra pretenției admise a creditorului – obiecții ce nu pot fi formale dar trebuie să fie veridice și temeinice, să se refere la fondul cauzei și să fie probate prin înscrisuri certe și perfectate conform legii.

5. Reieșind din structura Capitolului XXV al CPC al RM, și conținutul activităților procesual civile reglementate prin normele acestui capitol, susținem că procedura în ordonanță, are următoarele etape (faze): (i) intentarea procedurii în ordonanţă; (ii) examinarea cererii în fond şi adoptarea ordonanţei judecătoreşti; (iii) înștiințarea debitorului cu privire la ordonanţa judecătorească; (iv) anularea ordonanţei judecătoreşti sau eliberarea ordonanţei judecătoreşti creditorului; (v) executarea ordonanţei judecătoreşti.

6. Potrivit reglementărilor actuale, în prezent, executorii judecătorești, în cazul înaintării în procedura în ordonanță a pretențiilor ce țin de încasarea cheltuielilor de păstrare a bunurilor sechestrate de la debitor şi a bunurilor debitorului evacuat din locuinţă (art. 345 lit. f) al CPC al RM), vor trebui să achite taxa de stat, or, nu sunt incluși în cercul de subiecți care sunt scutiți de achitarea taxei de stat conform art. 85 al CPC al RM, pct. 1.8 din Anexa nr. 2 la Legea taxei de stat nr. 213 din 31.07.2023. Totodată, ceilalți subiecți care au dreptul să depună cerere de eliberare a ordonanței judecătorești în temeiul indicat la art. 345 lit. f) al CPC al RM – organul de poliţie, SFS, sunt scutiți de plata taxei de stat conform art. 85 lit. g) al CPC/ iar din 01.01.2024 și a taxei de timbru, conform pct. 1.8 din Anexa nr. 2 la Legea taxei de stat nr. 213 din 31.07.2023. Prin urmare, întru asigurarea echității, considerăm necesară completarea prevederilor pct. 1.8 din Anexa nr. 2 la Legea taxei de stat nr. 213 din 31.07.2023 prin includerea și executorilor judecătorești la categoria de subiecți scutiți de plata taxei de stat.

7. Lipsa reglementării suficiente a procedurii în ordonanță, dezavantajează creditorul, în comparație cu dreptul oferit de legiuitor reclamanților în procedura în acțiune civilă privitor la amînarea sau

eșalonarea taxei de stat – cuantumurile taxei de stat fiind în mărime egală, în ambele tipuri de proceduri, prin urmare, considerăm necesară suplimentarea prevederilor art. 267 lit. k) al CPC, și expunerea în următoarea redacție: *”k) instanţa a amînat sau a eşalonat plata taxei de stat, iar reclamantul sau creditorul în procedura în ordonanță, nu a plătit-o în termenul stabilit de* instanţă;”.

8. Lipsa reglementării suficiente, carențele și inexactitățile reglementărilor actuale din Capitolul XXXV al Codului de procedură civilă, condiționează necesitatea expunerii Capitolului XXXV la CPC al RM în redacție nouă, conform propunerii din Anexa nr. 4 la prezenta teză de doctorat.

9. În prezent, ordonanța judecătorească este lipsită de efect de exclusivitate, cît și de caracter prejudiciabil, fapt ce poate genera posibilități de încălcare a drepturilor și intereselor justițiabililor. Dat fiind că ordonanța judecătorească, conform normelor de procedură civilă, este un act judecătoresc de dispoziție (art. 14 al CPC al RM), care se emite după examinarea cauzei în fond (art. 350 alin. (1) al CPC al RM), și este un act judecătoresc incontestabil, supunîndu-se doar revizuirii (art. 357 al CPC al RM, art. 429 al CPC al RM, art. 446 alin. (1) al CPC al RM), opinăm că ordonanța judecătorească trebuie să-și ocupe locul bine meritat, alături de hotărîrile judecătorești, și să dispună de caracter prejudiciabil. Prin urmare, este necesar de a completa normele de procedură civilă prin includerea referinței exprese și la ordonanța judecătorească:

Articolul 123. Temeiurile degrevării de probațiune:

”(2) Faptele stabilite printr-o hotărîre sau ordonanţă judecătorească irevocabilă într-o cauză civilă soluționată anterior în instanţă de drept comun sau în instanţă specializată sînt obligatorii pentru instanţa care judecă cauza şi nu se cer a fi dovedite din nou şi nici nu pot fi contestate la judecarea unei alte cauze civile la care participă aceleaşi persoane.”

Articolul 254. Hotărîrile judecătoreşti definitive şi irevocabile

”(3) După ce hotărîrea sau ordonanța judecătorească rămîne irevocabilă, părţile şi ceilalţi participanţi la proces, precum şi succesorii lor în drepturi, nu pot înainta o nouă cerere de chemare în judecată sau cerere de eliberare a ordonanței judecătorești cu aceleaşi pretenţii şi în acelaşi temei, nici să conteste în alt proces faptele şi raporturile juridice stabilite în hotărîrea sau ordonanța judecătorească irevocabilă.”

Articolul 169. Refuzul de a primi cererea de chemare în judecată

”(1) Judecătorul refuză să primească cererea de chemare în judecată dacă:

b) există o hotărîre sau ordonanţă judecătorească irevocabilă cu privire la un litigiu între aceleaşi părţi, asupra aceluiaşi obiect şi avînd aceleaşi temeiuri sau o încheiere judecătorească prin care se admite încetarea procesului în legătură cu faptul că reclamantul a renunţat la acţiune sau că între părţi s-a încheiat o tranzacţie;”

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Rezultatele științifice obținute ca urmare a cercetărilor efectuate s-au reflectat în: reconceptualizarea instituției procedurii în ordonanță, clarificarea naturii juridice și esenței procedurii în ordonanță, stabilirea specificului pretențiilor în temeiul cărora poate fi eliberată ordonanța judecătorească, depistarea deficiențelor de reglementare a procedurii în ordonanță; și identificarea propunerilor legislative pentru perfecționarea cadrului normativ al procedurii în ordonanță în vederea asigurării apărării, într-un mod mai eficient, simplificat și accelerat, a drepturilor subiective civile în procesul de judecare a cauzelor civile în Republica Moldova în procedura în ordonanță.

Rezultatele analizei legislației procesual-civile, a teoriei și practicii judecării cauzelor în procedura în ordonanță, au determinat formularea următoarelor ***concluzii***:

1. Procedura în ordonanță este o procedură judiciară civilă independentă și de sine stătătoare în cadrul procesului civil, prevăzută de legiuitor ca o alternativă viabilă procedurii în acțiune civilă, care și-a dovedit eficiența prin aplicarea mecanismului simplificat de apărare a drepturilor subiective civile nelitigioase. Scopul procedurii în ordonanță, este de a asigura executarea rapidă și eficientă a obligațiilor debitorului confirmate de către creditor prin documente autentice, veridice, certe și depline, prin care fapt să se realizeze apărarea drepturilor și intereselor legitime ale creditorului. În procedura în ordonanță, această apărare se realizează în timp redus, în condiții de operativitate a acțiunilor procedurale ale instanței de judecată, cu implicare de timp și efort minim din partea creditorului și debitorului, și cu diminuarea poverii procedurale a instanței de judecată.

Eficiența procedurii în ordonanță depinde, în mare parte, de celeritatea procedurilor judiciare și determinarea corectă de către judecător a lipsei sau prezenței caracterului litigios al pretențiilor creditorului. (Capitolul 1, paragrafele 1.1., 1.2.; Capitolul 2, paragraful 2.1.)

2. După natura sa juridică, procedura în ordonanță este o procedură necontencioasă, lipsită de caracter litigios. Creditorul poate depune cerere de eliberare a ordonanței judecătorești doar în anumite circumstanțe: este în drept să pretindă de la debitor încasarea de sume bănești sau revendicarea de bunuri; pretenția sa se încadrează în cercul celor expres și limitativ enumerate la art. 345 al CPC al RM; creditorul deține documente autentice, certe, depline și veridice ce confirmă pretenția sa, care este certă și exigibilă, iar debitorul nu obiectează pretenția. În esența sa, procedura în ordonanță reprezintă un mecanism simplificat și accelerat de învestire cu formulă executorie a creanței creditorului, în privința căreia starea conflictuală cu debitorul se rezumă doar

la neexecutarea pretenției de către debitor, în procedura în ordonanță nu se soluționează un litigiu de drept. În raportul juridic „creditor-debitor" pretențiile sunt unilaterale, fiind exprimate doar de către creditor, iar debitorul avînd doar o poziție pasivă, sustrăgîndu-se, din nedorință sau din cauza lipsei de posibilități financiare, de la îndeplinirea obligației sale față de creditor. În asemenea situație, creditorul se adresează instanței de judecată în vederea obținerii posibilității legale de executare a obligației debitorului. (Capitolul 2, paragraful 2.1.)

3. Cerințele de admitere a pretențiilor creditorului în baza fiecărui temei concret de eliberare a ordonanței judecătorești stipulat la art. 345 al CPC al RM, trebuie să fie determinate de către judecător prin prisma aspectelor de drept material care trebuie să fie verificate de către judecător, întru aprecierea justă a dreptului incontestabil al creditorului la pretenția înaintată și, respectiv, eliberarea ordonanței judecătorești creditorului (art. 354 al CPC al RM), sau, din contra – emiterea încheierii de refuz de a primi cererea (art. 348 CPC al RM). Totodată, prin cercetarea complexă a temeiurilor actuale ale eliberării ordonanței judecătorești s-a demonstrat necesitatea ajustării și completării acestora, în funcție de reglementările legislative actuale și necesitatea conferirii unei mai mari utilități procedurii în ordonanță. (Capitolul 3, paragrafele 3.1., 3.2., 3.3. și 3.4.)

4. În baza studierii particularităților procedurii de examinare a cererii de eliberare a ordonanței judecătorești, s-a constatat că în procedura în ordonanță principiile funcționale ale dreptului procesual civil se manifestă într-un mod specific și mai restrîns, comparativ cu procedura în acțiune civilă, înseși procedura, la general, fiind dominată de principiul realizării activităților procesuale civile în forma scrisă – fapt care, însă, nu diminuează garanțiile procesuale civile ale părților din punct de vedere al asigurării dreptului la un proces echitabil. În pofida faptului că în procedura în ordonanță nu se realizează unele activități procesual-civile, în cadrul procedurii în ordonanță se înfăptuiește justiție, judecătorul cercetează probele, apreciază circumstanțele de fapt ale cauzei, califică poziția juridică a părților, astfel realizînd examinarea în fond a cauzei. (Capitolul 2, paragraful 2.2.; Capitolul 4, paragraful 4.2.)

Totodată, la analiza normelor procedurii în ordonanță, s-a dedus că și în procedura în ordonanță se aplică anumite reglementări din procedura în acțiune civilă, deși legiuitorul nu specifică aceasta. Astfel, susținem că în procedura în ordonanță se aplică instituția scutirii de taxă de stat și/sau de taxă de timbru, amînarea şi eșalonarea plății taxei de stat, precum și asigurarea acțiunii. Ezitarea de către judecători de a aplica în procedura în ordonanță asigurarea acțiunii, știrbește din eficiența garanțiilor procesuale civile ale părților. Aplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii în procedura în ordonanță, are menirea de a garanta contracararea abuzului de drept, atât din partea creditorului, cît și a debitorului, precum și executarea reală și eficientă a ordonanței judecătorești. Considerăm

oportună posibilitatea aplicării instituției asigurării acțiunii în procedura în ordonanță la orice etapă (fază) a acesteia.

Concomitent, analizînd reglementările procesual-civile actuale ale procedurii în ordonanță, au fost identificate un șir de lacune și deficiențe legislative, fapt ce reclamă necesitatea de dezvoltare a unor garanții procesual-civile mai eficiente pentru debitor, precum și optimizarea garanțiilor procesuale civile oferite creditorului, inclusiv prin prisma contracarării eventualelor acțiuni de rea-credință atît din partea creditorului, cît și din partea debitorului. (Capitolul 2, paragraful 2.1.; Capitolul 4, paragraful 4.2.)

5. Urmare a constatărilor de deficiențe și lacune depistate în reglementarea procedurii în ordonanță, insuficiența și inexactitatea unor prevederi din conținutul Capitolului XXXV din CPC al RM, considerăm necesară revizuirea, per ansamblu, și multiaspectuală, a conținutului acestuia, cu introducerea a mai multor modificări, și, prin urmare, expunerea în redacție nouă a Capitolului XXXV al CPC al RM. (Capitolul 4, paragraful 4.2. și Anexa 4 la prezenta teză de doctorat)

Ținînd cont de concluziile expuse *supra*, în scopul perfecționării legislației procesuale civile ce reglementează procedura în ordonanță, înaintăm următoarele ***recomandări*** cu titlu de ***lege ferenda:***

1. Redarea textului pct. 1.8 din Anexa nr. 2 la Legea taxei de stat nr. 213 din 31.07.2023 în următoarea redacție: *”1.8. Se scutesc de taxa de stat şi de taxa de timbru Ministerul Afacerilor Interne, executorii judecătoreşti, autoritățile administrative şi instituțiile deconcentrate ale acestuia, Serviciul Fiscal de Stat şi Centrul Național Anticorupție”.* (Capitolul 4, paragraful 4.2.)

2. Completarea art. 267 lit. k) al CPC al RM, și expunerea în următoarea redacție: *”instanţa a amînat sau a eşalonat plata taxei de stat, iar reclamantul sau creditorul în procedura în ordonanță, nu a plătit-o în termenul stabilit de instanţă;”.* (Capitolul 4, paragraful 4.2.)

3. Redarea textului art. 123 alin. (2) al CPC al RM în următoarea redacție:

”Articolul 123. Temeiurile degrevării de probațiune:

”(2) Faptele stabilite printr-o hotărîre sau ordonanță judecătorească irevocabilă într-o cauză civilă soluționată anterior în instanţă de drept comun sau în instanţă specializată sînt obligatorii pentru instanţa care judecă cauza şi nu se cer a fi dovedite din nou şi nici nu pot fi contestate la judecarea unei alte cauze civile la care participă aceleaşi persoane.” (Capitolul 4, paragraful 4.2.)

4. Redarea textului art. 254 alin. (3) al CPC al RM în următoarea redacție:

”Articolul 254. Hotărîrile judecătoreşti definitive şi irevocabile

”(3) După ce hotărîrea sau ordonanța judecătorească rămîne irevocabilă, părțile şi ceilalți participanți la proces, precum şi succesorii lor în drepturi, nu pot înainta o nouă cerere de chemare în judecată sau cerere de eliberare a ordonanței judecătoreşti cu aceleaşi pretenţii şi în acelaşi

temei, nici să conteste în alt proces faptele şi raporturile juridice stabilite în hotărîrea sau ordonanța judecătorească irevocabilă." (Capitolul 4, paragraful 4.2.)

5. Redarea textului art. 169 alin. (1) lit. b) al CPC al RM în următoarea redacție:

"Articolul 169. Refuzul de a primi cererea de chemare în judecată

"(1) Judecătorul refuză să primească cererea de chemare în judecată dacă:

b) există o hotărîre sau ordonanță judecătorească irevocabilă cu privire la un litigiu între aceleaşi părți, asupra aceluiaşi obiect şi avînd aceleaşi temeiuri sau o încheiere judecătorească prin care se admite încetarea procesului în legătură cu faptul că reclamantul a renunțat la acțiune sau că între părți s-a încheiat o tranzacție;" (Capitolul 4, paragraful 4.2.)

6. Redarea textului Capitolului XXXV al CPC al RM în redacție nouă, *conform propunerii dezvoltate în Anexa 4 la prezenta teză de doctorat.*

Avantajul și valoarea elaborărilor propuse. Sub aspect teoretico-practic, a fost argumentată necesitatea dezvoltării și perfecționării procedurii în ordonanță. Prin această lucrare de pionierat, în doctrina procesuală civilă națională, a fost efectuată o cercetare complexă vizînd procedura în ordonanță, cu implicații profunde asupra esenței, condițiilor de eliberare a ordonanței judecătorești de către instanța de judecată. Totodată, au fost identificate și analizate reglementările deficitare și situațiile de absență a reglementărilor procesual-civile necesare instituției procedurii în ordonanță, fiind propuse soluții în rezolvarea problemelor și depășirea deficiențelor identificate.

Totalitatea propunerilor efectuate în prezenta lucrare urmare a studiului și analizei complexe a normelor de procedură civilă ce reglementează procedura în ordonanță, poate fi utilizată pentru perfecționarea reglementării instituției procedurii în ordonanță în cadrul procesului civil. Rezultatele prezentei cercetări pot fi utile și în cadrul următoarelor demersuri științifice, orientate spre optimizarea cadrului regulatoriu al judecării cauzelor civile în procedura în ordonanță, precum și pot servi ca recomandări în activitatea practică a instanțelor de judecată la examinarea cauzelor în procedura în ordonanță.

În lumina celor expuse, susținem că prezenta cercetare a contribuit la soluționarea unei *probleme științifice importante* în materia dreptului procesual civil, ce a constat în elaborarea reconceptualizării instituției procedurii în ordonanță, fapt care a condus la clarificarea naturii juridice și esenței acesteia, stabilirea specificului pretențiilor în temeiul cărora poate fi eliberată ordonanța judecătorească, creînd baza teoretică pentru perfecționarea cadrului normativ a procedurii în ordonanță în vederea asigurării apărării, într-un mod mai eficient, simplificat și accelerat, a drepturilor subiective civile în procesul de judecare a cauzelor civile în Republica Moldova în procedura în ordonanță.

Planul cercetărilor de perspectivă la tema lucrării. Rezultatele obținute pe parcursul elaborării prezentei teze de doctorat, determină direcțiile cercetărilor de perspectivă, la care indicăm:

1) cercetarea particularităților aplicării în procedura în ordonanță a instituțiilor din partea generală a dreptului procesual civil;

2) elaborarea categoriilor de pretenții noi, în baza cărora urmărirea pretenției se va putea face în procedura în ordonanță, în temeiul art. 345 al Codului de procedură civilă al RM;

3) revizuirea și perfecționarea mecanismului de judecare a cauzelor civile în procedura în ordonanță.

BIBLIOGRAFIE

1. BĂIEŞU, Aurel. Soluții juridice în situațiile contractuale excepționale: impreviziunea vs forța majoră. In: Revista Naţională de Drept. 2020, nr. 1-3(231-233), pp. 22-29. ISSN 1811-0770.
2. BĂIEŞU, S., PALAMARCIUC, V. Analiza modificărilor în executarea obligațiilor pecuniare, introduse în Codul civil al Republicii Moldova. In: Revista Naţională de Drept, 2020, nr. 10-12(240-242), pp. 37-46. ISSN 1811-0770.
3. BOROI, G., SPINEANU-MATEI, O., CONSTANDA, A. L., et al.// Noul Cod de procedură civilă: comentariu pe articole. București, Editura Hamangiu, 2013, 2 vol. 796p.
4. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (2010/C 83/02) [online] [citat 20.03.2023]. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:ro:PDF
5. Cartea verde privind o procedură europeană de somație de plată și măsuri de simplificare și accelerare a litigiilor cu valoare redusă (Green Paper on a European order for payment procedure and on measures to simplify and speed up small claims litigation) COM (2002) 746 [online] [citat: 20.09.2023] Disponibil: https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/57e40e93-d701-4a25-b741-fbf37ab73648
6. Cauza Marckx contra Belgiei. [online] [citat 19.03.2023]. Disponibil: http://jurisprudentacedo.com/MARCKX-c.-BELGIEI-Statutul-mamelor-celibatare-si-al-copiilor-nascuti-in-afara-casatoriei.html
7. CEBOTARI, V. Interesul copilului – categorie publică sau privată? În: Integrare prin cercetare și inovare: Științe juridice și economice, 10-11 noiembrie 2021, Chisinau, Republica Moldova: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2021, SJE, pp. 244-246. ISBN 978-9975-158-56-5
8. CIMIL, D. Reflecții asupra teoriei contractului civil. În: Revista Naţională de Drept, 2012, nr. 4 (139), pp. 15-21. ISSN 1811-0770.
9. Codul administrativ al Republicii Moldova nr. 116 din 19.07.2018// Publicat: 17.08.2018 în Monitorul Oficial nr. 309-320 art. 466
10. Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218 din 24.10.2008//Publicat: 17.03.2017 în Monitorul Oficial nr. 78-84 art. 100
11. Codul civil al Republicii Moldova nr. 1107 din 06.06.2002//Publicat: 22.06.2002 în Monitorul Oficial nr. 82-86 art. 661 și Republicat în Monitorul Oficial nr.66-75 din 01.03.2019 art.132
12. Codul educației al Republicii Moldova nr. 152 din 17.07.2014// Publicat: 24.10.2014 în Monitorul Oficial nr. 319-324 art. 634

13. Codul de executare al Republicii Moldova nr. 443 din 24.12.2004// Publicat: 05.11.2010 în Monitorul Oficial nr. 214-220 art. 704
14. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225 din 30.05.2003//Publicat: 03.08.2018 în Monitorul Oficial nr. 285-294 art. 436
15. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, din 26.12.1964//publicat la 26.12.1964 în Buletinul Oficial nr. 000, în vigoare din 26.12.1964
16. Codul de procedură civilă al României din 1 iulie 2010 (republicat) Legea nr. 134/2010 (republicată). Publicat în Monitorul Oficial nr. 247 din 10 aprilie 2015
17. Codul familiei al Republicii Moldova nr. 1316 din 26.10.2000//Publicat: 26.04.2001 în Monitorul Oficial nr. 47-48 art. 210
18. Codul fiscal al Republicii Moldova nr. 1163 din 24.04.1997//Publicat: 18.09.1997 în Monitorul Oficial nr. 62 art. 522
19. Codul muncii al Republicii Moldova nr. 154 din 28.03.2003//Publicat: 29.07.2003 în Monitorul Oficial nr. 159-162 art. 648
20. Comentariul Codului de Executare al Republicii Moldova. Cartea I. Executarea hotărârilor cu caracter civil//BELEI, E., BUDĂI, N., PRUTEANU, V. et al.; 2021. 371p.
21. Constituția Republicii Moldova nr. 1 din 29.07.1994//Publicată: 29.03.2016 în Monitorul Oficial nr. 78 art. 140
22. Convenția de la Haga din 05 octombrie 1961 cu privire la suprimarea cerinței supralegalizării actelor oficiale străine (Apostille). [online] [citat: 30.10.2023] Disponibil: https://apostila.gov.md/wp-content/uploads/2014/03/Conventia_de_la_Haga_cu_privire_la_suprimarea_cerintei_supralegalizarii_actelor_oficiale.pdf
23. Convenție nr. 352 din 08.09.1976 privind eliberarea extraselor multilingve de pe actele de stare civilă. Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene. //Publicat: 30.12.2015 în Tratate Internaționale nr. 44 art. 352, în vigoare pentru Republica Moldova din 15.05.2008
24. CREŢU, V. Schiță istorică a procedurii speciale.//Analele științifice ale Universității de Stat din Moldova: Probleme actuale ale jurisprudenței: realizări și perspective. Chișinău, Centrul Ed. al USM, 2002. 330p.
25. CREŢU, V., **JOSANU, I.** Legislația: principalele etape de dezvoltare a procedurii în ordonanță.//Revista Institutului Național al Justiţiei. 2015, nr. 2 (33), pp. 33-37. ISSN 1857-2405.
26. CREŢU, V., **JOSANU, I**. Principalele etape de dezvoltare ale procedurii în ordonanță în legislația Republicii Moldova. În: Revista Institutului Național al Justiţiei. 2015, nr. 3 (34), pp. 35-39. ISSN 1857-2405.

27. CREŢU, V., **JOSANU, I**. Principalele etape de dezvoltare ale procedurii în ordonanţă în legislaţia Republicii Moldova. În: Revista Institutului Național al Justiţiei. 2015, nr. 4 (35), pp. 44-49. ISSN 1857-2405.

28. CREȚU, V., **JOSANU, I.** *Procedura în ordonanță ca formă procesuală civilă de apărare a drepturilor subiective.* În: Materialele Conferinței științifice internaționale „Interacțiunea dreptului intern şi dreptului internațional: provocări şi soluții. Universitatea de Stat din Moldova, Asociația judecătorilor din Republica Moldova, Volumul II, Chișinău, 2015. F.E.-P. ”Tipografia Centrală”, 332p. ISBN 978-9975-53-556-4

29. CREȚU, V., **JOSANU, I.** *Ordonanța judecătorească – act judecătoresc de dispoziție și document de executare silită.* În: Anuarul Universității ”Petre Andrei” din Iași, Fascicula: Drept, Științe Economice, Științe politice. Tomul 18, decembrie 2016. Lumen Publishing House. ISSN: 2248-1079

30. CREȚU, V., **JOSANU, I.** *Рассмотрение судами требований органов полиции, налоговых органов и судебных исполнителей в порядке приказного производства.* În: Materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională ”Integrare prin cercetare și inovare”, Chișinău, 9-10 noiembrie 2023

31. Decizia Curții de Apel Chișinău din 10.02.2014 în Dosarul nr. 2r-1106/13 de respingere a recursului declarat de către debitor și menținerea încheierii Judecătoriei sectorului Rîşcani mun. Chișinău din 07.05.2013 privind respingerea cererii de anulare a ordonanţei judecătoreşti din 10.04.2013.

32. Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 12.08.2015 Dosarul nr. 2r-670/15 de respingere a recursului și menținere a încheierii Curții de Apel Chișinău din 10.06.2015 privind încasarea datoriei.

33. Decizia Curții de Apel Cahul din 09.11.2023 în Dosarul nr. 2 – 23105293 – 05 – 25r – 20092023 de respingere a recursului declarat de către debitor și menținerea încheierii Judecătoriei Cahul, sediul Taraclia din 01.08.2023 de refuz în admiterea obiecțiilor înaintate de către debitor împotriva ordonanței judecătorești emise la 24.07.2023.

34. Decizia nr. 35/1 din 25.09.2020 a Camerei de Comerț și Industrie a Republicii Moldova cu privire la aprobarea Regulamentului cu privire la eliberarea avizului de atestare a impedimentului justificator de neexecutare a obligației.//Publicat: 02.10.2020 în Monitorul Oficial nr. 247-257 art. 881

35. Declarația universală nr. 12 din 10.12.1948 a drepturilor omului. Adoptată prin Rezoluția Adunării generale a O.N.U. nr. 217 A (III) din 10 decembrie 1948.// Publicată: 30.12.1998 în Tratate Internaționale nr. 1 art. 12

36. DELEANU, I. Tratat de procedură civilă; Noul cod de procedură civilă.//București, Universul juridic. 2013, Vol. 2. 754p.
37. Dicționarul explicativ al limbii române, ediția a II-a. [online] Academia Română, Institutul de Lingvistică// Editura Univers Enciclopedic, 1998 [citat: 30.10.2023] Disponibil: https://dexonline.ro/sursa/dex
38. Drept procesual civil: Partea generală.// BELEI, Elena, BORȘ, Ana, CHIFA, Felicia et.al.; coord., BELEI, E. Chișinău: S.n., tipografia "Lexon-Prim", 2016. 464p. ISBN: 978-9975-4072-9-8
39. Drept procesual civil: Partea specială.// BELEI, E, BORȘ, A., CHIFA, F. et.al.; coord., BELEI, E. Chișinău: S.n., tipografia "Lexon-Prim", 2016. 492p. ISBN: 978-9975-4072-9-9
40. Hotărîrea Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr. 113 din 19.04.2019 cu privire la aprobarea Regulamentului privind furnizarea gazelor naturale//Publicată: 31.05.2019 în Monitorul Oficial nr. 178-184 art. 912
41. Hotărîrea Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr. 169 din 31.05.2019 cu privire la aprobarea Regulamentului privind furnizarea energiei electrice//Publicată: 28.06.2019 în Monitorul Oficial nr. 209-216 art. 1094
42. Hotărîrea Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr. 355 din 27.09.2019 cu privire la aprobarea Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare//Publicat: 29.11.2019 în Monitorul Oficial Nr. 352-359 art. 1987
43. Hotărîrea nr. 23/9 din 05.07.2013 a Colegiului disciplinar de pe lîngă Consiliul Superior al Magistraturii [online] [citat 30.10.2023].Disponibil: file:///C:/Users/Admin/Desktop/Colegiul%20disciplinar%20G.%20Gorun.pdf
44. Hotărîrea Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr. 20/5 din 20.05.2022 cu privire la aprobarea Regulamentului privind cerințele de creditare responsabilă aplicate organizațiilor de creditare nebancară//Publicat: 24.06.2022 în Monitorul Oficial nr. 187-193 art. 722
45. Hotărîrea nr. 437 din 15.05.2018 cu privire la organizarea și funcționarea Administrației Naționale a Penitenciarelor//Publicată: 16.05.2018 în Monitorul Oficial nr. 156 art. 472
46. Hotărîrea Curții Constituționale nr. 14 din 15.11.2012 pentru controlul constituționalității unor prevederi din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225-XV din 30 mai 2003//În: Monitorul Oficial nr. 248-251/24 din 07.12.2012
47. Hotărîrea Curții Constituționale nr. 39 din 14.12.2017 privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 15 alin. (2) lit. d) și 38 alin. (4) lit. f) din Codul de executare al Republicii Moldova (sesizarea nr. 24g/2017)//Publicată: 02.03.2018 în Monitorul Oficial nr. 68-76 art. 36

48. Hotărîrea Curții Constituționale nr. 7 din 19.03.2019 privind excepţia de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 353 alin. (1) din Codul de procedură
Civilă
49. Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 433 din 20.08.1991 Cu privire la introducerea completărilor în Lista de documente, prin care urmărirea datoriei se face pe cale administrativă pe baza titlurilor executorii ale birourilor notariale de stat din R.S.S. Moldovenească.// Veștile R.S.S.M., 1976, nr. 10, art. 49
50. Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 524 din 06.08.1992 Cu privire la introducerea unor modificări în "Lista de documente, prin care urmărirea datoriei se face pe cale administrativă pe baza titlurilor executorii ale birourilor notariale de stat din R.S.S. Moldovenească", aprobată prin hotărîrea Sovietului Miniștrilor al R.S.S. Moldovenești din 20 septembrie 1976 nr. 268 // Monitorul Parlamentului 30.08.1992 Nr. 8 art. 238
51. Hotărîrea Guvernului nr. 594 din 14.05.2002 despre aprobarea Regulamentului cu privire la modul de constituire şi administrare a fondurilor asigurării obligatorii de asistenţă medicală// Publicată: 23.05.2002 în Monitorul Oficial nr. 66-68 art. 691
52. Hotărîrea Guvernului nr. 743 din 11.06.2002 cu privire la salarizarea angajaților din unitățile cu autonomie financiară//Publicată: 20.06.2002 în Monitorul Oficial nr. 79-81 art. 841
53. Hotărîrea Guvernului nr. 535 din 07.05.2003 privind aprobarea Modului de calculare şi de plată a sumei de compensare a pierderii unei părți din salariu în legătură cu încălcarea termenelor de achitare a acestuia//Publicată: 16.05.2003 în Monitorul Oficial nr. 84-86 art. 568
54. Hotărîrea Guvernului nr. 426 din 26.04.2004 privind aprobarea Modului de calculare a salariului mediu//Publicată: 07.05.2004 în Monitorul Oficial nr. 73-76 art. 570
55. Hotărîrea Guvernului nr. 270 din 15.03.2006 cu privire la aprobarea mărimilor sumelor băneşti achitate persoanelor fizice citate de către instanţa judecătorească, organele de urmărire penală, de examinare a materialelor administrative şi cele de executare a documentelor executorii//Publicat: 24.03.2006 în Monitorul Oficial nr. 47-50 art. 309
56. Hotărîrea Guvernului nr. 583 din 26.05.2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnați//Publicată: 16.06.2006 în Monitorul Oficial nr. 91-94 art. 676
57. Hotărîrea Guvernului nr. 657 din 06.11.2009 pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea şi funcționarea, structurii şi efectivului-limită ale Cancelariei de Stat// Publicată: 10.11.2009 în Monitorul Oficial nr. 162 art. 724
58. Hotărîrea Guvernului nr. 886 din 23.09.2010 cu privire la aprobarea Regulamentului privind modul de determinare a mărimii taxelor pentru efectuarea actelor executorului judecătoresc şi a spezelor procedurii de executare.//Publicat: 01.10.2010 în Monitorul Oficial nr. 191-193 art. 977.

59. Hotărîrea Guvernului nr. 10 din 05.01.2012 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la delegarea salariaților entităților din Republica Moldova//Publicată: 13.01.2012 în Monitorul Oficial nr. 7-12 art. 30
60. Hotărîrea Guvernului nr. 670 din 29.09.2022 privind stabilirea cuantumului salariului minim pe țară//Publicată: 30.09.2022 în Monitorul Oficial nr. 305
61. Hotărîrea Guvernului nr. 821 din 06.11.2012 pentru aprobarea tarifelor la serviciile poștale de bază prestate de Întreprinderea de Stat „Poșta Moldovei" şi de filialele acesteia//Publicată: 09.11.2012 în Monitorul Oficial nr. 234-236 art. 879
62. Hotărîrea Guvernului nr. 1457 din 30.12.2016 pentru aprobarea Regulilor privind prestarea serviciilor poștale. //Publicată în Monitorul Oficial nr. 24-29, art. 46
63. Hotărîrea Guvernului nr. 1144 din 20.12.2017 cu privire la crearea parcului pentru tehnologia informației „Moldova IT park"//Publicată: 29.12.2017 în Monitorul Oficial nr. 451-463 art. 1272
64. Hotărîrea Parlamentului Republicii Moldova nr. 1298 din 24.07.1997 privind ratificarea Convenţiei pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale din 4 noiembrie 1950// Publicată: 21.08.1997 în Monitorul Oficial nr. 54-55, art. 502
65. Hotărîrea Parlamentului nr. 89 din 24.05.2018 cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018–2022//Publicată: 10.08.2018 în Monitorul Oficial nr. 295-308 art. 457
66. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr. 25 din 15.07.2002 cu privire la unele aspecte de aplicare a prevederilor legislaţiei fiscale la examinarea litigiilor despre urmărirea impozitelor şi taxelor, aplicarea sancțiunilor de către organele fiscale.//În: Culegere de hotărîri explicative, Curtea Supremă de Justiție a Republicii Moldova, Chișinău, 2002.
67. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a RM nr. 30 din 24.10.2003 cu privire la unele chestiuni apărute în practica judiciară în legătură cu punerea în aplicare a Codului de procedură civilă al Republicii Moldova.//În: Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2003, nr.11
68. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr. 18 din 31.05.2004 "Cu privire la unele chestiuni ce vizează procedura de eliberare a ordonanţelor judecătoreşti" [online] Disponibil: https://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=343 [Accesat: 24.10.2023]
69. Hotărîrea nr. 268 din 20 septembrie 1976 a Sovietului Miniștrilor al RSS Moldovenești privind aprobarea Listei de documente, prin care urmărirea datoriei se face pe cale administrativă pe baza titlurilor executorii ale birourilor notariale de stat din R.S.S. Moldovenească.//Veștile Sovietului Suprem și ale Guvernului R.S.S.M., 1974, nr. 7, art. 74

70. Hotărîrea Sovietului Miniștrilor al RSS Moldovenești cu privire la modificarea și abrogarea unor hotărîri ale Sovietului Miniștrilor al RSS Moldovenești în problemele notariatului nr. 420 din 21 decembrie 1979 //Veștile Sovietului Suprem și ale Guvernului R.S.S.M., 1979, nr. 9, art. 66, art. 49

71. HURUBĂ, E. Contestația la executare în materie civilă. Cu referiri la Noul Cod de procedura civila. Tomul 18. Editura Universul Juridic, 2011. 450p. ISBN/ISSN: 978-973-127-559-8.

72. Instrucțiunea metodologică privind recuperarea documentelor nerestituite în termenii stabiliți, pierdute, sustrase, distruse ori deteriorate de către utilizatori sau găsite lipsă la inventar, aprobată la 30.01.2020 [online] Disponibil: http://bnrm.md/files/biblioteca/Recuperarea%20documentelor.pdf [Accesat: 20.06.2023]

73. **JOSANU, I.** *Reglementarea în Uniunea Europeană a procedurii cu privire la încasarea creanțelor pecuniare necontestate.* În: Materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională ”Integrare prin cercetare și inovare”, Chișinău, 9-10 noiembrie 2023

74. **JOSANU, I.** *Examinarea în procedura în ordonanţă a pretenţiilor privind neachitarea de către persoanele fizice şi juridice a primelor de asigurare obligatorie de asistenţă medicală.* În: Materialele Conferinței științifico-practice naționale cu participare internațională ”Dimensiuni private și publice în drept medical”, Chișinău, 14.12.2023

75. **JOSANU, I.** *Reglementări privind procedura în ordonanță în sistemul de drept anglo-saxon.* În: Revista Națională de Drept, nr. 2 (250), anul 24 (2023). 178p. ISSN 1811-0770

76. **JOSANU, I.** *Aspecte privind procedura în ordonanță în legislația națională a unor state europene.* (articol în curs de publicare) în: Supremația Dreptului**,** ianuarie 2024. ISSN 2345-1971.

77. **JOSANU, I., ROMANDAȘ, N.** *Baza normativă a reglementării raporturilor de muncă în cadrul autorităților publice*. În: Materialele Conferinței științifice internaționale Teoria și practica administrării publice. Academia de Administrare Publică, Chișinău, 2011. 300p. ISBN 978-9975-4241-0-3.

78. Încheierea judecătorească de respingere a obiecțiilor debitorului, emisă la 10.09.2013 de către Judecătoria sectorului Rîşcani, municipiul Chișinău în Dosarul nr. 2po-2008/2013.

79. Încheierea Colegiului civil, comercial şi de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 20.11.2013 în Dosarul nr. 2ac-137/13 privind respingerea cererii de strămutare a cauzei.

80. Încheierea Curții de Apel Chișinău din 10.06.2015 în Dosarul 02-2rh-12076-16072014 cu privire la respingerea cererii de revizuire ca fiind inadmisibilă.

81. Încheierea judecătorească de respingere a obiecțiilor debitorului, emisă la 01.08.2023 de către Judecătoria Cahul sediul Taraclia, în Dosarul nr. 2-23105293-15-2 p/o-21072023.

82. Legea taxei de stat nr. 1216 din 03.12.1992//Publicată: 31.12.1992 în Monitorul Parlamentului nr. 12 art. 359
83. Legea cambiei nr. 1527 din 22.06.1993//Publicată: 30.10.1993 în Monitorul Oficial nr. 10 art. 285
84. Legea ocrotirii sănătății nr. 411 din 28.03.1995//Publicată: 22.06.1995 în Monitorul Oficial nr. 34 art. 373
85. Legea nr. 514 din 06.07.1995 privind organizarea judecătorească// Publicată: 19.10.1995 în Monitorul Oficial nr. 58 art. 641
86. Legea nr. 544 din 20.07.1995 cu privire la statutul judecătorului//Publicată: 22.01.2013 în Monitorul Oficial nr. 15-17 art. 63
87. Legea cu privire la asigurarea obligatorie de asistenţă medicală nr. 1585 din 27.02.1998//Publicată: 30.04.1998 în Monitorul Oficial nr. 38/39 art. 280
88. Legea nr. 393 din 13.05.1999 cu privire la Camera de Comerţ şi Industrie.//Publicată: 15.07.1999 în Monitorul Oficial nr. 73-77 art. 343
89. Legea nr. 489 din 08.07.1999 privind sistemul public de asigurări sociale//Publicată: 06.01.2000 în Monitorul Oficial nr. 1-4 art. 2
90. Legea nr. 982 din 11.05.2000 privind accesul la informație//Publicat: 28.07.2000 în Monitorul Oficial nr. 88-90 art. 664
91. Legea salarizării nr. 847 din 14.02.2002//Publicată: 11.04.2002 în Monitorul Oficial nr. 50-52 art. 336
92. Legea cu privire la Centrul Național Anticorupție nr. 1104 din 06.06.2002//Publicată: 05.10.2012 în Monitorul Oficial nr. 209-211 art. 683
93. Legea nr. 1453 din 08.11.2002 cu privire la notariat//Publicată: 31.12.2002 în Monitorul Oficial nr. 154-157 art. 1209
94. Legea cu privire la mărimea, modul şi termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistenţă medicală nr. 1593 din 26.12.2002//Publicată: 08.02.2003 în Monitorul Oficial nr. 18-19 art. 57
95. Legea nr. 241 din 15.11.2007 comunicațiilor electronice.// Publicată: 14.03.2008 în Monitorul Oficial nr. 51-54 art. 155
96. Legea cu privire la ajutorul social nr. 133 din 13.06.2008//Publicată: 30.09.2008 în Monitorul Oficial nr. 179 art. 625
97. Legea nr. 200 din 16.07.2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova// Publicată: 24.09.2010 în Monitorul Oficial nr. 179-181 art. 610

98. Legea nr. 280 din 27.12.2011 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil//Publicat: 27.04.2011 în Monitorul Oficial nr. 82-84 art. 270
99. Legea nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigaţii//Publicată: 08.06.2012 în Monitorul Oficial nr.113-118 art.
100. Legea insolvabilității nr. 149 din 29.06.2012//Publicată: 14.09.2012 în Monitorul Oficial nr. 193-197 art. 663
101. Legea nr. 155 din 05.07.2012 pentru modificarea şi completarea Codului de procedură civilă al Republicii Moldova// Publicată: 31.08.2012 în Monitorul Oficial nr. 185 art. 622
102. Legea nr. 202 din 12.07.2013 privind contractele de credit pentru consumatori//Publicată: 06.09.2013 în Monitorul Oficial nr. 191-197 art. 619
103. Legea cu privire la locuințe nr. 75 din 30.04.2015// Publicată: 29.05.2015 în Monitorul Oficial nr. 131-138 art. 249
104. Legea finanţelor publice şi responsabilității bugetar-fiscale administrează nr. 181 din 25.07.2014// Publicată: 08.08.2014 în Monitorul Oficial nr. 223-230 art. 519
105. Legea nr. 137 din 03.07.2015 cu privire la mediere//Publicată: 21.08.2015 în Monitorul Oficial nr. 224-233 art. 445
106. Legea nr. 36 din 17.03.2016 comunicațiilor poștale.//Publicată: 29.04.2016 în Monitorul Oficial nr. 114-122 art. 225
107. Legea nr. 69 din 14.04.2016 cu privire la organizarea activităţii notarilor//Publicată: 26.08.2016 în Monitorul Oficial nr. 277-287 art. 588
108. Legea cu privire la parcurile pentru tehnologia informației nr. 77 din 21.04.2016//Publicată: 10.06.2016 în Monitorul Oficial nr. 157-162 art. 318
109. Legea nr. 160 din 20.07.2017 cu privire la biblioteci//Publicată: 18.08.2017 în Monitorul Oficial nr. 301-315 art. 529
110. Legea nr. 238 din 08.11.2018 pentru modificarea unor acte legislative.// Publicată: 30.11.2018 în Monitorul Oficial nr. 441- 447 art. 709
111. Legea nr. 246 din 15.11.2018 privind procedura notarială//Publicată: 01.02.2019 în Monitorul Oficial nr. 30-37 art. 89
112. Legea nr. 270 din 23.11.2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar //Publicată: 30.11.2018 în Monitorul Oficial nr. 441-447 art. 715
113. Legea privind instituirea unor măsuri de susținere a activității de întreprinzător și modificarea unor acte normative nr. 60 din 23.04.2020//Publicată: 25.04.2020 în Monitorul Oficial nr. 108-109 art. 186

114. Legea nr. 124 din 19.05.2022 privind identificarea electronică și serviciile de încredere//Publicată: 10.06.2022 în Monitorul Oficial nr. 170-176 art. 317
115. Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 nr. 357 din 22.12.2022//Publicată: 28.12.2022 în Monitorul Oficial nr. 435-437 art. 803
116. Legea bugetului de stat pentru anul 2023 nr. 359 din 22.12.2022//Publicată: 28.12.2022 în Monitorul Oficial nr. 435-437 art. 807
117. Legea fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pe anul 2023 nr. 358 din 22.12.2022//Publicat: 28.12.2022 în Monitorul Oficial nr. 435-437 art. 805
118. Legea nr. 148 din 09.06.2023 privind accesul la informațiile de interes public//Publicat: 08.07.2023 în Monitorul Oficial nr. 234 art. 410
119. MACOVEI, Gheorghe. Instituția popririi în reglementarea legii insolvabilității nr. 2012/149//În: Lucrările Conferinței Legea insolvabilității de la teorie la practică, Chișinău, 2014, 120p. https://dokumen.tips/documents/legea-insolvabilitatii-de-la-teorie-la-practica-cu-prilejul.html?page=53
120. Manualul judecătorului pentru cauze civile.// POALELUNGI, M., FILINCOVA, S., SÎRCU, Iu. et.al.; coord. ed. POALELUNGI, M.// Ed. A II-a. Chișinău: S.n., ed. Î.S. F/E/-P. ”Tipografia Centrală”, 2013. 1200p.
121. Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Departamentul instituțiilor penitenciare. Propunere de politici publice: Dezvoltarea sistemului de deținere în arest preventiv și de escortare a persoanelor private de libertate. Chișinău, 2014 [online] Disponibil: https://www.justice.gov.md/public/files/file/transparentaconsultatii_publice/PPP_Dezvoltarea_sistemului_de_escortare_la_instantele_de_judecata_a_persoanelor_arestate_preventiv06.10.2014_2.pdf [Accesat: 30.10.2023]
122. NEGOIȚĂ, Fl. Istoria statului și dreptului românesc.//Editura Fundației România de Mâine, București, 2005, în Sinteze: Anul I – Învățământ la distanță, Facultatea de Drept și Administrație Publică. Coord. Ioan Condor. 212p.
123. Nota informativă la proiectul de Lege privind procedura notarială https://www.justice.gov.md/public/files/transparenta_in_procesul_decizional/coordonare/2017/martie/Nota_Informativ_procedura_notarial.pdf?fbclid=IwAR0-GpMPbLfGtVymsBcpp167-5BYkqxJTg3ZCuhkXBVBKEGpybffKqYiLno
124. Nota informativă la Proiectul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative (elaborat în vederea executării acțiunii nr. 2, domeniul specific de intervenție 3.3.1 din Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016, aprobat prin Hotărîrea Parlamentului nr. 6 din 16 februarie 2012) [online] Disponibil:

https://particip.gov.md/ru/document/stages/proiectul-legii-pentru-modificarea-si-completarea-unor-acte-legislative-elaborat-in-vederea-executarii-actiunii-2-domeniul-specific-de-interventie-331-din-planul-de-actiuni-pentru-implementarea-strategiei-de-reforma-a-sectorului-justitiei-pentru-anii-2011-2016-aprobat-prin-hotarirea-parlamentului-nr-6-sin-16-februarie-2012-si-nota-informativa-la-acesta/1530 [Accesat: 30.10.2023]

125. Nota informativă la proiectul legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative - Legea nr. 155 din 05.07.2012 pentru modificarea şi completarea Codului de procedură civilă al Republicii Moldova//Publicată: 31.08.2012 în Monitorul Oficial nr. 185 art. 622 [online] Disponibil: file:///C:/Users/Admin/Downloads/ro_564_NI-proiect-6-11-2012%20(1).pdf [Accesat: 29.10.2023]

126. Ordinul nr. 265 din 12.08.2010 a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova Cu privire la aprobarea Regulamentului privind metodica şi tactica activităţii de depistare şi reținere a debitorilor de stat, persoanelor care se eschivează de la plata pensiei alimentare, stabilirea persoanelor ce au întrerupt relațiile de rudenie şi a condamnaților care se eschivează de la executarea pedepsei penale non-private de libertate

127.Ordinul Ministerului Justiției nr. 59 din 27.02.2019 cu privire la aprobarea modelelor girurilor notariale şi ale certificatelor notariale//Publicat: 01.03.2019 în Monitorul Oficial nr. 76-85 art. 410

128. Ordinul Ministerului Justiției nr. 126 din 18.05.2019 cu privire la aprobarea modelului încheierii de învestire cu formulă executorie//Publicat: 07.06.2019 în Monitorul Oficial nr. 185-191 art. 937

129. Ordinul Ministerului Finanțelor al RM nr.126 din 04.10.2017, cu privire la aprobarea formularului tipizat (Forma IPC18) Darea de seamă privind reținerea impozitului pe venit, a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală și a contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii calculate și a Instrucțiunii cu privire la modul de completare a formularului nominalizat//Publicat: 03.11.2017 în Monitorul Oficial nr. 383-388 art. 1947

130. Ordinul Ministerului Finanțelor nr. 118 din 28.08.2017 cu privire la aprobarea formularului tipizat de document primar cu regim special „Factura fiscală” şi a Instrucțiunii privind completarea acestuia//Publicat: 22.09.2017 în Monitorul Oficial nr. 340-351 art. 1750

131. Ordinul Ministerului Finanțelor al RM nr. 126 din 22.12.2022 Cu privire la modul de achitare şi evidență a plăților la bugetul public național prin sistemul trezorerial al Ministerului Finanţelor în anul 2023 [online] Disponibil: https://mf.gov.md/sites/default/files/126_22.12.2022.pdf [Accesat: 29.10.2023]

132. Ordonanţa Comisiei Naţionale a Pieței Financiare nr. 49/6-O din 18.10.2013 Cu privire la aplicarea unor restricții//Publicată: 01.11.20143 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 243-247, art.1651

133. Ordonanţa nr. 24/3 din 25.04.2014 a Comisiei Naționale a Pieței Financiare cu privire la modificarea Ordonanţei Comisiei Naţionale a Pieței Financiare nr. 49/6-O din 18.10.2013//Publicată: 09.05.2014 în Monitorul Oficial nr. 110-114 art. 569

134. Ordonanța judecătorească din 22.01.2010 emisă de Judecătoria sectorului Rîşcani, municipiul Chișinău în Dosarul nr. 2 P/O - 644/2010.

135. Ordonanța judecătorească din 13.06.2011 emisă de Judecătoria Telenești în Dosarul nr. 2po-3015/2011.

136. Ordonanța judecătorească din 18.08.2011 emisă de Judecătoria Comrat în Dosarul nr. 2p-227/2011.

137. Ordonanța judecătorească din 27.04.2012 emisă de Judecătoria sectorului Rîşcani, municipiul Chișinău în Dosarul nr. 2p/o-ll04/12.

138. Ordonanța judecătorească din 24.07.2012 emisă de Judecătoria sectorului Rîşcani, municipiul Chișinău în Dosarul nr. 2 p/o -1267/2012.

139. Ordonanța judecătorească din 10.10.2012 emisă de Judecătoria sectorului Rîşcani, municipiul Chișinău în Dosarul nr. 2p/o 1431/2012.

140. Ordonanța judecătorească din 29.01.2013 emisă de Judecătoria sectorului Rîşcani, municipiul Chișinău în Dosarul nr. 2po-1617/2013.

141. Ordonanța judecătorească din 13.03.2013 emisă de Judecătoria sectorului Rîşcani, municipiul Chișinău în Dosarul nr. 2 p/o -1046/2013.

142. Ordonanța judecătorească din 01.07.2013 emisă de Judecătoria sectorului Centru, municipiul Chișinău în Dosarul nr. 2po – 338/13.

143. Ordonanța judecătorească din 10.04.2013 emisă de Judecătoria sectorului Rîşcani, municipiul Chișinău în Dosarul nr. 2po-2008/2013.

144. Ordonanța judecătorească emisă la 06.04.2016 de către Judecătoria Criuleni în Dosarul nr. 2p/o36/16, 242p/o87005042016 [online] [citat 19.02.2023]. Disponibil: https://jcr.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/d09cfcc3-f0fb-e511-86a1-005056a5fb1a

145. Ordonanța judecătorească emisă la 20.05.2017 de către Judecătoria Drochia sediul Rîșcani în Dosarul nr. 2po – 42/17 [online] Disponibil: https://jdr.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/1c38f2bb-303d-e711-80d3-0050568b2c1f [Accesat 19.02.2023].

146. Ordonanța judecătorească emisă la 23.07.2019 de către Judecătoria Comrat sediul Ceadîr-Lunga, în Dosarul № 2p/o-33/2019 [online] [citat 19.02.2023]. Disponibil: https://jco.instante.justice.md/pigd_integration/pdf/9e0816b5-131e-49ea-9ae1-0d047abe3c7b
147. Ordonanța judecătorească emisă la 01.09.2020 de către Judecătoria Chișinău sediul Centru, în Dosarul nr. 2p/o-153/20 [online] Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/1a29c6fd-cb8a-493e-9781-06c05fcd2f8d [Accesat 19.02.2023].
148. Ordonanța judecătorească emisă la 09.09.2019 de către Judecătoria Chișinău (sediul Centru) în Dosarul nr. 2p/o-198/19 [online] [citat 15.11.2023]. Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/8a5472f0-cefd-4a29-ac5f-6d8456747c28
149. Ordonanța judecătorească emisă la 09.03.2020 de către Judecătoria Chișinău (sediul Centru) în Dosarul nr. 2p/o -39/20 [online] [citat 15.11.2023]. Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/ae851772-949b-4e01-a2d9-ec8e9e2ed6dfOrdonanța judecătorească emisă la 05.08.2020 de către Judecătoria Chișinău sediul Centru, în Dosarul nr. 2p/o-131/2020 [online] Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/6a4081d7-7974-4bce-a900-a06846c5d099 [Accesat 19.02.2023].
150. Ordonanța judecătorească emisă la 01.09.2020 de către Judecătoria Chișinău sediul Centru, în Dosarul nr. 2p/o-153/20 [online] [citat 19.02.2023]. Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/1a29c6fd-cb8a-493e-9781-06c05fcd2f8d
151. Ordonanța judecătorească emisă la 02.06.2021 de către Judecătoria Orhei sediul Rezina, în Dosarul nr. 2p/o-7/2021 [online] [citat 19.02.2023]. Disponibil: https://jor.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/5d7ccba4-a93a-49b1-a77c-08b99b357ba3
152. Ordonanța judecătorească emisă la 05.10.2022 de către Judecătoria Bălți sediul Central, în Dosarul nr. 2p/o-5/2022 [online] Disponibil: https://jbl.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/e42d26c6-0541-4e3e-bf14-2d8351ec99eb [104] [Accesat 19.02.2023].
153. Ordonanța judecătorească emisă la 24.07.2023 de către Judecătoria Cahul sediul Taraclia, în Dosarul nr. 2-23105293-15-2-2p/o-21072023.
154. Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice. Adoptat prin Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 2200 A (XXI) din 16 decembrie 1966, art. 9 alin. 4. În: Tratate internaționale la care Republica Moldova este parte. Vol. I. Chișinău, 1998, pp. 30-50. ISBN 9975-73-022-1
155. Pactul internațional cu privire le drepturile economice, sociale și culturale din 16 decembrie 1966. Adoptat prin Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 2200 A (XXI) din 16.12.1966, art. 9

alin. 4. În: Tratate internaționale la care Republica Moldova este parte. Vol. I. Chișinău, 1998, pp. 18-29. ISBN 9975-73-022-1.

156. PLOTNIC, O. Echilibrul contractelor de consum – un remediu al dezechilibrului. In: Integrare prin cercetare și inovare.: Științe juridice, Ed. Vol.2, 28-29 septembrie 2016, Chișinău. Chisinau, Republica Moldova: CEP USM, 2016, Vol.2, R, SJ, pp. 119-123. ISBN 978-9975-71-816-5.

157. Raportul Companiei Naționale de Asigurări în Medicină privind executarea fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală în anul 2022 [online] Disponibil: http://www.cnam.md/httpdocs/editorDir/file/RapoarteActivitate_anuale/2022/Raport%20privind%20executarea%20FAOAM%20in%20anul%202022%20rom.pdf [Accesat: 29.10.2023]

158. Raport privind activitatea Consiliului Superior al Magistraturii în anul 2013 [online] Disponibil: https://www.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=DSqLEgtIWpw%3D&tabid=202&language=ro-RO [Accesat: 30.10.2023]

159. Raport privind activitatea Consiliului Superior al Magistraturii în anul 2022 [online] Disponibil: https://www.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=RMB3zqjfmCU%3D&tabid=202&language=ro-RO [Accesat: 30.10.2023]

160. Recomandarea Comitetului de miniștri a Consiliului Europei nr. R (84) 5 din 28.02.1984 Cu privire la principiile procedurii civile pentru ameliorarea funcționării justiţiei. [online] [citat 21.04.2023]. Disponibil: https://www.justice.gov.sk/dokumenty/2021/05/RECOMMENDATION-No.-R-84-5.pdf

161. Recomandarea Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr. 26 privind imunitatea misiunilor diplomatice. [online] [citat 03.03.2023]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_rec_csj.php?id=44

162. Recomandarea nr. 36 Privind încasarea taxei de stat în cazul anulării ordonanţei si examinării pretenţiilor în procedură contencioasă [online] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_rec_csj.php?id=54 [Accesat: 24.10.2023]

163. Recomandarea Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr. 54 din 12.07.2013 „Cu privire la aplicarea corectă a normelor procedurale despre citarea participanţilor la proces”. [online] Disponibil: https://jurisprudenta.csj.md/search_rec_csj.php?id=79 [Accesat: 29.09.2023]

164. Regulamentul CEE, EURATOM nr. 1182/71 al Consiliului din 3 iunie 1971 privind stabilirea regulilor care se aplică termenelor, datelor și expirării termenelor. [online] [citat 26.03.2023]. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A31971R1182

165. Regulamentul (CE) Nr. 1896/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2006 de instituire a unei proceduri europene de somație de plată. În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 30.12.2006, L 399/1. [online] [citat 21.04.2023] Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2006/1896/oj
166. Regulamentul cu privire la eșalonarea stingerii datoriilor majorărilor de întîrziere (penalităților) faţă de bugetul asigurărilor sociale de stat, aprobat prin Ordinul Casei Naţionale de Asigurări Sociale nr. 98-A din 15.05.2015 [online] Disponibil: https://cnas.gov.md/public/files/Regulament_esalonare_a_datoriilor.pdf [Accesat: 20.10.2023]
167. Regulamentul privind Sistemul Național de Împrumut Interbibliotecar în Republica Moldova [online] Disponibil: http://bnrm.md/files/biblioteca/regulament_sistem_imprumut_interbibliotecar_aprobat_mc.pdf [Accesat: 20.06.2023]
168. Regulamentul privind prestarea serviciilor în Biblioteca Națională a Republicii Moldova, aprobat la 16.03.2020 [online] Disponibil: http://bnrm.md/files/biblioteca/Regulament%20pd%20serviciile%20prestate%20de%20BNRM.pdf [Accesat: 20.06.2023]
169. Regulile privind împrumutul de publicații din colecțiile Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, aprobat la 01.25.2017 [online] Disponibil: http://www.bnrm.md/index.php/biblioteca/despre-noi/documente [Accesat: 20.06.2023]
170. ROMANDAŞ, N., BOIŞTEANU, Ed. Repere privind statutul juridic al angajatorului în calitate de subiect al dreptului. În: Dezvoltare economică și cercetare, 18-19 martie 2021, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: Universitatea Cooperatist - Comercială din Moldova, 2021, pp. 162-173. ISBN 978-9975-81-058-6.
171. Standarde minime comune privind procedurile civile. Rezoluția Parlamentului European din 4 iulie 2017 cu recomandări adresate Comisiei referitoare la standarde comune minime privind procedura civilă în Uniunea Europeană (2015/2084(INL)) (2018/C 334/05) [online] [citat 21.04.2023] Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2018.334.01.0039.01.RON&toc=OJ:C:2018:334:TOC
172. Ucazul Prezidiului Sovietului Suprem al RSS Moldovenești nr. 4135-X cu privire la introducerea unor modificări și completări în unele acte legislative ale RSS Moldovenești.//Veștile Sovietului Suprem și ale Guvernului R.S.S.M., 1985, nr.2, art. 12
173. Ucazul Prezidiului Sovietului Suprem al RSS Moldovenești nr. 204-XI cu privire la modificarea într-o anumită măsură a modului de urmărire a pensiei alimentare pentru întreținerea copiilor minori.//Veștile Sovietului Suprem și ale Guvernului R.S.S.M., 1985, nr. 6, art. 66

174. BAIAS, Fl., BRICIU, A., CORNEL, Tr., CIOBANU, V. et.al.; coord., POP, P. Nouveau Code de procédure civile roumain: Traduction commentée.//Juriscope, Droit et sciences sociales, 2018, 574p.
175. CADIET, L, JEULAND, Em. Droit judiciaire privé. LexisNexis, 11e édition, 2020, EAN: 9782711031498. 1086p.
176. Civil Procedure Rules of United Kingdom 1998 [online] [citat 21.04.2023]. Disponibil: https://www.legislation.gov.uk/uksi/1998/3132/contents
177. CORNU, G., FOYER, J. Procédure civile.// PUF, Paris, 1996. EAN: 9782130480365. 779p.
178. Code de procédure civile de France [online] [citat 03.03.2023]. Disponibil: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070716/
179. Codice di Procedura Civile, Regio Decreto 28 ottobre 1940 , n. 1443 Codice di procedura civile. (040U1443)//Gazzetta Ufficiale n. 253 del 28.10.1940 [online] [citat 26.03.2023]. Disponibil: https://www.gazzettaufficiale.it/anteprima/codici/proceduraCivile
180. Consolidated version of the Treaty establishing the European Atomic Energy Community // Council of the European Union. — Brussels, 2012. — 12 november. [online] P. 1–5 [citat 20.04.2023] Disponibil: http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2012251%202009%20REV%205.
181. COUCHEZ, G. Procédure civile//Dalloz, 14e ed., 2006. 512p. EAN. 9782247069026.
182. Federal Rules of Civil Procedure// U.S. Government Publishing Office, Washington. 2023. 141p.
183. Federal Rules of Civil Procedure.//Legal Information Institute. Cornel Law School, Ithaca, New York. [online] [citat 21.04.2023]. Disponibil: https://www.law.cornell.edu/rules/frcp/rule_56
184. Dutch Code of Civil Procedure [online] [citat 26.03.2023]. Disponibil: http://www.dutchcivillaw.com/civilprocedureleg.htm
185. Gesetz vom 1. August 1895, über das gerichtliche Verfahren in bürgerlichen Rechtsstreitigkeiten (Zivilprozessordnung – ZPO). [online] [citat 26.03.2023]. Disponibil: https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001699
186. GOYARD-FABRE, S. Essai critique phénoménologique du droit. Librairie Klincksieck, Paris, 1972. 350p. ISBN-13: 978-2252013021
187. GUINCHARD, S., BANDRAC, M., LAGARDE, X., DOUCHY, M., Droit processuel, droit commun du procès.// Edition Dalloz, Paris, 2001, 962p. ISBN-13: 978-2247041213.

188. KRAMER, Xandra, E., The Dutch Kort Geding Procedure in an International Perspective: A Comparative View on Provisional Measures and Private International Law. X.E. Kramer.Deventer: Kluwer, 2001. [online] [citat 26.03.2023]. Disponibil: https://ssrn.com/abstract=1122344

189. Review Essay — Procedural Laws in Europe. Towards Harmonisation / by J. Bolt, M. Storme ed. // German Law J. — 2003. [online] Vol. 06. — № 4. — P. 817–826 [citat 20.04.2023] Disponibil: http://www.germanlawjournal.com/pdfs/Vol06No04/PDF_Vol_06_No_04_817-826_Developments_Bolt.pdf.

190. SADOVEI, N. Drept medical/Nicolae Sadovei; Universitatea de Stat din Moldova. Centrul Interuniversitar de Drept medical. Chișinău: CEP USM, 2020. 356 p. ISBN 978-9975-152-75-4.

191. Tampere European Council 15 and 16 October 1999 Presidency Conclusions // European Parlament. [online] [citat 20.04.2023] Disponibil: http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm.

192. VERGES, Et. Les principes directeurs du proces judiciaire. Etude d'une catégorie juridique: tz. de doct. în drept. Université de droit, d'économie et des sciences d'Aix-Marseille, 2000. 523 p.

193. ВЕРБІЦЬКА М.В., *Наказне провадження у цивільному процесі України*. Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2011. 21с.

194. ДИКА, А.О., Процесуальні особливості видачі судового наказу та вчинення виконавчого напису нотаріуса// Науковий юридичний журнал Правові новели № 3/2017, С. 201 [citat 19.04.2023]

195. ЄРОШЕНКО, О. Б. Проблеми розгляду вимог щодо стягнення нарахованої, але не виплаченої працівникові суми заробітної плати, в порядку наказного провадження.//Вісник Академії адвокатури України. 2011. - Число 2 (21) 2011.С.264 (с.59-64)

196. ІЗАРОВА, І.О, КОВТУН, А. А. Перспективи розвитку інституту наказного провадження у цивільному процесі України// Юридичний журнал «Право України» (україномовна версія) [online] Випуск 11/2014. С. 153-162

197. Положення про державний нотаріат від 20.04.23р.//Збір законів і розпоряджень робіт.-сел. Уряду України, 1923, № 13. С. 712.

198. Постанова від 9 серпня 1944 р. № 1016 Ради народних комісарів української РСР Про затвердження Положення про державний нотаріат і Переліку документів, на підставі яких вчиняються нотаріальні виконавчі написи на стягнення грошей та майна, [online]

[citat 21.04.2023] Disponibil:
https://ips.ligazakon.net/document/view/kp441016?an=2&ed=1944_08_09
199. Постанова від 26 грудня 1956 р. № 1536 Ради Міністрів Української РСР Про затвердження Положення про державний нотаріат Української РСР [online] [citat 20.04.2023] Disponibil: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1536-56-%D0%BF#Text
200. Проблеми теорії та практики цивільного судочинства: Монографія// КОМАРОВ, В.В., ТЕРТИШНІКОВ, В.І., БАРАНКОВА, В.В. та ін.; За заг. ред. професора КОМАРОВА, В.В.,// Харків юридичний, 2008. С.928
201. САПЕЙКО, Л., В. Розшук відповідача в цивільному процесі та компенсація витрат на його проведення//Форум права. 2011, № 3. С. 687-691.
202. Цивільний процесуальний кодекс України.//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 40-41, 42, ст. 492.
203. ШАБАЛІН, А. Виконання судового наказу в цивільному процесі України//Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. [online] 2014. - Вип. 1. С. 113-115. [citat 19.04.2023]. Disponibil:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Yur_2014_1_29
204. ШАБАЛИН, А. В. Приказное производство как институт современного гражданского процессуального права Украины// Веснік Магілевского дяржавного універсітэта імя А. А. Куляшова. Сер. D. Эканоміка, сацыялогія, права. 2013, № 2 (42). С. 67–74.
205.АКСЕНОВ, И.А., АСТАНИН, В.В., БАКУРОВА, Н.Н. и др.; под ред. ГУРЕЕВА, В.А. Настольная книга судебного пристава-исполнителя: учебно-практическое пособие.//М.: Статут, 2011. С. 585
206. Актуальные проблемы гражданского процессуального права: сборник материалов Международной научно-практической конференции, посвященной 80-летию со дня рождения доктора юридических наук, профессора, заслуженного деятеля науки Российской Федерации Александра Тимофеевича Боннера /отв. ред. МИХАЙЛОВ, С. М., ЩУКИН, А. И.. Москва: Проспект, 2017. С 320. ISBN 978-5-392-26088-1
207.АНДРОНОВ, Игорь. Приказное производство и судебный приказ в гражданском процессе Украины. În: Legea şi Viaţa. 2017, nr. 11/2(311), pp. 3-6. ISSN 2587-4365.
208. АНДРОНОВ, Иг. Виды судебных приказов в гражданском процессе Украины. În: Legea şi Viaţa. 2018, nr. 1/2(313), pp. 3-6. ISSN 2587-4365
209.АРГУНОВ, В. Н. Судебный приказ и исполнительная надпись.//«Российская юстиция», 1996, № 7.

210. АРСЕНИ, Иг. Актуальные аспекты оптимизации приказного производства в гражданском процесе Республики Молдова. În: Studii şi cercetări juridice. Partea 4. 2021. Chișinău, Republica Moldova. pp. 205-218. ISBN 978-9975-3201-1-5.

211.БОЖКО, А.П., КАВКАЕВА, Ю.А., РУДНЕВА, Ю.В., ФАДЕЕВ, А.В. О НЕКОТОРЫХ ПРОБЛЕМАХ ПРИКАЗНОГО ПРОИЗВОДСТВА//Вестник Волжского университета имени В.Н. Татищева № 3, том 1, [online]. 2019 [citat 19.04.2023]. Disponibil: https://cyberleninka.ru/article/n/o-nekotoryh-problemah-prikaznogo-proizvodstva/viewer

212. БРАНОВИЦКИЙ, К.Л. Информационные технологии в гражданском процессе Германии (сравнительно-правовой анализ): Дис. … канд. юрид. наук. Екатеринбург, 2009

213. БРАНОВИЦКИЙ, К.,Л. Сближение (гармонизация) гражданского процессуального права в рамках Европейского союза и на постсоветском пространстве (сравнительно-правовой аспект).//М.: Статут, 2018. С.399

214. ВАЛЕЕВ, Д. Х. Процессуальные гарантии прав граждан и организаций в исполнительном производстве.// Монография. Казань: Унипресс, 2001. С.164 ISBN 5-900044-77-7

215. ВАСИЛЬЕВ, А.А. Закон о преобразовании местнаго суда 15 июня 1912г.//С-Петербург, Издание Юридического Книжнаго Магазина В.П. Анисимова, 1913. С. 366

216. ВАСЬКОВСКИЙ, Е.В. Курс гражданского процесса. Т. 1: Субъекты и объекты процесса, процессуальные отношения и действия.//М.: Изд. Бр. Башмаковых, 1913. С. 683

217. ВАСЬКОВСКИЙ, Е.В. Учебник гражданского процесса.//М., 2014. С. 372

218. ВАСЬКОВСКИЙ, Е.В. Курс гражданского процесса. Субъекты и объекты процесса, процессуальные отношения и действия. (Классика гражданского процесса.) //М.: Статут, 2016. С. 624 ISBN 978-5-8354-1197- 9

219. ВЕРШИНИН, А. П. Выбор способа зашиты гражданских прав//СПб.:СФПК СПбГУ., 2000. С 384.

220. Вестник Омского Университета. Серия «ПРАВО». 2023. Т. 20, № 2 ISSN 1990-5173 С.128

221. ВИКУТ М.А. Гражданский процесс России: Учебник.// Юристъ, 2005, С. 480

222. ВЛАСОВ, А.А. Гражданский процесс Российской Федерации//М.: Юрайт-Издат, 2003. С. 584

223. ВОЛОЖАНИН, В.П. Гражданский процесс: учебник.//под ред. В.В. Яркова. 3-е изд. М.: БЕК, 2000. С. 483

224. ВОРОНОВ, А.Ф. Гражданский процесс. Эволюция диспозитивности// Изд. Статут, Москва, 2007. С. 149

225. ВОРОНОВ, А.Ф. Не могу поступаться принципами. Вестник Университета имени О.Е. Кутафина (МГЮА). № 12 (88), 2021; Выпуск Гражданское и административное судопроизводство. ISSN 2311-5998 С.258

226. ГОЛЬМСТЕН, А. Х. Учебник русскаго гражданскаго судопроизводства.//Издание пятое, исправленное и дополненное, Санкт-Петербург, типография М. Меркушева, Невский проспект № 8, 1913. С. 429

227. Гражданский процесс.//под ред. ЯРКОВА, В.В. 6-е изд., перераб. и доп. - М.: Волтерс Клувер, 2006. 703с.

228. Гражданский процессуальный кодекс Республики Беларусь № 238-З от 11 января 1999г. [online] [citat 03.03.2023]. Disponibil: https://etalonline.by/document/?regnum=hk9900238#&Article=26

229. Гражданский процессуальный кодекс Республики Казахстан № 377-V от 31 октября 2015 года. [online] [citat 03.03.2023]. Disponibil: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=34329053&pos=2255;-52#pos=2255;-52&sdoc_params=text%3D%25D0%25BF%25D1%2580%25D0%25B8%25D0%25BA%25D0%25B0%25D0%25B7%26mode%3Dindoc%26topic_id%3D34329053%26spos%3D1%26tSynonym%3D1%26tShort%3D1%26tSuffix%3D1&sdoc_pos=15

230. Гражданский процессуальный кодекс Российской Федерации № 138-ФЗ от 14.11.2002. [online] [citat 03.03.2023]. Disponibil: https://rulaws.ru/gpk-rf/

231. Гражданское процессуальное право: учебник.//под ред. М. С. Шакарян.- М.: Проспект, 2004. С. 584.

232. ГРОМОШИНА, Н.А. Дифференциация, унификация и упрощение в гражданском судопроизводстве.// Москва, Проспект, 2010. С. 236

233. ГРОМОШИНА, Н. А. Приказное производство как инструмент оптимизации цивилистического процесса // Законы России: опыт, анализ, практика. 2017. № 5. ISSN: 1992-8041

234. ГРОСМАНЪ, С. М. Местные законы Бессарабии: Полный систематический сборник местных бессарабских законов Арменопула, Донича, Соборной Грамоты Маврокордато и ручной книги о браках, с позднейшими узаконениями и разъяснениями//С.-Пб.: Типолит. А.Г. Розена (А.Е. Ландау), 1904. С.447

235. ЕФИМОВА, Ю. В. Специализация гражданско-процессуальной деятельности. Автореф. дис. … канд. юрид. наук. Саратов, 2005. С.25

236. **ЖОСАНУ, И.,** КРЕЦУ, В. Письменность концептуальный принцип приказного производства//Тенденции развития юридической науки на современном этапе: сборник

трудов международной конференции, посвященной 40-летию юридического факультета Кемеровского государственного университета//отв. ред.: Ю.Ф. Дружинина, Кемерово, 2015 С. 797

237. Закон СССР от 3 июля 1985 года, Ведомости ВС СССР, 1985, № 27, ст. 482

238. ИЗВАРИНА, А.Ф. Акты судов общей юрисдикции: Дис. … канд. юрид. наук. Москва, 1999

239. КАМЗИНА, Е., КАМЗИН, Н. Приказное судопроизводство как упрощенная форма гражданского процесса. Судебный приказ.//М.: 2011. С.80

240. КН. БАГРАТИОН-МУХРАНСКИЙ, К. А. О словесном суде и письменном производстве.//Журнал Министерства Юстиции.1862, № 4, Том XII. Санкт-Перербург, В Типографии Правительствующего Сената. С. 880

241. КОВАЛЕНКО, А. Г., МОХОВ, А. А., ФИЛИППОВ, П.М. Гражданский процесс. Учебник// Издательский дом «Инфра-М», Москва, 2008. С. 444

242. Комментарий к Гражданскому процессуальному кодексу Российской Федерации,// Издание третье, переработанное и дополненное, под общей редакцией В.И. НЕЧАЕВА

243. Комментарий к Гражданскому процессуальному кодексу Российской Федерации (постатейный).//Под редакцией Жилина, Г.,А. 5-е изд., перераб. и доп. - Проспект, 2010 г. С. 493

244. КОЖУХАРЪ, А.Н. Наличие спора о праве как предпосылка права на предъявление иска. Кишинев: Штиинца, 1970. С. 19-23

245. КРАШЕННИКОВ, П.В. Гражданское процессуальное право. Учебник // 2-е издание, переработанное и дополненное. Статут, Москва, 2022. С. 550

246. КРЕЦУ, В., **ЖОСАНУ, И.** К вопросу о самостоятельности приказного производства как отдельного вида гражданского судопроизводства// Teoria și practica administrării publice: materialele ale conferinței științifico-practice cu participare internațională, 22 mai 2015, pp. 227-230. //com. org.: Andrei Groza [et al.] - Chișinău, Academia de Administrare Publică, 2015. 481p. ISBN 978-9975-3019-3-0.

247. Комментарий к Гражданскому процессуальному кодексу Российской Федерации// Под ред. М.А. Викут. М.: Юрайт, 2017. С.426.

248. Комментарий к Гражданскому процессуальному кодексу Российской Федерации, Издание третье, переработанное и дополненное, Под общей редакцией заместителя Председателя Верховного Суда Российской Федерации В.И. НЕЧАЕВА, Москва, 2000.

249. КРЫМСКИЙ, Д.И. Упрощенные производства в гражданском процессе зарубежных стран// //Московский государственнный университет им. М.В, Ломоносова, Москва, 2011

250. КУЗНЕЦОВ, Е.Н. Право на исполнение судебных актов в Российской Федерации: Дис... доктора юридических наук. Екатеринбург, 2022, 440 с.
251. МАСЛЕННИКОВА, Н. И. Судебный приказ.//Российский юридический журнал, №. 3 [online]1996, [citat 20.04.2023]. Disponibil: http://www.ruzh.org/?q=ru/node/391&kodart=438
252. МУСИН, В.А, ЧЕЧИНА, Н.А., ЧЕЧОТ, Д.М. Гражданский процесс. Учебник// Издание третье, переработанное и дополненное. // Под ред. - М., ПБОЮЛ Гриженко, 2001. С. 544.
253. НЕНАШЕВ, М.М. Спор о праве и его место в гражданском процессе Автореф. дис. … канд. юрид. наук. Саратов, 2011
254. НИКИТИН, В.С. Некоторые вопросы приказного производствва//Арбитражный и гражданский процесс, 2008. № 7
255. НОВИЦКИЙ, И.Б. Римское правою учебник для ВУЗ-ов.//М.: ИКД Зерцало-М. 2003. С. 256
256. Нотариальное положение от 16 декабря 1925г.// Собр. узаконений и распоряжений рабоче-крест. Правительства Украины, 1925, № 102 С. 1052
257. ОСОКИНА, Г., Л. Гражданский процесс. Особенная часть.//Москва, изд. «Норма», 2007, С. 960
258. ОСОКИНА, Г., Л. Гражданский процесс. Общая часть.//2-е издание, изд. «Норма», Москва, 2008. С.748.
259. ПАПУЛОВА, З.А. Ускоренные формы рассмотрения дел в гражданском судопроизводстве// Екатеринбург, 2013
260. ПОПОВА, Ю.А. Теория процессуальных (судопроизводственных) форм реализации судебной властью функций правосудия (ретроспективный анализ)// Вестник гражданского процесса. - М.: ООО "Издат. дом В. Ема", 2012, № 2. - С. 10-36
261. Постановление Пленума Верховного Суда Российской Федерации № 62 от 27 декабря 2016г. «О некоторых вопросах применения судами положений Гражданского процессуального кодекса Российской Федерации и Арбитражного процессуального кодекса Российской Федерации о приказном производстве» [online] Disponibil: https://vsrf.ru/documents/own/8535/ [Accesat: 30.10.2023]
262. РЕШЕТНИКОВА, И.В., ЯРКОВ, В.В. Гражданский процесс. (Краткие учебные курсы юридических наук)/ 7-е издание, перераб. М.: Норма: Инфра-М, 2016. С. 304.
263. РЕШЕТНЯК, В.И., ЧЕРНЫХ, И.И. Заочное производство и судебный приказ в гражданском процессе// Москва, Городец, 1997

264. Судебные Уставы 20 ноября 1864 года, с изложением рассуждений на коих они основаны. Устав гражданского судопроизводства.//Типографія Втораго отдъленія Е.И.В. Канцеляріи. Санкт -Петербург, 1866. С.670

265. СЫСОЕВ, Д.В. Стадии гражданского процесса в приказном производстве.//Право Беларуси, 2005г., № 2 [online] Disponibil: http://www.kaznachey.com/doc/7FXg4wnGRQv/ [Accesat: 30.10.2023]

266. ТКАЧУК, О. Проблемные вопросы упрощения судебных процедур в гражданском судопроизводстве Украины. În: Legea şi Viaţa. 2016, nr. 4/2(292), pp. 68-71. ISSN 2587-4365.

267. ТОЛЧЕЕВ, Н. Настольная книга судьи по гражданским делам.//Изд. Проспект, 2008. С. 656

268. ТУМАНОВ, Д.А. Приказное производство в настоящее время: процесс или фикция процесса // Журнал российского права, 2008, № 7. С. 71-72

269. ТУМАНОВ, Д. А. Еще раз о том, является ли судебный приказ актом правосудия, или Размышления о сущности правосудия // Законы России: опыт, анализ, практика. 2016. № 9.

270. ТРЕУШНИКОВ, М.К. Гражданский процесс: Учебник//5-е издание, переработанное и дополненное. Мщсква, Статут, 2014. С. 481

271. Указ Президиума Верховного Совета СССР от 17 декабря 1973г. № 5206-VIII о признании утратившими силу законодательных актов СССР в связи с принятием закона СССР "О государственном нотариате", с изм. и доп., внесенными Указом Президиума ВС СССР от 16.02.1979//Ведомости ВС СССР, 1979, № 8, ст. 121

272. Федеральный закон от 07.07.2003 N 126-ФЗ (ред. от 18.03.2023) "О связи" [online] [citat 12.03.2023]. Disponibil: https://fzakon.ru/laws/federalnyy-zakon-ot-07.07.2003-n-126-fz/

273. ЧЕРЕМИН, М.А. Приказное производство в российском гражданском процессе//Москва, ООО «Городец-издат», 2001, С.172

274. ЧУРПИТА, А. Процессуальный статус заявителей и взыскателей по делам о защите семейных прав и интересов, которые рассматриваются в порядке неискового гражданского судопроизводства. În: Legea şi Viaţa. 2015, nr. 9/2(285), pp. 100-104. ISSN 2587-4365.

275. ЯРКОВ, В.В. Судебно-приказной порядок получения платежа по векселю// Бюллетень нотариальной практики, 2003, № 1.

ANEXE

Anexa 1. Datele statistice privind cererile de eliberare a ordonanțelor judecătorești depuse în instanțele judecătorești din Republica Moldova în anii 2016-2022

În urma rapoartelor statistice despre activitatea judecătoriilor din prima instanţă privind examinarea dosarelor civile în ordinea procedurii în ordonanță, s-a constatat, o tendință constantă de descreștere a numărului cererilor adresate instanțelor de judecată în procedura în ordonanță. Astfel, în anul 2016 au fost depuse 10273 de cereri de eliberare a ordonanței judecătorești; în 2017 au fost depuse 8237 de cereri de eliberare a ordonanței judecătorești, ceea ce este cu 20% mai puțin decît în anul precedent; în anul 2018 au fost depuse 5386 de cereri de eliberare a ordonanței judecătorești, ceea ce este cu 35% mai puțin față de anul precedent; în anul 2019 au fost depuse 3817 de cereri de eliberare a ordonanței judecătorești, cu 29% mai puțin față de anul precedent; în anul 2020 au fost depuse 2390 de cereri de eliberare a ordonanței judecătorești, cu 37% mai puțin față de anul precedent; în anul 2021 au fost depuse 1020 de cereri de eliberare a ordonanței judecătorești, cu 57% mai puțin față de anul precedent; iar în anul 2022 au fost depuse 1003 de cereri de eliberare a ordonanței judecătorești, ceea ce este cu 2% mai puțin față de anul precedent.

Datele analizate sunt prezentate în Figura A1.1

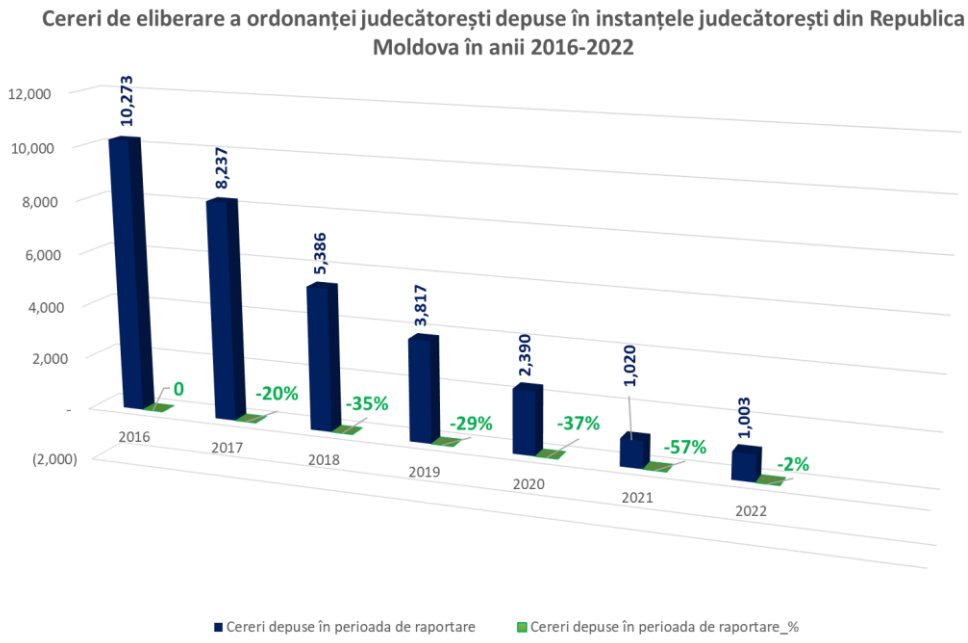

Figura A1.1 Cereri de eliberare a ordonanțelor judecătorești depuse în instanțele judecătorești din Republica Moldova în anii 2016-2022

Anexa 2. Cereri de eliberare a ordonanței judecătorești examinate de instanțele judecătorești din Republica Moldova în anii 2016-2022

În urma analizei practicii judiciare generalizate cu privire la cauzele civile judecate în procedura în ordonanță (art. 344-354 CPC al RM) în anii 2016-2022, s-a constatat atît o diminuare a numărului cererilor de eliberare a ordonanței judecătorești depuse în instanța de judecată, cît și a numărului în descreștere continuă a ordonanțelor judecătorești anulate. Astfel, dacă în anul 2016 din totalul de 7122 de cereri examinate au fost anulate 156 ordonanțe (2,19%), începînd cu anul 2017 numărul de ordonanțe anulate scade semnificativ și se menține la un nivel redus, inclusiv pînă în prezent: în anul 2017 din 6056 de cereri examinate au fost anulate 32 de ordonanțe (0,53%); în anul 2018 din 4057 de cereri examinate au fost anulate 13 de ordonanțe (0,32%); în anul 2019 din 3227 de cereri examinate au fost anulate doar 3 de ordonanțe (0,09%); în anul 2020 din 2019 de cereri examinate au fost anulate 15 ordonanțe (0,74%); în anul 2021 din 830 de cereri examinate au fost anulate doar 25 de ordonanțe; iar în anul 2022 din 713 de cereri examinate au fost anulate 21 de ordonanțe (2,94%).

Datele reținute sunt prezentate în Figura A2.1

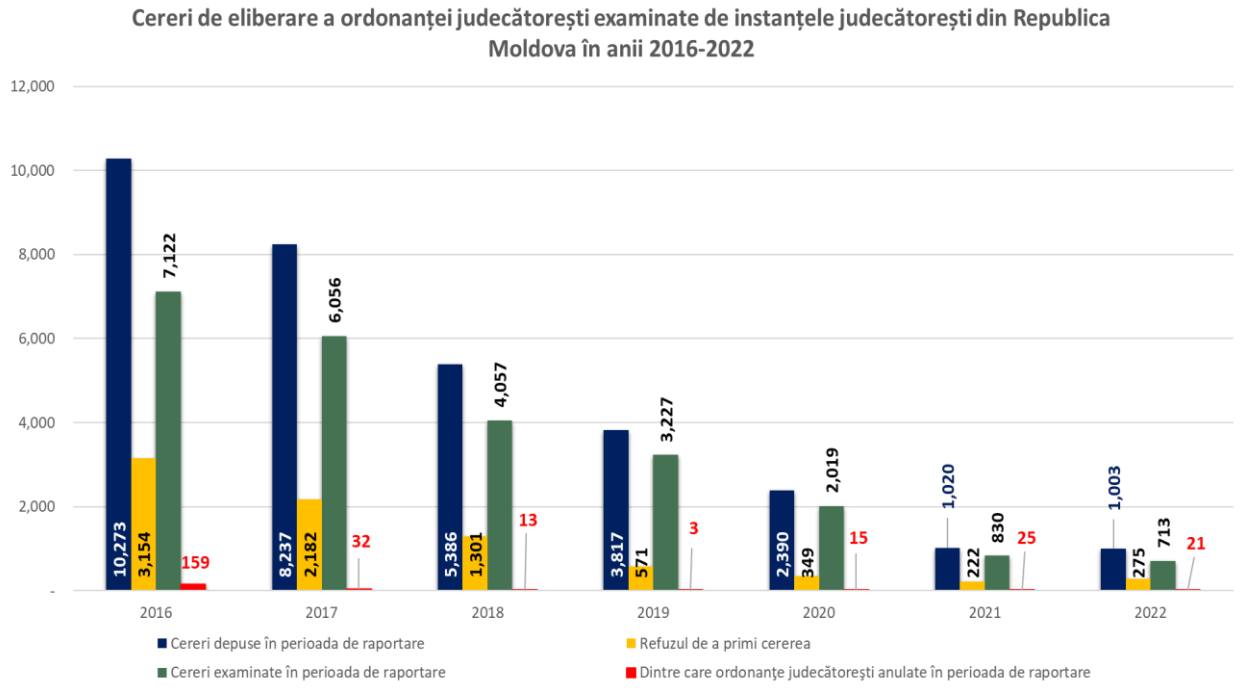

Figura A2.1 Cereri de eliberare a ordonanței judecătorești examinate de instanțele judecătorești din Republica Moldova în anii 2016-2022

Anexa 3. Numărul cererilor de eliberare a ordonanței judecătorești depuse în instanțele judecătorești din Republica Moldova în perioada 2016-2022 în funcție de categoria pretenției (art. 345 al CPC al RM)

În baza analizei datelor statistice generalizate privind cauzele civile judecate în procedura în ordonanță în anii 2016-2022, s-a constatat că cel mai mare număr de cereri a fost depus în temeiul art. 345 lit. e) al CPC al RM – pretenții ce urmăresc perceperea salariului sau unor alte drepturi calculate, dar neplătite salariatului, în total 5475 cereri; urmat de pretențiile depuse în temeiul art. 345 lit. b) al CPC al RM – ce rezultă dintr-un act juridic încheiat printr-un înscris simplu, iar legea nu dispune altfel, în total, 4011 cereri; iar apoi, de pretențiile depuse în temeiul art. 345 lit. d) al CPC al RM – ţine de încasarea pensiei de întreţinere a copilului minor care nu necesită stabilirea paternităţii, contestarea paternităţii (maternităţii) sau atragerea în proces a unor alte persoane interesate, în total, 2029 de cereri. O parte din pretenții de la art. 345 al CPC al RM, nu este detaliată în rapoartele statistice, fiind generalizate la categoria ”Alte categorii de cauze”, însumînd pentru anii 2016-2022, în total, 14233 de cereri, aici incluzîndu-se categoriile de pretenții stipulate la art. 345 lit. m) - rezultă din prevederile art. 99 alin. (4) din CEx al RM; lit. p) – este înaintată de instituţia penitenciară privind încasarea cheltuielilor de escortă a deţinuţilor în şedinţe de judecată în cauze civile; lit. r) – este înaintată de persoana care a primit sau a cumpărat un bun, dacă se referă la evacuarea persoanelor din bunul imobil transmis sau vîndut de executorul judecătoresc, cu confirmarea acestui fapt de către instanţa de judecată.

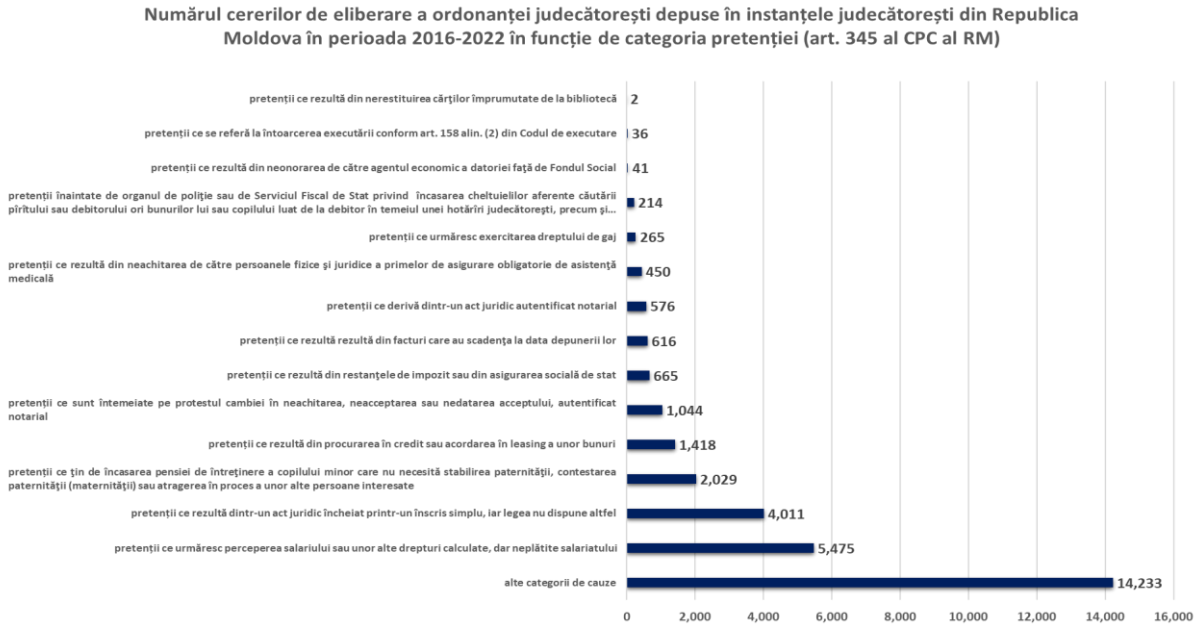

Figura A3.1 Numărul cererilor de eliberare a ordonanței judecătorești depuse în instanțele judecătorești din Republica Moldova în perioada 2016-2022 în funcție de categoria pretenției (art. 345 al CPC al RM)

Anexa 4. Proiectul Capitolului XXXV al Codului de procedură civilă al Republicii Moldova

Capitolul XXXV

PROCEDURA ÎN ORDONANŢĂ

(PROCEDURA SIMPLIFICATĂ)

Articolul 344. Ordonanţa judecătorească

(1) Ordonanţa judecătorească este o dispoziţie dată unipersonal de judecător, în baza documentelor prezentate de creditor, privind încasarea de sume băneşti sau revendicarea de bunuri de la debitor în pretențiile specificate la art.345.

(2) Ordonanţa judecătorească reprezintă un act executoriu care se îndeplineşte în modul stabilit pentru executarea actelor judecătoreşti.

Articolul 345. Pretențiile în al căror temei se emite ordonanţă judecătorească

Se emite ordonanţă judecătorească în cazul în care pretenţia:

a) derivă dintr-un act juridic autentificat notarial;

b) rezultă dintr-un act juridic încheiat printr-un înscris simplu, iar legea nu dispune altfel;

c) este întemeiată pe protestul cambiei în neachitarea, neacceptarea sau nedatarea acceptului, autentificat notarial;

d) pretenția ţine de încasarea pensiei de întreţinere a copilului minor care nu necesită stabilirea paternităţii sau atragerea în proces a unor alte persoane interesate, iar pe rolul instanței de judecată nu se află o cerere privind contestarea paternităţii (maternităţii) acestui copilul;

e) urmăreşte perceperea salariului sau unor alte drepturi calculate, dar neplătite salariatului;

e^{1}) urmărește perceperea prestațiilor sociale calculate, dar neplătite beneficiarului;

f) este înaintată de organul de poliţie sau de Serviciul Fiscal de Stat privind încasarea cheltuielilor aferente căutării pîrîtului sau debitorului ori bunurilor lui sau copilului luat de la debitor în temeiul unei hotărîri judecătoreşti, precum şi a cheltuielilor de păstrare a bunurilor sechestrate de la debitor şi a bunurilor debitorului evacuat din locuinţă;

g) rezultă din procurarea în credit sau acordarea în leasing a unor bunuri;

h) rezultă din nerestituirea documentelor de bibliotecă împrumutate de la bibliotecă;

i) rezultă din neonorarea obligațiilor prevăzute de legislația cu privire la asigurările sociale de stat;

j) rezultă din restanțele de impozit, accize și/sau taxe;

k) urmăreşte exercitarea dreptului de gaj;

l) rezultă din neachitarea de către persoanele fizice şi juridice a primelor de asigurare obligatorie de asistenţă medicală.

m) rezultă din prevederile art. 99 alin. (4) din Codul de executare;

n) rezultă din facturi scadente;

o) se referă la întoarcerea executării conform art. 158 alin. (2) din Codul de executare;

p) este înaintată de instituţia penitenciară privind încasarea cheltuielilor de escortă a deţinuţilor în şedinţe de judecată în cauze civile;

r) este înaintată de persoana care a primit sau a cumpărat un bun, dacă se referă la evacuarea persoanelor, inclusiv a bunurilor, din bunul imobil transmis sau vîndut de executorul judecătoresc, cu confirmarea acestui fapt de către instanţa de judecată.

Articolul 346. Depunerea cererii şi plata taxei de stat și a taxei de timbru

(1) Cererea de eliberare a ordonanţei judecătoreşti se depune în instanţă potrivit regulilor de competență jurisdicţională stabilite la cap. IV, după respectarea procedurii prealabile.

(1^1) Odată cu depunerea cererii de eliberare a ordonanței judecătorești, sau ulterior pe parcursul examinării cauzei în procedura în ordonanță, părțile pot depune cerere de asigurare a acțiunii conform cap. XIII.

(2) Cererea de eliberare a ordonanţei judecătoreşti se impune cu taxă de stat în mărimea stabilită pentru cererea de chemare în judecată în acţiune civilă, precum și cu taxă de timbru în mărimea prevăzută de Legea taxei de stat nr. 213/2023. (3) În cazul în care cererea creditorului nu este acceptată, taxa de stat i se restituie.

(4) În caz de anulare a ordonanţei judecătoreşti, taxa de stat plătită de creditor se trece în contul taxei pentru înaintarea acţiunii.

Articolul 347. Cuprinsul cererii

(1) Cererea de eliberare a ordonanţei judecătoreşti se depune în scris. În ea se indică:

a) instanţa în care se depune cererea;

b) numele sau denumirea creditorului, domiciliul ori sediul lui, numărul de identificare de stat (IDNO) – pentru persoane juridice și întreprinzători individuali și numărul de identificare personal (IDNP) – pentru persoane fizice; dacă creditorul este o persoană juridică, datele bancare, numele reprezentantului şi adresa lui, în cazul în care cererea se depune de reprezentant dacă creditorul locuiește în străinătate, adresa din Republica Moldova unde urmează a i se face comunicările despre proces;

b[1]) numărul de telefon şi alte date de contact ale creditorului persoană fizică; numărul de telefon, adresa electronică înregistrată în Programul integrat de gestionare a dosarelor şi alte date de contact ale creditorului persoană juridică;

c) numele sau denumirea debitorului, domiciliul ori sediul, numărul de identificare de stat (IDNO) – pentru persoane juridice și întreprinzători individuali și numărul de identificare personal (IDNP) – pentru persoane fizice; suplimentar, în cazul înaintării pretenției în temeiul art. 345 lit. d), se va indica și ultimul loc de muncă al debitorului cunoscut de către creditor;

c[1]) numărul de telefon, numărul de fax, poșta electronică sau alte date de contact ale debitorului, în cazul în care creditorul dispune de aceste date;

d) pretenţia creditorului şi circumstanţele pe care se întemeiază;

e) valoarea acțiunii;

f) în cadrul revendicării unui bun, în cerere se indică valoarea acestuia;

g) documentele anexate la cerere care confirmă temeinicia pretenției.

(2) Cererea se semnează de creditor sau de reprezentantul lui. Dacă se depune de către reprezentant, la cerere se anexează documentul care atestă împuternicirile acestuia, autentificat în modul stabilit de lege.

Articolul 347[1]. Actele care se anexează la cererea de eliberare a ordonanței judecătorești

La cererea de eliberare a ordonanței judecătorești se anexează:

a) cîte un rînd de copii de pe cererea de eliberare a ordonanței judecătorești şi de pe înscrisuri, certificate de către creditor, pe proprie răspundere, pentru debitor și pentru instanţă. Copiile vor fi certificate de către creditor pentru conformitate cu originalul. Dacă înscrisurile şi cererea de eliberare a ordonanței judecătorești sînt făcute într-o limbă străină, creditorul va prezenta traducerea lor în modul stabilit de lege;

b) copia de pe actul de identitate al creditorului persoană fizică;

c) dovada de plată a taxei de stat și a taxei de timbru;

d) documentele care certifică circumstanţele pe care reclamantul își întemeiază pretenţia;

e) documentele care confirmă respectarea procedurii prealabile sesizării instanţei;

f) documentul ce legalizează împuternicirile reprezentantului.

Articolul 347[2]. Declarațiile de recuzare şi de abținere de la judecată în procedura în ordonanță

(1) Dacă există temeiurile specificate la art. 50 şi 51 ale CPC al RM, judecătorul, interpretul, grefierul sînt obligați să se abțină de la judecată. Recuzarea este examinată din oficiu de către instanţă sau poate fi înaintată de către părțile sau participanții la proces – persoanele care, în conformitate cu art.7 alin. (2) și art.73 ale CPC al RM, sînt împuternicite să adreseze în instanţă cereri în apărarea drepturilor, libertăților şi intereselor legitime ale unor alte persoane.

(2) Propunerea de recuzare şi de abținere de la judecată se face în scris pentru fiecare în parte, trebuie să fie motivată şi prezentată instanței pînă la începerea examinării cauzei în fond. Cererea de recuzare şi cererea de abținere de la judecată pot fi înaintate mai tîrziu doar dacă autorul lor a aflat de existenţa temeiului recuzării sau abținerii după ce a început judecarea cauzei în fond.

(3) Dacă temeiurile recuzării i-au devenit cunoscute după ce a început judecarea cauzei în fond, instanţa este obligată să le comunice președintelui instanței de judecată pentru soluționarea recuzării.

(4) Procedura soluționării cererii de abținere de la judecată şi efectele admiterii ei se determină conform prevederilor art. 53 şi 54 din prezentul cod.

(5) În proces nu se admite înaintarea repetată a recuzării aceluiași judecător şi pentru aceleași motive dacă anterior recuzarea lui a fost respinsă. De asemenea, nu se admite: recuzarea judecătorului din suspiciune în imparțialitatea lui dacă nu sînt cunoscute temeiurile de drept şi de fapt pentru înaintarea recuzării; recuzarea judecătorului căruia i s-a încredințat verificarea temeiniciei recuzării declarate unui alt judecător; recuzarea judecătorului care nu este implicat în examinarea cauzei. Cererea de recuzare depusă contrar prevederilor prezentului alineat în care se invocă alte motive decît cele prevăzute la art. 50 și 51 din acest cod nu se examinează și se anexează la materialele dosarului printr-o încheiere protocolară.

Articolul 347[3]. Procedura de soluționare a cererii de recuzare în procedura în ordonanță

(1) Propunerea de recuzare se examinează de instanţa sesizată cu cererea de eliberare a ordonanței judecătorești. Instanța examinează explicațiile scrise ale persoanei a cărei recuzare se solicită, dacă

acestea au fost depuse, şi examinează opinia scrisă a participanţilor la proces. Instanța de judecată este în drept să citeze participanții la proces în ședința de judecată pentru a se expune cu privire la propunerea de recuzare formulată. Nu se admite interogarea ca mijloc de dovadă a motivelor de recuzare, nici efectuarea unor acte de procedură.

(2) Cererea de recuzare se distribuie spre soluționare în mod aleatoriu prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor și se examinează în cel mult 3 zile lucrătoare din momentul repartizării, perioadă pe parcursul căreia cauza nu este examinată.

(3) Dacă, din motivul recuzării, în instanţa sesizată cu cererea de eliberare a ordonanței judecătorești nu poate fi repartizată niciunui alt judecător, cererea de recuzare se va judeca de către curtea de apel în circumscripția căreia se află judecătoria respectivă.

(4) Recuzarea interpretului şi grefierului se examinează de instanţa care judecă cauza.

(5) Instanţa decide asupra recuzării în camera de deliberare printr-o încheiere motivată, care nu se supune niciunei căi de atac.

Articolul 347[4]. Efectele admiterii cererii de recuzare în procedura în ordonanță

(1) Dacă cererea de recuzare a fost admisă de instanţa sesizată, cauza se examinează de un alt judecător. În cazul neadmiterii cererii, cauza se examinează de judecătorul desemnat.

(2) Dacă curtea de apel învestită cu dreptul de a examina cererea de recuzare în procedura în ordonanță prevăzută de art. 53 alin. (3) din prezentul cod găsește că cererea de recuzare este întemeiată, va dispune trimiterea cauzei la o instanţă de același grad, iar în cazul imposibilității o va reține în examinarea sa.

(3) În cazul respingerii cererii, cauza se va restitui spre judecare instanţei inițiale.

(4) În încheierea prin care s-a admis recuzarea se precizează în ce măsură actele îndeplinite de judecătorul recuzat urmează să fie menținute.

Articolul 348. Refuzul de a primi cererea

(1) Judecătorul refuză să primească cererea de eliberare a ordonanţei judecătoreşti din motivele consemnate la art. 169.

(2) În cazul refuzului de a primi cererea, judecătorul emite, în termen de 5 zile de la depunerea ei în judecată, o încheiere, care poate fi atacată cu recurs în termen de 10 zile.

Articolul 348[1]. Restituirea cererii de eliberare a ordonanței judecătorești

(1) Judecătorul restituie cererea de eliberare a ordonanței judecătorești dacă:

a) instanţa nu este competentă să judece cauza;

b) cererea a fost depusă de o persoană care, în cauza civilă respectivă, nu are capacitate de exercițiu al drepturilor procedurale civile;

c) cererea nu este semnată ori este semnată de o persoană neîmputernicită de a o semna ori este semnată fără a se indica funcția semnatarului;

d) cererea a fost depusă în numele persoanei interesate de către o persoană neîmputernicită de a porni şi a susține procesul;

e) la aceeași instanţă sau la o alta, se află în judecată un litigiu între aceleași părți, asupra aceluiași obiect şi având aceleași temeiuri;

f) creditorul își retrage cererea înainte de emiterea încheierii privind intentarea procesului.

(2) Cererea de eliberare a ordonanței judecătorești se restituie printr-o încheiere motivată, în care judecătorul indică instanţa unde trebuie să se adreseze creditorul, dacă cauza nu este de competența instanţei respective, sau modalitatea de înlăturare a circumstanțelor ce împiedică intentarea procesului.

(3) În decursul a 3 zile de la data repartizării cererii de eliberare a ordonanței judecătorești, judecătorul dispune, printr-o încheiere, restituirea cererii şi remite creditorului încheierea şi cererea cu toate documentele anexate.

(4) Restituirea cererii de eliberare a ordonanței judecătorești nu exclude posibilitatea adresării repetate în judecată a aceluiași creditor, cu aceeași acţiune, împotriva aceluiași debitor, cu același obiect şi aceleași temeiuri dacă creditorul a lichidat încălcările.

(5) Încheierea prin care instanţa judecătorească restituie cererea în temeiul alin. (1) lit. a), b) și e) poate fi atacată cu recurs.”

Articolul 349. Lichidarea neajunsurilor din cerere

(1) Dacă cererea nu corespunde prevederilor art.347 ori nu s-a plătit taxă de stat și taxa de timbru, judecătorul nu dă curs cererii şi, printr-o încheiere, stabilește un termen de lichidare a neajunsurilor din cerere sau de plată a taxei de stat și a taxei de timbru.

(2) Dacă, în conformitate cu indicațiile judecătorului şi în termenul stabilit, creditorul îndeplineşte cerințele enumerate la art.347 şi plătește taxă de stat și taxă de timbru, cererea este considerată depusă în ziua prezentării inițiale în judecată. În caz contrar, judecătorul emite o încheiere de restituire a cererii, care poate fi atacată cu recurs.

Articolul 350. Examinarea cererii

(1) Ordonanţa judecătorească se emite de judecător după examinarea cauzei în fond, fără citarea părţilor pentru explicaţii, fără dezbateri judiciare şi fără întocmire de proces-verbal.

(2) Ordonanţa judecătorească se eliberează în termen de 5 zile de la data depunerii cererii în judecată.

(3) În cazul în care judecătorul constată imposibilitatea citării legale a debitorului în cadrul procedurii în ordonanță, sau temei de refuz de eliberare a ordonanței judecătorești, sau temei de admitere a obiecțiilor debitorului, în termen de 24 de ore, prin încheiere motivată care poate fi atacată odată cu fondul, transmite din oficiu cererea de eliberare a ordonanței judecătorești în procedura în acțiune civilă. Cererea urmează să fie repartizată, în termen de 24 de ore, judecătorului sau, după caz, completului de judecată în mod aleatoriu, prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor.

(3^1) Judecătorul cărui i-a fost repartizată cererea, emite, în cel mult 3 zile de la repartizarea cererii, o încheiere pentru a nu se da curs cererii, comunicîndu-i persoanei care a depus cererea anterior în procedura în ordonanță, necorespunderile de formă și conținut prevederilor art. 166 și art. 167 şi acordîndu-i un termen rezonabil pentru lichidarea neajunsurilor.

(3^2) Dacă persoana care a depus cererea îndeplineşte în termen toate cerințele enumerate în încheierea judecătorului, cererea se consideră depusă la data prezentării inițiale în judecată. În caz contrar, ea nu se consideră depusă şi, împreună cu actele anexate, se restituie reclamantului printr-o încheiere judecătorească ce poate fi atacată cu recurs.

Articolul 350^1. Refuzul de a elibera ordonanța judecătorească

(1) Judecătorul refuză să elibereze ordonanța judecătorească dacă:

a) pretenţia nu rezultă din art. 345;

a^1) pretenția este formulată față de mai mulți debitori;

b) debitorul este în afara jurisdicției instanţelor judecătoreşti ale Republicii Moldova;

c) nu sînt prezentate documentele care confirmă pretenţia creditorului;

d) din cerere şi/sau din alte documente prezentate se constată existenţa unui litigiu de drept care poate fi soluționat în procedură de acțiune civilă;

e) nu s-a respectat procedura prealabilă de soluționare a cauzei.

(2) În cazul refuzului de a elibera ordonanța judecătorească, judecătorul emite, în termen de 5 zile de la depunerea ei în judecată, o încheiere, care poate fi atacată cu recurs în termen de 10 zile.

(3) Refuzul de a elibera ordonanţa judecătorească exclude posibilitatea creditorului de a se adresa în procedura în ordonanță cu aceeași pretenție, pe același temei și contra aceluiași debitor, însă nu împiedică creditorul să înainteze pretențiile sale în procedură de examinare a acţiunii civile. În acest caz, taxa de stat plătită de creditor se trece în contul taxei de înaintare a acţiunii civile.

Articolul 351. Cuprinsul ordonanţei judecătoreşti

(1) În ordonanţa judecătorească se indică:

a) numărul dosarului şi data eliberării ordonanţei;

b) instanţa, numele judecătorului care a eliberat ordonanţa;

c) numele sau denumirea creditorului, domiciliul sau sediul, numărul de identificare de stat (IDNO) – pentru persoane juridice și întreprinzători individuali, numărul de identificare personal (IDNP) – pentru persoane fizice; dacă creditorul este o persoană juridică, datele bancare, numele reprezentantului şi adresa lui, în cazul în care cererea a fost depusă de reprezentant, dacă creditorul locuiește în străinătate, adresa din Republica Moldova indicată în cererea de eliberare a ordonanței judecătorești;

d) numele sau denumirea debitorului, domiciliul sau sediul, numărul de identificare de stat (IDNO) – pentru persoane juridice și întreprinzători individuali, numărul de identificare personal (IDNP) – pentru persoane fizice; dacă debitorul este o persoană juridică, datele bancare;

e) legea în al cărei temei este admisă pretenţia creditorului;

f) suma ce urmează a fi încasată sau bunul ce urmează a fi revendicat, valoarea lui;

g) despăgubirile şi penalităţile care sînt solicitate de creditor şi care urmează să fie încasate în temeiul legii sau al contractului;

h) taxa de stat plătită de debitor în favoarea creditorului sau a statului;

i) termenul şi modul de contestare a ordonanţei judecătoreşti.

(2) În ordonanţa de încasare a pensiei de întreţinere a copilului minor, în afară de datele menționate la alin.(1) lit. a), b), c), d), e) şi h), se indică și ultimul loc de muncă al debitorului, numele şi data naşterii fiecărui copil pentru care se încasează pensie de întreţinere, sumele ce urmează a fi încasate lunar şi termenul lor de încasare.

(3) Ordonanţa judecătorească se scrie pe blanchetă şi se semnează de emitent.

Articolul 352. Expedierea către debitor a copiei de pe ordonanţa judecătorească

(1) După eliberarea ordonanţei, judecătorul trimite debitorului, cel tîrziu a doua zi, printr-o scrisoare recomandată cu recipisă, copia de pe ordonanţă şi de pe documentele anexate la cererea de eliberare a ordonanței judecătorești prezentate de către creditor.

(2) În decursul a 10 zile de la primirea copiei de pe ordonanţă, debitorul este în drept să înainteze, prin intermediul oricăror mijloace de comunicare ce asigură veridicitatea obiecţiilor şi primirea lor la timp, în instanţa care a eliberat ordonanţa, obiecţiile sale motivate împotriva pretenţiilor admise, anexînd documentele ce le confirmă.

(3) În cazul depunerii obiecţiilor peste termenul stabilit de lege, la cererea debitorului, judecătorul va soluționa chestiunea de restabilire a debitorului în termenul pentru depunerea obiecțiilor în condiţiile art. 116 alin. (1), (2), (3) și (5).

Repunerea în termen a debitorului nu poate fi dispusă decît în cazul în care debitorul şi-a exercitat dreptul la depunerea obiecțiilor înainte de împlinirea termenului de 10 de zile, calculat din ziua în care a cunoscut sau trebuia să cunoască încetarea motivelor care justifică depășirea termenului de procedură.

Concomitent cu soluționarea chestiunii privind repunerea în termen, judecătorul este în drept să suspende, pînă la examinarea obiecţiilor, executarea ordonanţei judecătorești care încă nu a fost pusă în executare.

Suspendarea ordonanței judecătorești care a fost pusă în executare nu se admite. Însă dacă instanța î-l va repune în termen pe debitor, va admite obiecțiile debitorului și va anula ordonanța judecătorească deja executată deplin sau parțial, debitorul se va putea adresa cu cerere potrivit art.157 din Codul de executare al Republicii Moldova, referitor la întoarcerea executării, cu excepţia cazurilor cînd întoarcerea executării este limitată.

(4) Instanţa care a emis ordonanţa examinează obiecţiile debitorului fără citarea părţilor, fără a încheia proces-verbal şi se limitează la admisibilitatea obiecţiilor din punct de vedere al temeiniciei şi veridicității.

(5) Instanța de judecată este în drept să citeze debitorul și creditorul în ședința de judecată pentru a se expune cu privire la obiecțiile formulate. În acest caz, se întocmește un proces-verbal și se înregistrează audio ședința de judecată, în condiţiile prezentului cod.

Articolul 353. Anularea ordonanţei judecătoreşti

(1) În termen de 5 zile de la data depunerii obiecțiilor conform art. 352 alin. (2) sau examinării obiecţiilor conform art. 352 alin. (5), judecătorul care a emis ordonanţa dispune, prin încheiere, admiterea obiecţiilor debitorului, dacă acestea sînt temeinice şi veridice, şi anularea ordonanţei sau dispune respingerea obiecţiilor.

Încheierea de admitere a obiecţiilor debitorului şi anulare a ordonanţei și încheierea de respingere a obiecţiilor debitorului pot fi atacate cu recurs în termen de 10 zile.

(2) În încheierea de anulare a ordonanţei, judecătorul lămurește că pretenţia creditorului poate fi înaintată debitorului în procedură de examinare a acţiunii civile. Copia de pe încheierea de anulare a ordonanţei judecătoreşti se expediază părţilor în cel mult 3 zile de la data pronunțării încheierii.

(3) În cazul anulării ordonanţei deja executate sau executate parțial şi neadresării creditorului cu acţiune în procedura generală, debitorul nu este lipsit de dreptul de a se adresa cu cerere potrivit art.159 din Codul de executare al Republicii Moldova.

(4) În cazul în care obiecţiile nu se referă la fondul cauzei, judecătorul va emite o încheiere despre refuzul de anulare a ordonanţei. Încheierea respectivă poate fi atacată cu recurs în termen de 10 zile.

Articolul 354. Eliberarea ordonanţei judecătoreşti creditorului

(1) Dacă, în termenul stabilit la art. 352, instanţa judecătorească nu primește din partea debitorului obiecţii motivate sau dacă debitorul este de acord cu pretențiile creditorului, judecătorul eliberează creditorului un al doilea exemplar de ordonanţă judecătorească, care este cu executare imediată, certificîndu-l cu sigiliul instanței. Judecătorul nu va elibera creditorului al doilea exemplar de ordonanță dacă lipsește dovada comunicării acesteia debitorului și nu a expirat termenul de depunere a obiecțiilor.

(2) La solicitarea creditorului, ordonanţa judecătorească poate fi expediată de judecător executorului judecătoresc desemnat de creditor.

(3) În cazul încasării la bugetul de stat a taxei de stat de la debitor în temeiul ordonanţei judecătoreşti, instanţa eliberează un titlu executoriu, care se certifică cu sigiliul instanţei şi se expediază executorului judecătoresc în a cărui competență teritorială, stabilită de camera teritorială a executorilor judecătorești, se află domiciliul sau sediul debitorului.

(4) Ordonanţa judecătorească se păstrează în original în procedura judecății.

Anexa 5. Modele de acte tipizate în procedura în ordonanță

Tabelul 5.1 Modelul blanchetei pentru Cererea de eliberare a ordonanței judecătorești

CERERE DE ELIBERARE A ORDONANȚEI JUDECĂTOREȘTI

1. Instanța
Denumirea instanţei în care se depune cererea

Numărul cauzei (*se completează de către instanță)*	
Primit de instanță *(ziua/luna/anul)*	
Semnătura și/sau ștampila	

2. Părțile și reprezentanții acestora

Coduri: **01 Creditor** **01/1 Reprezentantul Creditorului** *(în cazul aplicabil)*
02 Debitor

Codul 01	**CREDITOR**	Numărul de identificare de stat (IDNO) – pentru persoane juridice și întreprinzători individuali și numărul de identificare personal (IDNP) – pentru persoane fizice
	Numele sau denumirea	Datele bancare (pentru persoanele juridice)
	Domiciliul sau sediul	
	Numărul de telefon şi alte date de contact ale creditorului persoană fizică	
	Numărul de telefon, adresa electronică înregistrată în Programul integrat de gestionare a dosarelor şi alte date de contact ale creditorului persoană juridică	
Codul 01/1	**REPREZENTANTUL CREDITORULUI**	Numărul de identificare personal (IDNP)

	Numele	Documentul/documentele care atestă împuternicirile
	Domiciliul sau sediul	
	Numărul de telefon şi alte date de contact ale reprezentantului creditorului	
Codul 02	**DEBITOR**	Numărul de identificare de stat (IDNO) – pentru persoane juridice și întreprinzători individuali și numărul de identificare personal (IDNP) – pentru persoane fizice
	Numele sau denumirea	Datele bancare (pentru persoanele juridice)
	Domiciliul sau sediul	
	Numărul de telefon, numărul de fax, poșta electronică sau alte date de contact ale debitorului persoană fizică	

3. Temeiul de competență jurisdicțională a instanței Articolul, alineatul din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova

4. Temeiul pretenției conform art. 345 al Codului de procedură civilă al Republicii Moldova *(a se bifa)*	
	a) derivă dintr-un act juridic autentificat notarial;
	b) rezultă dintr-un act juridic încheiat printr-un înscris simplu, iar legea nu dispune altfel;
	c) este întemeiată pe protestul cambiei în neachitarea, neacceptarea sau nedatarea acceptului, autentificat notarial;
	d) ţine de încasarea pensiei de întreţinere a copilului minor care nu necesită stabilirea paternităţii, contestarea paternităţii (maternităţii) sau atragerea în proces a unor alte persoane interesate;
	e) urmăreşte perceperea salariului sau unor alte drepturi calculate, dar neplătite salariatului;
	f) este înaintată de organul de poliţie sau de Serviciul Fiscal de Stat privind încasarea cheltuielilor aferente căutării pîrîtului sau debitorului ori bunurilor lui sau copilului luat de la debitor în temeiul unei hotărîri judecătoreşti, precum şi a cheltuielilor de păstrare a bunurilor sechestrate de la debitor şi a bunurilor debitorului evacuat din locuinţă;
	g) rezultă din procurarea în credit sau acordarea în leasing a unor bunuri;

	h) rezultă din nerestituirea cărţilor împrumutate de la bibliotecă;
	i) decurge din neonorarea de către agentul economic a datoriei faţă de Fondul Social;
	j) rezultă din restanţele de impozit sau din asigurarea socială de stat;
	k) urmăreşte exercitarea dreptului de gaj;
	l) rezultă din neachitarea de către persoanele fizice şi juridice a primelor de asigurare obligatorie de asistenţă medicală;
	m) rezultă din prevederile art. 99 alin. (4) din Codul de executare;
	n) rezultă din facturi care au scadenţa la data depunerii lor;
	o) se referă la întoarcerea executării conform art. 158 alin. (2) din Codul de executare;
	p) este înaintată de instituţia penitenciară privind încasarea cheltuielilor de escortă a deţinuţilor în şedinţe de judecată în cauze civile;
	r) este înaintată de persoana care a primit sau a cumpărat un bun, dacă se referă la evacuarea persoanelor din bunul imobil transmis sau vîndut de executorul judecătoresc, cu confirmarea acestui fapt de către instanţa de judecată.

5. Valoarea acțiunii		
Cu cifre	Cu litere	Moneda
Valoarea bunului ***(în cazul în care se revendică un bun)***		
Cu cifre	Cu litere	Moneda

6. Despăgubirile şi penalităţile solicitate şi care urmează să fie încasate în temeiul legii sau al contractului *(dacă este cazul)*		
Cu cifre	Cu litere	Moneda
Temeiul/temeiurile solicitării și descrierea		

7. Taxa de stat și de timbru plătite, MDL	
Cu cifre, taxa de stat	Cu litere, taxa de stat
Cu cifre, taxa de timbru	Cu litere, taxa de timbru
Solicitări formulate, după caz, în temeiul art. 85 sau art. 86 al Codului de procedură civilă al Republicii Moldova:	
(a se bifa aici, în cazul aplicabil):	Solicit scutirea de taxă de stat și/sau de taxă de timbru
Temeiul conform art. 2 alin. (3) sau anexei nr. 2 la Legea taxei de stat nr. 213/2023 sau	
(a se bifa aici, în cazul aplicabil):	Solicit amînarea sau eșalonarea plății taxei de stat

8. Circumstanțele pe care se întemeiază pretenţia	

Descrierea temeiului în baza art. 86 al Codului de procedură civilă al Republicii Moldova	
(a se bifa aici, în cazul aplicabil):	Solicit eșalonarea plății taxei de stat

9. Documentele anexate la cerere care confirmă temeinicia pretenției	

10. Documentele ce confirmă respectarea procedurii prealabile

11. Documentele anexate la cerere	

12. Solicit:	
13. Semnătura:	

Tabelul 5.2 Modelul blanchetei pentru Ordonanța judecătorească

Dosar nr.	
PIGD nr.	

ORDONANȚĂ JUDECĂTOREASCĂ

Data eliberării ordonanței *(ziua, luna, anul)*	
Instanța care a eliberat ordonanța	

1. Părțile și reprezentanții acestora		
Coduri: **01 Creditor** **01/1 Reprezentantul Creditorului** *(în cazul aplicabil)* **02 Debitor** **02/1 Reprezentantul Debitorului** *(în cazul aplicabil)*		
Codul 01	**CREDITOR**	Numărul de identificare de stat (IDNO) – pentru persoane juridice și întreprinzători individuali și numărul de identificare personal (IDNP) – pentru persoane fizice
	Numele sau denumirea	Datele bancare (pentru persoanele juridice)

	Domiciliul sau sediul	
	Numărul de telefon şi alte date de contact ale creditorului persoană fizică	
	Numărul de telefon, adresa electronică înregistrată în Programul integrat de gestionare a dosarelor şi alte date de contact ale creditorului persoană juridică	
Codul 01/1	**REPREZENTANTUL CREDITORULUI**	Numărul de identificare personal (IDNP)
	Numele	Documentul/documentele care atestă împuternicirile
	Domiciliul sau sediul	
	Numărul de telefon şi alte date de contact ale reprezentantului creditorului	

Codul 02	**DEBITOR**	Numărul de identificare de stat (IDNO) – pentru persoane juridice și întreprinzători individuali și numărul de identificare personal (IDNP) – pentru persoane fizice
	Numele sau denumirea	Datele bancare (pentru persoanele juridice)
	Domiciliul sau sediul	
	Numărul de telefon, numărul de fax, poșta electronică sau alte date de contact ale debitorului persoană fizică	
Codul 02/1	**REPREZENTANTUL DEBITORULUI**	Numărul de identificare personal (IDNP)
	Numele	Documentul/documentele care atestă împuternicirile
	Domiciliul sau sediul	

	Numărul de telefon şi alte date de contact ale reprezentantului debitorului

2. Temeiul pretenției conform art. 345 al Codului de procedură civilă al Republicii Moldova:

3. Constată:	
4. Legea în al cărei temei este admisă pretenţia creditorului:	
5. Dispune:	

6. Termenul şi modul de contestare a ordonanţei judecătoreşti:	
În decursul a 10 zile de la primirea copiei de pe ordonanţă, debitorul este în drept să înainteze în instanţa care a eliberat ordonanţa, obiecţiile sale motivate împotriva pretenţiilor admise, anexînd probele ce le confirmă.	
7. Judecător	
Numele	
Semnătura	

Tabelul 5.3 Modelul blanchetei pentru Obiecțiile debitorului

OBIECȚII LA ORDONANȚA JUDECĂTOREASCĂ

1. Instanța Denumirea instanţei în care se depun obiecțiile	Dosar nr.	
	Data eliberării ordonanței *(ziua, luna, anul)*	

2. Părțile:	
CREDITOR Numele sau denumirea	
Numărul de identificare de stat (IDNO) – pentru persoane juridice și întreprinzători individuali și numărul de identificare personal (IDNP) – pentru persoane fizice	
Domiciliul sau sediul	
DEBITOR Numele sau denumirea	
Numărul de identificare de stat (IDNO) – pentru persoane juridice și întreprinzători individuali și numărul de identificare personal (IDNP) – pentru persoane fizice	

Domiciliul sau sediul	
Datele bancare (pentru persoanele juridice)	
Numărul de telefon, numărul de fax, poșta electronică sau alte date de contact ale debitorului	
REPREZENTANTUL DEBITORULUI ***(după caz)***	
Numele, prenumele	
Numărul de identificare personal (IDNP)	
Documentul/documentele care atestă împuternicirile	
Domiciliul sau sediul	
Numărul de telefon şi alte date de contact ale reprezentantului debitorului	

3. Descrierea obiecțiilor:

4. Temeiul obiecțiilor:

5. Documentele pe care se întemeiază obiecțiile	

6. Solicit:	

7. Documentele anexate la obiecții	

8. Debitor, numele sau denumirea	
9. În cazul debitorului persoană juridică: Numele și funcția reprezentantului	
8. Semnătura	
9. Data	

DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnata, JOSANU Ilona, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctorat sunt rezultatul propriilor cercetări și realizări științifice. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

JOSANU Ilona

_____

____._____.2024

CV-ul candidatului

Nume, prenume: JOSANU Ilona

Cetățenia: Republica Moldova

Studii:

09/2005-06/2009 – Universitatea de Stat din Moldova, Ciclul I, studii superioare de licență

09/2009-02/2011 – Universitatea de Stat din Moldova, Ciclul II, studii superioare de masterat

11/2013-11/2017 – Universitatea de Stat din Moldova, Ciclul III, studii de doctorat

Stagii:

09/2011 – 05/2012, Institutul muncii, Programul de formare profesională continuă pentru obținerea calificării suplimentare la studiile superioare ”Parteneriatul social în sfera muncii, calificarea – Negociator în domeniul muncii.

07/2018, EU Twinning Project Workshops on Capacity Building of the National Center for Personal Data Protection, instruire GDPR – a Set of Rules Designated to Give Greater Control to Users over their Personal Data

08/2019, Calificare profesională Sisteme de management al calității ISO 9001:2015 și Auditarea sistemelor de management ISO 19011: 2018

10/2019, EU Twinning Project Workshops on Capacity Building of the National Center for Personal Data Protection, instruire Personal Data Processing in the Field of Human Resources

10/2022, Organisation Internationale de la Francophonie, curs de formare Droit et Démocratie

Experiența profesională:

09/2013 – prezent, Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Drept, Lector universitar, Asistent Universitar

04/2012 – prezent, Î.C.S. Lear Corporation S.R.L., Consultant juridic, Manager resurse umane

10/2018 – prezent, Travod S.R.L., Jurisconsult, Responsabil cu protecția datelor

04/2021 – prezent, Federația Sindicatelor Lucrătorilor din Industria Chimică și Resurse Energetice din Republica Moldova, Consilier juridic

05/2022-10/2022, Proiectul EU, Expert în procesul de reorganizare al Organizației pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii în Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenorialului

05/2018 – 08/2018, Î.S. ”Centrul Tehnic pentru Securitate Industrială și Certificare”, Expert în procedura de reorganizare a întreprinderii

09/2011 – 2016, Institutul Muncii, formator

10/2011 – 02/2012, Asociația Radiodifuzorilor ”Rețeaua AICI”, Jurisconsult

10/2010 – 09/2011, USAID/IREX Media Program in Moldova, Coordonator de Program

1999 – 2010, activitatea în cadrul diverselor programe și proiecte internaționale.

Domenii de interes științific: drept procesual civil

Participări la manifestări științifice:

1. Conferința științifică internațională „Interacțiunea dreptului intern şi dreptului internațional: provocări şi soluții”, Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Drept, 14.11.2014, articol în coautorat cu CREȚU, Vasile, ”Procedura în ordonanță ca formă procesuală civilă de apărare a drepturilor subiective”

2. Conferința internațională ştiinţifico-practică „Teoria şi practica administrării publice”, 22.05.2015, articol în coautorat cu CREȚU, Vasile, «К вопросу о самостоятельности приказного производства как отдельного вида гражданского судопроизводства»

3. Международная научно-практическая конференция «Тенденции развития юридической науки на современном этапе», посвящённая 40-летию юридического факультета

ФГБОУ ВПО «Кемеровский Государственный Университет», articol în coautorat cu CREȚU, Vasile, «Письменность – концептуальный принцип приказного производства», 28-29.05.2015

4. Conferința științifică națională cu participare internațională ”Integrare prin cercetare și inovare”, 9-10 noiembrie 2023, articol ”Reglementarea în Uniunea Europeană a procedurii cu privire la încasarea creanțelor pecuniare necontestate” și articol în coautorat cu CREȚU, Vasile, ”Рассмотрение судами требований органов полиции, налоговых органов и судебных исполнителей в порядке приказного производства”.

5. Conferința științifico-practică națională cu participare internațională ”Dimensiuni private și publice în drept medical”, 14.12.2023, articol ”Examinarea în procedura în ordonanţă a pretențiilor

privind neachitarea de către persoanele fizice și juridice a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală”

Lucrări științifice și științifico-metodice publicate: 5 articole publicate în reviste științifice, 6 materiale (articole) în cadrul conferințelor internaționale și naționale cu participare internațională

Premii, mențiuni, distincții:

12/2011, Diploma de onoare a Institutului muncii

10/2021, Diplomă onorifică a Universității de Stat din Republica Moldova

05/2019, 10/2021, 05/2022, 05/2023 Diplome de mulțumire a Federației Sindicatelor Lucrătorilor din Industria Chimică și Resurse Energetice din Republica Moldova

Limba maternă: româna

Cunoașterea limbilor străine:

Limba	ÎNȚELEGERE		VORBIRE		SCRIERE
	Ascultare	Citire	Participare la convorbire	Discurs oral	Scriere
Franceză	C1	C2	C1	C1	C1
Engleză	C1	C2	C1	C1	C1
Ucraineană	C1	C1	B2	B2	B2
Rusă	C2	C2	C2	C2	C2

Date de contact de serviciu: str. M. Kogălniceanu, 65, bloc. 2A, bir. 116, MD - 2009, mun. Chișinău, tel. 0690 95 981, e-mail: ilonajosanu@yahoo.ca